Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

~~Elzevier~~

~~D. 113~~

KW 224
D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

BEATISSIMO PATRI GREGORIO XIII. PONTIFICI MAXIMO,

CAROLUS SIGONIUS.

CUm magna omnibus iis debetur laus hominibus BEATISS. PATER, qui curas & cogitationes ſuas ad hominum ſalutem & commoda contulerunt, tum potiſſimum ingentem illi ſibi apud omnes honorem & gratiam pepererunt, qui conſtituendis civitatibus, ferendis legibus, atque obſtringendis religione atque officio populis ſtuduerunt. Itaque animadvertere licet, præclara ac magna in omni memoria ſeculorum ingenia vehementer in hoc ſtudio elaboraſſe, atque hujus præcipue laudis cupiditate flagraſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſe. Siquidem qui ſapientia atque eruditione cæteris præſtiterunt, ferme aut novas civitates inſtituerunt, aut ſeſe adminiſtrandis veteribus tradiderunt, aut certe illarum optime gerendarum ſibi præcepta relinquenda putarunt. Ex quo tantum honoris ac dignitatis adepti ſunt, ut in hunc uſque diem præclaris mortalium vocibus illorum memoria celebretur. Quod cùm ita ſit, nemo tamen omnium contra dubitat, quin multo illorum induſtria humano generi utilior, atque ad commendationem poſteritatis illuſtrior futura fuerit, ſi, quod ipſi humano ingenio ac ſtudio adumbrare conati fuerunt, id ipſum ab initio ſingulari ac præcipua ſummi Dei cura ac ſapientia expreſſum fuiſſe intellexiſſent; atque ita ad ejus unius Juris, quod ille ſtatuiſſet, rationem & ipſi ſua ſive in formanda, ſive in adminiſtranda civitate conſilia convertiſſent. Neque enim aut Solon, aut Lycurgus, aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Charondas, aut Plato, aut aliquis eorum alius, qui populos inſtitutis & legibus inſtruxerunt, Remp. Hebræorum, quod ex eorum liqueat monumentis, cognitam habuerunt. quæ tamen omnium non ſolum antiquiſſima, ſed etiam præſtantiſſima fuit: quippe quam ardens præſentis ipſius Dei conſilium, verbumque deſcripſit: & perſpecta diligenter ac tradita mirifica ad vitam conſtituendam ornamenta, atque ad ſacras literas intelligendas allatura præſidia fuit. Hoc ego jam tum intelligere cœpi, cum quarto abhinc anno juſſu Sanctitatis veſtræ, ad Eccleſiaſticam hiſtoriam perluſtrandam, atque, ubi res poſtulare videretur, ſupplendam me contuli. Quod ipſum cum acriter obſequendi magis ſtudio, quam perficiendi ſpe adhuc curaverim, ſumſi initium edendi ab eo quod præclarum hujus mihi operis fundamentum eſt viſum. Quippe Hebraicam, quam cæteri

 neg-

neglexerunt, Remp. mihi pro virili pluribus deſcribendam ſuſcepi. quæ ut inſignis fuit forma Eccleſiæ Chriſtianæ, atque expreſſa ad vivum imago beatæ vitæ in cœleſti civitate degendæ; ſic principium eſſe debet totius hiſtoriæ, quam intendimus, Eccleſiaſticæ contexendæ. Quod meum conſilium cum ego ad illuſtriſſ. Card. Palæotum, Epiſcopum noſtrum, atque alios ſummos viros, ac ſummo judicio pietateque præditos detuliſſem, maximum cepi fructum laboris mei, cum ipſum graviſſimo eorum ſenſi teſtimonio comprobari. Quare extrema eo alacriore animo perſecutus faciendum mihi duxi, ut opus auguſtiſſimo S. veſtræ nomini conſecrarem, ut quæ non ſolum hujus quam deſcribo, reip. principatum in terris tenet, ſed in ſummis etiam ſuis laudibus hanc maximam habet, quòd veteri inſtaurandæ Eccleſiæ mirificè ſtudet. Nam ut omit-

omittam ſingularem in recuperanda antiqua ejus ditione induſtriam, hæc varia doctrinarum Collegia ad ſublevandas inopum ejectarumque nationum ærumnas inſtituit, ac vectigalibus magnis inſtruxit. hæc menſes diesque temere præcurrentes opportune retraxit, ac labantem feſtorum dierum rationem ſolerti adhibita correctione conſtituit. hæc jus pontificium ſuperiorum hominum incuria aliqua ex parte corruptum recognovit, emendavit & illuſtravit. ac ſacra denique Biblia ad priſtinam redigere integritatem decrevit. Quamobrem S. veſtram imis, ut debeo, precibus oro ut meum quoque non alienum ab hac ratione laborem hilari, quemadmodum ſpero, fronte recipiat, qui veſtra omnium graviſſima auctoritate confectus ad ſtudia eorum qui divinis aluntur litteris, excitanda ab homine jampridem nomini familiæque veſtræ deditiſſimo divulgatur.

 cujus

cujus conſilia actaque omnia utinam Deus ad Eccleſiæ ſuæ incrementum fortunet, ac vitam ad eam rem longiſſimam largiatur. Bononiæ. Anno Sal. M D LXXXII. X. Kal. Sept.

CAPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPITA LIBRI PRIMI, QUI INSCRIBITUR DE FORMA REIP.

I De populo Hebræorum.
II De populo Iſraelitarum.
III De populo Judęorum, Effraimitarum, & Samaritarum.
IV De lege populo Iſraelitarum à Deo data.
V De forma reip. Iſraelitarum.
VI De cive Iſraelita, & Proſelyto.
VII De urbe reip. ſede Silo, & Hieruſalem.

CAPITA LIBRI SECUNDI, qui de locis ſacris inſcribitur.

I De Religione.
II De locis ſacris.
III De Tabernaculo, Sancto Sanctorum, Arca fœderis, altaribus, & ornamentis eorum.
IV De Excelſis.
V De tẽplo Hieroſolymitano.
VI De templo Samariæ.
VII De templo Ægypti.
VIII De Synagogis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPITA LIBRI TERTII;

Qui de diebus ſacris inſcribitur.

I De annis Hebraicis.
II De menſibus.
III De ſeptimanis.
IV De diebus profeſtis.
V De Neomeniis.
VI De diebus ſingulis.
VII De diebus feſtis.
VIII De ſabbatho.
IX De Paſcha & Azymis.
X De pentecoſte, ſive Hebdomadis.
XI De feſto Tubarum.
XII De feſto Expiationum.
XIII De feſto Tabernaculorum.
XIV De ſeptimo anno.
XV De quinquageſimo anno.
XVI De Encæniis.
XVII De ceteris diebus feſtis.
XVIII Vetus Kalendarium Hebræorum.

CAPITA LIBRI QVARTI;

Qui de ritibus ſacris inſcribitur.

I De generibus ſacrorū rituum.
II De generibus ſacrificiorum.

III De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

III De Holocauſtis.
IV De Libaminibus.
V De Pacificis.
VI De ſacrificio pro peccatis.
VII De ſacrificio pro delictis.
VIII Iterum de omnibus ſupradictis.
IX De confeſſionibus.
X De ſacrificio conſecrationis.
XI De ſacrificio mundationis.
XII De ſacrificio expiationis.
XIII De oblatione incenſi.
XIV De donis ſacris.
XV De primitiis & decimis.
XVI De pecunia ſacra, & gazophylacio.
XVII De oblationibus votivis & voluntariis.
XVIII De jejunio, & ceteris afflictionibus corporis.

CAPITA LIBRI QVINTI;

Qui de perſonis ſacris inſcribitur.

I De generibus ſacrarum perſonarum.
II De Pontificibus.
III De Sacerdotibus.
IV De Levitis.
V De Cantoribus.
VI De Ianitoribus.

VII De

VII De Nathinæis.
VIII De Nazaræis.
IX De Prophetis.
X De Scribis, id eſt, legis doctoribus.
XI De ſeptem hæreſibus Judæorum.

CAPITA LIBRI SEXTI,
Qui de Conſiliis & Judiciis inſcribitur.

I De Civitate.
II De Conſiliis.
III De Concione.
IV De Senatu.
V De Judiciis.
VI De Judiciis Civitatum.
VI De Concilio Hieroſolymitano.
VIII De pœnis.

CAPITA LIBRI SEPTIMI,
Qui de magiſtratibus inſcribitur.

I De generibus magiſtratuum.
II De Judicibus Iſrael.
III De Regibus.
IV De Principibus Judæorum.
V De Principibus Tribuum.
VI De Principibus Familiarum.

VII. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

VII De Principibus Civitatum.
VIII De Scribis, ſeu notariis.
IX De re bellica.
X De Principe militiæ.
XI De Tribunis, & Centurionibus.
XII De Quinquagenariis, & Decanis.
XIII De magiſtratibus templi.
XIV De bellis Judaicis.
XV De extremo ſtatu Judæorum.

CAROLI

CAROLI SIGONII DE REPUBLICA HEBRÆORUM LIBER PRIMUS,

qui de forma Reip. inſcribitur.

PROPOSITUM eſt mihi hoc loco, veterem Hebræorum Remp. à Deo antiquitus inſtitutam, atque intimis penetralibus ſacrarum litterarum incluſam inveſtigare, atque inventam quoquo modo in lucem poſteriorum memoriæ prodere. Res eſt enim ut omnes fatentur, cum per ſe ad cognoſcendum præclara, tum ad ſacros libros intelligendos uſque adeo opportuna, ut jure mirari quiſque poſſit, veterum adhuc neminem in hoc genere lucubrationis elaboraſſe, quos conſtat magno atque excel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

excellenti ingenio, doctrinaque fuiſſe, atque incredibili quondam divinarum rerum exponendarum ſtudio exarſiſſe. Utinam autem hoc & ipſe aliquanto ante vidiſſem. neque enim aliunde prima probandæ operæ atque induſtriæ meæ rudimenta ſumſiſſem. Quod quidem & temporum ordinem ineunti, & propriæ ſalutis rationem habenti fuit magnopere faciendum. Verum voluntati Dei obtemperare oportuit: qui occulto credo conſilio graviores fortaſſe annos meos tractationi omnium ſanctiſſimæ reſervavit: quodque adoleſcens ſtudio ad ſcribendum incitato non cogitavi, quem ille ſibi populum delegiſſet, quamque ejus remp. lege data inſtituiſſet, jam grandem natu, viribus in dies magis ad lucubrandum elangueſcentibus, oſtendere voluit. Eſt enim mihi, ut dixi, conſilium, his libris Hebraicorum ſacrorum, ſacerdotumque deſcriptionem, conſiliorum, judiciorum, & magiſtratuum rationem, totamque pacis bellique diſciplinam ex ſacris litterarum monumentis erutam aperire. Feci hoc idem olim juvenis in Athenienſibus & Ro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

& Romanis, ut eorum leges, inſtituta, civitatem, & remp. variis eorum voluminibus abdita palam facerem: verum, ut nunc ſentio, conatu aliquanto adſcriptionis commentationem inſigniore: quod illorum commentarii, ut majorem verborum adſcribendum facultatem ſuppeditarunt, ſic firmiora ad conjiciendam ex tanto temporum intervallo antiquitatem adjumenta ſubminiſtrarunt. Adde, quod res hæ, minora quoque orationis ornamenta ferunt: neque enim elegantia verborum, ut illæ, ſed ſanctitate myſteriorum hominibus commendatæ ſunt. Quin etiam in ipſis veteris Latini interpretis, ut oportet, veſtigiis inſiſtenti, ea ſæpe adhibenda dicendi genera ſunt, quæ elegantes & eruditæ fortaſſe multorum aures aſpernari merito poſſint. Verum in re magna, ac maxime neceſſaria, quemcunque conatum opinor eſſe laudandum, &, ſi facultas fortaſſe deſit perficiendi, non improbandam tamen eſſe voluntatem experiendi. Quamobrem accedamus ad rem, Deo ipſo in noſtrum auxilium invocato, qui per prophetam dixit:

Beati,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Beati, qui ſcrutantur teſtimonia mea, & in toto corde exquirunt me. neque enim aliud eſt teſtimonium Dei, quam Chriſtus ipſe, filius ejus, qui totius Hebraicæ hiſtoriæ finis eſt, ad quem omnia legis mandata, omnia prophetarum vaticinia, omnia Hebræorum acta per arcana quædam myſteria referuntur. Hic eſt enim Moyſes, qui verum hominibus Deum, veramque illius legem oſtendit. Hic eſt Joſue, qui devictis adverſariis cæleſtem eis Chananæam diſtribuit. Hic eſt David, qui cæleſtem Hieruſalem à Deo ſibi ab initio deſtinatam ædificavit. Hic eſt Salomon, qui cæleſte templum, templum, inquam, non manu factum, eiſdem credentibus præparavit. Hic eſt demum rex ille, qui Judæos & proſelytos ejus æque in cælo compotes reip. fecit, cujus adumbrata imago à Deo Moyſi in terris tradita fuit. Ut enim in hac terreſtri rep. David rex cum XII principibus tribuum Iſraelitarum populum judicavit: ſic in illa cæleſti Jeſus rex cum XII Apoſtolis populum fidelium judicabit. Quoniam autem ſic ſermonem hunc diſpoſuimus, ut duas ejus

partes, Religionem, Civitatemque fecerimus: placet, antequam ad eas explanandas veniamus, rei illuſtrandæ cauſſa, vetuſtam Hebræorum originem demonſtrare, ac legis traditæ, reipublicæ inſtitutæ, & urbis illi imperio deſtinatæ in univerſum hiſtoriam enarrare, lectore harum antiquitatum admonito, utilem admodum frugiferamque operam ſuſcepturum, ſi prius, quam ſe ad hæc cognoſcenda contulerit, aliquam ex ſacris hiſtoriis actionum Hebraicarum hauſtam animo notionem habuerit. cui officio nos quoque pro virili noſtra ſervivimus in eo commentario, in quo ſacram B. Sulpicii Severi hiſtoriam explicuimus.

CAPUT I.

De populo Hebræorum.

QUoniam vero hic populus primum Hebræorum, deinde Iſraelitarum, tum Judæorum nomen tulit, ac varias ſibi ſubinde ſedes & formas adſcivit, ſane res poſcit, ut antè omnia, quis ac qualis extiterit, & unde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

unde has ille mutationes acceperit, videamus.

Primum igitur omnium ſatis conſtat, quatuor à principio hominum quaſi ſtirpes, aut propagines extitiſſe; quas ſcriptura ſacra γενέσεις, id eſt, generationes, appellat: unam vero à primo homine Adam uſque ad Noe, alteram à Noe ad Abraham, tertiam ab Abraham ad Davidem regem, quartam à Davide ad eum, de quo diximus, Chriſtum pertinuiſſe; ac ſecunda quidem ætate Hebræos, tertia Iſraelitas, quarta vero Judæos emerſiſſe. Hebræa vero gens fuit omnium, de quibus litteris ſit proditum, antiquiſſima, cum Aſſyriam, quæ regio in primis ſcriptis gentilium celebratur ſecunda ætate tenuerit. Cum autem in prioribus ſtirpibus alii natura duce Deum unum ac verum, alii vero ſimulachra falſorum Deorum coluerint Hebræi progenies eorum fuere, qui ultro Deum cognoverunt, ac cognitum adorarunt. Itaque ſuccedente tempore eoſdem ſic Deus dilexit, ut non ſolum eis ſe præcipue patefecerit, ſed ad extremum ex eis quoque filium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſuum Jeſum Chriſtum naſci ad ſalutem generis humani voluerit. Quæ omnia pluribus ſacrorum librorum voluminibus explicata nos hic breviter complectemur.

ADAM igitur, qui ut primus homo à Deo creatus primus Deum creatorem ſuum perſpexit. ſic primus mandato Dei violato, ſe cum tota hominum poſteritate peſſundedit, tres præcipue filios habuit, Cain, Abel, & Seth. ex quibus Cain fratri Abeli vitam ademit, ac prorſus à Deo defecit, & progeniem ex ſe impiam propagavit, quæ Deos plures & falſos adſcivit: & propterea ſcriptura illius rationem non habuit, ut quæ ad unam Chriſti ſalvatoris progeniem ex piorum genere prodituram incumberet. Seth vero in paterna Dei cognitione ferme cum ſua progenie perſtitit: & ob id ſcriptura eam uſque ad extremum recenſuit, tanquam eam, cui ſe Deus indicaturus, & unde ſalutem perditis hominibus eſſet miſſurus. Fuit vero ejus poſteritas talis: Seth, Enos, Cainas, Malaleel, Jared, Enoch, Mathuſala, Lamech, & Noe. Hujus vero ætate

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

cum pii homines, nempe ex progenie Seth, cum filiabus impiorum, nimirum eorum qui à Cain originem ducebant, connubia contraxiſſent, ac malitiam in terras invectam cumulaviſſent, Deus nefario facto illorum accenſus genus humanum ulciſci conſtituit; ac diluvio aquarum ſuper univerſas terras immiſſo omnes utriuſque ſexus homines perdidit: uno Noe, viro juſto, cum familia ejus excepto, qui in arca juſſu Dei à ſe conſtructa ſervatus eſt. Reliquit autem Noe tres filios, Sem, Cham, & Japhet. Ut autem progenies Sem in patrio Dei cultu, quanquam non univerſa, perſeveravit; ſic ſoboles Cham & Japhet prorſus ab eo defecit. Quare ſcriptura poſteritatis Sem tantummodo meminit, quæ ſecunda ætate floruit: nempe Sem, Arphaxad, Sale, Heber, Phaleg, Reu, Sarug, qui deſciſcens à Deo primus dicitur Deorum ſimulachra feciſſe, Nachor, & Thare, qui pariter in patris avique ſuſcepta impietate manſere. Hæc vero progenies prima Hebræorum nomen geſſit; ſiquidem poſt diluvium cum arca in mon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

tibus Ameniæ conſtitiſſet, Noe ac filii ejus Sem, Cham, & Japhet in Oriente habitaverunt. ea vero regio fuit ratione illorum cis Tigrim amnem, magna ex parte pòſt Aſſyria nominata. Sem autem genuit Arphaxad, qui Tigrim tranſivit, & in Chaldæa conſedit, ut S. Hieronymus etiam confirmavit. Itaque ſunt qui putent, eos, qui cum Arphaxad trajecere, nempe filios, & nepotes ejus, primum Hebræos dictos eſſe, quod ultra flumen veniſſent. nam apud Hebræos Heber ſignificat ultra. unde illud eſt Geneſis decimo, *Sem pater fuit omnium filiorum Heber*, id eſt, omnium qui ultra flumen venerunt. Inde poſteri quoque Cham & Japhet alias adire terras ſtatuerunt, cumque in Chaldæam tempore Heber, qui fuit filius Sale, nepos Arphaxad. conceſſiſſent, & campos Senaar tenuiſſent, antequam inde cederent, auctore Nebrod, Cham nepote, gloriæ cauſa ſtatuerunt urbem cum turri condere, quæ altitudine ſua cœlum attingeret. Erat adhuc, ut inquit ſcriptura, terra unius labii, id eſt, una tantum lingua omnes utebant-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

bantur, quam ab Adami ore hauſerant. Deus autem fœdam eorum audaciam averſatus, linguarum diverſitatem immiſit, ut alter alterius intelligere mandata non poſſet. Itaque cum ex gloria quam affectabant, confuſionem nacti fuiſſent, quæ Babel dicitur; & turris, & urbs, & regio inde Babel, Babylonis, & Babyloniæ nomen invenit. Heber autem, quod expers conſilii ædificandæ turris fuerat, veterem ſermonem retinuit, quo Hebræi ex poſteritate Sem uſi fuerant. Quare S. Auguſtinus in libris de Civitate DEI, Hebræos prorſus ab ipſo Heber dictos fuiſſe aſſeruit. Abraham certè, qui ſextus ab Heber fuit, capite XIV. Hebræus vocatur. Inde diviſis inter ſe terris, Heber in Chaldæa & Oriente remanſit: Japhetis verò poſteritas Occidentem occupavit: Cham autem, quæ intermedia ſita ſunt. Atque hæc quidem Hebræorum non minus vera, quam vetus origo, & prima gentis incunabula celebrantur primis decem capitibus Geneſis explicata.

Cùm porrò Thare filius Nachor, abnepos Phaleg, adhuc in Chaldæa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

vitam traduceret, & in Ur urbe agens, eos Deos coleret, quorum ſimulacra Sarug avus ſuus inſtituiſſet, venit inde cum filio Abraham, & Lot nepote in Meſopotamiam, regionem inter Tigrim & Eufratem fluvios ſitam, & ſedes in urbe Charris poſuit.

Ab hoc porrò tempore Hebræorum cùm priſca, tum ſancta hiſtoria incipit: quæ Abraham præcipuum gentium & rerum gerendarum auctorem eſt conſecuta. Thare enim vita functo Abraham à Deo monitus, & promiſſis ingentibus excitus cum Lot, fratris filio, inde Eufratem, Jordanemque trajecit, & in terram Chanaam venit, quæ poſtea Judææ nomen accepit, & oppidum Sichem tenuit in ea parte, quæ poſtea Samaria nominata eſt. Promiſſa verò Dei Abrahæ facta, ac ſæpius repetita hæc fuerunt: *Vade in terram quam tibi monſtravero* (monſtravit autem Chananæam) *ibi faciam te in gentem magnam, & benedicam te, & magnificabo nomen tuum, & eris benedictus, & benedicam benedicentibus te & maledicam maledicentibus te, atque in te benedicentur omnes cognationes terræ.*

Tria

Tria verò promiſſa fuerunt; terra Chananæa, quam poſteri ejus cum imperio & gloria poſſiderent; gens Iſraelitarum ſecundum carnem; & omnes gentes ſecundum fidem: quod ad Jeſum Chriſtum ab illo multis poſt ſæculis oriturum omnes conſtantiſſimè referunt, qui dicitur filius Abraham. Poſt autem querenti Abrahæ, quod filiorum compos factus non fuiſſet, & ſervum ſuum heredem habiturus eſſet (nam uxor ejus Sara ſterilis erat) dixit Deus: *Suſpice cælum, & numera ſtellas, ſi potes: ſic erit ſemen tuum.* & alio loco iterans idem promiſſum ait, ſe multiplicaturum ſemen ejus, ſicut arenas maris. Suſcepit inde ex Agar Ancilla filium Iſmael, ex Sara verò conjuge Iſaac. ex quibus duo populi prodierunt, Iſmaelitæ, qui à Deo defecerunt, & Hebræi, qui in avita religione manſerunt. Iſaac inde duos filios genuit, Eſau, qui & Edom, & Jacob: qui à Deo Iſrael appellatus eſt. Ab Edom Idumæi populi, à Deo averſi manarunt: ab Iſraele Iſraelitæ, qui veterem Dei notitiam conſervarunt. de quibus nobis præcipuè diſſerendum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT. II.

De populo Iſraelitarum, & XII tribubus eorum.

CÆTERUM ipſum Iſraelem Deus inprimis dilexit, eique promiſſa avo Abrahæ facta redintegravit. Ille verò genuit filios duodecim, nempe ex Lia uxore ſex, Ruben, Simeon, Levi, Juda & Iſſachar, & Zabulon, inde ex Ancilla Bala duos, Dan, & Nephtalim, tum ex altera ancilla Zelpha totidem, Gad, & Aſer, poſtremò ex ſecunda conjuge Rachele Joſeph, & Benjamin. Fratres inde decem Joſephum, quòd patri carus inprimis eſſet, & ſapientiæ laude præſtaret, invidia depravati, ipſo inſciente patre mercatoribus Ægyptiis vendiderunt. illi verò eum Putiphari curatori regio tradiderunt. Joſepho autem propter egregiam ſomniorum interpretationem regi cognitus primùm, deinde ſummis honoribus cultus, ab eodem annonæ curandæ, cum ſumma auctoritate præfectus eſt, uno tempore

pore per ſeptem annos terra ipſo præmonente extrema inopia rei frumentariæ laboravit. Qua compulſus Jacob filios decem in Ægyptum ad frumentum coemendum miſit, quod ibi Joſephi prudentia in multos annos congeſtum, ad levandas Ægyptiorum anguſtias, diceretur. Eos verò Joſeph agnitos, neque ab eis agnitus variè primùm illuſit, deinde, ubi ſe patefecit, metu trepidantes fraternam in gratiam amoremque recepit: atque, ut ad ſe patrem cum familia univerſa deducerent, imperavit. nam penuriam per multos adhuc annos terras eſſe conflictaturam. Hac igitur occaſione Jacob terram Chananæam, in qua vixerat peregrinus, reliquit, & cum ſeptuaginta capitibus ex familia in Ægytum ſe contulit, ubi magno honore à Joſepho filio exceptus aliquot annos egit, ac demum moriens duos Joſephi filios Manaſſem & Effraim adoptavit, ac duodecim filiis ſuis adjunxit, & ſolemni benedictione affecit. Illo inde ex humanis rebus exemto Joſeph principatum familiæ geſſit, ac poſt aliquot annos & ipſe naturæ con-

ceſſit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ceſſit, relictis in Ægypto undecim fratribus, & duobus filiis, qui ſubinde, ut Deus promiſerat, ingentem ac numeroſam nepotum ſobolem procrearunt, quæ à Jacob, qui Iſrael dicebatur, Iſraelitarum nomen accepit. Hic autem populus, ubi ſuccrevit, diviſus eſt in partes tredecim, quas tribus vocarunt, prout XIII. principes generis fuerunt, Ruben, Simeon, Levi, Judas, Iſſachar, Zabulon, Dan, Nephtalim, Gad, Aſer, Benjamin, Manaſſes, & Effraim, qui iidem tribubus nomen impoſuerunt. Cùm autem Joſepho morte extincto Iſraelitæ in Ægypto à rege novo indigna ſervitute, atque intolerabili premerentur, Deus illorum miſericordia motus, ut promiſſa ſuperiora præſtaret, Moyſi, Levi pronepoti, oves in ſolitudine Arabiæ paſcenti, ex ardenti rubo ſe obtulit, præcipiens, ut eos ex Ægypto educeret, & in terram Chananæam, quam illis antiquitus ſedem propriam ac perpetuam deſtinaſſet, adduceret; nam ſe illi affuturum, atque aſſiduè auxilium allaturum. Ita Moyſes divinis præceptis obediens, fratre Aaron adju-

adjuvante, regem Ægypti omni ope exitum inhibentem, variis plagis affe-ctum eluſit, ac ſexcenta hominum millia ex Ægypto eduxit. Inde Rubro mari ope Dei trajecto, cùm perſequentium Ægyptiorum manus evaſiſſet, per ſolitudinem Arabiæ longo inſtituto itinere tranſiit, atque ibi, ita volente Deo, populum, licet reluctantem atque invitum, annos quadraginta retinuit. Ibi primo anno Deus Moyſi iterum ſe oſtendit, atque homini ad ſe in montem Horeb ſolitudinis Sinai advocato, legem inciſam duabus lapideis tabulis dedit, eamque in poſterum ab Iſraelitis ſervandam eſſe præſcripſit. ea verò univerſam reipublicæ rationem, qua uti eos vellet, continuit. Moyſes autem omnia populo à Deo mandata denunciavit, iſque ſe dicto audientem fore, ſpopondit. Inde anno XL in campis Moab prope Jordanem amnem eam latius repetivit, atque in volumen redegit, quod Deuteronomium dixit. ac paullò pòſt moriens ducatum Iſraelitarum Joſue Nave filio ex tribu Effraim tradidit. Is demum, Jordane trajecto, terram Chananæam obtinuit,

nuit, ac reges ejus XXXI. devicit, atque armis regionem fermè totam ab Amorrhæis, Chananæis,; Gergeſæis, Hettæis, Hevæis, Jebuſæis, & Pherezæis habitatam ſubegit. Quo facto DEI juſſu illam duodecim tribubus partim arbitrio, partim ſorte diviſit. Regio trans Jordanem, quam Moyſes armis pepeterat, atque Rubenitis, Gaditis, & dimidiæ parti Manaſſenſium diſtribuerat, eiſdem eſt confirmata. Inde Judæ, Effraim, & alteri parti Manaſſis regionis pars inter Jordanem & mare eſt aſſignata. Reliquam inde æquis portionibus diviſam ſeptem quæ reliquæ erant tribus in ſortem conjecerunt, Simeon, Benjamin, Dan, Iſſachar, Zabulon, Nephtalim, & Aſer, ita ut Juda vicina Arab. loca, Nepthtalim & Aſer à contraria parte Syriæ finitima obtinuerint, ac longitudo provinciæ à Dan urbe ad Berſabee pervaſerit, quarum illa Syriam, hæc Arabiam attigit. Tribus autem Levi, quæ tertia decima erat, juſſu DEI ab hac ſortitione ſummota eſt, neque enim eis pars ulla terræ eſt data, ſed ſacerdotia, primitiæ, decimæ, oblatio-
nes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

nes, & victimæ attributæ. præterea ſex Refugii civitates, quarum una erat in tribu Nephtalim, altera in Effraim, tertia in Juda, reliquæ trans Jordanem in Ruben, Gad, & Manaſſe, in quas confugere poſſe Deus reos cædis non voluntariæ ſanxit. atque his alias inde in omnibus novem diſperſas tribubus adjecerunt, ita ut XLVIII. civitates incolerent unà cum ſuburbanis earum locis, quibus jumenta ſuſtinere propria poſſent. Hæc in libro Joſue. Quare Levitæ tribum propriam non confecerunt, ſed ei tribui adſcripti ſunt, in cujus finibus habitarunt. Unde Numerorum primo ſcriptum eſt: *Tribum Levi noli numerare, nec pones ſummam eorum cum filiis Iſrael.* & XVII. Judicum: *Fuit puer ex Bethlehem Juda, ex cognatione populi Judæ, & Levites, & habitavit ibi, egreſſuſque de civitate Bethlehem peregrinari voluit, ubicunque ſibi commodum reperiſſet. Cùm veniſſet in montem Effraim, & declinaſſet parumper in domum Micha, interrogatus eſt ab eo, unde veniſſet. qui reſpondit, Levita ſum de Bethlehem Juda, & vado, ut habitem, ubi*

po-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

potero. Fuit porrò lege cautum, ne puella heres nuberet niſi viro ex eadem tribu & cognatione, ut Numerorum ultimo in Hebraica veritate: *Omnis filia, quæ poſſederit hæreditatem ex tribubus filiorum Iſrael, erit in uxorem uni ex cognatione tribus patris ſui, ut poßideant filii Iſrael unuſquiſque hæreditatem patrum ſuorum.* Quamobrem ſacris placet Euangelii expoſitoribus, quoniam Maria virgo heres eſſet, Joſeph viro ex eadem tribu & cognatione nupſiſſe, ac propterea S. Matthæum, & S. Lucam, cum Mariæ progenitores afferre deberent, Joſeph majores, tanquam eoſdem, expoſuiſſe. Ab hac tamen lege Levitæ excepti ſunt. his enim cum ceteris omnibus jus connubii jam inde ab initio fuit. Unde ſcriptum eſt XIX. Judicum: *Vir levites habitans in monte Effraim accepit uxorem de Bethleem Juda.* Et Jojada pontifex ex tribu Levi in matrimonio habuit Jeſabeth ſororem Ochoziæ regis Judæ, XXII. ſecundi Paralip. Quo factum, ut S. Eliſabeth, quæ erat de filiabus Aaron, teſte S. Luca, id eſt, ex genere Levitico, cognata eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ta eſſe potuerit Mariæ virginis, quæ erat ex tribu Juda; neque neceſſe ſit dicere, Mariam ex tribu Levi fuiſſe: quod S. Auguſtinus & S. Gregorius Nazianzenus ſcripſere. ſic enim futurum erat, ut Chriſtus non ex Juda, & ſanguine Davidis, ſed ex Levi, carnis originem traheret, contra omnia ſacrorum voluminum teſtimonia.

Hæ verò tribus omnes, poſtquam ſedes firmas in Chananæa locarunt, republica, quam DEUS præſcripſerat, inſtituta primùm Judicibus paruerunt, deinde Regibus, Sauli Benjamitæ, & Davidi Judæo qui ſedem Hieroſolymis urbe Judæ poſuit, ac Salomoni Davidis filio, qui templum Hieroſolymis condidit. quo tempore regnum Iſraelitarum gloria inter mortales excelluit, prout Deus aliquando ſpoponderat eventurum. Atque hæ tribus ſunt, quarum nos ſumus remp. deſcripturi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT. III.

De populo Judæorum, Effraimitarum, & Samaritarum.

SALOMONE inde ex humanis rebus exemto, tribus duæ, Juda & Benjamin, Roboam Salomonis filium regem ſequutæ regnum Judæorum conſtituerunt; aliæ decem, cùm ad Hieroboam filium Nabath ex tribu Effraim ſe contuliſſent, alterum regnum Effraimitarum, ſive Iſrael condiderunt. unde Hieremias VII. *Projeci omnes fratres veſtros, univerſum ſemen Effraim*, id eſt, decem tribus Iſrael. & Oſeas ſæpe nominat Effraim, & Judam pro Judæis, & Effraimitis. Quoniam verò magna inter Judam & Benjamin conjunctio interceſſit, propterea ambæ pro una tantùm tribu à ſcriptura acceptæ, atque uno Judæorum nomine nuncupatæ ſunt, ut poſtea demonſtrabitur, atque ita reſp. ad Judæos ſolos redacta eſt. Hoc divortio facto magnæ inde inter Judæos & Effraimitas contentiones, ac dira odia exarſerunt. Etenim Hieroboam decem

cem tribus à cultu Dei ad ſimulachra veneranda avertit, ne populus ſuus ad templum Hieroſolymorum quotannis ex lege conveniens, aliqua ratione à ſe defectionem iniret. Quo ſcelere perpetrato Levitæ urbes, quas in decem tribubus incolebant, reliquerunt, ſeque in tribum Judam & Benjamin contulerunt, atque ita ſacra ſibi à Deo commendata, viciniores templo Hieroſolymitano facti, diligentiùs coluerunt: quemadmodum XI. ſecundi Paralip. ſcriptum eſt. Contendere autem armis cum his ſæpe Judæi, ac Galilæam regionem eorum, ex qua incolas Teglatphulaſſar Aſſyriæ rex, Phacee regnante dejecerat, atque in Aſſyriam tranſportarat, ipſi regnante Achazo ſibi vindicavere. XV, & XVI. quarti Regum. Neque ita multo pôſt Effraimitæ ceteri, qui ſe tanta impietate obſtrinxerant, Deo volente, bello ſubacti in Aſſyriam regnante Oſee à Salmanaſſare rege tranſlati ſunt.

Eorum verò vacuam regionem ſubinde homines de Babylone, Cutha, Ava, Emath, & Sepharuaim, cò traducti, expleverunt; qui cùm urbem

in tribu Effraim, nomine Samariam, unde etiam regio ipſa Samaria dicebatur, obtinerent, Samaritæ vocati ſunt. Hi verò cùm patriam Deorum ſuperſtitionē tuentes paſſim à leonibus vorarentur, edocti, id fieri, quòd verum Deum Judæorum non colerent, nec legem ejus tenerent, accito ex Aſſyria permiſſu regis ſacerdote legem quidem Dei ſuſceperunt, ſed ſimul cum vero Deo propriis etiam Deis cultum adhibuerunt. Quare de eis ita ſcriptum eſt 17. quarti Regum: *Et cùm dominum colerent, diis quoque ſuis ſerviebant juxta conſuetudine gentium, de quibus tranſlati fuerant Samariam. uſque in præſentem diem morem ſequuntur antiquum. non timent Dominum, neque cuſtodiunt cæremonias ejus, atque judicia, & legem, & mandatum. quod præceperat Dominus filiis Jacob, quem cognominavit Iſrael, & percuſſerat cum eis pactum, & mandaverat eis dicens: Nolite timere Deos alienos, & non adoretis eos, neque colatis eos, & non immoletis eis, ſed Dominum Deum veſtrum, qui eduxit vos de terra Ægypti. Illi verò non audiverunt, ſed juxta conſue-*

conſuetudinem ſuam priſtinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iſtæ timentes quidem Dominum, ſed nihilominus & idolis ſuis ſervientes. nam & filii eorum, & nepotes, ſicut fecerunt patres ſui, ita faciunt uſque in præſentem diem.

Interjecto inde aliquot annorum intervallo Judæi quoque à Nabuchdonoſore Babyloniorum rege ſubacti, urbe Hieroſolymorum, temploque incenſo in Babyloniam traducti remp. amiſerunt. verùm poſt annos 70. Iſraelitis, ſine Effraimitis in Aſſyria remanentibus in patriam redierunt, juxta illud Oſee primo: *Non addam ultra miſereri domui Iſrael, ſed oblivione obliviſcar eorum: & domui Iuda miſerebor, & ſalvabo eos in Domino Deo ſuo.* ac mox Cyro rege Perſarum copiam faciente, templum & urbem inſtaurare cœperunt. Verùm, quod Judæorum in Samaritas odium ſtimulavit, ne tum opus perficere poſſent, à Samaritis inhibiti ſunt. Inde Dario Rege Perſarum rerum potiente non ſolùm invitis illis conſummaverunt, ſed eas etiam Galilæam ſibi in exilio adem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

tam reddere coegerunt, & remp. recuperare cœperunt, ut Joſephus literis prodidit. Inde multis interpoſitis annis res ad Darium ultimum pervenit, quem Alexander Magnus devicit. quo regnante Manaſſes frater Jaddi pontificis, cùm ex lege alienigenam uxorem repudiare compelleretur, nempe Sanabalat Samaritæ, præfecti Darii regis filiam, ad ſocerum ipſum confugit, qui ſe illum pontificem effecturum promiſit. Alexander autem victor mirificis Judæos honoribus extulit, ac religionem eorum magnifecit. Sanabalat autem defectione ad Alexandrum inita, permiſſu ejus templum Hieroſolymitano ſimile in monte Samariæ celſiſſimo, nomine Garizin, extruxit: atque ei Manaſſem ipſum generum pontificem declaratum præfecit. Hinc Samaritæ ſublatis animis æquales jam ſe Judæis factos exiſtimantes, progeniem ſe eſſe Joſeph patris Effraim, id eſt veros Effraimitas prædicarunt, & ſe pariter cum eis Dei cultores dixerunt: atque eos qui criminum aliquorum apud Judæos convicti ad ſe confugerent, excipere benignè conſueverunt.

Inde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Inde res Judæorum aliquot poſt annos ab Antiocho Epiphane Syriæ rege afflictæ, lex, & ſacra eorum everſa ſunt. Qua re animadverſa Samaritæ perterriti ſe non Deum, ſed Deos colere aſſeruerunt: nec ſe Iſraelitas, ſed Sidonios eſſe dixerunt, ac templum ipſum, Jovi Cretenſi ſe dedicaturos eſſe profeſſi ſunt: atque ita præſentem armati regis iracundiam eluſerunt. Ea verò tempeſtate perfuncti, inde ambo & Judæi, & Samaritani rurſus opibus florere cœpere, ita ut armis aliquando inter ſe decertarent. Demum Samaritani à Joanne Hyrcano rege Judæorum ſubacti, & templo exuti Judæis ſubjecti ſunt. Fuit autem illud ſemper Iudæis incommodi, quòd in Galilæam provinciam ſuam euntes, atque inde redeuntes ferme per Samariam terram à ſacris ſuis averſam tranſire cogebantur. Ad extremum autem uterque populus variis ſeditionibus agitatus Romanorum in poteſtatem conceſſit. Hæc ex libris Eſdræ, & Joſephi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT IV.

De lege Iſraelitis à Deo data.

EXPOSITIS iis quæ ad populi, de quo acturi ſumus, notitiam pertinebant, redeo ad legem huic populo à Deo latam, quæ rempublicam à nobis deſcribendam continuit. Hæc igitur lex per Moyſem à Deo data duo præcipuè capita eſt complexa, vitam religioſam, & diſciplinam civilem. Quarum ratio duobus potiſſimùm juſſis eſt comprehenſa, cultu Dei; & caritate proximi. unde illud: *Diliges Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum, ſicut teipſum.* Ea vero dilatata ad decem numerum pervenerunt: quorum tria Deum attingerunt: ut unus Deus coleretur, ne in vanum nomen ejus appellaretur, & ut honos ſabbatis haberetur, quòd eo die ipſe ab opere quieviſſet. ſæpe autem hæc repetita ſunt: *Nolite timere Deos alienos, & non adoretis eos, & non immoletis eis, ſed Dominum Deum veſtrum, qui eduxit vos de terra Ægypti.* Septem verò proximum ſpectarunt, ut pa-

ut parentes honorarentur, ne cædes, furtum, atque adulterium fieret, ne falſum teſtimonium diceretur, neque uxor, neque res alterius cuperetur. atque ea duabus lapideis tabulis ſunt inciſa. Hæc verò decem latiùs inde atque uberiùs explicata, ad quatuor tantùm juſſa redacta ſunt: quorum duo Mandata & Præcepta, duo Juſtificationes & Judicia nominata ſunt, atque ut priora Deum, ſic poſteriora proximum attigerunt, multiſque partibus ſingula conſtiterunt. De quibus poſtea, & quid ſingula fuerint, & unde originem traxerint, dicam, ſi priùs loca aliquot legis, in qua hæ voces, tanquam præcipuæ ejus partes, repetitæ ſunt, proferam. nam in hoc maximè & legis, & reip. hujus ratio continetur. Exodi 15. *Conſtituit ei Deus præcepta ac judicia, dicens: Si audieris vocem Dei tui, & obedieris mandatis ejus, cuſtodieriſque omnia præcepta ejus.* 21. *Facite præcepta mea, & judicia cuſtodite.* 26. *Si in præceptis meis ambulaveritis, & mandata mea cuſtodieritis.* Et in extremo: *Hæc ſunt judicia, atque præcepta, & leges, quas dedit Dominus*

inter ſe & filios Iſrael in monte Sinai, per manum Moyſi. Inde in fine Numerorum: *Hæc ſunt mandata, atque judicia, quæ mandavit Dominus per manum Moyſi ad filios Iſrael in campeſtribus Moab.* Quare Moyſes quarto Deutoronomii repetivit: *Mandavit mihi Dominus, ut docerem vos juſtificationes, & judicia.* Item: *Scitis, quod ego docuerim vos præcepta, atque juſtitiam, ſicut mandavit mihi Dominus Deus.* Poſtremo concludens: *Hæc eſt lex, quam propoſuit Moyſes coram filiis Iſrael, & hæc teſtimonia, & juſtificationes, atque judicia, quæ loquutus eſt ad filios Iſrael.* Et 6. *Hæc ſunt præcepta, juſtificationes, atque judicia, quæ mandavit Deus noſter, ut docerem vos.* Atque hæc quidem in Lege ita uſurpata ſunt. Inde verò qui pòſt conſequuti ſunt, eodem etiam modo legem ſequentes loquuti ſunt, ut Joſuæ XXIV: *Propoſuit populo præcepta, & judicia.* & ſecundo tertii Regum dixit David ad Salomonem: *Fac, ut cuſtodias Dei mandata, & juſtificationes, & judicia, & teſtimonia ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi.* Et XVII. quarti: *Cuſtodite*

præcep-

præcepta, & juſtificationes, & omnem legem, quam mandavit nobis Deus. Et XIX. ſecundi Paralip. *Joſaphat conſtituit judices ſacerdotes, qui judicarent lites de mandato, cæremoniis, juſtificationibus, & judiciis.* Et XXIIII. *Percuſsit Ioſias rex fœdus coram Domino, ut ambularet poſt eum, & cuſtodiret præcepta, & teſtimonia, & juſtificationes ejus in toto corde ſuo.* Jam verò David in Pſalmo 118. repetit ſæpe, ſe obſervaſſe, aut præteriiſſe, aut doceri cupere, quæ in lege continentur, nempe mandata, præcepta, juſtificationes, judicia, & teſtimonia Dei. ut cùm ait: *Tu mandaſti mandata omnia cuſtodiri nimis. Utinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas juſtificationes tuas. In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum. In juſtificationibus tuis meditabor. Teſtimonia tua meditatio mea eſt: & conſilium meum juſtificationes tuæ. Viam juſtificationum tuarum inſtrue me.* Et Pſalmo XVII. *Quoniam omnia judicia ejus in conſpectu meo, & juſtitias ejus non repuli à me. &* 104. *Ut cuſtodiant juſtificationes ejus, & legem ejus requirant. &* CXLVII. *Qui an-*

nunciat

nunciat verbum ſuum Jacob, juſtitias, & judicia ſua Iſrael. & Nehemiæ decimo. *Jurarunt, ut ambularent in lege Dei, ut facerent, & cuſtodirent univerſa mandata Domini Dei noſtri, & judicia ejus, & juſtificationes ejus.* & Ezechielis 44. *Juſtificationes meas juſtificabunt, & judicia mea judicabunt, & leges meas, & precepta mea in omnibus diebus feſtis meis cuſtodient.*

Hæc ex pluribus Teſtamenti veteris locis pauca protuliſſe, ſufficiat. Nunc venio ad ſingularum harum vocum explicationem. Mandata, quæ Græcus interpres ἐντολὰς vertit. verba fuiſſe videntur, quibus Deus juſſit, aut prohibuit aliquid fieri, quod præcipuè ſeipſum attingeret. Præcepta, quæ ille προστάγματα vertit, quibus rationem, qua id fieret, ordinavit, nam in illa voce πρόσταγμα ordinatio quædam inſita eſt. unde pro ea aliquando Latinus interpres cæremonias edidit. neque enim ſolum juſſit Deus, ut ſe ſupra omnia colerent, ſed etiam ſui colendi ritu demonſtravit, nempe cùm de tabernaculo, ſacrificiis, diebus feſtis, ſacerdotibus, & eorum officiis tradidit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

tradidit. atque hæc quidem duo ad Deum relata ſunt, Juſtificationes verò & Judicia ad proximum. Juſtificationes enim, quas Græci δικαιώματα vertunt, juſſa fuerunt, quibus Deus docuit, quo modo de proximo ad abſolutionem judicare, & quos innocentes ac juſtos habere, & pronunciare deberemus; juxta illud Pſalmi VII. *Judica me domine ſecundum juſtitiam meam, & ſecundum innocentiam meam ſuper me.* Neque verò hæc cæleſtis illa juſtificatio eſt, de qua pòſt in Euangelio differetur, ſed judicialis, atque terrena. Id ita eſſe probatur ex ipſo verbo δικαιῶ, quod iidem in ſacris literis uſurpavere pro juſtifico, id eſt juſtum innocentemque pronuncio, ut Exod. XXIII. in ipſamet lege, ubi de juſtificationibus agitur: *Non juſtificabis impium,* id eſt non abſolves, Græcè οὐ δικαιώσεις. Unde Iſaias: *Væ, qui juſtificatis impium pro muneribus.* & Levitici ſecundo: *Æquum judicium ſit civi, & advenæ:* Græcè δικαίωσις μία. id eſt pariter abſolve peregrinum, ac civem. Et Deuteronomii XXV. *Si fuerit controverſia inter homines, & ad*

judican-

judicandum venerint, & juſtificaverint juſtum, & condemnaverint impium: Græcè δικαιώσωσι. & Proverb. XVII. *Qui juſtificat impium, & condemnat juſtum, abominabilis eſt uterque apud Deum*. Et apud S. Matthæum XII. *Ex verbis tuis juſtificaberis, & in verbis tuis condemnaberis*. Judicia porrò juſſa fuerunt, quibus Deus oſtendit, quemadmodum condemnationis ſententiam ferre, & quos ſontes, & injuſtos habere, ac pronunciare oporteret. etenim κρίνειν, id eſt judicare, uſurparunt pro condemnare; ut XV. Geneſis: *Gentem, cui ſervituri ſunt, ego judicabo*. & ſecundo Paralip. XXXVI. *Ammonitæ nos nituntur ejicere de poſſeſſione, quam tradidiſti nobis Domine Deus noſter. ergo non judicabis eos?* id eſt non condemnabis. S. Matthæus VI. *Nolite judicare, & non judicabimini*. S. Joannes quarto: *Non veni, ut judicem mundum, ſed ut ſalvum faciam*. & VII. *Nunquid lex noſtra judicat, niſi prius audierit ab ipſo, & cognoverit, quid egerit?* Judicii porrò in lege præſcripti hoc ſit exemplum: *Nocturnum furem occidito*:

juſtifi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

juſtificationis, *Diuturnum dimittito.* item judicii, *Qui prudens hominem occiderit, capite pœnas luet:* juſtificationis, *Qui imprudens, rite extulerit.* Teſtimonia verò, quorum ſæpe ſuprà eſt facta commemoratio, fuere verba, quibus Deus ipſe teſtatus eſt, ſe eos, qui mandata, præcepta, juſtificationes, & judicia à ſe in lege tradita cuſtodiſſent, bonis variis, ſed ad hanc vitam ſpectantibus, affecturum; qui verò ſecus, malis. Unde dixit Hieremias 9. *Non attendunt mandata tua, & teſtimonia tua, quæ teſtificatus es in eis.* & quarto Regum. 17. *Abjecerunt legitima Dei, & pactum, quod pepigit cum patribus eorum, & teſtificationes, quibus conteſtatus eſt eos.* Eorum verò hoc ſit exemplum, Exod. 19. *Si audieritis vocem meam, & cuſtodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis. mea enim eſt omnis terra, & vos eritis mihi in regnum ſacerdotale, & gens ſancta.* Et Deuteronomii 11. *Si cuſtodieritis mandata mea, quæ ego præcipio vobis, & feceritis ea, ut diligatis Dominum Deum noſtrum, & ambuletis in viis ejus ad-*

hærentes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

hærentes ei, diſperdet Dominus gentes iſtas ante faciem veſtram, & poſſidebitis eas, quæ majores & fortiores vobis ſunt. Inde multa alia bona pollicetur, & mala comminatur, quas vocat benedictiones, & maledictiones. In Euangelio porrò eædem etiam voces eodem modo uſurpatæ ſunt, à S. Luca capite primo: *Erant juſti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & juſtificationibus Domini, ſine querela.* Quippe ſignificat, Zachariam & uxorem cuſtodiſſe legem Domini, quoniam partes ejus duas præcipuè coluerunt, Mandata, & Juſtificationes: quorum illa Deum, hæc proximum attingunt. Ac de ſumma quidem legis hæc dicta ſint quæ ita præponere libuit, quoniam ex his quatuor vocibus, tanquam ex ſumma legis, univerſa hæc noſtra de rep. diſputatio deducetur. redeo ad legis hiſtoriam.

Hæc igitur lex primùm duabus lapideis tabulis à Deo, deinde volumini ſcripto à Moyſe conſignata eſt. Juſſit autem Deus, ut ſecunda legiſlatio à regibus legeretur, & cognoſceretur,

item à pontifice in ſolemnitate Tabernaculorum populo traderetur. De primo ſcriptum eſt Deuteronomij XVII: *Rex poſtquam ſederit in ſolio regni ſui, deſcribet Deuteronomium legis hujus in volumine accipiens exemplar à ſacerdotibus Leviticæ tribus, & habebit ſecum, legetque illud omnibus diebus vitæ ſuæ, ut diſcat timere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba, & juſtificationes ejus, quæ in lege præcepta ſunt.* De ſecundo XXXI: *Poſt ſeptem annos anno Remiſſionis, in ſolemnitate Tabernaculorum, convenientibus cunctis ex Iſrael in loco quem elegerit Dominus, leges verba legis hujus coram omni Iſrael, audientibus eis, ut audientes diſcant, & timeant dominum, & cuſtodiant, impleantque omnes ſermones legis hujus.* Profectis ergo Iſraelitis in Chananæam diu in hoc inſtituto perſeveratum eſt. Inde ſub regibus ejus obliterata memoria eſt. Quod cùm Joſaphat rex Judæ cognoviſſet, ut erat ſumma pietate ornatus, *miſit de principibus, qui docerent in civitatibus Juda, & erudiebant populum.* ut XVII; ſecundi Paralipome-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

non ſcriptum eſt. Deinde verò res eò aut malitiæ, aut negligentiæ venit, ut volumen etiam legis ſcriptum è memoria Judæorum exciderit. Tum caſu inventum in templo, dum inſtaurabatur, ab Helcia pontifice ad Joſiam regem delatum eſt. Quod ut ille legit, *ſubitò diſciſſis veſtibus dixit. Magna ira Domini accenſa eſt adverſus nos, quia non audierunt patres noſtri verba libri hujus, ut facerent omne quod ſcriptum eſt nobis.* Unde liberum populo recitari juſſit, & ſe obſervaturum ſpopondit. ſic enim XXIII. quarti Regum: *Percuſſit fœdus coram Domino, ut ambularet poſt Dominum, & cuſtodirent præcepta ejus, & teſtimonia, & juſtificationes in omni corde, & in tota anima ſua, & ſuſcitarent verba fœderis hujus, quæ ſcripta erant in libro illo. acquievitque populus pacto.* Inde paucis interjectis annis cùm Judæi in Babyloniam traducerentur, Legis quoque volumen evanuit. Reverſis autem illis in patriam, Eſdras ſcriba, & ſacerdos eam aut amiſſam reſtituit, aut corruptam emendavit eo modo, quo nunc habemus. unde ipſe ſcripſit: *Eſdra paravit*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ravit cor ſuum, ut inveſtigaret legem Domini, & faceret, & doceret in Iſrael præceptum, & judicium. Atque ab illo ſcribæ, id eſt legis doctores, in rep. dimanarunt, ut poſtea oſtendetur. Hi deinde libri juſſu Ptolemæi Philadelphi regis Ægypti per LXX. interpretes Græcè converſi ſunt. Poſt aliquot inde annos Antiochus Epiphanes, rex Syriæ, coegit eos à lege hac Dei deficere, & legem ipſam comburere. Locus eſt in principio Machabæorum: *Scripſit omni regno ſuo, ut eſſet omnis populus unus, & relinqueret unusquiſque legem ſuam. & multi ex Iſrael conſenſerunt ſervituti ejus, & ſacrificaverunt idolis, & coinquinaverunt ſabbatum. & miſit rex libros per manum nuntiorum in Hieruſalem, & in omnes civitates Judæ, ut ſequerentur leges gentium terræ, & prohiberent holocauſta, & ſacrificia, & placationes fieri in templo Dei, & prohiberent celebrari ſabbatum, & dies ſolemnes, & juſſit coinquinari ſancta, & ſanctum populum Iſrael: & juſſit ædificari aras, & templa, & idola, & immolari carnes ſuillas, & pecora*

communia, & relinquere filios ſuos incircunciſos, & coinquinari animas eorum in omnibus immunditiis & abominationibus, ita ut obliviſcerentur legem, & immutarent omnes juſtificationes Dei; & quicunque non feciſſent ſecundum verbum regis Antiochi, morerentur. & paulo poſt: *Per univerſas civitates Judæ in circuitu ædificaverunt aras, & ante januas domorum, & in plateis incendebant thura, & ſacrificabant. & libros legis Dei combuſſerunt igni, ſcindentes eos, & apud quemcunque inveniebantur libri teſtamenti Domini, & quicunque obſervabant legem Domini, ſecundum edictum regis trucidabant eum.* Hoc malo paullo ultra biennium Judæa miſerè laboravit. ſucceſſit enim mox Judas Machabæus, qui recepta urbe & legem & legis diſciplinam in ſtatum priſtinum revocavit. Aſſamonæis inde poſteris ejus regnantibus multæ ſubinde hæreſes emerſere, ut Scribarum, Sadducæorum, & Phariſæorum. qui ferme ſcribæ, id eſt legis doctores fuerunt, qui legem variè interpretantes populum vanis erroribus imbuerunt. Quos ſubinde

inde excepit Chriſtus, qui prædicatione ſua cùm veritatem docuit, tum in primis inanem eorum doctrinam eluſit, ac novam legem intulit, novoque teſtamento ſedes hominibus ſe non in Chananæa, ſed in cælo daturum, qui vocibus ſuis paruiſſent, oſtendit: denuncians, ſe veniſſe, non ut legem ſolveret, ſed adimpleret rectè. Nam cùm lex, exempli gratia, homicidium vetuiſſet, ipſe non ſolùm occidere, ſed etiam ſuccenſere fratri prohibuit: cùm lex adulterium ſuſtuliſſet, ipſe non modò adulterium, ſed etiam petulantem mulieris intuitum interdixit, adjiciens: *Niſi juſtitia veſtra abundaverit plus quam juſtitia Phariſæorum, aut Scribarum, non intrabitis in regnum Cælorum.* Ac de lege quidem, quod ad propoſitum noſtrum attinet, in univerſum hæc dicta ſint.

CAPUT V.

De forma reipublicæ Iſraelitarum.

SEQUITUR, ut de forma reip. diſſeram, quam *Deus* aut ſuperiore lege præſcripſit, aut pòſt induci, ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

g'ecta lege, permiſit. Ceterùm cùm de forma reip. quæritur, nihil aliud quæritur, niſi penes quem principatum ſumma rerum fuerit conſtituta. Hæc verò apud Hebræos primùm penes optimates poſita fuit, deinde penes reges. quorum principatuum illum Ariſtocratiam, hoc Regnum, Græci vocarunt. Ariſtocratia fuit ſub Moyſe, Joſue, Senioribus, & Judicibus: Regnum ſub regibus.

De Ariſtocratia ſub Moyſe ſignificavit Moyſes XII. Deuteronomii, cùm dixit: *Non facietis in terra Chananæa, quæ nos hic facimus hodie, ſinguli quod ſibi rectum videtur. non enim uſque in præſens tempus veniſtis ad requiem & poſſeſſionem, quam Dominus Deus veſter daturus eſt vobis.* Ac multis quidem, iis quæ bonis, & prudentibus viris Moyſes rem totam commiſit, ut alii ſacra, alii profana curarent. (ex iis autem, qui operam rebus ſacris dederunt, unus fuit Pontifex, reliqui Sacerdotes, & Levitæ. qui verò profana adminiſtrarunt, alii conſultationibus, alii judiciis vacaverunt; nonnulli pacis, quidam belli ſtudia coluerunt) omnes verò non ex arbitrio voluntatis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

luntatis, ſed ex præſcripto legis ſuo fungi munere, in primiſque Judicia & Juſtificationes exercere conſtituit. Atque ita deinde tempore Joſue, & Judicum in terra Chananæa, diſpertitis poſſeſſionibus, eſt ſervatum. Etenim ad Joſue dixit Deus cap. primo: *Confortare, & eſto robuſtus valde, ut cuſtodias, & facias omnem legem quam præcepit tibi Moyſes ſervus meus, nec declines ad dextram, vel ad ſiniſtram, ut intelligas cuncta quæ agis.* Et pòſt præcipienti illis reſpondere Iſraelitæ: *Omnia quæ præcepiſti nobis, faciemus, & quocunque miſeris, ibimus. Sicut obedivimus in cunctis Moyſi, ita obediemus & tibi.* Inde Joſue moriturus, advocatis Iſraelitis, eadem verba repetiit, quæ ad ſe Deus tradens imperium fecerat de lege Dei cuſtodienda, cap. XXXIII. promiſitque populus ſe Dei præceptis obediturum.

De Seniorum imperio ſignificatur ſecundo Judicium: *Servierunt Iſraelitæ Domino cunctis diebus Joſue, & Seniorum, qui poſt eum vixerunt, & noverunt omnia opera Domini quæ fecerat in Iſrael.* Judicibus inde rerum potientibus

bus eodem modo Ariſtocratia fuit. ſi quidem illis principatum adminiſtrantibus & lex, ut antè, valuit, & Deus ipſe imperium tenuit. Hoc autem ita eſſe, probatur etiam ex Joſepho, qui libro IIII. Antiquitat. legem Dei ad hunc locum pertinentem explicuit, ſic loquentem faciens Moyſem: *Ariſtocratia, & vita, quæ ex ea degitur, res optima eſt, nec vos capiat deſiderium alterius reip. ſed hanc amate leges habentes dominas, ex iis omnia facientes. ſatis enim eſt, ut Deus præſit. Quòd ſi regis cupiditas vos inceſſerit, is ex eadem gente ſit.*

Hanc verò Ariſtocratiam, in qua lex potiſſimùm cum Deo dominata eſt, Regnum ipſum excepit. Regnum autem appellarunt imperium ſummum unius hominis non ex lege, ſed ex arbitrio imperantis. quem à Samuele Judice poſtularunt his verbis VIII. primi Regum: *Conſtitue nobis regem, ut judicet nos, ut univerſæ habent nationes.* Quod ut ille audivit, ſubitò Deum, quid opus eſſet facto, conſuluit. qui ita reſpondit: *Audi vocem populi in omnibus quæ loquuntur tibi. non enim te abje-*

cerunt,

cerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos. & addit: *Verumtamen conteſtare eos, & prædic eis jus regis, qui regnaturus eſt ſuper eos.* Significavit enim apertè, Judicibus rerum ſummam ex lege habentibus regnaſſe Deum ſuper Hebræos, quia lex dominata eſſet; imperio verò ad regem, gentium more tranſlato, DEUM non regnatûrum, cùm non penes legem, ſed penes voluntatem unius hominis ſumma rerum eſſet futura. Probè etenim, ut optimè dixit Ariſtoteles in Politicis, *Qui legem vult imperare, Deum vult imperare; qui regem, id eſt, hominem, belluam: quod non ſemper ratione, ſed plerunque cupiditate ducatur.* Hoc autem arbitrarium Regis imperium expreſſit Deus, cùm addidit: *Filios & filias, & prædia, & ſervos vobis auferet, & greges veſtros addecimabit, & vos eritis ei ſervi: neque clamantes audiemini à Deo.* Unde dixit David Pſalmo 11. *Ego conſtitutus ſum rex à Deo ſuper montem ſanctum Sion. Dixit Dominus ad me. Poſtula à me, dabo tibi gentes hereditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ. Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas fi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

guli confringes eos. Hæc autem duo regis imperia, ejus inquam, qui lege tenetur, & qui legibus eſt ſolutus, Ariſtoteli quoque nota fuerunt: atque illud nullum proprium reipub. genus facere, atque in omni republ. reperiri poſſe, hoc verò propriè regnum appellari, putavit. ſic enim inquit: *Deinceps diſputandum eſt de rege, qui omnia ex voluntate gerit. nam qui ex lege rex dicitur, non eſt reip. ſpecies, quia in omnibus rebus publicis dux belli perpetuus eſſe poteſt, ut in democratia, & ariſtocratia. & multi creant unum dominum adminiſtrationis. Plenum autem regnum vocatur, quo cuncta rex ſua voluntate gerit.* Hoc ergo modo Hebræi, poſtquam ſedes in terra Chananæa locarunt, primum judicibus paruerunt, qui ex lege præfuerunt, deinde more aliarum gentium Regibus, qui ex voluntate imperarunt. quorum primus Saul, ſecundus David fuit, à quo inde hereditarium regnum inter Judęos evaſit, donec res ad Sedeciam pervenit, qui à Nabuchdonoſore rege cum populo captivus in Babyloniam eſt abductus. Reverſis verò in patriam poſt annos

ſeptuaginta Judæis, res iterum ad optimatum ſtatum eſt adducta. quo tempore, ut inquit Joſephus libro 11. pontifices, qui pro tempore ſuerunt, & ſacerdotum, & judicum partes impleverunt, donec populo ab Antiocho ſervitute oppreſſo, Levitica Aſſamonæorum familia inſurrexit, qui primùm ſub titulo Principis, deinde ſub nomine Regis manentibus veteribus inſtitutis, rem Judæorum univerſam adminiſtrarunt. Quibus extinctis reges proſelyti Aſcalonitæ ſucceſſere, qui rectius appellari tyranni potuiſſent; ex quibus Herodes Magnus Antipatri filius, & Archelaus filius, & Agrippa nepos in Judæa, Herodes Antipa tetrarcha in Galilæa, ac ſubinde duo Herodes Agrippæ reges in Chalcidica potiti rerum ſunt, qui poteſtatem à Romanis Judæam illo tempore obtinentibus, creandorũ pro arbitrio pontificum, acceperunt. inde pulſis demum Aſcalonitis Romani ſubacta Judęa magiſtratum & tributum impoſuerunt: ac legibus eorum magna ex parte ſervatis regionis imperium & procurationem ſibi vindicarunt: ac poſtremò rebellantibus eis urbem cum

tem-

templo inflammaverunt, ac gentem propè totam profligaverunt.

Eſt porrò illud quoque tenendum, rempubl. Hebræorum quodammodo tripartitam fuiſſe. una enim fuit, quæ univerſum populum, id eſt 12. tribus, complexa eſt; altera, quæ ſingulas ipſius populi tribus; tertia, quæ ſingulas ſingularum tribuum civitates. Primæ reipub. ſedes in ea collocata urbe, fuit, quam Deus religionis cauſa ſibi aſcivit. [quæ verò ea urbs fuerit, poſt dicetur] ibi enim ſummus magiſtratus, ſummus ſenatus, populus, judiciumque conſedit. Fuit tamen interim aliquando interregnum. quod ſignificatur in libro Judicum, cùm ſcribitur: *Erat Iſrael ſine regibus, & quiſque faciebat, quod rectum videbatur*, innuens, non tribus ſingulas, aut civitates ſuis principibus vacaviſſe, ſed univerſam duodecim tribuum rempubl. ſummis præſidibus & tutoribus caruiſſe.

Secunda reſpub. præfectum unum habuit, qui Princeps tribus dictus eſt; itemque alios, qui familiarium principes nominati ſunt, qui tamen omnes ſummo principi, penes quem tota

erat

erat reſpublica, paruerunt.

Tertia verò hoc modo conſtituta fuit. Unaquæque civitas ſuum habuit ſenatum, qui de rebus ad ipſam præcipuè pertinentibus decerneret, & cauſas privatas, capitaleſque cognoſceret: & ſuos magiſtratus, qui ſenatum haberent, & judicia exercerent. Quamobrem reſp. Hebræorum populum habuit, ſenatum, judices, & magiſtratus Unde apud Joſue cap. 23. ſcriptum eſt: *Convocavit filios Iſrael, & Senatum eorum, & principes eorum & judices eorum, & ſcribas eorum.* Arma etiam, quæ publico populi nomine extra fines ferenda erant, à ſolo rege, & ſummo ſenatu decreta ſunt, adjuvantibus ſingulis tribuum & familiarum principibus, & civitatibus, quemadmodum poſt ſuo loco probabitur.

CAPUT VI.

De cive Iſraelita, & Proſelyto.

EXPLICATA Hebraicę reipub. forma, ſequitur, ut qualis hujus reip. civis fuerit, demonſtretur. Cenſuit igitur Ariſtoteles, varios pro varietate

rietate rerum publicarum cives exiſtere : qui verò optimæ reip. civis eſſet, eum & conſiliorum, & judiciorum compotem eſſe. Quæ definitio ad civem quoque accommodari Hebræum poteſt, ut is demum in eorum repub. civis fuerit, qui particeps conſiliorum judiciorumque extiterit. Nam ſacra non omnibus communia, ſed propria Levitarum fuerunt. Eſt præterea illud etiam admonendum, Hebræorum populum bipartitum fuiſſe, unum indigenarum, qui Græcè *αὐτόχθονες*, alterum advenarum, qui *προσήλυτοι* dicti ſunt, quo nomine Proſelytorum uſi ſunt etiam, qui Latinè ſacras hiſtorias converterunt. Indigenæ fuere omnes, qui ab Iſraele genus, ut dixi trahentes cum lege circuncisionem ſumpſerunt: quam Deus Abrahæ mandaverat XVIII Geneſis, his verbis: *Infans octo dierum circuncidetur in vobis. maſculus, cujus præputii caro circunciſa non fuerit, delebitur anima illius de populo ſuo, quia pactum meum irritum fecit.* Proſelyti fuere alienigenæ, qui ex gentibus procreati, ſed ab idolorum ad Dei cultum traducti circunciſione donati ſunt:

quos

quos Deus pro indigenis haberi mandavit, Exodi XII. loquens de inſtitutione Paſchæ: *Quod ſi quis peregrinorum in veſtram voluerit transire coloniam, & facere Phaſe domini, circuncidetur prius omne maſculinum ejus, & ſic ritè celebrabit, eritque ſicut indigena terræ. ſi quis autem circunciſus non fuerit, non veſcetur ex eo. eadem lex erit indigenæ, & colono qui peregrinatur apud vos.* ſic Latinus. at Græcè aptius: *indigenæ, & proſelyto, qui acceſſerit ad vos.* & Levitici XVII. *Homo quilibet de domo Iſrael, & de advenis qui peregrinantur inter vos, qui obtulerit holocauſtum, ſive victimam, & ad oſtium Tabernaculi teſtimonii non adduxerit eam, ut offerat Domino, interibit de populo ſuo.* & ſecundo: *Æquum judicium ſit civi, & advenæ*, id eſt, proſelyto. Quemadmodum autem gentiles circunciſi ad Judæos tranſirent, extat exemplum Sicimitarum in Geneſi tempore Jacob. item Achior, Judith XIII. *Achior videns virtutem quam fecit Deus Iſrael, relicto gentilitatis ritu credidit Deo, & circuncidit carnem præputii ſui, &*

appo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

appoſitus eſt ad populum Iſrael, & omnis ſucceſſio generis ejus uſque in hodiernum diem. Joannes inde Hyrcanus rex Idumæos ſubactos ad circuncißionem accipiendam adegit. Quare Herodes Idumæus proſelytus fuit, non antiqua ſtirpe Judæus. Itaque ut ipſe regnum Judæorum proſelytus cepit, ſic pontificatum etiam proſelytis tradidit. Quantum verò ſtudium poneretur à Judæis in eo, ut proſelytos facerent, id eſt, ut gentiles circuncìderent, docuit Chriſtus alloquens eos Matth. 23. *Vos circuitis mare, & aridam, ut faciatis unum proſelytum, & cùm fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo, quam vos.* Hinc ſecundo Paralip. XXX. *Hilaritate perfuſa eſt omnis turba Juda, tam Sacerdotum & Levitarum, quàm univerſæ frequentiæ, quæ venerat ex Iſrael, proſelytorum quoque de terra Iſrael, & habitantium in Juda.* & Ezechielis 14. *Homo de domo Iſrael, & de proſelytis, quicunque advenæ fuerunt in Iſrael, ſi alienatus fuerit à me, & poſuerit idola in corde ſuo.* & Actuum 11. *Judæi, & Proſelyti.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT VII.

De urbe reipublicæ ſede.

REGIO porrò, in qua hæc conſtituta reſpub. fuit, Magnæ pars Syriæ fuit. cujus longitudo à Syria Antiochena ad Ægyptum & Arabiam, latitudo à mari Syriaco ad Cœlen Syriam, Arabiamque alteram prodiit. Hanc mediam fermè Jordanes fluvius ſecuit, qui (ut inquit Plinius) ortus è fonte Paneade, ubi primam convallium occaſionem eſt nactus, in lacum ſe fundit, quem plerique Geneſaram nominarunt: [in Euangelio verò ſtagnum Geneſareth, & mare Tiberiadis appellatur] inde velut invitus Aſphalitem lacum [quod etiam mare mortuũ dicitur] dirum natura petit: à quo poſtremò abſorptus aquas laudatas peſtilentibus miſcet. Univerſa regio antiquitus in ſacris litteris terra, ut dixi, Chanaã, ſive Chananæa dicta eſt, tum cùm Abraham juſſu Dei huc ex Meſopotamia tranſiit. atque per ea tempora à ſeptem populis habitata fuit, Amorrhæis, Chananæis, Gergeſæis, Hettæis, Hevæis, Jebuſæis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

buſæis, & Pherezæis. quibus etiam Philiſtæi ſive Palæſtini adjungi poſſunt. Inde poſteri Iſrael, cum hanc armis occupaviſſent, terram Iſrael appellarunt, atque in 12. ut dixi, partes diviſerunt: quas tribus vocarunt: trans Jordanem, Ruben, Gad, & Manaſſa: cis Jordanem, Judam, Benjamin, Simeon, Effraim, Dan, Aſer, Iſſachar, Zabulon, & Nepthalim. Decem inde tribubus à duabus avulſis, & poſt in Aſſyriam tranſportatis, partes hujus regionis hæ celebrari cis Jordanem cœperunt, Judæa, Samaria, Galilæa interiores. Palæſtina verò maritima, Ituræa, Trachonitis, & Chalcidica trans Iordanem. Iudæa à tribu Iudæ vocata fermè his inſignita urbibus fuit, Hieruſalem, Bethel, Hierico, Arimathia, Emmaus, ſive Nicopoli, Bethleem, Hebron, Cariathiarim, & Eleutheropoli. Samaria ab urbe ejus nominis appellata, quam in monte Somer tribus Effraim Amri rex condidit: hæc oppida habuit, Silo, Sichem, ſive Sichar, & Sâmariam. Galilæa hoc nomine jam tum, cùm Iſraelitæ trajecerunt, nuncupata, oppida amplexa eſt, Nazaret, Naim, Caphernaum, Bethſaidam: quæ pòſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſtulias. & Paneadem, quæ pòſt Tiberias appellata eſt. eaque duplex fuit, ſuperior ad mare Syriacum pertinens, & inferior ad mare Tiberiadis. Paleſtinæ urbes celebratæ Geth, Gaza, Azotus, Accaron, & Aſcalon. Inde prævalentibus Judæorum opibus tota regio Iudææ nomen invenit, quam poſt Chriſtum etiam Paleſtinam & Terram ſanctam nominaverunt. Cùm ergo, ut ad priora redeam, totius populi Iſraelitici una communis duodecim tribuum eſſet reſp. ſtatuendus etiam locus fuit unus, quo omnes ex ſuis tribubus atque oppidis convenirent, ubi Deo ſacrificia facerent, primitias offerrent, conſilia in commune agitarent, judicia tractarent, & is demum ſederet, qui ſummæ rerum ſacrarum, & profanarum præeſſet. Hunc v. Deus ſtatuit eſſe illum, quem ipſe invocando ſuo nomini delegiſſet. ſic enim in lege loquutus eſt capite 12. Deuteronomii: *Non facietis ita Domino Deo veſtro, ſed ad locum, quem elegerit Dominus Deus veſter de cunctis tribubus veſtris, ut ponat nomen ſuum ibi, & habitet in eo, venietis, & offeretis in eo holocauſta & victimas ve-*

ſtras. Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti, & vini, & olei tui, ſed coram Domino Deo tuo in eo loco, quem ipſe elegerit. & capite 18. *Si judicum ſententiam in portis tuis videris variari, aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut ibi nomen ejus evoces.* Elegit autem eas urbes, in quibus Tabernaculum & Templum ſuum eſt conſtitutum. hæ verò fuere duæ, Silo in Samaria, & finibus Effraim, deinde, illa reprobata, Hieruſalem in Judæa, ac tribu Judæ. De Silo hæc habemus teſtimonia. Cùm Joſue mandato Dei tabernaculum cum Arca in Silo poſuiſſet, ibi etiam ſedem religionis & reipub. collocavit. Unde illa ſunt in illius hiſtoria capite XXII. *Congregati ſunt omnes filii Iſrael in Sylo, ibique fixerunt Tabernaculum Teſtimonii.* & XXII. *Convenerunt omnes in Silo, ut aſcenderent, & dimicarent contra eos qui trans Jordanem erant.* & Judicum XXI. *Venerunt omnes ad domum Dei in Silo, & in conſpectu ejus ſedentes uſque ad veſperum levaverunt vocem.* & paulò pòſt: *Ecce ſolemnitas Domini eſt in Silo anniverſaria quaſita eſt ad ſepten-*

ſeptentrionem urbis Bethel, ad orientale plagam via, quæ de Bethel tendit ad Sichimam. Inde Deus rejecta Silo delegit Hieruſalem, & montem Sion in tribu Juda, eoque domum ſuam transferri cum tota rep. voluit, ac demum Silo quoque evertit. ſic n. loquitur VII. apud Jeremiam: *Ite ad locum meum in Silo, ubi habitavit nomen meum à principio, & videte, quæ ſecerim ei propter malitiam populi mei Iſrael.* & alibi: *Faciam domui huic, in qua invocatum eſt nomen meum, ſicut feci Silo.* Elegit autem Hieruſalem tempore Davidis regis. is enim Jebuſæos, quos Judas & Benjamin olim ejicere inde non potuerant, profligavit, atq; ibi primus jubente Deo ſedem poſuit, arca in montem Sion tranſlata. Qua de re ſcriptum eſt 6. ſecundi Paralip. ubi Deus ita loquitur: *A die, qua eduxi populum meum de terra Ægypti, non elegi civitatem de cunctis tribubus Iſrael, ut ædificaretur in ea domus nomini meo: neque elegi quempiam alium virum, ut eſſet dux in populo meo Iſrael, ſed elegi Hieruſalem, ut ſit nomen meum in ea.* & quarto Regum XXI. *In templo hoc, & Hieruſalem, quam elegi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

de cunctis tribubus Iſrael, ponam nomen meum in ſempiternum. Hinc Joſephus legem hanc DEI concepit: *Sancta una urbs ſic terræ Chananæorum in loco pulcherrimo, & virtute illuſtri, quem Deus illi elegerit, & templum unum in ea ſit, & altare unum ex lapidibus non politis, in alia verò urbe neque templum, neque altare ſit. Deus enim unus eſt, & unum Hebræorum genus. ter verò quotannis in eam ad templum ex finibus terræ conveniant, quam Hebræi poſſederunt, & Deo offerant ex eis quæ habent, & de futuris adhortentur, & convenientes inter ſe, & convivantes amici ſint. Eſt enim honeſtum, non ignorare, ſe inter ſe contribules eſſe, & eorundem participes ſtudiorum exiſtere.* Itaque David huc alludens dixit, Pſalmo LXXVII. *Et repulit tabernaculum Joſeph, neque tribum Effraim elegit, ſed elegit tribum Judæ montem Sion, quem dilexit, & ædificavit inſtar excelſorum ſacrarium ſuum,* ſive, *ſicut unicornium ſanctificium ſuum.* Significat enim DEO non placuiſſe, ut templum ædificaretur in Silo in tribu Effraim,

& ta-

& tabernaculo Joſeph patris Effraim, qui illam terram extra ſortem à patre acceperat, ut ſcriptum eſt XLVIII. Geneſis. & poſt in ea urbe ſepulturam acceperat, ut Joſue XXIV. ſed voluiſſe, ut extrueretur in Hieruſalem in tribu Juda. Huc etiam, credo, pertinent verba illa Samaritanæ mulieris apud S. Joannem, quæ Chriſtum ita allocuta eſt: *Patres noſtri in monte hoc adoraverunt, & vos dicitis, quia Hieroſolymis eſt locus, ubi adorare oportet.* Patres enim ſuos vocavit Effraimitas, à quibus ſe manaſſe Samaritæ jactabant, eoſque adoraſſe ait in monte Effraim, de quo Joſue XX. *Sichem in monte Effraim* nempe per eos annos, quibus domus Dei fuit in Silo; Judæos verò eam laudem ſibi vindicare, & locum adorationis eſſe in Juda, non in Effraim, quòd eſſet in urbe Hieroſolymitana, contendere. Hanc verò religionis & civitatis tranſlationem in Hieruſalem à Davide factam ipſe etiam Pſalmo CXXI cecinit, inquiens: *Hieruſalem, quæ ædificatur, ut civitas, cujus participatio ejus in idipſum. Illuc enim aſcenderunt tribus, tribus Domini, teſtimonium Iſrael,*

ad confitendum nomini Domini. Quia illic ſederunt ſedes in judicio, ſedes ſuper domum David. Significat enim tribus, id eſt, populum aſcendiſſe Hieruſalem, primùm, ut laudarent Deum: deinde, ut poſcerent jus ſive à magiſtratibus, ſive à judicibus, tum cum à ſe ædificata, & in formam civitatis redacta eſt.

Cæterùm urbs Hieruſalem, ut latius, qualis fuerit, explicemus, primis temporibus Salem dicta fuit, & regi Melchiſedech paruit. qui, ſacerdos cùm eſſet, Abrahamo à bello redeunti, quod pro Lot captivo ſuſcepit, occurrit, ac panem & vinum obtulit, ut narratur XIIII. Geneſis. Populus autem, qui illam incoluit, jam tum Jebuſæus dicebatur: quem Judas & Benjamin extrudere urbe non potuit uſque ad tempora Davidis. Itaque urbs in utraque tribu fuit. nam XV. Joſuæ ſcriptum eſt, Iudam Iebuſæos incolas Hieruſalem exigere non potuiſſe. In vaticinio verò Moyſis Deuteronomii XXXIII. *Benjamin amantiſſimus Domini habitabit confidenter in eo, quaſi in thalamo tota die morabitur, & inter humeros illius requieſcit.*

quieſcit, prædicitur, ſore, ut Benjamin inter humeros Domini requieſcat, quòd templum eſſet condendum in tribu ejus. & XVIII. Judicum additur, Benjamin non potuiſſe ejicere Jebuſæum habitatorem Hieruſalem, ſed inter eos ſedes poſuiſſe. Ex quibus intelligi poteſt, urbem Hieruſalem magnitudine ſua utriq; tribui communicatam. Quocirca ſunt etiam, qui cenſeant, partem ipſius templi in tribu Benjamînis fuiſſe. Hæ certè duæ tribus propter vicinitatem & conjunctionem pro una tantum habitæ ſunt. quemadmodum poſt etiam in divortio tribuum factum eſt, cùm Judas & Benjamin Roboamum ſequutæ unum Judæ nomen adeptæ ſunt. David autem ſpiritu divino inſtinctus (nam Deus illam ſibi, id eſt, templo ſuo, ſedem delegerat) ubi primum regnum adeptus eſt, Jebuſæos urbe exterminavit, atque ea extructa, murorum ambitum prolatavit: atque ibi arcem in uno colle montis Sion condidit, quæ urbem deſpectaret, ac munitam Civitatem David vocavit: atque eò domicilium ſuum cum arca fœderis tranſtulit. pòſt autem, cùm in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

altero ejuſdem Sionis colle, Moria vocato, condere templum vellet, non probante Deo, eam gloriam filio Salomoni reliquit. qui regnum adeptus opus perfecit, atque in ejus præſidium arcem in tertio ejuſdem montis colle conſtruxit, teſte Joſepho v. Belli, & VII. Antiquitatum. Roboamo inde Salomonis filio regnante Siſac rex Ægyptiorum urbem cepit, & theſauros regios aſportavit. Ezechia verò rerum potiente Sennacherib rex Aſſyriorum acti obſidione, ſed fruſtra, fatigavit. Inde Nabuchdonoſor rex Babyloniorum ſemel ſub rege Joacim, iterum ſub rege Joachim cepit, ac tertio ſub Sedecia receptam evertit, atque unà cum templo ſuccendit, populumque in Babyloniam captivum abduxit. Populo inde poſt LXX. annos in Judæam permiſſu Cyri Perſarum regis reverſo, templũ per Zorobabelem, urbs per Nehemiam, lex per Eſdram eſt reſtituta, arx quoque in tertio colle non longè à templo refecta. Mox ab Antiocho Epiphane Syriæ rege urbs direpta, lex cremata, templum profanatum eſt. Neque ira multò pòſt omnibus his per Judam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

dam Aſſamonæum receptis, ac novo
opere reſtitutis, florere opibus civitas
cœpit. donec pravo duorum fratrum
regum, Hyrcani & Ariſtobuli diſſidio,
Cn. Pompejus dux Romanus bellum
in Syria gerens, adductus ipſam occu-
pavit, ac templo pepercit. quam pau-
lò pòſt Antigonus Ariſtobuli filius Par-
thorum ope recepit. Antigono verò,
Herodes Aſcalonita rex à Romanis
declaratus C. Soſio Syriæ pro conſule
opem ferente ademit. ac tamdiu poſte-
ritas ejus tenuit, quoad in poteſtatem
Judæorum beneficio Romanorum re-
verſa defecit. Quo tempore à Tito Cæ-
ſare Veſpaſiani Imper. filio rurſus in
ditionem adducta, & cum templo ſo-
lo æquata, atque combuſta eſt. Ad
extremum Chriſtiana jam fide aſcita,
per Hadrianum, ſed ſine templo, refe-
cta, ab eo Ælia eſt nominata.

Atque hæc quidem ſunt, quæ in
univerſum de repub. Hebræorum præ-
ponenda cenſuimus, ut his fundamen-
tis jactis deinceps expeditus ad reliqua
pergeremus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

DE REPUBLICA HEBRÆORUM LIBER II.

Qui de locis ſacris inſcribitur.

CAPUT I.

De religione.

EXPOSITA propoſitæ reipub. forma, ſanè ſequitur, ut partes ejus eo quo inſtituimus ordine perſequamur. Quoniam autem reſpub. Hebræorum religioſa & civili vita, ut diximus, continetur, præcipuè illud agemus, ut primùm de Religione, deinde de Civitate loquamur. In hac verò diviſione conſtituenda verba ipſa legis ſectabimur. cujus hæ, ut dixi, partes fuere: Mandata, Præcepta, Juſtificationes, & judicia: quorum Mandata & Præcepta fermè ad Religionem perti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

pertinuerunt, Juſtificationes verò & Iudicia ad Civitatem. Quoniam verò Religio, id eſt, Dei colendi ratio in lege præſcripta, & ſæpe poſt repetita, in quatuor item partes fuit diviſa in loca ſacra, dies ſacros, ritus ſacros, & perſonas ſacras (ſiquidem Deus certis ſe in locis coli voluit, & certis diebus præcipuum ſibi honorem haberi, ac certis ritibus, & à certis perſonis) propterea illud quoque curabimus, ut deinceps ſigillatim de his omnibus diſſeramus.

CAPUT II.

De locis ſacris.

LOCA ergo ſacra, id eſt, terreſtria ipſa ſanctitatis domicilia, multa fuerunt. A principio enim Deus Tabernaculum, atque in eo Sanctum Sanctorum, Arcam, & Altaria ſibi inſtituit, deinde pro Tabernaculo Templum in urbe Hieroſolymorum conſtrui voluit. Interim verò paſſus eſt etiam ſibi ſacrificari extra Tabernaculum & templum in collibus ſub opacis arboribus, quæ illi exceſſa dixerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Poſt autem injuſſu Dei templa alia duo, unum in Samaria, alterum in Ægypto ſunt condita. Quin etiam & in urbe Hieruſalem, & in provinciis quædam conventicula inſtituta ſunt, quas Synagogas vocarunt: quæ poſtea deletis templis ſolæ remanſerunt. Quæ cum ita ſint, ſatis apparet, ſi huic parti ſatisfacere cumulate velimus, neceſſe eſſe, ut hæc ſingula declaremus. Quamobrem à Tabernaculo exordiamur.

CAPUT III.

De Tabernaculo, Sancto Sanctorum, Arca fœderis, altaribus, & ornamentis eorum.

CÆTERUM Tabernaculum, quod etiam Sanctuarium dictum eſt, fuit hujuſmodi. Ædificium erat inſtar templi ex lignis confectum, quod per partes compingi, ac diſſolvi, ac quocumque deferri potuit. in quo locus erat ſanctior velo diſtinctus, Sanctuarium Sanctuarii, ac Sancta Sanctorum appellatus. ibi verò Arca Fœderis ſervabatur: quæ operculum habebat, Propitiatorium & Oraculum ap-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

appellatum, duobus Cherubin alas ſu-
per extendentibus inſignitum. extra
velum autem erat menſa cum XII. pa-
nibus ſacris, qui dicebantur Propoſitio-
nis. præterea candelabrum cum lucer-
nis ſeptem. & labrum aureum. extra
verò Tabernaculum cum labro æneo,
altare æneum holocauſti, ac præterea
atrium & tentorium. Hæc verò omnia
Deus Moyſi facienda præſcripſit, cùm
eſſet in monte Sinai XXV. Exodi his
verbis: *Facite mihi* SANCTUARIUM,
*& habitabo in medio veſtri, juxta om-
nem ſimilitudinem Tabernaculi quod
oſtendam tibi. & omnium vaſorum in
cultum ejus: ſicque facietis illud.* Inde
ſic orditur de ARCA dicere, & or-
namentis ejus: ARCAM *de lignis
Setim compingite, & deaurabis eam
auro mundiſſimo intus & foris, facies-
que ſupra coronam auream per circui-
tum, & quattuor annulos aureos, quos
pones per quatuor arcæ angulos. duo cir-
culi ſint in latere uno, & duo in altero.
Facies quoque* VECTES *de lignis
Setim, & operies eos auro, induceſque
per circulos qui ſunt in arcæ lateribus,
ut portetur in eis, qui ſemper erunt
in cir-*

in circulis. poneſque in Arca teſtificatio-nem quam dabo tibi. Facies & PRO-PITIATORIUM de auro mundiſſimo, duos quoque CHERUBIN aureos, & productiles facies ex utraque parte Ora-culi. Cherub unus ſit in latere uno & alter in altero. utrunque latus Pro-pitiatorii tegant expandentes alas, & operientes Oraculum, reſpicienteſque ſe mutuo verſis vultibus in Propitiato-rium, quo operienda eſt Arca, in qua po-nes Teſtimonium quod dabo tibi. Qui-bus dictis inde pergit loqui de menſa & inſtrumentis ejus: *Facies & MEN-SAM de lignis Setim, & inaurabis eam auro puriſſimo. Facieſque illi LA-BRUM aureum per circuitum, & ipſi labro CORONAM interraſilem, atque ſuper illam, alteram coronam aureo-lam. Parabis quoque ACETABULA, & PHIALAS, THURIBULA, & CYA-THOS, in quibus offerenda ſunt liba-mina, ex auro puriſſimo. Et pones ſu-per menſam PANES PROPOSI-TIONIS in conſpectu meo ſemper. Facies & CANDELABRUM ductile de auro puriſſimo, haſtile ejus, calamos, ſcyphos & ſphærulas, ac lilia ex ipſo*

penden-

pendentia. Facies & LUCERNAS ſeptem, & pones eas ſuper candelabrum, ut luceant ex adverſo. EMUNCTORIA *quoque, & ubi, quæ emuncta ſunt, extinguantur, fiant ex auro puriſſimo.* His demonſtratis inde TABERNACULUM de lignis Setim fieri præcepit, atque in eo partem unam ſanctiorem, quam Sanctum Sanctorum vocavit: & Tabernaculi ipſius formam, magnitudinem, ornatumque oſtendit. Quæ, quia longa oratione texuntur, recitare ſuperſedebimus, locum indicaſſe contenti. Quo ſermone abſoluto ita de Velo & Propitiatorio ſubdit: *Facies* VELUM *de hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta, inſeretur autem velum per circulos, intra quod pones Arcam Teſtimonii, quo & Sanctuarium, & Sanctuarii Sanctuarium dividentur. Pones &* PROPITIATORIUM *ſuper Arcam Teſtimonii in Sancto Sanctorum, menſamque extra velum, & contra menſam candelabrum in latere Tabernaculi meridiano. Menſa enim ſtabit in parte Aquilonari.* Inde de Tentorio, Altari Holocauſti, & Atrio lo-

 quitur

quitur ita: *Facies & TENTORIUM in introitu Tabernaculi de hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta. Facies & ALTARE de lignis Setim, & operies illud ære, faciesque in uſus ejus lebetes ad ſuſcipiendos cineres, & forcipes, atque fuſcinulas & ignium receptacula. omnia vaſa ex ære, craticulamque in modum retis æneam. Facies & ATRIUM Tabernaculi cum columnis viginti.* Poſtremò de altari thymiamatis, labro æneo, oleo ſacro, & thymiamate ſic concludit: *Præcipe filiis Iſrael, ut offerant tibi OLEUM de arboribus olivarum puriſſimum, ut ardeat Lucerna ſemper in Tabernaculo Teſtimonii extra velum, quod oppanſum eſt Teſtimonio. Facies quoque ALTARE ad adolendum thymiama de lignis Setim, veſtiesque illud auro puriſſimo ponesque altare contra velum, quod ante Arcam pendet Teſtimonii, coram Propitiatorio, quo tegitur Teſtimonium. Et adolebit incenſum ſuper eo Aaron ſuave fragrans. Facies & LABRUM æneum cum baſi ſua ad lavandum, ponesque illud inter Tabernaculum Teſtimonii & Altare. Sume*

tibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

tibi aromata myrrhæ, cinnamomi, calami, caſiæ, olei, facieſque unctionis OLEUM *ſanctum & unges ex eo Tabernaculum Teſtimonii, & Arcam Teſtamenti, & menſam cum baſibus ſuis, & omnia ſanctificabis. Sume quoque aromata, ſtacten, onycha, & galbanum boni odoris, & thus luciđiſſimum, facieſque* THIMIAMA, *& pones coram Tabernaculo Teſtimonii, quo in loco apparebo tibi.* Hæc in Exodo à capite XXV. uſpue ad XXX. ita præcipiuntur. Sacrificia inde omnia ad Altare Holocauſti ad oſtium Tabernaculi facienda mandavit Levitici XVII: *Homo quilibet de domo Iſrael, ſi occiderit bovem, aut ovem, ſive capram in caſtris, vel extra caſtra, & non obtulerit ad oſtium Tabernaculi oblationem Domino, ſanguinis reus erit. Homo de domo Iſrael, & de advenis qui peregrinantur apud vos, qui obtulerit holocauſtum, ſive victimam, & ad oſtium Tabernaculi non adduxerit eam, ut offeratur Domino, interibit de populo ſuo.* Hæc autem omnia ſubinde perfecta ſunt à Moyſe, Iſraelitis cuncta quæ juſſa erant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſummo ſtudio conferentibus, capite XXXVII. & XXXVIII. in quibus de altari aureo & æneo, nempe thymiamatis & holocauſti, præcipuè ſic ſcriptum eſt: *Fecit & altare Thymiamatis de lignis Setim, veſtivitque illud auro puriſſimo. Fecit & altare Holocauſti de lignis Setim, operuitque illud laminis æneis; & in uſus paravit ex ære vaſa diverſa, lebetes, forcipes, fuſcinulas, uncinos & ignium receptacula: craticulamque ejus in modum retis fecit æneam, & ſubter eam in altaris medio arulam fuſis quatuor annulis per totidem reticuli ſummitates ad immittendos vectes adportandum, quos & ipſos fecit de lignis Setim, & operuit laminis æneis, induxitque in circulos qui in lateribus altaris eminebant. ipſum autem altare non erat ſolidum, ſed cavum ex tabulatis, & intus vacuum.* Inde cap. XL. ſic concludit. *Fecit Moyſes omnia quæ præceperat Dominus. Quippe menſe primo anni ſecundi, prima die menſis collocatum eſt Tabernaculum, erexitque Moyſes illud, & poſuit tabulas, & baſes, & vectes, ſtatuitque columnas, & expandit te-*

ctum ſuper Tabernaculum impoſito deſuper operimento. Poſuit & Teſtimonium in Arca ſubditis infra vectibus, & oraculum deſuper. cumque intuliſſet arcam in Tabernaculum, appendit ante eam velum. Poſuit & menſam in Tabernaculo Teſtimonii ad plagam ſeptentrionalem extra velum, ordinatis coram Propoſitionis panibus. Poſuit & candelabrum in Tabernaculo Teſtimonii è regione menſæ in parte auſtrali, locatis per ordinem lucernis. Poſuit & Altare aureum ſub Tecto Teſtimonii contra velum, & adolevit ſuper eo incenſum aromatum. Poſuit & Tentorium in introitu Teſtimonii, & Altare Holocauſti, offerens in eo Holocauſtum & ſacrificia. Labrum quoque ſtatuit inter Tabernaculum Teſtimonii, & altare, implens illud aqua. Laveruntque Moyſes, & Aaron, & filii ejus manus ſuas, & pedes cùm ingrederentur tectum Fœderis, & accederent altare. Erexit & atrium per gyrum Tabernaculi & altaris, ducto in introitu ejus tentorio. Quod autem ſcriptum eſt, Moyſem poſuiſſe Teſtimonium in arca, declarat magis Deuteronomii x.

 inquiens:

inquiens: *everſuſque de monte deſcendi, & poſui tabulas in arcam quam feceram, quæ hucuſque ibi ſunt, ſicut præcepit mihi Dominus.* Præter hæc fuit etiam IGNIS perpetuus à Deo cælitus ad incendenda Holocauſta demiſſus, de quo loquitur Levitici 6. & nos infrà loco idoneo diſſeremus: *Ignis in altari ſemper ardebit, quem nutriet ſacerdos ſubjiciens ligna manè per ſingulos dies, & impoſito holocauſto deſuper adolebit adipes Pacificorum.* Ceterùm Tabernaculum Teſtimonii, & Arca fœderis, ſive Teſtimonii, ſive Teſtamenti, dicta ſunt, quòd in iis tabulæ legis aſſervarentur, in quibus continebatur Teſtimonium, Teſtamentum, Pactum, & Fœdus, quod percuſſiſſet cum eis Deus, ex quo fœdere populus Deo cultum exhibere, & Deus populum in tutelam acceptum tueri præcipua cura debebat. Nam 19. Exodi dixit Deus: *Si audieritis vocem meam, & cuſtodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis.* & Levitici 26. *Si in præceptis meis ambulaveritis, ponam tabernaculum meum in medio veſtri, &*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

non abjiciet vos anima mea: ambulabo inter vos, & ero Deus veſter, voſque eritis populus meus.

Hæc de Tabernaculo, arca, menſa, altaribus, & ceteris ſcripta, reperiuntur in lege. repetuntur verò etiam à S. Paulo 9. ad Hebræos: *Tabernaculum factum eſt primum, in quo erant candelabra, & menſa, & propoſitio panum, quæ dicitur ſancta. poſt velamentum autem ſecundum Tabernaculum, quod dicitur Sancta Sanctorum, aureum habens thuribulum, & arcam Teſtamenti circuntectam ex omni parte auro, in qua urna aurea habens manna, & virga Aaron, quæ frondue- rat, & tabulæ Teſtamenti, ſuperque eam erant Cherubin gloriæ obumbrantia Propitiatorium.* Declarat inde, ut hoc Tabernaculum terrenum & manu factum typus fuerit tabernaculi cœleſtis & non manu facti, quod introivit Chriſtus, qui novi teſtamenti fuit mediator. Nam & legem Chriſti poſtea quoque Teſtamentum vocarunt, quòd in eo ipſe teſtatus ſit, ſe bona cæleſtia & perpetua legis ſuæ cultoribus præbiturum. Declarantur etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

à S. Hieronymo epiſtola CXXVIII.
Legimus in Exodo tabernaculum, menſam, candelabrum, altare, columnas, tentoria, coccum, byſſum, hyacinthum, purpuram, ex auro, argento, ære vaſa diverſa, tabernaculum diviſum in tria, duodecim panes per ſingulas hebdomadas menſæ impoſita, in candelabro ſeptem lucerias, altare hoſtiis holocauſtiſque expoſitum, crateras, ſcyphos, thuribula, phialas, mortariola, paxillos, pelles rubras, pilos caprarum, & ligna imputribilia. Tanta & talia offeruntur in Tabernaculo Dei, ut nullus deſperet ſalutem. alius aurum ſenſuum, alius argentum eloquii, alius vocem æris exhibet. Totus mundus in Tabernaculi deſcribitur ſacramento, primum & ſecundum veſtibulum omnibus patet. Aqua enim & terra cunctis mortalibus data ſunt. In Sanctis vero Sanctorum, quaſi ad ætera, & in cælum paucorum introitus & volatus eſt. Duodecim panes duodecim menſium ſignificant circulum. ſeptem lucernæ ſeptem errantia aſtra demonſtrant. Hæc iſti. Refero me ad hiſtoriam.

Hoc igitur, de quo dixi, Tabernaculum,

um, quod ita conſtitutum erat, ut quemadmodum ſcriptum eſt quarto Numerorum, diſſolvi in partes, & rurſus compingi, ac quocunque liberet, perinde atque Arca, deferri poſſet; delatum eſt in terram Chananæam à Deo promiſſam, tum cùm populus Joſue duce Jordanem exſiccatum trajecit, ſacerdotibus & Levitis hæc ipſa ſuis humeris perferentibus, atque in caſtris, quæ in Galgalis ſita fuerant, poſita ſunt. quo eodem tempore urbis Hierichuntis Levitis arcam circum muros ferentibus, mœnia prociderunt. Joſue IV, & V. Inde victoria parta, utraque perlata ſunt in Silo oppidum tribus Effraim, unde erat dux Joſue. ſic enim octavo decimo eſt proditum: *Congregati ſunt omnes filii Iſrael in Silo, ibique fixerunt Tabernaculum Teſtimonii.* Itaque pòſt ad oſtium Tabernaculi ibi poſiti ſortitio atque Diviſio terræ perfecta eſt. ſic enim capite proximo: *Hæ ſunt poſſeſſiones, quas ſorte diviſerunt Eleazar ſacerdos, & Joſue, & principes familiarum ac tribuum filiorum Iſrael, in Silo coram Domino ad oſtium Tabernaculi Teſtimo-*

 ſtimo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſtimonii. Hoc autem facto domus Dei, & ſedes religionis in Silo eſt collocata. ſiquidem eò pòſt ter in anno ſacrificiorum cauſa convenire inſtituerunt, ut in locum, quem ſibi Deus propterea delegiſſet, prout in lege mandatum erat, Exodi XXXIIII. *Ter in anno apparebit omne maſculinum tuum in conſpectu omnipotentis Domini Dei Iſrael. Cùm enim tulero gentes à facie tua, & dilatavero terminos tuos, nullus inſidiabitur terræ tuæ, aſcendente te & apparente in conſpectu Domini Dei tui ter in anno.* Atque ita per omne imperium Judicum, manente Arca in Silo, cò quoque religionis cauſſa populi conventus eſt factus. Itaque 18. in interregno, quod fuit inter Sampſonem & Heli, ſcriptum eſt: *Manſit apud eos idolum Michæ omni tempore, quo fuit domus Dei in Silo.* & 20. *Qui ſurgentes venerunt in domum Dei, hoc eſt in Silo.* & ſequenti: *Venerunt omnes ad domum Dei in Silo.* & paullo pòſt: *Ecce ſolemnitas Domini eſt in Silo anniverſaria.* Mox autem, cùm Heli pontifex judicatum adminiſtraret in Iſrael, & bellum cum Philiſtæis parum proſperè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

perè gereretur, placuit ad perterrefaciendos hoſtes arcam ipſam ex Silo in caſtra contra hoſtes adducere. prælio verò infeliciſſimè edito arca in hoſtium poteſtatem conceſſit, & filii Heli ceciderunt. quo nuncio accepto Heli jam ætate confectus mortuus corruit: ut refertur quarto primi Regum. *Afferamus ad nos*, inquiunt, *de Silo arcam fœderis Domini, & veniat in medium noſtri, ut ſalvet nos de manu inimicorum noſtrorum. Miſit ergo populus in Silo, & tulerunt inde arcam fœderis Domini exercituum ſedentis ſuper Cherubin.* Inde addit: *Et commiſſo prælio arca Dei capta eſt; duo quoque filii Heli mortui ſunt.* His actis Arca à Philiſtæis in oppidum ſuum Azotum delata eſt, & in templo Dagon conſtituta. quo facto ſimulachrum ipſum Dagon ad terram decidit, & Azotiorum populus magna à Deo plaga percuſſus mori cœpit. Quare ex Azoto ad Gethæos tranſlata eſt. Verùm & ipſis eâ de re peſtilentia pereuntibus ad Accaronenſes traducta fuit. quibus etiam intereuntibus placitum eſt poſt ſeptem menſes Arcam ad Iſraelitas remittere,

mittere, atque ita novo plauſtro impoſita duabus vaccis devehenda commiſſa eſt. Vaccæ autem vitulorum quos domi reliquerant, prorſus oblitæ, nullo impellente rectâ euntes ultro uſque ad fines Philiſtæorum & Judæ pervenerunt: ibique à Judæis Bethſaimitis in holocauſtum Deo oblatæ ſunt. pereuntes autem & ipſi Bethſaimitæ eò quod arcam Domini conſpexiſſent, miſerunt nuncios Cariathiarim, cive ejus rogantes, ut Arcam reciperent, qui profecti eam ad ſe abduxerunt, & domum Aminadab in Gabaa oppidum Benjamin intulerunt, & Eleazarum filium ejus ſanctificarunt, ut cuſtodiret eam, V, VI, & VII. primi regum. Inde Tabernaculum ſine Arca, regnante Saule, delatum fuit in oppidum Nobe, tribus Benjamin, ubi erat Achimelec pontifex. XXI. primi Regum. Pòſt autem ætate Davidis delatum fuit in Gabaon oppidum quoque Benjamin: ut primo ſecundi Paralip. *Tabernaculum fœderis Domini erat in Gabaon, quod fecit Moyſes in ſolitudine.* & XVI. primi: *David conſtituit Sadoc ſacerdotem, & fratres ejus ſacerdotes*

cerdotes coram Tabernaculo Domini in Excelſo, quod erat in Gabaon, ut offerrent holocauſta Domino ſuper altare holocautomatis jugiter mane & veſpere juxta omnia quæ ſcripta ſunt in lege Domini, quam præcepit Iſraeli. & XXI. *Tabernaculum Domini, quod fecerat Moyſes in diſerto, & altare holocauſtorum erat ea tempeſtate in Gabaon.* David inde rex Arcam extulit è domo Aminadab, ut in Hieruſalem, ſive in Sion civitatem ſuam adduceret, verùm ubi vidit Ozan, qui illam inter vehendum inclinantem ſuſtinere conatus fuerat, repentina morte correptum: ea re perculſus repoſuit eam in ædibus Obed Edom Getthæi. poſtquam autem audivit, Deum benedixiſſe Obed & omnia bona ejus, poſt tres menſes novo Tabernaculo facto abduxit eam ex ædibus ejus in civitatem ſuam cum ingenti omnium gratulatione & plauſu: & poſuit in loco ſuo in medio Tabernaculi, quod ipſe ei tetendit. Atque ita Tabernaculum quod fecerat Moyſes, manſit in Gabaon tempore Salomonis. ſic enim ſcriptum eſt ſecundo primi Paralipomenon:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

non: *Salomon abiit in Excelſum Gabaon, ubi erat Tabernaculum fœderis Domini, quod fecit Moyſes. Arcam autem Dei adduxerat David de Cariathiarim in locum quem præparaverat ei, & ubi fixerat illi Tabernaculum, hoc eſt in Hieruſalem.* Neque hujus Tabernaculi veteris pòſt alia memoria in ſacris litteris uſurpatur. Salomon inde perfecto templo, ac Sanctuario conſtituto, Arcam cum Tabernaculo Davidis ex civitate David eò trajecit, & omnia vaſa Sanctuarii quæ erat in Tabernaculo illo. ſiquidem ſcriptum eſt tertio Regum, & primo Paralipomenon: *Et intulerunt ſacerdotes arcam fœderis Domini in locum ſuum in Oraculum Templi in Sanctum Sanctorum ſubter alas Cherubin. Siquidem Cherubin expandebant alas ſuper locum arcæ, & protegebant arcam, & vectes ejus deſuper. In Arca verò non erat aliud, niſi tabulæ lapideæ, quas poſuerat in ea Moyſis in Horeb, quando pepigit Dominus fœdus cum filiis Iſrael, cum egrederentur de terra Ægypti.* Fuit inde Arca cum tabernaculo Davidis in templo, quoad templum à Baby-

Babyloniis eſt incenſum: in qua rerum confuſione IGNIS perpetuus holocauſtorum unà cum tabernaculo, & arca, & altari incenſi abſcondita ſunt. Res narratur à Judæis Hieroſolymitanis in Epiſtola miſſà ad Ægyptios, Maccabæorum ſecundo: *Cùm in Perſidem* (inquiunt) *ducerentur patres noſtri, Sacerdotes acceptum ignem de altari occulte abſconderunt in valle, ubi erat puteus altus & ſiccus, & in eo contutati ſunt eum, ita ut omnibus eſſet ignotus locus.* & pòſt: *Eodem tempore Hieremias propheta juſſit tabernaculum, & arcam divino reſponſo ad ſe facto comitari ſecum, uſque quo exiit in montem in quo Moyſes aſcendit, & vidit Dei hereditatem: & veniens ibi Hieremias invenit locum ſpeluncæ, & tabernaculum, & arcam, & altare incenſi intulit illuc, & eſtium obſtruxit, & acceſſerunt quidam qui ſequebantur, ut notarent ſibi locum, & non potuerunt invenire. Ut autem cognovit Hieremias, culpans illos dixit, quod ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, & propitius fiat, & tunc Dominus oſten-*

oſtendet hæc, & apparebit majeſtas Domini, & nubes erit, ſicut & Moyſi manifeſtabatur. Reverſi inde in patriam Judæi templum quidem ſecundum ædificarunt, ſed neque ignem, neque arcam, neque tabernaculum invenerunt. De igne ſcriptum eſt in epiſtola Judæorum hoc modo: *Cum præteriiſſent anni multi, & placuit Deo, ut mitteretur Nehemias, qui ſacerdotes nepotes illorum qui abſconderant, miſit ad requirendum ignem, &, ſicut narraverunt nobis, non invenerunt ignem; ſed aquam craſſam: & juſſit eos haurire, & afferre ſibi & ſacrificia quæ impoſita erant, juſſit aſpergi aqua ipſa, & ligna, & quæ erant ſuperpoſita. Utque hoc factum eſt, & tempus affuit quo ſol refulſit, qui prius erat in nubilo, accenſus eſt ignis magnus ita, ut omnes mirarentur. Conſumto autem ſacrificio, ex reſidua aqua Nehemias juſſit lapides majores perfundi. Quod ut factum eſt, ex eis flamma accenſa eſt, ſed & ex lumine quod refulſit ab altari, conſumta eſt.* Thalmudici vero aſſerunt, neque Arcam, neque Tabernaculum inventa eſſe, verum pro iis in

San-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Sanctuario lapidem poſitum eſſe tres digitos è terra eminentem, ac ſupra thuribulum habentem. Reliqua vero vetera Tabernaculi ornamenta, altaria menſæ, inſtrumenta refecta, ut res tulit, uſque ad extrema Templi tempora remanſerunt.

CAPUT IV.

De excelſis.

TABERNACULO expoſito Excelſa ſequuntur. Hi vero colles alti fuerunt, in quibus contra legem Dei, ſed tamen patiente Deo, ſub frondoſis arboribus ſacrificarunt. Ac primum quidem Deuteronomii XII Deus ea prohibuit his verbis: *Subvertite omnia loca, in quibus coluerunt gentes quas poſſeſſuri eſtis, deos ſuos ſuper montes excelſos, & colles, & ſubter omne lignum frondoſum. Diſſipate aras earum, & confringite ſtatuas, lucos igne comburite, & idola comminuite, diſperdite omnia nomina eorum de locis illis. non facietis ita Domino Deo veſtro.* Deinde vero Judicum tempore ad ea ſacrificari permiſit. Hoc ve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ro primus fecit Gedeon ſub quercu, ſexto Judicum: *Tulit*, inquit, *omnia ſub quercu, & obtulit Deo.* De hoc verò inſtituto ſic S. Auguſtinus in librum Judicum: *Deus conſuetudinem populi ſui; qua præter ejus tabernaculum, tamen non diis alienis offerebant, ſed Domino Deo ſuo, ſuſtinebat potius, quam vetabat, etiam ſic exaudiens offerentes.* Inde ea conſuetudo ad tempora regum pervenit, nondum condito Templo; ut nono, primi Regum, regnante Saule: *Hodie venit in civitatem, quia ſacrificium eſt hodie populo in Excelſum.* & ſecundo primi Paralipom. *Salomon abiit in Excelſum Gabaon, ubi erat tabernaculum fœderes Domini, quod fecit Moyſes in ſolitudine.* & tertio tertii Regum: *Attamen populus immolabat in Excelſis: non enim ædificatum erat templum nomini Domini uſque in diem illum. Dilexit autem Salomon Dominum, excepto, quòd in Excelſis immolabat, & accendebat thymiama, abiit itaque in Gabaon, ut immolaret ibi, illud quippe erat Excelſum maximum.* Templo indè conſtructo non tamen Excelſa deſerue-

ſeruerunt. Nam Hieroboam rex Iſrael defectione à Deo facta fana in Excelſis fecit: atque exemplo ejus reliqui reges Iſrael Deos alienos in Excelſis coluerunt. unde ſcriptum eſt ſeptimo decimo quarti Regum: *Ædificaverunt ſibi Excelſa in cunctis urbibus ſuis, feceruntque ſtatuas & lucos in omni colle ſublimi ſubter omne lignum nemoroſum, & adolebant ibi incenſum ſuper aras in morem gentium quas ſuſtulerat Dominus à facie eorum.* Quare Deus permiſit Oſee regem cum omni populo à Salmanaſſere rege Aſſyriorum captum in Aſſyriam duci, regnumque eorum deleri. Eodem verò modo neque Roboam rex Judæ priſcam Dei religionem integram conſervavit. ſiquidem eo permittente Judæi *ædificaverunt ſibi aras, & ſtatuas, & lucos ſuper omnem collem excelſum, & ſubter omnem arborem frondoſam.* Neque ea poſteri ejus reges Aſa, aut Joſaphat, licet pietate præſtantes, ſuſtulerunt. ſiquidem ſcriptum eſt XII tertii Regum: *Fecit Ioſaphat rectum quod erat in conſpectu Domini, veruntamen Excelſa non abſtulit.*

 tulit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

tulit. adhuc enim populus ſacrificabat, & adolecat incenſum in Excelſis. Inde Amaſias, Azarias, & Achaz reges pariter Excelſa ſervarunt. nam de Achaz legitur: *Immolabat victimas, & adolebat incenſum in Excelſis, & in collibus ſub omni ligno frondoſo.* Hæc deinde Ezechias rex diſſipavit ille quidem, ſed filius ejus Manaſſes reſtituit. de quo ita proditum eſt: *Ædificavit Excelſa, quæ diſſipaverat Ezechias pater ejus, & erexit aras Baal & fecit lucos, ſicut fecerat Achab rex Iſrael.* Tandem Joſias ſubſequutus omnem ejuſmodi Excelſorum conſuetudinem abolevit ſic enim de illo refertur ſecundi Paralipomenon vigeſimo quarto: *Mundavit Judam & Hieruſalem ab Excelſis, & lucis, ſimulachriſque, & ſculptilibus.* & vigeſimo tertio quarti Regum: *Delevit aruſpices, quos poſuerant reges Judæ ad ſacrificandum in Excelſis per civitates Judæ, & contaminavit Excelſa, ubi ſacrificabant ſacerdotes de Gabaa uſque Berſabee. veruntamen non aſcendebant ſacerdotes Excelſorum ad altare Domini in Hieruſalem,*

ſed tantùm comedebant Azyma in medio fratrum ſuorum. Excelſa quoque quæ erant in Hieruſalem, quæ ædificaverat Salomon rex idolis, polluit: Inſuper & altare quod erat in Bethel, & Excelſum quod fecerat Hieroboam, & altare illud excelſum deſtruxit, atque combuſſit, ſuccenditque etiam lucum. inſuper omnia fana Excelſorum, quæ erant in civitatibus Samariæ, quæ fecerant reges Iſrael ad irritandum Dominum, abſtulit. Itaque S. Auguſtinus de Joſia loquens ſic dixit: *Notantur reges, qui inter opera laudabilia ſua non deſtruxerunt Excelſa, ubi contra legem Dei populus ſacrificare conſueverat: & qui deſtruxit, majore prædicatione laudatur.* Atque hic quidem Excelſorum exitus fuit.

CAPUT V.

De Templo Hieroſolymitano.

POST Tabernaculum, Templum conſtructum eſt. Hoc vero ſibi ut fieret, à principio Deus præmonuit, Deut. XII: *Non ſacrificabitis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Domino Deo veſtro ſuper excelſos colles, ſed ad locum, quem elegerit Dominus Deus veſter de cunctis tribubus veſtris, ut ponat nomen ſuum ibi, & habitet in eo venietis, & offeretis in illo loco holocauſta, & victimas veſtras, decimas, & primitias manuum veſtrarum. & poſt: *Cave ne offeras holocauſta tua in omni loco quem videris, ſed in eo quem elegerit Dominus in una tribuum tuarum, offeres hoſtias, & facies quæcunque præcipio tibi.* David inde Rex antequam regnum filio Salomoni permitteret, hoſtibus omnibus circumquaque devictis, & pace toto imperio parta, de Templo demum Deo ædificando conſilium cepit, idque cum Nathan propheta communicavit, turpe eſſe aſſerens, ſe in domo cedrina habitare, Arcam vero Dei in medio pellium poſitam eſſe. Quod conſilium cùm Nathan approbaſſet, tamen reverſus ad eum mandato Dei monuit, ne faceret: nam id decus eſſe à Deo Salomoni illius filio reſervatum. Verba vero David ſunt XXVIII primi Paralipomenon. *Audite me fratres mei: Cogitavi, ut ædificarem domum,*

in qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

in qua requieſceret arca fœderis Domini, & ſcabellum pedum Dei noſtri, & ad ædificandum omnia præparavi. Deus autem dixit mihi: Non ædificabis domum nomini meo, eò quòd ſis vir bellator, & ſanguinem ſuderis. ſed elegit Dominus Deus Iſrael me de univerſa domo patris mei ut eſſem rex ſupra Iſrael in ſempiternum. & pòſt: *Salomon filius tuus ædificabit domum meam. ipſum enim elegi mihi in filium, & ego ero ei in patrem.* & VII. ſecundi Regum: *Hæc dicit Dominus: Nunquid tu ædificabis mihi domum ad habitandum? neque enim manſi in domo, ex quo eduxi Iſrael de terra Ægypti uſque ad diem hanc, ſed fui ſemper mutans loca tabernaculi, & in tentorio manens cum omni Iſrael.* Item: *Cum autem completi fuerint dies tui, ſuſcitabo ſemen tuum poſt te, & firmabo regnum ejus, ipſe ædificabit domum nomini meo.* Inde David, ut à peſtilentia liberaretur, emit aream in monte Sion nomine Moria ab Areuna Jebuſæo ex monitu prophetæ Gad, atque ibi altare extruxit, & obtulit Holocauſta, & Pacifica, & Deum propitiavit. Pòſt autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

comparatis omnibus ad templum ædificandum impenſis ante mortem Salomoni filio accito dixit: *Fili mi voluntas mea fuit, ut ædificarem domum nomini Dei mei, ſed factus eſt ſermo Domini ad me dicens: Multum ſanguinem effudiſti, & plurima bella bellaſti. non poteris ædificare domum nomini meo tanto effuſo ſanguine coram me. filius qui naſcetur tibi, erit vir quietiſſimus: faciam enim eum requieſcere ab omnibus inimicis ſuis per circuitum, & ob hanc cauſam Pacificus vocabitur, & pacem & ocium dabo in Iſrael cunctis diebus ejus. ipſe ædificabit domum nomini meo. Nunc ergo fili mi ædifica domum Domino tuo.* Præcepit quoque cunctis principibus Iſrael, ut adjuvarent eum quem regem conſtituit. Hæc ferme tertio Regum, & primo Paralip. Salomon inde anno regni ſui quarto templum inchoavit in monte Moria, id eſt in altero colle montis Sion, qui demonſtratus fuerat patri ejus in loco quem paraverat in area Areunæ Jebuſæi. conſummavit autem opus ſpatio ſeptem annorum. Forma, amplitudo, & magnificentia,

qua

qua omnia ædificia ſuperavit, refertur utroque in libro multis verbis, quæ propter longitudinem huc transferre non videtur operæ pretium. Additur inde, poſtquam de Templi conſtructione peroratum eſt, de ornamentis & inſtrumentis ejus, qualia Tabernaculi fuerunt, libro III Regum, cap. VII. hoc modo: *Præterea ſecit Salomon Oraculum in medio domus in interiore parte, ut poneret ibi arcam fœderis Domini, ſecit etiam porticum ante templum, & omnia vaſa, altare aureum, & menſam ſuper quam ponerentur panes Propoſitionis auream, & candelabra aurea quinque ad dexteram, & quinque ad ſiniſtram contra oraculum ex auro puro, & quaſi lilii flores, & lucernas deſuper aureas, & forcipes aureos, & hydrias, & fuſcinulas, & phialas, & mortariola, & thuribula de auro puriſſimo. Et cardines oſtiorum domus interioris Sancti Sanctorum, & oſtiorum domus Templi ex auro erant. & intulit quæ ſanctificaverat David pater ſuus, argentum, & aurum, & vaſa, repoſuitque in theſauris domus Domini.* Item ſecundi Paralip. tertio & quarto:

Fecit Domum Sancti Sanctorum, & in ea Cherubin duos. & velum ex hyacintho, purpura, cocco, & byſſo, & intexuit ei Cherubin: & altare aneum, & mare fuſile, conchas decem, candelabra aurea decem, menſas decem, phialas aureas centum, omnia vaſa domus Dei, & altare aureum, & menſas, & ſuper eas panes Propoſitionis, candelabra cum lucernis ſuis, thymiateria, & thuribula, & phialas, & mortariola ex auro puriſſimo. His actis inde narratur, ut Tabernaculum Davidis cum Arca Moyſis in Sanctum Sanctorum Templi magna cum pompa tranſlata ſunt: Sic enim in Regum III, cap. VIII. *Venerunt inde cuncti ſenes de Iſrael, & tulerunt Arcam ſacerdotes, & portaverunt Arcam Domini de civitate David, id eſt de Sion, & Tabernaculum fœderis, & omnia vaſa Sanctuarii. quæ erant in Tabernaculo, & intulerunt ſacerdotes Arcam fœderis Domini in locum ſuum, in Oraculum Templi, in Sanctum Sanctorum ſubter alas Cherubin. Siquidem Cherubin expandebant alas ſuper locum Arcæ, & protegebant Arcam* & ve-

& vectes ejus deſuper. In Arca vero non erat aliud, niſi duæ tabulæ lapideæ, quas poſuerat in ea Moyſes in Horeb, quando pepigit Dominus fœdus cum filiis Iſrael, cum egrederentur de terra Ægypti. Quibus rebus perfectis, rex populo benedixit, & preces ad Deum ſuper Templum fudit: quæ propter longitudinem omittuntur, ac facto ſacrificio. *Templum dedicavit, ac medium atrii ſanctificavit, quod erat ante Templum. Quippe fecit Holocauſtum ibi, & Sacrificium, & adipem Pacificorum, quoniam altare æreum, quod erat coram Domino, minus erat, & capere non poterat Holocauſtum, & Sacrificium, & adipem Pacificorum. Inde apparuit ei Dominus dicens: Exaudivi orationem tuam. Sanctificavi domum hanc, quam ædificaſti, ut ponerem nomen meum ibi in ſempiternum. Tu quoque ſi ambulaveris coram me, ſicut ambulavit pater tuus, in ſimplicitate cordis, & in æquitate, & feceris omnia quæ præcepi tibi, ponam regnum tuum regni Iſrael in ſempiternum. Si autem averſione averſi fueritis vos & filii veſtri, non ſequentes me, ſed*

colueritis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

colueritis Deos alienos, auferam Iſrael de ſuperficie terræ quam dedi, & templum quod ſanctificavi nomini meo, projiciam à conſpectu meo. Adjicitur etiam illud, Salomonem inde ter quotannis obtuliſſe Holocauſta & Pacificas victimas ſuper altare quod ædificaverat Domino, & adoleviſſe thymiamata coram Domino. ſignificat autem Paſcha, Pentecoſten, & Tabernacula, ut pòſt docebimus.

Mortuo Salomone Hieroboam filius Nabat ex tribu Effraim traductis ad ſe decem tribubus regnum contra Roboam filium ejus invaſit quod Iſrael appellavit, & ne populus ſuus deſiderio Templi Hieroſolymitani captus à ſe aliquando deficeret, ipſe à Deo defecit, cunctoque populo ab avita Dei religione ad idolorum cultum averſo duos vitulos, ut duodecimo tertii Regum narratur conſecravit, unum in Bethel alterum in Dan, atque altare ibi erexit. Quem ſequuti reliqui deinceps reges Iſrael certatim in eadem impietate manſerunt. Quare Deus permiſit Oſee regem captivum cum omni populo à Salmanaſſare rege Aſſyriorum abduci.

Eadem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Eadem ratione reges Judæ templum non omni, qua decuit, ſanctitate habuerunt. Quin etiam Athalia, ſive Gotholia regina, ſtudio impietatis ipſum corrupit. Quod ut ſucceſſor ejus Joas nepos cognovit à Jojada pontifice in Dei pietate educatus, ipſum inſtaurari præcepit atque ita exacta à Judeis legitima pecunia, atque ei rei gazo phylacio, de quo poſtea dicemus, inſtituto refecit: ut in Regibus & Paralipomenis ſcriptum eſt. Inde res eò vecordiæ proceſſit, ut ſacris ritibus templi neglectis Achaz rex ipſum etiam templum & vaſa ejus polluerit. Quare Ezechias poſt ad populum ita dixit: *Patres veſtri avertere facies ſuas à Tabernaculo Domini, clauſerunt oſtia quæ erant in porticu, & extinxere lucernas, incenſumque non adolevere, & holocauſtum non obtulere in Sanctuario Deo Iſrael.* Atque his dictis mandavit, ut *mundarent, templum, & vaſa ejus quæ rex Achaz polluerat.* Succeſſit inde Joſias, qui Templum iterum inſtauravit. Sic enim narratur de illo in Regibus: *Præpoſiti domus Domini diſtribuant pecuniam exactam iis qui operantur in*

templo

templo Domini ad inſtauranda ſarta tecta templi. Non multis vero poſt annis Judæi, urbetemploque à Nabuchdonoſore incenſis, in Babyloniam abierunt: manſeruntque (ut inquit Oſee cap. 11.) ſine ſacrificio, ſine altari, ſine ephod, & ſine Seraphim per annos LXX. Quibus exactis, ipſis permiſſu Cyri regis Perſarum in ſolum patrium reſtitutis, Joſue pontifex, & Zorobabel Princeps erexerunt altare in ſolo Hieruſalem, ut offerrent Holocauſta. Inde novi Templi fundamenta jecerunt. Verùm mox è Samaritis hoſtibus impoditi opus intermittere Cambyſis regis juſſu coacti ſunt. Itaque vix poſt annos quadraginta ſex rege Dario Hyſtaſpis filio concedente conſummaverunt, ac dedicarunt: ut Eſdræ quarto, quinto, & ſexto narratur. Hoc vero Templum ſecundum multis verbis ab Ezechiele deſcriptum, multis rebus primo inferius fuiſſe à Talmudicis dicitur. primum enim divina præſentia caruit. quæ ad Propitiatorium reſponſa, ut ſuo loco dicetur, edebat; deinde Spiritu Sancto, qui prophetas afflare de-

ſivit,

ſivit, cùm ultimus Malachias ſub Dario fuerit; tertiò igne ſacro, qui in aquam concretus inventus eſt; quarto lapidibus, qui in Rationali pontificis erant, quorum conſpectu ſacerdotes occulta intelligebant; quinto Arca, & propitiatorio, & duobus Cherubin Arcæ hærentibus, quæ inventa fuiſſe illi negant, ut ſupra diximus. Poſt aliquot inde annos re Judæorum ab Ægyptiis regibus ad Syros traducta, Antiochus Epiphanes Rex Syriæ Hieroſolymam ex Ægypto accitus à Tobiæ filiis, quos per ſeditionem Onias pontifex urbe dejecerat, venit, *& intravit in Sanctificationem cum ſuperbia, & accepit altare aureum, & candelabrum luminis, & univerſa vaſa ejus, & menſam Propoſitionis, & libatoria, & phialas, & mortariola aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum, quod in facie templi erat, & comminuit omnia.* ac biennio poſt *reverſus ædificavit abominandum idolum deſolationis ſuper altare Dei*, id eſt (ut tradit Joſephus) ipſum Jovi Olympio dedicavit, atque, Onia pontifice interfecto, Alcimum pontificem ex non ponti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

pontificali genere fecit. Maccabæorum primo. Verum biennio pòſt Judas Aſſamonæus cognomine Maccabæus Princeps Judæorum exortus urbe recepta ipſum Templum mundavit, atque omnia in antiquum ſtatum redegit ipſa abominatione ſublata. Siquidem, ut ibi ſcriptum eſt, cùm pulſis hoſtibus dixiſſet: *Ecce nunc contriti ſunt inimici noſtri, aſcendamus nunc mundare Sancta, & dedicare: aſcenderunt in montem Sion, & viderunt Sanctificationem deſertam, & altare profanatum, & portas exuſtas. Tunc ordinavit Judas viros, ut pugnarent adverſus eos qui erant in arce, donec emundarent Sancta. & elegit ſacerdotes ſine macula, voluntatem habentes in lege Dei, & mundaverunt Sancta, & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. & deſtruxit altare Holocauſtorum, quod profanatum erat, ne forte illis eſſet in opprobrium, quia contaminaverant illud gentes. & repoſuerunt lapides in monte domus in loco apto, quoaduſque veniſſet propheta, & reſponderet de eis. & acceperunt lapides integros ſecundum legem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

gem, & ædificaverunt altare novum ſecundum illud quod fuit prius, & ædificaverunt Sancta, & quæ intra domum erant intrinſecus, & ædem, & atria ſanctificaverunt. Et fecerunt vaſa ſancta nova, & intulerunt candelabrum, & altare incenſorum, & menſam in templum. & incenſum poſuerunt ſuper altare, & accenderunt lucernas quæ ſuper candelabrum erant, & lucebant in Templo: & poſuerunt ſuper menſam panes, & appenderunt vela, & conſummaverunt omnia opera quæ fecerant. Et ante matutinum ſurrexerunt quinta viceſima die menſis Casleu, menſis noni, & obtulerunt ſacrificium ſecundum legem ſuper altare holocauſtorum novum quod fecerunt ſecundum tempus, & ſecundum diem, in qua contamenaverant illud gentes, in ipſa dedicatum eſt in canticis. Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, & obtulerunt Holocauſta cum lætitia, & ſacrificium Salutaris ac Laudis. Et ſtatuit Judas, & fratres ejus, & univerſa eccleſia Iſrael, ut agatur dies Dedicationis altaris in temporibus ſuis ab anno in annum per dies octo à

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

quinta & viceſima die menſis Caſleu cum lætitia. Et ædificaverunt in tempore illo montem Sion, & per circuitum muros altos, & turres firmas, ne quando venirent gentes, & conculcarent eum, ſicut antea fecerunt: & collocavit illic exercitum, ut ſervarent. Poſtremò Herodes rex Templum reædificare, atque altius excitare cupiens, ad Judæos locutus ſui conſilii ſic rationem explicuit: *Noſtis templum hic à patribus noſtris ædificatum, cùm è Babylonia revertiſſent. & quia deſunt ei ad altitudinem cubiti ſexaginta ad inſtar illius quod Salomon conſtruxerat, nemo negligentiam pietatis noſtrorum parentum accuſet, quia non culpa illorum factum eſt brevius templum. Sed Cyrus, & Darius Hyſtaſpis filius hujuſmodi menſuram ædificationis fieri præceperunt. Quibus illi ſervientes, vel ſucceſſoribus eorum, & poſt illos Macedonibus, non habuerunt aptum tempus, quo ad ejuſdem antiqui formam iſtius menſuram perducerent.* Inde addidit, ſe velle inchoatum opus corrigere, & integrum Deo præbere. Itaque paratis rebus omnibus ad tantum opus neceſſa-

neceſſariis, Templo diſturbato in iiſdem fundamentis nova impoſuit, & ſuper ea templum excitavit, longitudine centum cubitorum, latitudine totidem, altitudine centum viginti. Oſtendit inde Joſephus hujus hiſtoriæ auctor libro Antiquitatum VII. magnificentiam hujus operis multis verbis, poſt alio loco ſitum cum turri munita, his: *Collis erit ſaxoſus paulum erectus à parte Orientali civitatis, pronus ſuper arcem, quam dudum rex Salomon per Dei providentiam magnis operibus muro circumdederat ab inferioribus incipiens, quem vallis altiſſima circumdabat, à latere Aquilonis turris alta, quam ante Herodem reges Aſſamonæi conſtruxerant, & Barin nominarant, ut illic ſacerdotalem ſtolam deponerent, qua, cùm opus eſſet, ut ſacrificaret, pontifex induebatur. Hanc verò Herodes ſervavit, quo mortuo ſub Romanis fuit uſque ad tempora Tiberii Cæſaris. ea enim à Tiberio reddita eſt inſtante Vitellio Syriæ pro conſule, cùm Hieroſolymam profectus benignè à populo eſſet ſuſceptus. Eam vero turrim Herodes muniens ad*

templi cuſtodiam in gratiam M. Antonii Trium viri amici ſui Antoniam appellavit. Ex adverſo templi ipſa urbs in modum theatri ſtabat circundata valle altiſſima per omnem auſtralem tractum. Hæc uno anno & quinque menſibus ab Herode perfecta ſunt. anno regni ejus octavo decimo dedicatio templi ipſo regis die natali magna lætitia celebrata eſt. Hæc Joſephus libro XV. Sunt autem qui templum ab Herode non refectum, ſed auctum, vetere conſervato, putent, atque à Joſepho ipſo falſa relata eſſe; quia Judæi poſt exceſſum Herodis, cùm audiſſent, Jeſum dicentem: *Solvite templum hoc, & in triebus diebus ego ſuſcitabo illud,* reſponderunt: *Quadraginta ſex annis ædificatum eſt templum*, nunquam ita dicturos aſſerentes, ſi verum fuiſſet, templum illud intra biennium ab Herode conſtructum. nam ea verba convenire Templo, quod Zorobabel ſub Cyro inchoaverat, & ſexto anno Darii poſt annos ſex, & quadraginta abſolverat, Quorum opinionem ego non approbo. neque enim tantæ temeritatis hominem eſſe puto, qui ea

ſcribat

ſcribat de re præſertim inſigni, quæ multorum etiam viventium redargui teſtimoniis poſſit. neque enim Joſephus longè ab imperio Auguſti Cæſaris abfuit, ſub quo Templum Herodes ædificat, aut Tiberii, ſub quo Judæi hæc dixerunt. Verùm Judæi, cùm redarguere Chriſtum vellent, & ſcirent, Templum primum à Salomone conditum ſpatio ſeptem annorum, ſecundum à Zorobabele quadraginta ſex, tertium ab Herode unius anni, & paullo amplius; neque primum, neque tertium nominarunt, ut ea quæ parum cauſſæ ſuæ faverent, ſed ſecundum. multo enim longius abſunt tres dies à quadraginta ſex annis, quàm ab uno. In morte inde Chriſti Velum Templi ſciſſum eſt à ſummo ad imum. Caligula inde Imp. ſynagogas Judæorum ad ſui ipſius cultum traduxit, & ſuis ſtatuis exornavit, ac Templum ad eam uſque diem inviolatum ſuo nomini dedicavit. ex quo apparuit, vocem, quam Judæi temere coram Pilato effuderant, cùm ſe neminem regem habere, niſi Cæſarem, dicerent, meritò in illorum jam capita recidiſſe:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ut ſcribit Joſephus. Ad extremum Veſpaſiano imperante ſub orto ex defectione bello, Titus Cæſar, urbe expugnata, ſive invitus, ſive volens hoc Templum incendit eodem die, quo à Babyloniis olim fuerat inflammatum. Quam cladem pluribus verbis Joſephus memoriæ prodidit. Hadrianus inde Imp. Judæos rurſus rebellantes ſubegit, ac captam urbem ſolo æquavit, ac reliquias templi igne delevit. Tumque demum Jeſu Chriſti vox divina completa, qua dixit, fore, ut Hieroſolymis lapis ſuper lapidem non remaneret. Hadrianus autem Templum Domini ad tollendam religionem terra obruit, ac Templum aliud Veneri dedicavit: ut Euſebius ſcripſit. Quare S. Paulinus ad Severum ſcripſit: *Ubi ſacra nati Salvatoris infantia vagierat, illic Veneris lamenta fingentium, laſcivis luctibus infamis ritus ululat.* & Severus in Hiſtoria: *Hadrianus exiſtimans ſe Chriſtianam fidem loci injuria peremturum, in Templo ac loco Dominicæ paſſionis dæmonum ſimulachra conſtituit.* Hoc autem idolum Daniel cap IX. vocavit, abominationem deſolationis, cum dixit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

xit: *Et erit in Templo abominatio deſolationis, & uſque ad conſummationem & finem perſeverabit deſolatio.* neque enim hæc verba, in deſolationem Epiphanis conveniunt.

CAPUT VI.

De Templo Samariæ.

ALTERUM Templum fuit in Samaria. Quippe Manaſſis Jaddi pontificis, cùm uxorem alienigenam legibus dimittere cogeretur, ad ſocerum ſuum Sannabalat Darii Perſarum regis præfectum confugit, atque ab illo auxilium imploravit. Sanabalat autem, ne genero ſummæ nobilitatis viro ſpoliaretur, ſuaſit, ut à Judæis deficeret, ac mox permiſſu Alexandri Magni victoris templum in Samaria in monte Garizin altiſſimo condidit: atque ibi Manaſſem pontificem collocavit inter Samaritas, qui, ut dixi, homines ex Aſſyria profecti fuerant, ac legem Dei ita receperant, ut tamen veterem idolorum cultum non deſtituerent, ac propterea Judæis infenſi eſſent. quod Templum Tranſgreſſorum eſt appellatum. Hinc exar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſit inter eos de loco adorandi Dei certamen atque contentio. Cùm enim in lege traditum eſſet, ut uno tantùm in loco Deus coleretur quem ille elegiſſet, ac primùm Silo in tribu & monte Effraim delegiſſet, deinde illa reprobata Hieruſalem in tribu Juda & monte Sion aſciviſſet, Samaritæ, qui montem Effraim obtinebant, ſibi eam laudem vindicabant, quòd in Silo primùm invocatum eſſet nomen Domini; Judæi verò contra ad ſe id decus trahebant, quòd poſtea Sionem Deus ipſi Silo præpoſuiſſet, ut David ſcripſerat, quem ipſi non accipiebant. neque enim niſi quinque libros Moyſis approbabant. Qua de re cùm aliquando diſceptaretur coram Ptolemæo Philometore rege, ille pro Judæis pronunciavit, ut Joſephus libro XIII. ſcriptum reliquit. Hoc verò Templum pòſt Antiochus Epiphanes, cùm in Judæam infeſtus veniſſet, Jovi Hoſpitali, ipſis Samaritis non repugnantibus, conſecravit. Ad extremum autem Joannes Hyrcanus Rex Judæorum, cùm Samariam Judæorum imperio ſubjeciſſet, Templum hoc funditus evertit poſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

annos ducentos, quàm fuerat conditum, teſte eodem in loco Joſepho. Veterem inde quæſtionem poſt aliquot annos tetigit Samaritana mulier loquens cum Chriſto Judæo, ut eſt apud S. Joann. cap. 4. *Patres noſtri in monte hoc adoraverunt, & vos dicitis, quia Hieroſolymis eſt locus, ubi adorare oportet. cui reſpondit Chriſtus: Veniet hora quando neque in monte hoc, neque in Hieroſolymis adorabitis patrem.*

CAPUT VII.

De Templo Ægyptio.

TERTIUM templum Judæorum conditum eſt in Ægypto ab Onia. Etenim ætate Antiochi Epiphanis, ſeditione Hieroſolymis orta, Onias Oniæ pontificis filius, ejus quem Epiphanes interfecerat, urbe profugus ad Ptolomæum Ægypti regem, & ipſius Epiphanis hoſtem, ſe contulit, atque accepto ab eo in Heliopolitana præfectura ſolo, ibi oppidum Hieroſolymis ſimile condidit, Templumque ædificavit: ibique ponti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſex inter eos Judæos, qui ſeditione urbe pulſi in Ægyptum conceſſerant, præfuit. Quo verò tempore Titus Cæſar templum Hieroſolymis inflammavit, eodem hoc à Paulino proconſule Ægypti claudi eſt juſſum, ita ut veſtigium divini cultus in eo nullum remaneret, poſt trecentos triginta annos, quàm fuerat conſtitutum, ut Joſephus libro Belli ſeptimo prodidit. Extat epiſtola Judæorum Hieroſolymitanorum ad Judæos Ægyptios, petentium, ut feſtum dedicationis Templi ſui agerent, quemadmodum alia celebrarent, libro ſecundo Maccabæ. cap. primo. quam in manus ſumere, non erit inutile.

CAPUT VIII.

De Synagogis.

HACTENUS de Templo, ſive de Templis ſit dictum: ſequitur ut de Synagogis agamus etſi enim hæ non templa fuerunt, tamen aliquid templo ſimile habuerunt. Origo autem Synagogarum non fuit vetuſta. neque enim in hiſtoria Judicum

aut

aut Regum ulla earum memoria celebratur. Ego verò, ſi quid in ejuſmodi antiquitate concipienda conjecturæ eſt concedendum, eas in Babylonico exilio primùm conſtructas putarim, ut qui, Templo carerent, in quo aut orarent, aut docerent, locum aliquem ſimilem Templo haberent, in quem ejuſmodi officii gratia convenirent. atque hoc idem feciſſe reliquos diſperſionis Judæos in Aſia, Ægypto, & Europa cenſuerim. Itaque in provinciis, ubi Templum non fuit, frequentiſſima fuit Synagogarum conſuetudo. Poſtquam autem Judæi ex Babylonia redierant, ac Templum in urbe Hieroſolymorum reſtituerunt, ſimul etiam inſtitutum jam Synagogarum uſum retinuerunt, ut Judæi Hieroſolymitani in Templo legem audirent: provinciales verò, cùm ad urbem veniebant, in Synagogis. In commentariis certè Hebræorum ſcriptum eſt, ultimis temporibus in urbe Hieroſolyma quadringentas octoginta Synagogas conſtitutas fuiſſe, quod Judæi eò ex omnibus regionibus convenirent. Erant ergo Hieroſolymis Synagogæ peregrinorum,

Templum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Templum civium. in reliqua verò Judæa, & Galilæa, & in cæteris provinciis, in quibus Judæi poſt diſperſionem verſabantur: erant ipſorum etiam incolarum, quibus Hieroſolymam adire non erat commodum. De Hieroſolymitana una Synagoga mentio fit, præcipuè Actuum cap. VI. *Surrexerunt quidam de Synagoga, quæ appellatur Libertinorum, & Cyrenenſium, & Alexandrinorum, ac eorum qui erant è Cilicia & Aſia, diſputantes cum Stephano.* Hi enim omnes erant Judæi, verùm in provinciis habitantes. qui cùm Hieroſolymam negotiorum ſuorum cauſſa adibant, non ad Templum, ſed ad Synagogam, quam ipſi ſibi paraverant, convenire inſtituerant. item, apud Joannem XVIII. *Ego ſemper docui in Synagoga, & in templo, quo omnes Judæi conveniunt.* De cæteris cap. Actuum XV. *Moyſes à temporibus antiquis habet in ſingulis civitatibus, qui cum prædicent in Synagogis, ubi per omne ſabbatum legitur.* Moyſem autem intelligit, libros ejus. & IX. *Paulus petiit à pontifice epiſtolas in Damaſcum ad Synagogas,*
ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ut ſi quos inveniſſet hujus ſectæ viros, ac mulieres, vinctos perduceret in Hieruſalem. De Synagogis Galilææ, quas Chriſtus: & Aſiæ, quas S. Paulus, adivit, multa in Euangeliis & Actis teſtimonia extant, quæ poſtea referuntur, ubi de Scribis agetur. Hæ verò Synagogæ aliquando à privatis hominibus, & quidem etiam gentilibus, pii officii cauſſa conſtruebantur, ut illa VII. Lucæ in Capharnao à centurione Romano. ſic enim dixere Judæi: *Dignus eſt ut ſanes illi ſervum. diligit enim gentem noſtram, & Synagogam ædificavit ipſe nobis.* Ut autem in templo ſacerdotes, & pontifex principatum gerebant, ſic in Synagogis Scribæ, & eorum princeps is, qui Synagogæ princeps ſive Archiſynagogus dicebatur. & probri loco maximi ducebatur, ſi quis Synagogæ, id eſt cœtus illius qui ad audiendum conveniebat, expers factus fuiſſet. Unde ſcriptum eſt apud S. Joannem IX. *Conſpiraverunt Judæi, ut ſi quis confiteretur eum eſſe Chriſtum, extra Synagogam fieret.* Et XII. *Ex principibus multi crediderunt in eum, ſed propter Phariſæos non confitebantur,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

tur, ut è Synagoga non ejicerentur. Quin etiam in iiſdem locis Scribæ ambitionis cauſſa primas cathedras affectarunt, quod Chriſtus eis objecit, cùm præcipuam illorum contundere ſuperbiam vellet. Sed de officio ſcribarum in Synagogis pòſt ſuo loco pluribus, ubi etiam alia de Synagogis adjicientur. nunc enim hæc de Synagogis dicere voluimus, ut eas diverſum aliquid à Templo eſſe oſtenderemus. cujus rei argumento eſt, quòd eædem everſo etiam Templo in hunc uſque diem ſervatæ ſunt. unde Eccleſiæ Chriſtianorum oppoſita eſt Synagoga Judæorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAROLI SIGONII

DE REPUBLICA HEBRÆORUM LIBER, III.

Qui de diebus ſacris inſcribitur.

CAPUT I.

De annis Hebraicis.

QUONIAM de locis ſacris diximus, deinceps ſequitur, ut de diebus, prout propoſueramus, agamus. Quæ diſputatio quò apertius explicetur, prius de tota ratione Hebraicorum annorum ac menſium diſſeretur. Hebræi igitur, ut ſatis inter interpretes conſtat, annum habuerunt lunarem ex menſibus duodecim, & diebus trecentis quinquaginta quatuor conſtitutum; eum verò duplicem. unum, quem naturalem, & vulgarem, alterum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

alterum quem civilem, & ſacrum appellaverunt. Naturalis ab initio mundi ſub æquinoctium autumnale eſt inſtitutus, quo tempore ipſi etiam mundum à Deo creatum exiſtimarunt. Civilis ante egreſſum Hebræorum ex Ægypto ſub æquinoctium vernum à DEO præſcriptus eſt; ille poſt conditos fructus, hic ante inchoatam meſſem. Ut autem lunaris annus fieret ſolaris, id eſt, ſpacio, quo ſol Zodiaco circumvolvitur, finiretur, qui curſum ſuum diebus trecentis ſexaginta quinque ac quadrante abſolvit, opus intercalatione undecim dierum, & quadrantis, qui ſupererant, fuit.

Cæterùm numerus duodecim menſium confirmatur quarto tertii Regum: *Habebat Salomon duodecim præfectos ſuper omnem Iſrael, qui præbebant annonam regi, & domus ejus: per ſingulos enim menſes in anno ſinguli neceſſaria miniſtrabant.* & IV. Danielis. *Poſt finem duodecim menſium in aula Babylonis deambulabat.* & III Eſther: *Menſe primo, cuius vocabulum eſt Niſan, miſſa eſt ſors in urnam, & exivit menſis duodecimus, qui vocatur Adar.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

De anno verò naturali incipiente à menſe Septembri docet caput XXIII. Exodi: *Cuſtodies ſolemnitatem in exitu anni, quando congregaveris omnes fruges tuas de agro.* & XXXIIII. *Solemnitatem hebdomadarum facies tibi in primitiis frugem meſſis tuæ triticeæ, & ſolemnitatem, quando redeunte anni tempore cuncta conduntur.* Adde quod annus ſeptimus, & annus quinquageſimus ordiebatur à ſeptimo menſe, ut poſtea demonſtrabitur; tanquam ab eo, unde vetus & naturalis annus exordium ſumeret. Quin etiam Chaldæus Paraphraſtes locum ex VIII. tertii Regum ita expreſſit: *Convenerunt ad Salomonem in menſe Fortium feſto die, quem vocabant olim primum menſem, at nunc eſt ſeptimus.* Joſephus autem libro Antiq. primo tradidit, diluvium Noe cœpiſſe ſecundo menſe anni: qui à Macedonibus vocatur Dios: ab Hebræis Mareshuan: qui reſpondet apud Romanos Octobri.

De inſtitutione verò ſacri anni ſic præcepit Deus in Ægypto capite XII. Exod. *Menſis iſte vobis principium men-*

 ſium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſium, primus erit in menſibus anni. Eum verò menſem poſt vocavit cap. XXXIII. *menſem novarum frugum.* & XXXIV. *menſem verni temporis.* Quare omnium conſenſu putatur fuiſſe idem atque Martius.

De intercalatione non extat præceptum in lege ullum, verùm interpretes aſſerunt, eam neceſſariam fuiſſe, ut conſervaretur ratio menſium, qui à nova ſemper luna exorſi ſunt; & Paſchæ, quam quartadecima die primi menſis celebrari oportuit paullo ante meſſem; & Tabernaculorum, quæ perfecta vindemia celebrari Deus præcepit. Eos verò dies Judæi interpoſuerunt ſecundo, & quarto quoque anno poſt menſem duodecimum, qui dicitur Adar. Itaque eum menſem tertium decimum vocant Veadar, quaſi alterum Adar, dierum viginti duorum, & viginti trium, vicibus alternatis, habita ratione quadrantis.

CAPUT II.

De menſibus.

MENSES porrò ſingulos inſtituerunt à nova Luna. eos verò ante exilium babylonicum nominarunt à numero, prout quiſque primus erat, aut ſecundus, aut tertius uſque ad duodecimum. Poſt reditum autem ex Babylonia his fermè, ut ajunt interpretes, ornati ſunt nominibus Niſan, Zius ſive Jar, Sivan, Tamuz, Ab, Elul, Ethanim ſive Tiſri, Bul ſive Mareshaun, Casleu, Thebet, Sebat, Adar, qui reſpondent Martio, Aprili, Majo, Junio, Julio, Auguſto, Septembri, Octobri, Novembri, Decembri, Januario, & Februario. Ex his autem alii XXX. dies alternatim habuerunt, alii XXIX. unde illi pleni, hi cavi vocati ſunt. Qua ratione CCCLIV. dies emerſerunt. Prioris appellationis teſtimonio eſt caput Exodi XL. *Menſe primo quartadecima die menſis ad veſperam Phaſe Domini eſt.* & Numer IX. *Faciat Phaſe Domino in menſe ſecundo quartadecima die menſis ad veſperam.* & primi Paralip.

XXVII. *Prima turma in primo menſe Jesboan præerat. Secundi menſis habebat turmam Dudia. Dux turmæ tertiæ in menſe tertio erat Banaias. Quartus menſe quarto Azahel. Quintus menſe quinto Samaoch. Sextus menſe ſexto Hira.* atque ita deinceps uſque ad duodecimum.

De nominibus aliis poſtea menſibus inditis docet quintum tertii Eſdræ. *In ſecundo anno regni ipſius menſe Niſan primo.* tertium Eſther. *Menſe primo, cujus vocabulum eſt Niſan.* Baruc primum *Decima die menſis Sivan.* Sextum ſecundi Eſdræ. *Viceſimo quinto die menſis Elul.* Zachariæ VII. *In quarta menſis noni, qui eſt Caſleu.* & primum. *Quarta undecimi menſis Sebath.* & primi Maccab. XVI. *Menſe undecimo, hic eſt, menſis Sabat.* Eſther XVI. *Menſis duodecimus, qui vocatur Adar.* Sextum tertii Regum. *Menſe Zio, ipſe eſt menſis ſecundus.* Item: *Anno quarto ſundata eſt domus Domini in menſe Zio, & in anno undecimo menſe Bul [ipſe eſt menſis octavus] perfecta eſt domus.* & VIII. *Convenit Iſrael in menſe Bethanim, ſive Ethanim in ſolemni*

lemni

lemni die, ipſe eſt menſis ſeptimus. Reliqua ex interpretibus. At quia lunares quoque menſes ſunt. propterea non ſemper menſibus Romanorum reſponderunt, ſed ſæpe in binos ſinguli incurrerunt.

CAPUT III.

De ſeptimanis.

MENSES inde ſingulos in ſeptimanas, ſeu hebdomadas diviſerunt. Septimum autem quemque diem vocavere ſabbatum, id eſt, requietem, quòd eo die poſt opus ſex dierum Deus quieviſſet. atque ea de cauſſa ipſam etiam ſeptimanam ſabbatum appellarunt. Paral. triceſimo tertio ſecundi: *Qui ſibi per ſingulas hebdomadas ſuccedere conſueverant.* & Lucas XVIII. *Jejuno bis in ſabbato,* id eſt, in ſeptimana. Hinc dixere primam, & unam, & alteram ſabbati, pro prima, & ſecunda die ſeptimanæ. ut S. Marcus XVI. *Et valde mane una ſabbatorum.* ac mox: *Surgens mane prima Sabbati.* & S. Matthæus: *Veſpere ſabbati, quæ luceſcit in prima ſabbati,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

id eſt, veſpere ejus diei, qui ſuccedit primus ſeptimanæ, ſive veſpere præcedente primum diem ſeptimanæ. & Actum xx. *Una ſabbathi cum convenissemus ad frangendum panem.* Eſt autem prima, ſive una ſabbati, dies, quam Chriſtiani Dominicam vocant, quam etiam commemoravit S. Joannes in Apocalypſi: *Fuit in ſpiritu Dominica die.* Unde dixit poſt S. Hieronymus adverſus vigilantium: *Per unam ſabbathi, hoc eſt, in die Dominico, omnes conſerrre', quæ Hieroſolymam in ſolatia dirigantur, Apoſtolus Paulus præcepit.* id autem præcipit ſecunda ad Corinthios xvi. *Per unam ſabbathi unuſquiſque veſtrum apud ſe reponat.*

CAPUT IV.

De diebus profeſtis.

DIES porrò vocarunt lunas, ita ut primam & ſecundam lunam, ac primam & ſecundam diem ponerent pro eodem. ut primo tertii Eſdræ: *Joſias immolavit Phaſe quartadecima luna primi menſis*, pro eo quod alibi fuit ſcriptum, *quartadecima die.*

die. Dies porrò ſive æſtivi, ſive hyberni eſſent, duodecim horas habuerunt, & noctes totidem, ſed inæquales. unde ſcripſit S. Joannes cap. III. *Nonne duodecim ſunt horæ diei?* & Matthæus xx. idem ſignificavit, ubi horæ tertiæ, ſextæ, nonæ, & demum undecimæ meminit, tanquam extremæ diei: Ex his autem diebus alii profeſti fuerunt, alii feſti. Profeſti, quibus opus exercere fas fuit, matutino & veſpertino holocauſto confecto. Feſti quibus ab opere abſtinere neceſſe fuit. Profeſti verò aut primi menſium fuerunt, qui Neomeniæ dicti ſunt, aut inter ſeptimanas interjecti. de quibus ſeorſum agemus.

CAPUT V.

De Neomeniis.

SINGULA ergo menſium initia ſacra eſſe Deus conſtituit. Quos dies Græci Neomenias, Latini Calendas vocarunt. ita ut propriũ holocauſtum, quo inſignirentur, haberent, ceſſationem tamen ab operibus non haberent. ſic enim mandatum eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Numerorum XXVIII. *In Kalendis, id eſt, menſium exordiis offeretis holocauſtum Domino vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos ſeptem immaculatos, & tres decimas ſimilæ ex oleo in ſacrificio per agnos ſingulos, holocauſtum ſuaviſſimi odoris atque incenſi Domino. Libamenta autem vini, quæ per ſingulas fundenda ſunt victimas, ita erunt. media pars hin. per ſingulos vitulos, tertia per arietem, quarta per agnum. hoc erit Holocauſtum per omnes menſes, qui ſibi vertente anno ſuccedunt.* Quod ſic explicuit Joſephus: *In initio menſis & quotidiana ſacrificia, & duos vitulos cum agnis anniculis ſeptem, & arietem mactant, hædum verò pro declinatione peccatorum, ſi fortè per caſum oblivionis evenian.* Hinc ſecundo ſecundi Paralip. ſcriptum eſt: *Ad holocautomata Neomeniis, quæ mandata ſunt Iſraeli.* & octavo: *Salomon obtulit holocauſta ſuper altare Domini, ut per ſingulos dies offerretur in eo juxta præceptum Moyſi in ſabbatis, & in Calendis.* & Eſdiæ ſecundo: *Fecerunt holocauſtum juge in Calendis.* & Iſaiæ

primo:

primo: *Calendas veſtras, & ſolemnitates veſtras odivit anima mea.*

CAPUT VI.

De ſingulis diebus.

DIES verò cæteri inter ſeptimanas interjecti ex præſcripto Dei haud prorſus religione caruerunt. Nam licet operibus pro neceſſitate vacarunt, tamen matutinum ac veſpertinum Holocauſtum juge facere à Deo juſſi ſunt; ut ſcriptum eſt Exodi XXIX. & Numerorum XXVIII. *Hæc ſunt ſacrificia quæ offerre debetis: agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocauſtum ſempiternum, unum offeretis manè, alterum ad veſperam: decimam partem ephi ſimilæ, quæ conſperſa ſit oleo puriſſimo, & habeat quartam partem hin. holocauſtum juge eſt, quod obtuliſtis in monte Sinai in odorem ſuaviſſimum incenſi Domini, & libabitis vini quartam partem hin. per agnos ſingulos in ſanctuario Domini: alterumque agnum ſimiliter offeretis ad veſperam juxta omnem ritum ſacrificii matutini, & li-*

bamentorum ejus oblationem ſuaviſſimi odoris Domino. & Levit. XXIII. *Offeretis oblationes Domino, holocauſtæ, & libamenta juxta ritum uniuſcujusque diei.* Quam legem ſic expreſſit Joſeph. *Ex publico ſumtu lex agnum anniculum ſingulis diebus docet occidi inchoante die, & terminãte.* Unde II. Paralip. ſecundo ſcriptum: *Ad holocautomata manè & veſpere, quæ mandata ſunt Iſraeli.*

CAPUT VII.

De diebus feſtis.

FESTOS autem dies Sabbata nominarunt, ut Levit. XIX. *Sabbata mea cuſtodite.* Hæc verò à veſpera ad veſperam celebrata ſunt. ſic enim poſt præcepit Deus XXIII. *A veſpera ad veſperam celebrabitis ſabbata veſtra.* item: *Die primo à die octavo erit Sabbatum, id eſt, requies.* Celebrarunt autem non ſolùm ab opere ceſſando, ſed etiam offerendo, orando, & interdum etiam animas ſuas affligendo, id eſt jejunando, ut pòſt apparebit. Ex his autem alii à Deo, alii ab hominibus inſtituti ſunt: à Deo Sabbatum, Paſcha

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

cum Azymis, Primitiæ cum Penteco-ſte, Tubæ, Expiationes, Tabernacula cum collectis, annus ſeptimus, & annus quinquageſimus; ab hominibus Encænia, & quædam alia minus inſignia, quæ ſuo loco prodentur. agamus ergo de ſingulis.

CAPUT VIII.
De Sabbato.

IN primis autem ſeptimum diem, quem Sabbatum appellarunt, ſummo honore colendum mandavit Deus; atque ita ab omni opere in eo ceſſandum, ut ne ignem quidem domeſtici uſus cauſſa ſuccenderent. primum Exodi 20. *Memento ut diem Sabbati ſanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, ſeptimo autem die Sabbatum Domini Dei tui eſt, nullum facies opus in eo. Sex enim diebus fecit cælum, & terram, & mare, & omnia quæ in eis ſunt: & requievit in die ſeptimo. idcirco benedixit Dominus diei Sabbati, & ſanctificavit eum.* & XXXV. *Non ſuccendetis ignem in omnibus habitaculis veſtris per diem* Sab-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Sabbati. Deinde Levitici XXIII. *Sex diebus facietis opus: dies ſeptimus, quia Sabbati requies eſt, vocabitur ſanctus. nullum opus facietis in eo,* Eo verò die ſacrificari, & Panes Propoſitionis refici juſſit. De ſacrificio Numerorum XXVIII. *Die ſabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, & duas decimas ſimilæ oleo conſperſæ in ſacrificio, & liba quæ rite ſunduntur per ſingula Sabbata.* De Panibus, Levitici XXIV. *Accipies ſimilam, & coques ex ea duodecim panes. Per ſingula ſabbata mutabuntur coram Domino ſuſcepti à filiis Iſrael fœdere ſempiterno.* Hæc porrò his verbis explicuit Philo, in libro de ſacrificiis: *Publica ſacrificia alia fiunt quotidie, alia ſeptimo quoque die, alia in noviluniis, alia in jejuniis, alia tribus diebus feſtis præcipuis. Quotidie juſſu legis agni duo mactantur, manè ac veſpere cum gratiarum actione, alter pro diurnis, alter pro nocturnis beneficiis, quæ aſſiduè Deus largitur humano generi. Septimo die is numerus duplicatur, in æternitatis honorem, quòd ſeptimus dies mundi natalis ſit. Quotidie etiam bis in-*
cenſa

cenſa ſunt thura in ara, quæ intra ve-lum eſt, oriente ſole, occidenteque ante matutinum, & poſt veſpertinum ſacrificium. Panes item ſeptimo quoque die proponuntur in ſacra menſa, cum panibus autem ſal & thus menſæ imponitur.

CAPUT IX.

De Paſcha, & Azymis.

PRAECIPUUS etiam honos Paſchæ habitus eſt. Hoc verò quando inſtitutum, cur ita vocatum, & qua ratione celebratum ſit, ita demonſtrabitur, ut lex primùm proferatur, deinde explicatione ornetur. Sic ergo de Paſchate mandavit Deus Hebræis adhuc in Ægypto agentibus, Exodi XII. *Menſis iſte vobis principium menſium, primus erit in menſibus anni. Decima die menſis hujus tollat unuſquiſque agnum per familias & domos ſuas, ſine macula maſculum anniculum, & hædum, & quartadecima die immolabit eum ad veſperam, & ſumet de ſanguine, & ponet ſuper utrumque poſtem, & ſuper limi-naribus*

naribus domorum, in quibus comedent illum, & edent carnes nocte illa aſſas igni, & azymos panes cum lactucis agreſtibus. non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, ſed aſſum tantùm igni. renes veſtros accingetis; calciamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus, & comedetis feſtinantes. eſt enim Phaſe, id eſt tranſitus Domini: & tranſibo per terram Ægypti. Erit autem ſanguis vobis in ſignum in ædibus, in quibus eritis, & videbo ſanguinem, & tranſibo vos; nec erit in vobis plaga diſpendens, quando percuſſero terram Ægypti. Habebitis autem hunc diem in monumentum, & celebrabitis eam ſolemnem Domino in generationibus veſtris cultu ſempiterno. Mox de Azymorum diebus ita ſubjecit: *Septem dies Azyma comedetis. in die primo non erit fermentum in domibus veſtris. quicunque comederit fermentum, peribit anima illa de Iſrael à primo die uſque ad diem ſeptimum. Dies prima erit ſancta atque ſolemnis, & dies ſeptima eadem feſtivitate venerabilis:*

nihil

nihil operis facietis in eis exceptis iis quæ ad veſcendum pertinent. Et obſervabitis Azyma uſque ad diem viceſimam primam ejuſdem menſis ad veſperam. Septem diebus fermentatum non invenietur in domibus veſtris: qui comederit fermentatum, peribit anima illius de cœtu Iſrael tam de advenis, quam de indigenis terræ. & mox: *Cùm introieritis in terram quam Dominus daturus eſt vobis, ut pollicitus eſt obſervabitis cæremonias iſtas. & cum dixerint vobis filii veſtri, Quæ eſt iſta religio? dicetis eis, Victima tranſitus Domini eſt, quando tranſiit per domos filiorum Iſrael in Ægypto percutiens Ægyptios, & domos noſtras liberans.* Deinde Levitici XXIII. de Paſcha & Azymis eadem repetiit: *Menſe primo, & quarta decima die menſis ad veſperam Phaſe Domini eſt. Septem diebus Azyma comedetis. dies primus erit vobis celeberrimus, ſanctusque nullum opus ſervile facietis in eo, ſed offeretis ſacrificium in igne ſeptem diebus. dies autem ſeptimus erit celebrior & ſanctior. nullumque opus ſervile facietis in eo.* Item

XVI. Deuteronomii : *Sex diebus comedes Azyma , & in die ſeptima quia collecta eſt Domini Dei tui , non facies opus.*

Dixi, quid ſit in lege; nunc expoſitionem proferam legis. Repetendum eſt igitur , annum ante Moyſem incepiſſe ab æquinoctio autumni menſe Septembri : Deum autem mandaſſe Moyſi , ut ordirentur ab eo menſe, quo ex Ægypto egrederentur, qui tum primus menſis dictus , pòſt autem Niſan appellatus eſt , & idem apud Romanos atque Martius fuit , & æquinoctium vernum continuit. unde Exodi XIII. menſis Novarum frugum eſt dictus. *Hodie egrediemini menſe Novarum frugum.* Et Deuteronomii XII. *Obſerva menſem Novarum frugum, & verni primum temporis , ut facias Phaſe.* Idcirco verò ita dictus eſt , quoniam in Ægypto & Syria menſe Martio ſegetes mateſcere incipiunt. Sic enim ſcribit Philo libro 3. de vita Moyſis : *Moyſes primum menſem fecit eum qui in vernum æquinoctium incidit , non ſicut quidam, qui præcedentibus id honoris tribuunt , non obſervato naturæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

naturæ beneficio. tunc enim matureſcunt ſegetes ad victum neceſſariæ, arborum verò fœtus pubeſcunt recens editi, ſecundis menſis inſerendi quippe ſine tritico, hordeo, ceteriſque ſimilibus frugibus non vivitur; ſine vino, & oleo, fructibusque arboreis quædam gentes ætatem producunt in annos plurimos. Ejus menſis die quarta decima ſub ipſum tempus, quo luna ſuum orbem ſolet complere lumine, celebratur migrationis publica feſtivitas, quam Chaldaicè Paſcha nominant. quo tempore, non ut alias, plebeti homines victimas adducunt ad altare mactandas à ſacerdotibus, ſed jubente lege tota gens ſacrificat, dum pro ſe quiſque mactat hoſtiam ſuis manibus. Item in libro de Decalogo: *Patria Hebræorum lingua Paſcha dicitur, quando populariter ſinguli ſacrificant non expectatis ſacerdotibus, ipſi permiſſu legis fungentes ſacerdotio quotannis per unum diem deſtinatum huic negotio quando etiam offertur manipulus gratiarum actionis pro ubertate camporum, & frugum abundantia.*

Phaſe ergo, ſive Paſcha, id eſt tranſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

itus Domini, celebrabatur quarta decima luna, ſive quarta decima die menſis Martii ad veſperam, cùm ſingulæ familiæ ſibi agnum occiderent, & aſſatum cum azymis ederent. Sequens autem dies, id eſt quintadecima & Paſcha, & prima Azymorum vocabatur: inde ſeptima ab illa, nempe viceſima prima, erat ſeptima Azymorum, quam Collectam dicebant: quia tum fruges terræ metebant ac colligebant. Quoniam autem dies feſtus apud eos incipiebat à veſpere, propterea quarta decima die Phaſe celebrari incipiebat, & in quinta decima deſinebat, quam & Paſcha, & primam Azymorum diximus. Sic enim locutus eſt S. Lucas: *Dies Azymorum, qui dicitur Paſcha.* item: *Venit dies Azymorum in quo neceſſe erat accidi Paſcha.* & S. Marcus. *Primo die Azymorum, quando Paſcha immolabant* Hic enim Paſcha pro agno Paſchali accipitur, ut in illo: *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus.*

Cautum inde lege Synedrii fuit, ut traditur ab Hebræis in libro Seder Olam, ne Paſcha celebraretur die ſepti-

ſeptimanæ ſecundo, quarto, & ſexto, ſi in eos incidiſſet. Itaque ſi dies quintadecima menſis incurrebat in ſextum diem ſeptimanæ, Paſcha differebatur in poſterum diem, qui erat Sabbatum: quemadmodum factum ajunt eo anno, quo Chriſtus eſt paſſus. Ille autem, ut multi opinantur interpretes, à lege Dei nolens recedere, celebravit illud feria quinta veſpere. Judæi verò morem novum, aut traditionem patrum ſequuti, feria ſexta veſpere, unde ſolennitas Sabbati initium erat ductura. Neque verò interpretes multi aliter congruere verba S. Joannis cum verbis aliorum Euangeliſtarum poſſe arbitrantur. quorum hi Paſcha cebratum eſſe à Chriſto feria quinta veſpere tradunt, ille verò ipſum in Paraſceve, id eſt Præparatione Paſchæ, id eſt pridie Paſchæ eſſe paſſum exponit. Accedit, quod in ipſa Paraſceve, quæ dies eſt ſexta, Judæi dixerunt, ſe nolle prætorium ingredi, ne contaminarentur, & comedere Paſcha poſſent. id quod eo die non mane, ſed veſpere erant facturi, qui ad ſolemnitatem ſequentis Sabbati pertinebat. Neque vero ſolum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

dies prima Azymorum Paſchatis nomine decorata eſt, ſed etiam reliquæ; ut à S. Luca Act. XII: *Erant dies Azymorum. Quem cum apprehendiſſet, miſit in carcerem volens poſt Paſcha producere eum populo.*

Non eſt præterea illud ſilentio prætereundum, ex præcepto Dei Paſcha celebrari non potuiſſe, niſi in urbe regni metropoli. Deuteronomii XVI: *Non poteris immolare Phaſe in qualibet urbium tuarum, quas Dominus daturus eſt tibi, ſed in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi.* Itaque in Silo primum, deinde Hieruſalem celebrari eſt ſolitum.

Ut autem hæc ipſa illuſtriora reddantur, placet his quoque paſchata apparate celebrata, de quibus litteræ ſacræ loquuntur: attexere. Celebratum eſt igitur primum Paſcha in terra Chananæa à Joſue, ut ſcriptum eſt V. Joſue: *Manſerunt filii Iſrael in Galgalis, & fecerunt Phaſe quartadecima die menſis ad veſperam in campis Hiericho, & comederunt de frugibus terræ, die altero azymos panes, & polentam hujus*

anni,

anni. Alterum tempore Ezechiæ regis Judæ. de quo ſic 11. Paralip. xxx. *Inito conſilio Regis, & principum, & univerſi cœtus Hieruſalem, decreverunt, ut facerent Phaſe menſe ſecundo, non enim potuerant facere in tempore ſuo; quia ſacerdotes qui poſſent ſufficere, ſanctificati non fuerant, & populus nondum congregatus fuerat in Hieruſalem.* & poſt: *Fecerunt filii Iſrael qui inventi ſunt in Hieruſalem, ſolemnitatem Azymorum ſeptem diebus ſolemnitatis immolantes victimas pacificas, & laudantes Dominum Deum patrum ſuorum. & placuit univerſæ multitudini, ut celebrarent etiam alios dies ſeptem: quod & fecerunt cum ingenti gaudio, factaque eſt grandis celebritas in Hieruſalem, qualis à diebus Salamonis filii David regis Iſrael in ea urbe non fuerat.* Tertium factum eſt à Joſia rege 23. quarti Regum: *Non eſt factum Phaſe tale à diebus Judicum, qui judicaverunt Iſrael, & omnium dierum regum Iſrael, & regum Judæ. ſicut in octavo decimo anno regis Joſis.* Item 11. Paralip. xxxv. & tertio Eſdræ primo. Quartum, poſtquam è

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Babylonia redierunt. VI. primi Eſdræ: *Filii Iſrael transmigrationis fecerunt paſcha quarta decima die menſis primi, & fecerunt ſolemnitatem Azymorum ſeptem, diebus in lætitia.* Hactenus de Paſcha & Azymis.

CAPUT X.

De Pentecoſte.

SEQUUNTUR Primitiæ, & Pentecoſte, quæ etiam Hebdomades appellatæ ſunt. Quæ verò hæc fuerint, & quibus diebus peracta ſint, eadem, ut ante, ratione tradetur, nempe primum loca legis prodendo, deinde brevem eorum explicationem adjiciendo. Sic igitur de die Primitiarum præcepit Deus Levitici XXIII. *Cum ingreſſi fueritis terram quam ego dabo vobis, & meſſueritis ſegetem, feretis manipulos ſpicarum primitias meſſis veſtræ ad ſacerdotem, qui elevabit faſciculum coram Domino, ut acceptabile ſit pro vobis, altero die Sabbati, & ſanctificabit illum: & eodem die cædetur agnus immaculatus anniculus in holocauſtum Domino, & liba-*

& *libamenta offerentur cum eo, duæ decimæ ſimilæ conſperſæ oleo in incenſum Domino, odoremque ſuaviſſimum, liba quoque vini, quarta pars hin.* Quibus dictis ſubjicit de Penteco-ſte poſt ſeptem hebdomadas celebranda ita: *Numerabitis inde ab altero die Sabbati, in quo obtuliſtis manipulum primitiarum ſeptem hebdomadas plenas uſque ad alteram diem expletionis hebdomadæ ſeptimæ, id eſt, quinquaginta dies, & ſic offeretis ſacrificium novum Domino, panes primitiarum duos, ſepte magnos immaculatos anniculos, & vitulum de armento unum, & arietes duos, & erunt in holocauſtum cum libamentis ſuis in odorem ſuaviſſimum Domino. Facietis & hircum pro peccato, duosque agnos anniculos hoſtias Pacificorum.* Item Numerorum XVIII. & Deuteronomii XVI. *Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die, qua falcem in ſegetem miſeris, & celebrabis diem feſtum hebdomadarum Domino Deo tuo.* Rationem autem offerendarum primitiarum, docuerat ſecundo Levitici inquiens: *Si obtuleris munus primitiarum fru-*

gum tuarum Domino, deſpicis adhuc virentibus torrebis igni, & confringes in morem ſarris, & ſic offeres primitias tuas Domino, ſundens ſuper ea oleum, & thus imponens, quia oblatio Domini eſt. de qua adolebit ſacerdos in memoriam muneris partem ſarris fracti & olei, ac totum thus. Qualis verò hæc ratio eſſet, apertius quoque Joſephus explicuit Antiq. tertio: *Secunda Azymorum die, quæ eſt ſexta decima menſis Martii, frugum, quas meſſuerunt [non enim ante attingunt] partem ſumunt. acrati primum Deo honorem habendum, à quo earum copiam acceperunt, hoc modo illi earum primitias offerunt. Ubi manipulum ſpicarum ſiccarunt, & tuderunt, hordeaque ipſa ad molendum nudarunt, aſſarium altari Deo admovent, & pugillum unum ex eo injicientes, reliquum ad uſum ſacerdotis relinquunt. atque inde publicè meßis faciendæ poteſtas datur. Sacrificant autem in Primitiis frugum agnum in holocauſtum Deo. Hebdomade verò ſeptima poſt hoc ſacrificium tranſacta (hæ hebdomades die ſunt quadra-*

ginta

*ginta novem) quinquageſima die affe-
runt ad Deum panes ex farina hor-
deacea, duo aſſaria, cum fermento fa-
ctos, ſacrificium verò agnos duos.
& Deo quidam offeruntur ſolùm, ſa-
cerdotibus verò ad cœnam præbentur.
nec licet ex eis quidquam in craſtinum
relinquere. & immolant in holocau-
ſtum vitulos tres, arietes duos, agnos
quatuordecim, & hircos pro peccato
duos.*

Ex his omnibus in unum collatis, ſa-
tis intelligi poteſt ſexta decima die
Martii, quam ſecundam Azymorum
diximus, falcem in ſegetem primum eſ-
ſe miſſam, lectumque novarum fru-
gum manipulum Domino eſſe obla-
tum, ut ſanctificaretur futura meſſis,
eumque diem Primitiarum voca-
tum; meſſe inde poſt quadraginta no-
vem dies perfecta, ipſo die quinqua-
geſimo feſtum Pentecoſtes, ſive
Quinquageſimæ celebratum fuiſſe ſex-
to die menſis Sivan, qui reſpondet
Majo, atque eo die panes è novis
frugibus DEO oblatos eſſe. Fe-
ſtum autem Pentecoſtes alio nomi-
ne feſtum Hebdomadum eſſe dictum,

 quòd

quòd in fine Hebdomadum ageretur. unde illud eſt ſecundo Maccabæorum duodecimo : *Venerunt Hieroſolymam die ſolemni Septimarum inſtante, & poſt Pentecoſten abierunt contra Gorgiam.* & Actum II. *Cum complerentur dies Pentecoſtes.*

CAPUT. XI.

De feſto Tubarum.

SEQUITUR dies Tubarum, qui die prima ſeptimi menſis eſt celebratus, quem illi Tiſri, nos Septembrem vocamus. De ejus verò cultu ſic præcepit Deus, Levitici XXIII. *Menſe ſeptimo prima die menſis erit vobis Sabbatum memoriale clangentibus tubis, & vocabitur ſanctum. nullum opus ſervile facietis in eo, & offeretis holocauſtum Domino.* Celebratus eſt autem in memoriam, ut ajunt interpretes, ejus diei, quo tubis clangentibus Deus legem Moyſi in monte Sinai dedit, aut ejus, cum liberatus eſt Iſaac invento ariete hærente cornibus. Hujus verò diei mentio fit,

Pſalmo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Pſalmo LXXX. *Buccinate in Neomenia tuba in inſigni die ſolemnitatis veſtræ, quia præceptum eſt in Iſrael.* & apud Philonem in Decalogo: *Sacrum Novilunium, in quo tuba canitur.*

CAPUT XII.

De feſto Expiationum.

FESTUM autem Expiationum decimam ſeptimi menſis diem habuit dedicatam, qui etiam Jejunii dies dictus eſt, quòd eo animas affligere, id eſt, jejunare lege juſſi ſunt. de eo verò ſic præcipere perrexit Deus Levitici XXIII. inquiens: *Decimo die menſis ſeptimi dies Expiationum erit celeberrimus, & vocabitur Sanctus, affligetisque animas veſtras in eo, & offeretis holocauſtum Domino. nullum opus ſervile facietis in eo, quia dies propitiationis eſt. & affligetis animas veſtras die nono menſis. omnis anima, quæ afflicta non fuerit die hac, peribit de populis ſuis.* De eodem verò die ſic præceperat etiam XVI. *Menſe ſeptimo decima die menſis affligetis animas veſtras, nullumque opus facietis ſive indige-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

indigena, ſive advena, qui peregrinatur inter vos. In hac die Expiatio erit veſtri, atque mundatio: ab omnibus peccatis veſtris coram Domino mundabimini. Sabbatum enim requietionis eſt. & affligetis animas veſtras religione perpetua. Expiabit autem ſacerdos qui unctus fuerit, Sanctuarium, Tabernaculum Teſtimonii, atque Altare, ſacerdotes quoque, & univerſum populum. Eritque vobis hoc legitimum ſempiternum, ut oretis pro filiis Iſrael, & pro cunctis peccatis eorum ſemel in anno Quomodo verò hæc expiatio peccatorum & Tabernaculi fieret capro emiſſario in deſerta emiſſo eodem capite traditur, quæ res, quia ad pontificis officium pertinuit, in eum locum rejicietur, in quo de pontifice diſputabitur. Hic verò dies Jejunium appellatus eſt à Hieremia XXXVI. *Leges de volumine audiente populo in domo Domini in die Jejunii.* Quare Joſephus dixit VI. Belli. *Die expiationum jejunare mos fuit cunctis.*

CAPUT XIII.

De feſtis Collectarum & Tabernaculorum.

ULTIMA fuit celebritas Tabernaculorum, quæ per octo dies peracta eſt. ex quibus primus, qui ſeptembris quintus decimus fuit, & octavus, qui fuit viceſimus ſecundus, Collecta fructuum dictus eſt, ut diſtingueretur ab illa altera collecta frugum, de qua diximus. De eo verò ſic XXIII. Levitici. *At quinto decimo menſis ſeptimi erunt feriæ Tabernaculorum ſeptem diebus Domino. Dies primus vocabitur celeberrimus atque ſanctiſſimus, & offeretis holocauſtum Domino. eſt enim cœtus, atque* COLLECTÆ. *nullum opus ſervile facietis in eo. A quinto decimo ergo die menſis ſeptimi, quando congregaveritis omnes fructus terræ veſtræ, celebrabitis ferias Domini ſeptem diebus: die primo & die octavo erit ſabbatum, id eſt, requies, ſumetiſque vobis die primo fructus arboris pulcherrimæ, celebrabitiſque ſolemnitatem ejus ſeptem diebus per annum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

num. menſe ſeptimo feſta celebrabitis, & habitabitis in umbraculis ſeptem diebus. Omnis qui de genere eſt Iſrael, manebit in tabernaculis, ut diſcant poſteri veſtri, quod in tabernaculis habitare fecerim filios Iſrael, cum educerem eos de terra Ægypti. Eadem repetuntur Numerorum XXIX. adjectis ſacrificiis, quæ ſingulis feſtis facienda ſunt: *Die prima offeretis holocauſtum in odorem ſuaviſſimum Domino, vitulum de armento unum, arietem unum, & agnos anniculos immaculatos ſeptem. Quinta decima verò die offeretis holocauſtum vitulos de armento tredecim. in die altero offeretis vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos immaculatos quatuordecim. die tertio vitulos undecim, arietes duos, agnos immaculatos quatuordecim. die quarto vitulos decem, arietis duos, & agnos quatuordecim. die quinto vitulos novem, arietes duos, agnos quatuordecim. die ſexto vitulos octo, arietes duos, agnos quatuordecim. die ſeptimo vitulos ſeptem, arietes duos, agnos quatuordecim. die octavo, qui eſt celeberrimus, vitulum unum, arietem unum,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

agnos anniculos immaculatos ſeptem. Hæc offeretis Domino in ſolemnitatibus veſtris præter vota & oblationes ſpontaneas in holocauſto, in ſacrificio, in libamine, & in hoſtiis pacificis. & Deuteronomii XVI. *Solemnitatem Tabernaculorum celebrabis per ſeptem dies, quando collegeris de area & torculari fruges tuas, & epulaveris in feſtivitate tua.*

Tabernacula ergo, monumentum illius temporis, quo populus in deſerto ſub tabernaculis fuit, in Collectas fructuum inciderunt in autumno, in exitu anni veteris ſive naturalis, ut ſinificatur, XXIII. Exodi: *Facies & ſolemnitatem in exitu anni, quando congregaveris omnes fruges tuas de agro.* & XXXIV. *Facies & ſolemnitatem, quando redeunte anni tempore cuncta conduntur.* Significat enim æquinoctium autumnale, naturalis anni præteriti finem, & principium ſequentis in menſe Septembri. De his verò magna lætitia celebratis agitur Nehemiæ octavo poſt reſtitutam urbem: *Invenerunt ſcriptum in lege, præcepiſſe Dominum in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

manu Moyſi, ut habitent filii Iſrael in tabernaculis, in die ſolemni, menſe ſeptimo, ut prædicent & divulgens vocem in univerſis urbibus ſuis, & in Hieruſalem, dicentes: Egredimini in montem, & afferte frondes olivæ, & frondes ligni pulcherrimi, frondes myrti, & ramos palmarum, & frondes ligni nemoroſi, ut fiant tabernacula, ſicut ſcriptum eſt. Et egreſſus eſt populus, & attulerunt, fecerunt quem ſibi Tabernacula unuſquiſque in doma ſua, & in atriis ſuis, & in atriis domus Dei, & in platea portæ aquarum, & in platea portæ Effraim. Fecit ergo univerſa Eccleſia eorum, qui redierant de captivitate, tabernacula, & habitaverunt in tabernaculis. non enim fecerunt à diebus Ioſuæ filii Nun taliter filii Iſrael, uſque ad diem illam. & fuit lætitia magna nimis. Legit autem in libro legis Dei à die primo uſque ad diem noviſsimum, & fecerunt ſolemnitatem ſeptem diebus, & in die octavo COLLECTAM *juxta ritum.* De eorundem etiam ritu ſcribit diſertè Joſephus libro tertio Antiquitatum, cujus verba prætereunda ſilentio non videntur:

tur: *Quinta decima die ejuſdem menſis tempore ad hyemem vergente Deus tabernacula figere juſsit ſingulos per familias, metuentes frigus pro anni cuſtodia. dumque in patriam pervenirent, in illa urbe, quam propter templum metropolim haberent, eos octo diebus feſtivitatem agere, & holocauſta facere, ſacrificare Deo & pacificas hoſtias offerre præcepit, utque in manibus portarent ramos myrti, & ſalicis, ſummitateſque palmarum, & virgulas mali Perſici. Prima itaque dierum fit holocauſtum hoſtiarum ex tredecim bobus, & agno uno, aut pluribus, & arietibus duobus, adjecto hirco pro declinatione peccatorum. ſex autem diebus ipſe quidem numeris agnorum & arietum cum hirco ſacrificatur, ſubtrahitur autem ſingulis diebus unus bos, donec ad ſeptimum veniatur, & ac omni opere die octavo requieſcunt, & Deo vitulum immolant, & arietem, & agnas ſeptem & hircum pro declinatione peccatorum.* Hoc verò feſtum dicitur Scenopegia, ad quod celebrandum in Hieruſalem legitur in Euangelio etiam veniſſe Chriſtus.

Cæterùm feſti omnes, de quibus dictum eſt, dies, præcipuè ad tres rediguntur, PASCHA, PENTECOSTEN, ET TABERNACULA. Atque hi ſunt, quibus quotannis virilis ſexus omnes ter convenire ex omnibus Judææ finibus debuerunt in urbem Hieruſalem, ut ſacris intereſſent. ſic enim mandavit Deus Exodi XXIII. *Tribus vicibus per ſingulos annos mihi feſta celebrabitis, ſolemnitatem Azymorum cuſtodies, ſeptem diebus comedes Azyma tempore menſis Novorum, & ſolemnitatem meſſis primitivorum operis tui, quæcunque ſeminaveris in agro, & ſolemnitatem in exitu anni, quando congregaveris omnes fruges tuas de agro. Ter in anno apparebit omne maſculinum tuum in conſpectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit.* nempe, ut diximus, *in ſolemnitate Azymorum, in ſolemnitate Hebdomadarum; & in ſolemnitate Tabernaculorum.* Siquidem ſecundo Paralip. octavo ſcriptum eſt: *Tunc obtulit Salomon holocauſta* DOMINO *ſuper altare Domini quod extruxerat ante porticum, ut per ſingulos dies offerretur in eo juxta*

juxta præceptum Moyſi in ſabbathis, & Calendis, & in diebus feſtis ter per annum, id eſt, in ſolemnitate Azymorum, & in ſolemitate Hebdomadarum, & in ſolemnitate Tabernaculorum.

Cùm autem tria Sabbatha ſive feſta fuerint, ad quæ quotannis adire viros ſingulos oportuerit, Paſcha, Pentecoſte, & Tabernacula, meritò quæri poteſt, quodnam ex his fuerit illud, quod S. Lucas VI. vocat ſabbathum ſecundo primum, inquiens: *Factum eſt autem in Sabbatho ſecundo primo, cum Jeſus tranſiret per ſata, vellebant diſcipuli ejus ſpicas.* neque enim Paſcha fuit, quia XIV. die Martii nondum erant maturæ ſpicæ; neque Pentecoſte, quia ſexta Maji meſſis jam abſoluta erat. & ſi alterum eorum eſſet, tamen ratio non extaret, cur ſecundo primum diceretur. Omnino autem conſcientibus omnibus, inter Paſcha & Pentecoſten illud inciderit, neceſſe eſt, cùm eo tantùm tempore meſſis vigeret. Hoc loco multa interpretes ex ingenio confinxerunt, quorum nihil probabilius

atque aptius ab eruditis hominibus judicatur, quam quod à S. Joanne Chryſoſtomo affertur, fuiſſe ſabbatum, ſeu ſeptimum diem, qui in Neomeniam Aprilis inciderit, ita ut duplex tum feſtum fuerit, ſeptimus dies, & Neomenia. Verùm & hæc expoſitio reprobari poteſt; primùm, quia ſola conjectura fulcitur; deinde, quia rationem non affert, cur tale ſabbatum ſecundo primùm dicatur; tertiò, quia Neomenia ſacer quidem erat dies, non tamen feſtus, cùm opus exerceretur. Quare talis dies duplex ſabbathum eſſe non potuit. Quid igitur cenſes? dicet aliquis. bona cum venia omnium, qui ſecus ſcripſerunt, exponam non reſellendæ alienæ, ſed meæ, ut in præſens eſt, ſententiæ declarandæ gratia. Hebræi non ſemper celebrabant Paſcha primo menſe; ſed interdum ſecundo, ut apparet ex II. Paralip. XXX. *Inito conſilio regis, & principum, & univerſi cœtus Hieruſalem, decreverunt, ut facerent Phaſe menſe ſecundo. non enim potuerunt facere in tempore ſuo, quia ſacerdotes qui poſſent ſufficere, ſancti-*

ficati

ficati non fuerant, & populus nondum congregatus fuerat in Hieruſalem? Cùm autem ſecundo menſe faciebant, fortaſſe ſecundo primum vocabant, ſignificantes Paſcha ſecundo menſe celebratum, quod primo oportuit. quo modo Græci ὕστερον πρότερον, id eſt, poſterius prius, appellabant, cùm poſteriore loco dicebant, quod priore dicere debuerant. Venit ergo Chriſtus primo menſe ad Paſcha ſub meſſem; quo non celebrato, venit iterum ſecundo jam media meſſe. Unde dixit S. Marcus 11. loquens de eadem re: *Et factum eſt iterum, cùm Sabbathis ambularet per ſata.* Græcè autem apertius: *Et factum eſt, illum iterum iter facere per ſata.* ex quo convincitur, omnino illud *iterum* referendum eſſe ad CHRISTUM bis per ſata euntem, non autem ad Phariſæos bis eum calumniis onerantes, ut Janſennius cenſuit. Si autem bis per ſata iter fecit, ergo iterum Hieruſalem ad ſabbathum adiit, quod ſecundo menſe celebratum eſt, cùm fortaſſe primo non potuiſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT XIV.

De ſeptimo anno.

PERTINUIT ad hanc etiam obſervationem Annus ſepimus, qui Sabbatharius dictus eſt, quia eo remiſſio terræ à cultura concedebatur. De eo verò ſic præceptum eſt Exodi, XXIII. *Sex annis ſeminabis terram tuam, & congregabis fruges ejus. anno autem ſeptimo dimittes eam, & requieſcere facies ut comedant pauperes populi tui, & quidquid reliquum fuerit, edant beſtiæ agri: ita facies in vinea, & oliveto tuo.* & Levitici XXV. *Quando ingreſſi fueritis terram quam ego dabo vobis, ſabbatizet populus Sabbatum Domini. Sex annis ſeres agrum tuum, & ſex annis putabis vineam tuam, colligesque fructus ejus. ſeptimo autem anno Sabbathum erit terræ requietionis Domini. agrum non ſeres, & vineam non putabis. quæ ſponte gignet humus, non metes: & uvas primitiarum tuarum non colliges, quaſi vindemiam. annus enim requietionis terræ eſt, ſed erunt*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

erunt vobis in cibum. Et paucis interjectis: *Quod ſi dixeritis. Quid comederimus anno ſeptimo, ſi non ſeverimus, neque collegerimus fruges noſtras? dabo benedictionem meam vobis anno ſexto, & faciet fructus trium annorum, ſeretisque anno octavo, & comedetis veteres fruges uſque ad nonum annum: donec naſcantur nova, edetis vetera.*

Quomodo verò remiſſio ſeptimo quoque anno eſſet facienda, deinceps docetur xv. Deuteronomii his verbis: *Septimo anno facies remiſſionem, quæ hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico, vel proximo, ac fratre ſuo, repetere non poterit. A peregrino & advena exiges, civem & propinquum repetendi non habebis poteſtatem. & omnino indigens, & mendicus non erit inter vos. Fœnerabis gentibus multis, & ipſe à nullo accipies mutuum. Cave, ne fortè ſubrepat tibi impia cogitatio, & dicas in corde tuo. Appropinquat ſeptimus annus remiſſionis, & avertas oculos tuos à paupere fratre tuo, nolens ei quod poſtulat mutuum commodare. Cum tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

aut Hebræa, & ſex annis ſervierit tibi, in ſeptimo anno dimittes eum liberum: & quem libertate donaveris, nequaquam vacuum abire patieris, ſed dabis viaticum de gregibus, & de area, & torculari tuo.

CAPUT XV.

De anno quinquageſimo.

QUINQUAGESIMUS item annus Sabbatarius fuit, quia remiſſio dabatur ſervis à Miniſterio ſervili, atque ager alienatus redibat ad veterum poſſeſſorem. De eo verò ſic ſcriptum eſt, Levitici xxv. *Numerabis quoque tibi ſeptem hebdomadas annorum, id eſt, ſepties ſeptem, quæ ſimul faciunt annos quadraginta novem; & clanges buccinæ menſe ſeptimo, decima die menſis, propitiationis tempore in univerſa terra veſtra, ſanctificabisque annum quinquageſimum, & vocabis remiſſionem cunctis habitatoribus terræ tuæ. ipſe enim eſt jubileus. Revertetur homo ad poſſeſſionem ſuam, & unuſquiſque redibit ad familiam priſtinam; quia jubileus eſt, &*

quin-

quinquageſimus annus. Quando vendes quippiam civi tuo, vel emes ab eo, ne contriſtes fratrum tuum, ſed juxta numerum annorum jubilei emes ab eo, & juxta ſupputationem frugum vendet tibi. Quanto plures anni remanſerint poſt jubileum, tanto creſcet & pretium; & quanto minus temporis numeraveris, tanto minoris & emtio conſtabit. tempus enim frugum vendet tibi. Hinc Numerorum XXXVI. quibuſdam rogantibus de nubendis filiabus Salphaad ex tribu in tribum, ac dicentibus: *Si alterius tribus homines has uxores acceperint, ſequetur poſſeſſio ſua & tranſlata ad aliam tribum de noſtra hereditate minuetur. atque ita fiet, ut cùm jubileus, id eſt, annus quinquageſimus remiſſionis advenerit, confundatur ſortium diſtributio, & aliorum poſſeſſio ad alios tranſeat,* reſponſum eſt in lege ſcriptum eſſe: *Nubant quibus volunt, tantum ut ſuæ tribus hominibus: ne commiſceatur poſſeſſio filiorum Iſrael de tribu in tribum.* Quinquageſimus autem annus dictus eſt Jubileus, quòd

cum Levitæ per tubas arietinas, quæ dicuntur Hebræis Jobelim, convocato populo, ut ſupra ſcriptum eſt, indicerent. unde illud eſt VI. Joſue: *Septimo die ſacerdotes tollent ſeptem buccinas, quarum uſus eſt in jubileo.* Atque hæ quidem celebritates à Deo inſtitutæ ſunt.

CAPUT XVI.

De Encæniis.

QUAS verò homines inſtituerunt, hæ fermè fuerunt, Encænia, feſtum Jephthe, Judit, & Eſther, & pòſt aliæ quoque. Encænia verò fuerunt ſolemnitas anniverſaria in dedicatione Templi adhibita. Eſt enim ἐγκαινίζειν conſecrare, ac dedicare, ut ſupra diximus: unde in conſecratione quoque Regis eſt uſurpatum. Quatuor autem Templi Hieroſolymitani dedicationes diverſis anni temporibus obſervatæ ſunt. Prima fuit Salomonis menſe ſeptimo; de qua Regum tertio: *Dedicarunt templum Domini Rex, & filii Iſrael. Fecit illo tempore Salomon celebritatem ſolemnem,*

lemnem, & omnis Iſrael cum eo diebus quatuordecim. & ſecundo Paralip. VII. *Fecit Salomon ſolemnitatem in tempore illo ſeptem diebus, ſecitque die octavo collectam, eò quod dedicaſſet altare ſeptem diebus, & ſolemnitatem celebraſſet ſeptem diebus. Igitur viceſimo tertio menſis ſeptimi dimiſit populos ad tabernacula ſua.*

Secunda fuit templi ſecundi, nempe Zorobabelis, inſtituta à Judæis in ſolum patrium reſtitutis, menſe Adar, qui reſpondit Februario; de qua Eſdræ VI. *Compleverunt domum Dei iſtam uſque ad diem tertium menſis Adar; fecerunt autem dedicationem domus Dei in gaudio.* Joſephus autem addit, hoc factum viceſimo tertio menſis Adar, paulò ante feſtum Paſchæ.

Tertia dedicatio non templi fuit, ſed Altaris: cùm Judas Maccabæus altare holocauſti inſtauravit, quod Antiochus rex profanaverat, idque dedicavit menſe nono, id eſt, Novembri; de quà Maccab. primo: *Fecerunt dedicationem altaris diebus octo, & ſtatuit Judas, & fratres ejus, & univerſa eccleſia Iſrael, ut agatur dies dedica-*

dicationis altaris in temporibus ſuis ab anno in annum per octo dies à viceſima quinta die Caſleu cum lætitia & gaudio. Unde Judæi Hieroſolymitani ſcripſère ad Ægyptios : *Facturi quinta & viceſima die menſis Caſleu purificationem templi, neceſſarium duximus ſignificare vobis, ut & vos quoque agatis, ſicut & diem Scenopegiæ, & diem Ignis, qui datus eſt, quando Nehemias ædificato templo & altari obtulit ſacrificia.* Ac de his Encæniis per hyemem factis videtur intellexiſſe ſanctus Joannes, cùm ſcripſit : *Et facta ſunt Encænia in Hieroſolymis, & hyems erat, & ambulabat Jeſus in templo, in porticu Salomonis.*

Quarta fuit dedicatio templi ab Herode conſtructi, quæ in diem natalis ejus incidit, & magna pompa celebrata eſt. Joſephus libro 15.

CAPUT XVII.

De cæteris diebus feſtis.

PRÆTER hæc multi alii dies fuere feſti ab Hebræis, pro ut tulit occaſio, inſtituti, quos uno capite

capite complectemur, ordinem temporum perſecuti. In primis ergo in exitu anni celebratus eſt planctus filiæ Jephtæ judicis Iſrael, quam pater virginem immolaverat. Cum enim voviſſet Domino, *ſi tradidiſſet ſibi in manus Ammonitas, ſe., quicunque primus de domo ſua ſibi redeunti obviam prodiiſſet, eum holocauſtum Domino oblaturum; occurrit ei unigenita filia ejus cum tympanis & choris. Quae ille, ut voverat, fecit.* Quare, ut ſcriptum eſt XI. Judicum: *Exinde mos increvit in Iſrael, & conſuetudo ſervata eſt, ut poſt anni circulum conveniant in unum filii Iſrael: & plangant filiam Jephte Galaaditæ diebus quatuor.*

Habuerunt etiam in honore diem, quo ignis cœleſtis, quem extinctum poſt Babylonicum exilium repererunt, ſuſcitatus eſt. De quo in epiſtola Judæorum Hieroſolymitanorum ad Ægyptios: *Facturi quinta & viceſima die menſis Caſleu purificationem templi, neceſſarium duximus ſignificare vobis, ut & vos quoque agatis, ſicut & diem Scenopegiæ, & diem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Ignis, qui datus eſt, quando Neemias ædificato templo, & altari obtulit ſacrificia, inde res narratur, ut alio loco retulimus. Hunc diem Judæi celebrant die viceſimo menſis Casleu, id eſt Novembris: quem feſtum Luminum Joſephus vocavit.

Dies etiam, quo victoria de Holoferne regis Aſſyriorum præfecto per Judith viduam Hebræam relata eſt, decreto Judæorum inter feſtos relatus eſt. ſic enim ſcriptum eſt capite 16. *Dies victoriæ hujus feſtivitatis ab Hebræis in numero ſanctorum dierum accipitur, & colitur à Judæis ex illo tempore uſque in præſentem diem.* is à Judæis celebratur die 25. menſis Casleu.

Quinetiam victoria Eſther adverſus Aman, qui Judæos in crucem agere conſtituerat feſtum diem habuit ex inſtituto Mardochæi conſultoris ejus. De eo verò ſic capite 9. *Dies tertius decimus menſis Adar unus apud omnes interfectionis fuit, & quartadecima die cædere deſierunt. Quem conſtituerunt eſſe ſolemnem, ut in eo omni tempore deinceps vacarent epulis,*

gaudio,

gaudio, atque conviviis. At hi qui in urbe Suſan cædem exercuerant, tertiodecimo & quartodecimo die ejuſdem menſis in cæde verſati ſunt: quintodecimo autem die percutere deſierunt. Et idcirco eundem diem conſtituerunt ſolemnem epularum atque lætitiæ. Hi verò Judæi, qui in oppidis non muratis ac villis morabantur, quartumdecimum diem menſis Adar conviviorum & gaudii decreverunt, ita ut exultent in eo, & mittant ſibi mutuo partes epularum & ciborum. Scripſit itaque Mardochæus omnia hæc, & litteris comprehenſa miſit ad Judæos, qui in omnibus regis provinciis morabantur, tam in vicino poſitis, quam procul, ut quartamdecimam & quintamdecimam diem menſis Adar pro feſtis ſuſciperent, & revertente ſemper anno ſolemni celebrarent honore; quia in ipſis diebus ſe ulti ſunt Judæi de inimicis ſuis, & luctus atque triſtitia in hilaritatem gaudiumque converſi ſunt: eſſentque dies iſti epularum atque lætitiæ, & mitterent ſibi invicem ciborum partes, & pauperibus munuſcula largirentur. Suſceperuntq; Judæi in ſolemnem ritum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

cuncta quæ eo tempore facere cœperant, & quæ Mardochæus litteris facienda mandaverat. Aman enim filius Amadathi ſtirpis Agag, hoſtis & adverſarius Judæorum, cogitavit contra eos malum, ut occideret illos, atque deleret: & miſit Phur, quod noſtra lingua vertitur in ſortem. Et poſtea ingreſſa eſt Eſther ad regem, obſecrans ut conatus ejus, litteris regis, irriti fierent: & malum quod contra Judæos cogitaverat, reverteretur in caput ejus. Denique & ipſum, & filios ejus affixerunt cruci: atque ex illo tempore dies iſti appellati ſunt phurim, id eſt ſortium, eò quòd phur, id eſt ſors, in urnam miſſa fuerit. Feſtum autem hoc dictum eſt Mardochæus, ut ſecundo Maccabæorum ultimo ſcriptum eſt: *Decreverunt habere celebritatem tertiadecima die menſis Adar, quæ dicitur voce Syriaca Pridie Mardochæi.*

Deum diem etiam honorarunt, quo victoriam de Nicanore duce Demetrii regis Syriæ pepererunt; de qua Joſephus libro 12. *Hæc victoria contigit quartadecima die menſis Adar; quam celebrant quotannis feſtum colentes diem.*

Jejuna-

Jejunarunt etiam tertio die menſis Tiſri, ſive Septembris, propter mortem Godoliæ; de qua 25. quarti Regum: *Factum eſt in menſe ſeptimo, venit Iſmael, & decem viri cum eo; percuſſeruntque Godoliam, qui & mortuus eſt.* Neque verò ſolum hoc die jejunarunt, ſed multis præterea aliis, quæ nunc etiam obſervant, ex proprio inſtituto, non Dei. Quæ huic commentatio attexere non eſt viſum.

CAPUT XVIII.

Vetus Kalendarium Hebræorum.

HIS expoſitis, nunc ad eorum quæ dicta ſunt, ſublevandam, fulciendamve memoriam, ſingulorum ſubinde menſium, ac dierum feſtorum, profeſtorumque Hebraicorum diſpoſitionem, quæ à Latinis KALENDARIUM dicitur, ſubtexemus. ea verò fuit hujuſmodi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

MARTIUS.

Primus menſis, ſive Niſan. Dies xxx.

1 1 *dies. Neomenia. Quotidianum ſacrificiũ*
2 2 *dies. quot. ſacr. (fiebat, &*
3 3 *dies. quot. ſacr. (Neomeniæ.*
4 4 *dies. quot. ſacr.*
5 5 *dies. quot ſacr.*
6 6 *dies. quot. ſacr.*
7 7 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sabbathi.*
Ceſſabatur etiam ab accendendo igne.
8 8 *dies. quot. ſacr.*
9 9 *dies. quot. ſacr.*
10 10 *dies. quot. ſacr.*
11 11 *dies. quot. ſacr.*
12 12 *dies. quot. ſacr.*
13 13 *dies. quot. ſacr.*
14 14 *dies Sabbatum quot. ſacr. & Sabbati.*
Agnus ad veſperam mactabatur, & edebatur, atque ab omni opere ceſſabatur.
15 15 *dies. quot. ſacr.*
Paſcha. Prima dies Azymorum, ab opere ceſſabatur, dies erat ſancta.
16 16 *dies.* II *Azymor. quot. ſacr.*
Manipulus pro primitiis frugum offerebatur. Meſſis inchoabatur. Initium ſeptem Hebdomadum, id eſt XLIX. dierum, qui meſſi faciendæ deſtinati erant.
17 17 *dies.* III *Azym. quot. ſacr.*
18 18 *dies.* IV *Azym. quot. ſacr.*
19 19 *dies.* V. *Azym. quot. ſacr.*

20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

20 20 *dies.* VI *Azym. quot. ſacr.*
21 21 *dies. Sab.* VII *Azym. quot ſa. & Sab.*

Collecta frugum. Azymis comedendis finis imponebatur. Dies erat ſanctior, quàm prima Azymorum.

22 22 *dies.* *quot. ſacr.* I *meſſis*
23 23 *dies.* *quot. ſacr.* (*Hebdo-*
24 24 *dies.* *quot. ſacr.* (*mas.*
25 25 *dies.* *quot. ſacr.*
26 26 *dies.* *quot. ſacr.*
27 27 *dies.* *quot. ſacr.*
28 28 *dies. Sabbatum* *quot. ſacr.* & *Sabb.*
29 29 *dies.* *quot. ſacr.* II *meſſis*
30 30 *dies.* *quot. ſacr.* (*Hebdom.*

APRILIS.

Secundus menſis, ſive Iar. Dies XXIX.

31 1 *dies. Neomenia.* *quot. ſacr. & Neome-*
32 2 *dies.* *quot. ſacr.* (*niæ.*
33 3 *dies.* *quot. ſacr.*
34 4 *dies.* *quot. ſacr.*
35 5 *dies. Sabbatum.* *quot. ſacr.* & *Sabb.*
36 6 *dies.* *quot. ſacr.* III *meſſis*
37 7 *dies.* *quot. ſacr.* (*Hebdo-*
38 8 *dies.* *quot. ſacr.* (*mas.*
39 9 *dies.* *quot. ſacr.*
40 10 *dies.* *quot. ſacr.*
41 11 *dies.* *quot. ſacr.*
42 12 *dies. Sabbatum.* *quot. ſacr.* & *Sabb.*
43 13 *dies.* *quot. ſacr.* IV *meſſis*
(*Hebdomas.*

44 14 *dies.* *quot. ſacr.*
45 15 *dies.* *quot. ſacr.*
46 16 *dies.* *quot. ſacr.*
47 17 *dies.* *quot. ſacr.*
48 18 *dies.* *quot. ſacr.*
49 19 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sabb.*
50 20 *dies.* *quot. ſacr.* V. *meßis*
51 21 *dies.* *quot. ſacr.* (*Hebdo-*
52 22 *dies.* *quot. ſacr.* (*mas.*
53 23 *dies.* *quot. ſacr.*

Feſtum arcis mandatæ à Simone Principe.

54 24 *dies.* *quot. ſacr.*
55 25 *dies.* *quot. ſacr.*
56 26 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sabb.*
57 27 *dies.* *quot. ſacr.* VI *meßis*
58 28 *dies.* *quot. ſacr.* (*Hebdo-*
59 29 *dies.* *quot. ſacr.* (*mas.*

MAJUS.

Tertius menſis, ſeu Sivan. Dies xxx.

60 1 *dies. Neomenia. quot. ſacr. & Neome-*
61 2 *dies.* *quot ſacr.* (*niæ.*
62 3 *dies.* *quot. ſacr.*
63 4 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sabbati.*
64 5 *dies.* *quot. ſacr.* VII *meßis*
65 6 *dies.* *quot. ſacr.* (*Hebdom.*

Feſtum Hebdomodum, ſeu Pentecoſtes.
Sacrificium Hebdomadum.

66 7 *dies.* *quot. ſacr.*
67 8 *dies.* *quot. ſacr.*

68

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

68 9 *dies.* *quot. ſacr.*
69 10 *dies.* *quot. ſacr.*
70 11 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sabb.*
71 12 *dies.* *quot. ſacr.*
72 13 *dies.* *quot. ſacr.*
73 14 *dies.* *quot. ſacr.*
74 15 *dies.* *quot. ſacr.*
75 16 *dies.* *quot. ſacr.*
76 17 *dies.* *quot. ſacr.*
77 18 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sabb.*
78 19 *dies.* *quot. ſacr.*
79 20 *dies.* *quot. ſacr.*
80 21 *dies.* *quot. ſacr.*
81 22 *dies.* *quot. ſacr.*
82 23 *dies.* *quoe. ſacr.*
83 24 *dies.* *quot. ſacr.*
84 25 *dies. Sabbatum quot. ſacr. & Sabb.*
85 26 *dies.* *quot. ſacr.*
86 27 *dies.* *quot. ſacr.*
87 28 *dies.* *quot. ſacr.*
88 29 *dies.* *quot ſacr.*
89 30 *dies.* *quot. ſacr.*

JUNIUS.

Quartus menſis, ſeu Tamuz. Dies XXIX.

90 1 *dies. Neomenia. quot. ſacr. & Neom.*
91 2 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sabbati.*
92 3 *dies.* *quot. ſacr.*
93 4 *dies.* *quot. ſacr.*
94 5 *dies.* *quot. ſacr.*

95 6 *dies.* *quot. ſacr.*

96 7 *dies.* *quot. ſacr.*

97 8 *dies.* *quot. ſacr.*

98 9 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*

99 10 *dies.* *quot. ſacr.* *(bati.*

100 11 *dies.* *quot. ſacr.*

101 12 *dies.* *quot. ſacr.*

102 13 *dies.* *quot. ſacr.*

103 14 *dies.* *quot. ſacr.*

104 15 *dies.* *quot. ſacr.*

105 16 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*

106 17 *dies.* *quot. ſacr.* *(bati.*

107 18 *dies.* *quot. ſacr.*

108 19 *dies.* *quot. ſacr.*

109 20 *dies.* *quot. ſacr.*

110 21 *dies.* *quot. ſacr.*

111 22 *dies.* *quot. ſacr.*

112 23 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*

113 24 *dies.* *quot. ſacr.* *(bati.*

114 25 *dies.* *quot. ſacr.*

115 26 *dies.* *quot. ſacr.*

116 27 *dies.* *quot. ſacr.*

117 28 *dies.* *quot. ſacr.*

118 29 *dies.* *quot. ſacr.*

JULIUS.

Quintus menſis, ſeu Ab. Dies XXX.

119 1 *dies. Neomenia. & Sabbatum.*
quot. ſacr. Neomeniæ, & Sabbati.

120 2 *dies.* *quot ſacr.*

121	3	*dies.*		*quot. ſacr.*	
122	4	*dies.*		*quot. ſacr.*	
123	5	*dies.*		*quot. ſacr.*	
124	6	*dies.*		*quot. ſacr.*	
125	7	*dies.*		*quot. ſacr.*	
126	8	*dies.*	Sabbatum.	*quot. ſacr.*	*& Sab-*
127	9	*dies.*		*quot. ſacr.*	*(bati.*
128	10	*dies.*		*quot. ſacr.*	
129	11	*dies.*		*quot. ſacr.*	
130	12	*dies.*		*quot. ſacr.*	
131	13	*dies.*		*quot. ſacr.*	
132	14	*dies.*		*quot. ſacr.*	
133	15	*dies.*	Sabbatum.	*quot. ſacr.*	*& Sab-*
134	16	*dies.*		*quot. ſacr.*	*(bati.*
135	17	*dies.*		*quot. ſacr.*	
136	18	*dies.*		*quot. ſacr.*	
137	19	*dies.*		*quot. ſacr.*	
138	20	*dies.*		*quot. ſacr.*	
139	21	*dies.*		*quot. ſacr.*	
140	22	*dies.*		*quot. ſacr.*	
141	23	*diss.*	Sabbatum.	*quot. ſacr.*	*& Sab-*
142	24	*dies.*		*quot. ſacr.*	*(bati.*
143	25	*dies.*		*quot. ſacr.*	
144	26	*dies.*		*qu t. ſacr.*	
145	27	*dies.*		*quot. ſacr.*	
146	28	*dies.*		*quot. ſacr.*	
147	29	*dies.*	Sabbatum.	*quot. ſacr.*	*& Sab-*
148	30	*dies.*		*quot. ſacr.*	*(bati.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

AUGUSTUS.

Sextus menſis, ſeu Elul. Dies xxix.

149 1 *dies.* *Neomenia.* *quot. ſacr.* & *Neo-*
150 2 *dies.* *quot. ſacr.* (*meniæ.*
151 3 *dies.* *quot ſacr.*
152 4 *dies.* *quot. ſacr.*
153 5 *dies.* *quot. ſacr.*
154 6 *dies.* *Sabbatum.* *quot ſacr.* & *Sab-*
155 7 *dies.* *quot. ſacr.* (*bati.*
156 8 *dies.* *quot. ſacr.*
157 9 *dies.* *quot. ſacr.*
158 10 *dies.* *quot. ſacr.*
159 11 *dies.* *quot. ſacr.*
160 12 *dies.* *quot. ſacr.*
161 13 *dies.* *Sabbatum.* *quot. ſacr.* & *Sab-*
162 14 *dies.* *quot. ſacr.* (*bati,*
163 15 *dies.* *quot. ſacr.*
164 16 *dies.* *quot. ſacr.*
165 17 *dies.* *quot. ſacr.*
166 18 *dies.* *quot. ſacr.*
167 19 *dies.* *quot ſacr.*
168 20 *dies.* *Sabbatum.* *quot. ſacr.* & *Sab-*
169 21 *dies.* *quot. ſacr.* (*bati*
170 22 *dies.* *quot ſacr.*
171 23 *dies.* *quot. ſacr.*
172 24 *dies.* *quot. ſacr.*
173 25 *dies.* *quot. ſacr.*
174 26 *dies.* *quot ſacr.*
175 27 *dies.* *Sabbatum.* *quot. ſacr.* & *Sab-*
176 28 *dies.* *quot. ſacr.* (*bati.*
177 29 *dies.* *quot. ſacr.*

SEP-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

SEPTEMBER.

Septimus menſis, ſeu Tiſri. Dies. xxx.

178 1 *dies. Neomenia. quot. ſacr. & Neom.* Feſtum Tubarum. Ceſſatur ab opere, offertur holocauſtum proprium. Ab hoc die Iudæi annum incipiunt, mundum in hoc creatum eſſe putantes.

179 2 *dies.* *quot. ſacr.*

180 3 *dies.* *quot. ſacr.*

Iejunium propter mortem Godoliæ.

181 4 *dies.* *quot. ſacr.*

182 5 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*

183 6 *dies.* *quot. ſacr.* *(bati.*

184 7 *dies.* *quot. ſacr.*

185 8 *dies.* *quot ſacr.*

186 9 *dies.* *quot. ſacr.*

187 10 *dies.* *quot. ſacr.*

Feſtum expiationum, ſeu Propitiationis cum jejunio. Indictio Iubilei in annum ſeptimum, & quinquageſimum. Offertur holocauſtum proprium.

188 11 *dies.* *quot. ſacr.*

189 12 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*

190 13 *dies.* *quot. ſacr.* *(bat.*

191 14 *dies.* *quot ſacr.*

192 15 *dies.* Collecta fructuum. 1. *dies Tabernaculorum, ſive Scenopegiæ. quot. ſacr.* Ceſſatur ab opere. Dies celeberrimus. proprium ſacrificium fit.

139 16 *dies. 11. dies Tab. quot. ſa. & propriũ.*

194 17 *dies*. III *dies Tab. quot. ſacr. & prop.*
195 18 *dies*. IV *dies. Tab. quot ſacr. & prop.*
196 19 *dies*. V *dies Taber. Sabb. quot. ſac. & Sabb. & proprium.*
197 20 *dies*. VI. *dies Tab quot. ſacr. & prop.*
198 21 *dies*. VII *dies Tab. quot. ſacr. & prop.*
199 22 *dies*. VIII *dies Tab. quot. ſacr. & prop.*

Ceſſatur ab opere. Dies celeberrimus.

200 23 *dies*. *quot. ſacr.*

Encænia templi Salomonis.

201 24 *dies*. *quot. ſacr.*
202 25 *dies*. *quot. ſacr.*
203 26 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sabbati.*
204 27 *dies*. *quot. ſacr.*
205 28 *dies*. *quot. ſacr.*
206 29 *dies*. *quot. ſacr.*
207 30 *dies*. *quot. ſacr.*

OCTOBER.

Menſis octavus, ſeu Mareshaan. Dies XXIX.

208 1 *dies. Neomenia. quot. ſacr. & Neomeniæ.*
209 2 *dies*. *quot. ſacr.*
210 3 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sabbati.*
211 4 *dies*. *quot. ſacr.*
212 5 *dies*. *quot. ſacr.*
213 6 *dies*. *quot. ſacr.*
214 7 *dies*. *quot. ſacr.*
215 8 *dies*. *quot. ſacr.*
216 9 *dies*. *quot. ſacr.*
217 10 *dies. Sabbatum quot. ſacr. & Sabbati.*
218 11 *dies*. *quot. ſacr.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

219 12 *dies.* *quot. ſacr.*
220 13 *dies.* *quot. ſacr.*
221 14 *dies.* *quot. ſacr.*
222 15 *dies.* *quot. ſacr.*
223 16 *dies.* *quot. ſacr.*
224 17 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*
225 18 *dies.* *quot. ſacr.* *(bati.*
226 19 *dies.* *quot. ſacr.*
227 20 *dies.* *quot. ſacr.*
228 21 *dies.* *quot. ſacr.*
229 22 *dies.* *quot. ſacr.*
230 23 *dies.* *quot. ſacr.*
231 24 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*
232 25 *dies.* *quot. ſacr.* *(bati.*
233 26 *dies.* *quot. ſacr.*
234 27 *dies.* *quot. ſacr.*
235 28 *dies.* *quot. ſacr.*
236 29 *dies.* *quot. ſacr.*

NOVEMBER.

Nonus menſis, ſive Caſleu. Dies xxx.

237 1 *dies. Neomenia. quot. ſacr. & Neom.*
238 2 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*
239 3 *dies.* *quot. ſacr.* *(bati.*
240 4 *dies.* *quot. ſacr.*
241 5 *dies.* *quot. ſacr.*
242 6 *dies.* *quot. ſacr.*
243 7 *dies.* *quot. ſacr.*
244 8 *dies.* *quot. ſacr.*
245 9 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sabb.*

246

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

246 10 *dies.* *quot. ſacr.*
247 11 *dies.* *quot ſacr.*
248 12 *dies.* *quot. ſacr.*
249 13 *dies.* *quot. ſacr.*
250 14 *dies.* *quot. ſacr.*
251 15 *dies.* *quot. ſacr*
252 16 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*
253 17 *dies.* *quot. ſacr.* *(bati.*
254 18 *dies.* *quot. ſacr.*
255 19 *dies.* *quot. ſacr.*
256 20 *dies.* *quot. ſacr.*
257 21 *dies.* *quot. ſacr.*
258 22 *dies.* *quot. ſacr.*
259 23 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*
260 24 *dies.* *quot. ſacr.* *(bati.*
261 25 *dies.* *quot. ſacr.*

Purificatio templi per Iudam Maccabæum, quæ inter Encænia refertur. Feſtum ignis cœleſtis ſuſcitati, quod Luminaria dicitur. Feſtum Iudith.

262 26 *dies.* *quot. ſacr.*
263 27 *dies.* *quot. ſacr.*
264 28 *dies.* *quot. ſacr.*
265 29 *dies.* *quot. ſacr.*
266 30 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab.*

DECEMBER.

Menſis decimus, ſive Thebet. Dies xxix.
267 1 *dies. Neomenia. quot. ſacr. & Neo-*
268 2 *dies.* *quot. ſacr.* *(meniæ.*

269

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

269 3 *dies.* *quot. ſacr.*
270 4 *dies.* *quot. ſacr.*
271 5 *dies.* *quot. ſacr.*
272 6 *dies.* *quot. ſacr.*
273 7 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*
274 8 *dies.* *quot. ſacr. (bati.*
275 9 *dies.* *quot. ſacr.*
276 10 *dies.* *quot. ſacr.*

Judæi jejunant in memoriam obſidionis Nabuchdonoſor.

277 11 *dies.* *quot. ſacr.*
278 12 *dies.* *quot. ſacr.*
279 13 *dies.* *quot. ſacr.*
280 14 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*
281 15 *dies.* *quot. ſacr. (bati.*
282 16 *dies.* *quot. ſacr.*
283 17 *dies.* *quot. ſacr.*
284 18 *dies.* *quot. ſacr.*
285 19 *dies.* *quot. ſacr.*
286 20 *dies.* *quot. ſacr.*
287 21 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*
288 22 *dies.* *quot. ſacr. (bati.*
289 23 *dies.* *quot. ſacr.*
290 24 *dies.* *quot. ſacr.*
291 25 *dies.* *quot ſacr.*
292 26 *dies.* *quot. ſacr.*
293 27 *dies.* *quot. ſacr.*
294 28 *dies. Sabbatum quot. ſacr. & Sab-*
295 29 *dies.* *quot. ſacr. (bati.*

IA-

JANUARIUS.

Undecimus menſis, ſeu Sebath Dies XXX.

296	1	dies.	Neomenia.	quot. ſacr.	& Neo-
297	2	dies.		quot. ſacr.	(menia.
298	3	dies.		quot. ſacr.	
299	4	dies.		quot. ſacr.	
300	5	dies.		quot. ſacr.	
301	6	dies.	Sabbatum.	quot. ſacr.	& Sab-
302	7	dies.		quot. ſacr.	(bati.
303	8	dies.		quot. ſacr.	
304	9	dies.		quot. ſacr.	
305	10	dies.		quot. ſacr.	
306	11	dies.		quot. ſacr.	
307	12	dies.		quot. ſacr.	
308	13	dies.	Sabbatum.	quot. ſacr.	& Sab-
309	14	dies.		quot. ſacr.	(bati
310	15	dies.		quot. ſacr.	
311	16	dies.		quot. ſacr.	
312	17	dies.		quot. ſacr.	
313	18	dies.		quot. ſacr.	
314	19	dies.		quot. ſacr.	
315	20	dies.	Sabbatum.	quot. ſacr.	& Sab-
316	21	dies.		quot. ſacr.	(bati.
317	22	dies.		quot. ſacr.	
318	23	dies.		quot. ſacr.	
319	24	dies.		quot. ſacr.	
320	25	dies.		quot. ſacr.	
321	26	dies.		quot. ſacr.	
322	27	dies.	Sabbatum	quot. ſacr.	& Sab-
323	28	dies.		quot. ſacr.	(bat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

324 29 *dies.* *quot. ſacr.*
325 30 *dies.* *quot. ſacr.*

FEBRUARIUS.

Duodecimus menſis, ſeu Adar. Dies xxix.

326 1 *dies. Neomenia. quot. ſacr. & Neo-*
327 2 *dies.* *quot. ſacr. (meniæ.*
328 3 *dies.* *quot. ſacr.*
329 4 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*
330 5 *dies.* *quot. ſacr. (bati.*
331 6 *dies.* *quot. ſacr.*
332 7 *dies.* *quot. ſacr.*
333 8 *dies.* *quot. ſacr.*
334 9 *dies.* *quot. ſacr.*
335 10 *dies.* *quot. ſacr.*
336 11 *dies. Sabbatum. quot. ſacr. & Sab-*
337 12 *dies.* *quot. ſacr. (bati.*
338 13 *dies.* *quot. ſacr.*
339 14 *dies.* *quot. ſacr.*

Feſtum victoriæ de Nicanore à Juda Maccabæo partæ. Iejunium Eſther.
Feſtũ Mardochæi, ſive Feſt. ſortium minus.
340 15 *dies.* *quot. ſacr.*
Feſtum ſortium majus.
341 16 *dies.* *quot. ſacr.*
342 17 *dies.* *quot. ſacr.*
343 18 *dies. Sabbatum quot. ſacr. & Sab-*
344 19 *dies.* *quot. ſacr. (bati.*
345 20 *dies.* *quot. ſacr.*
346 21 *dies.* *quot. ſacr.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

347	22 *dies.*	*quot. ſacr.*
348	23 *dies.*	*quot ſacr.*
	Encænia Templi	Zorobabelis.
349	24 *dies.*	*quot ſacr.*
350	25 *dies. Sabbatum.*	*quot. ſacr. & Sab-*
351	26 *dies.*	*quot. ſacr. (bati.*
352	27 *dies.*	*quot. ſacr.*
353	28 *dies.*	*quot. ſacr.*
354	29 *dies,*	*quot. ſacr.*

MENSIS INTERCALARIS Veadar, ſive Secundus Februarius.

Inde ſecundo quoque anno menſem intercalabant dierum XXII, & quarto dierum XXIII. atque ita Lunaris annus dierum CCCLIIII. redigebatur ad annum Solarem dierum CCCLXV, & quatuor horarum. is menſis tertiusdecimus Veadar dicitur,

CAROLI SIGONII
DE REPUBLICA HEBRÆORUM
LIBER IV.
Qui de ſacris ritibus inſcribitur.

CAPUT I.
De generibus ſacrorum rituum.

SIM. Cicero, vir non modò diſertiſſimus, ſed etiam omni doctrinæ genere inſtructiſſimus, de natura Deorum inter gentiles cæleſtis veritatis ignaros acturus, initio ſibi exclamandum eſſe putavit, ut omnes adeſſent, cognoſcerent, animadverterent, quid de religione, pietate, ſanctitate, cęremoniis, quid de templis, delubris, ſacrificiisque ſolemnibus exiſtimandum eſſet; multo ego juſtius inter Chriſtianos, quibus vera Dei eſt comperta religio, id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ipſum facere debeo, hiſtoriam Hebraicorum, ut pollicitus ſum, rituum traditurus: quòd hæc narratio, ut eximia ſanctitate referta, ſic incredibili obſcuritate, ne dicam atra quadam quaſi nocte, perfuſa ſit. Continet enim majorem cæremoniarum veterum partem, quas Deus lege ſua complexus eſt, quæ hæc ſalutifera noſtra ſub auguſtis quibuſdam velamentis ſignificantes, ut in clara olim Eccleſiæ luce verſatæ ſunt, ſic nunc cæcis propè oblivionis atque ignorantiæ tenebris involutæ non modicam interpretis operam ſtudiumque requirunt. Verùm ſcriptura duce, atque induſtria comite, hanc quoque diſpellere caliginem enitemur.

Ritus ergo ſacri apud Hæbræos multi fuerunt, verùm præcipuum ſibi inter eos locum Oblationes vindicaverunt. Hæ verò duorum fuere generum, unum Sacrificii, Hoſtiæ, & Victimæ, alterum Doni & Muneris nomine nuncupatum. Utrumque autem tribus potiſſimùm de cauſſis fuiſſe videtur oblatum; Divini numinis, cui omnis honos convenit, honorandi; ſalutis ac pacis ab eo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ab eo impetrandæ; & peccati expiandi atque delendi, unde illud eſt primo Levitici: *De armento maſculum immaculatum offeret ad placandum ſibi Dominum.* & octavo primi Regum; *Juravi domui Heli, quod non expietur iniquitas ejus victimis & muneribus uſque in æternum.* & octavo ad Hebræos: *Omnis pontifex ad offerendum munera & hoſtias conſtituitur.* & quinto: *Omnis pontifex conſtitutus, ut offerat dona & ſacrificia pro peccatis.* Sed de Donis poſterius, nunc de ſacrificiis.

CAPUT II.

De generibus Sacrificiorum.

SACRIFICIUM ergo appellarunt, cùm ſacerdotes rem non modò obtulerunt, ſed etiam ſacram Deo fecerunt: exempli gratia victimam, cùm eam mactarunt, & ſanguinem fuderunt; frumentum, cùm triverunt; ſimilam, cùm oleo conſperſam in ſartagine frixerunt; thus, cùm adoleverunt. Ex quibus liquet, rem ſacram Deo factam eſſe præcipuè vel per ſanguinem, vel per ignem;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

per ſanguinem, ut victimæ, cùm cædebantur; per ignem, ut libamina, cùm aut in clibano, aut in ſartagine; aut in craticula coquebantur. Quanquam ad victimas etiam ignis adhibebatur, cùm aut adeps, aut exta concremabantur aut carnes incendebantur, aut veſcendi cauſſa in olla elixabantur, vel flamma adurebantur. idque Græcè θυσία dictum eſt. Hæc porrò tanto in ſpeciem apparatu peracta ſunt, ut ea interire utile fuerit. Quis enim (inquit Homilia XXIII. Origenes) intuens ſanctuarium, altare, ac ſacerdotes ſacrificiis operantes, & omnem ordinem quo cuncta gerebantur, non putaret pleniſſimum enim eſſe ritum, quo Deus creator ab omni humano genere coli deberet? Sed gratias adventui Chriſti, qui oculos noſtros ab ejuſmodi aſpectu removit, atque animos ad contemplationem rerum cœleſtium ſpiritaliumque traduxit.

Ceterùm ſacrificia ſex in Levitico deinceps tradidit Deus, Holocauſtum, Libamina, Pacifica, Sacrificium pro peccatis, Sacrificium pro delictis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

lictis, & Sacrificium Conſecrationis. Quorum quinque priora ad tria Philo retulit, vir inter Hebræos & Græcos eruditiſſimus: Holocauſtum, Pacifica, & pro peccatis, prout tres, ut dixi, cauſæ fuere ſacrificii offerendi. Verba ejus ſunt in libro de ſacrificiis hæc: *Sacrificia omnia ad tria redegit legislator, Holocauſtum, Pacifica, ſive Salutare, & Sacrificium pro peccatis.* inde addit: *Si quis inquirere velit cauſſas, cur priſci illi ſacrificia factitarint, tres inveniet; unam, cultum Dei per ſe honeſtum ac neceſſarium; alteram, utilitatem ſacrificantium, quæ duplex eſt, dum bona impetramus, & malis liberamur. Primo generi, quod ſolum Dei honorem ſibi propoſuit, lex apte Holocauſtum tribuit: quoniam victima integra abſumitur, humana cupiditate nihil inde ſibi uſurpante: Alterum genus lex ſubdiſtinguit, ut alio bona quærantur, quæ nominantur, pro ſalute: alio fuga mali, quæ, pro peccato dicuntur. Atque ita Holocauſtum ſolius eſt Dei, cui ſemper debetur honos, etiam ſi nihil expectamus ab eo gratiæ. reliquæ duæ ſpecies ad nos*

 propriè

proprie pertinent, una ſalutem poſtulans, & profectum in melius, altera veniam peccatorum & medicinam eorum, quæ deliquit anima. Ex his porrò ſacrificiis quinque à privatis, atque à populo per ſacerdotem oblata ſunt; ſextum fuit proprium ſacerdotum propter conſecrationem ipſorum. Horum autem omnium modum ritumque Deus in lege præſcripſit, addens quædam etiam de ſacrificio mundationis, expiationis, ſive propitiationis, & oblationis incenſi. Quare in his omnibus explicandis eam rationem tuebimur, ut primùm quæ in lege tradita ſunt, ſeorſum de ſingulis afferamus, deinde quæ de omnibus extra legem compererimus, exponamus.

CAPUT III.

De Holocauſtis.

HOLOCAUSTUM ergo fuit ſacrificium, in quo, ex ſententia Philonis, honorandi, atque adeò etiam propitiandi Dei gratia, tota hoſtia quæ offerebatur, divino igne conſumebatur, ac veluti à terris in cælum

lum cum ſumo amandabatur, in odorem ſuavitatis Deo. nam in reliquis, ut in Pacificis, pars incendebatur, ut adeps, & exta; pars tota ſacerdotibus unà cum libaminibus tradebatur. quod, teſte in Homilia V. Origine, etiam Holocarpoma dictum eſt, quaſi totus fructus eſſet ille qui Deo offeretur. Nam Holocauſtum ſolius Dei fuit. Modus autem Holocauſti his verbis traditus eſt primo Levitici: *Homo, qui obtulerit ex vobis hoſtiam Domino de pecoribus, id eſt bobus & ovibus, offerens victimas, ſi holocauſtum fuerit ejus oblatio, de armento maſculum immaculatum offeret ad oſtium Tabernaculi Teſtimonii ad placandum ſibi Dominum, ponetque manus ſuper caput hoſtiæ, & acceptabilis erit, atque in expiationes ejus proficiens. immolabitque vitulum coram Domino: & offerent filii Aaron ſacerdotis ſanguinem ejus fundentes per altaris circuitum, quod eſt ante oſtium Tabernaculi. detractaque pelle, hoſtiæ artus in fruſta concident, & ſubjicient in altari ignem ſtrue lignorũ antè compoſita, & membra quæ ſunt cæſa, deſuper ordinantes,*

nantes, caput videlicet, & cuncta quæ adhærent jecori, inteſtinis, & pedibus lotis aqua: adolebitque ea ſacerdos ſuper altaria in holocauſtum & ſuavem odorem Domino. Eandem verò inde rationem ſervandam eſſe docet, ſi agnos, aut capras, aut aves obtulerit in holocauſtum. Neque enim integras legis paginas inde huc transferre, conſilium eſt. Inde lex Holocauſti traditur his verbis ſexto: *Hæc eſt lex Holocauſti. Cremabitur in altari tota nocte uſque ad mane. Ignis in eodem altari erit, veſtietur tunica ſacerdos, & ſeminalibus lineis, tolletque cineres, quos vorans ignis exuſſit, & ponens ſuper altare ſpoliabitur prioribus veſtimentis, indutusque aliis efferet eos extra caſtra, & in loco mundiſſimo uſque ad ſavillam conſumi faciet. IGNIS autem ſemper in altari ardebit, quem nutriet ſacerdos ſubjiciens ligna mane per ſingulos dies, & impoſito holocauſto deſuper adolebit adipes Pacificorum. Ignis iſte eſt perpetuus, qui nunquam deficit in altari.* Hactenus Deus. Hæc verò his verbis Philo explicuit: *Ante omnia ſeligatur maſ-*

cula

cula victima ex animalibus puris ad ſacrificium, juvencus, & agnus, aut hædus. Hanc qui offert, ablutas manus imponat ejus capiti. tum aliquis ſacerdos accipiat eam, mox alius ſanguinem ejus exceptum phiala fundat per altaris circuitum. detractoque tergore victimæ artus in fruſta concidantur, & ablutis inteſtinis ac pedibus tota victima igni altaris tradatur, conjectis rurſum in unum partibus quæ modo diſſectæ fuerant. IGNIS autem, de quo ſcriptum eſt in lege, ille eſt, qui pòſt cælitus demiſſus prima Aaronis procurantis ſacrificia corripuit, quo perpetuo inde ſacerdotes uſque ad Babylonicum exilium hoſtias incenderunt. Itaque cum Nadab & Abiu filii Aaron, *eo tempore acceptis thuribulis impoſuiſſent ignem, & incenſum deſuper, offerentes coram Domino ignem alienum, quod eis præceptum non erat; egreſſus ignis à Domino devoravit eos:* ut ſcriptum eſt Levitici VII. Unde ſanctus Auguſtinus ſcripſit in Pſalmum LXV: *Holocauſtum eſt totum incenſum, ſed igne divino.* De hoc autem igne præclarè

Philo in vita Moyſis : *Vulgaris ignis, tanquam contaminatus, ablegatus fuit ab altari ſanctiſſimo, & pro eo alter demiſſus cœleſtis ex æthere, ut eſſet diſcrimen inter ſancta & profana, humana & divina. Conveniebat enim ſacrificiis attribui naturam ignis incorruptiorem, quam eſt hæc quæ ſervit quotidianis uſibus.* Hujus autem ſacrificii, ut etiam ceterorum, myſticam inde rationem ille reddit ex intima theologia depromtam. verum afferre, non eſt noſtri propoſiti. nos enim legem Dei oſtendere ſat habemus, non conſilium ejus in ſcribenda lege inveſtigare intendimus.

CAPUT IV.

De Libaminibus.

LIBAMENTUM autem, quod proprio nomine Sacrificium dictum eſt, fuit fertum ex ſimila, id eſt farina mundiſſima ſine fermento, oleo, & thure confectum, in clibano, aut ſartagine, aut craticula coctum; aut frumentum igni toſtum: quorum pars incendebatur, pars ſacerdotibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

dotibus tradebatur. Eorum vero offerendorum modus fuit talis , ut ſcribitur deinceps ſecundo Levitici : *Anima cùm obtulerit oblationem ſacrificii Domino, ſimila erit ejus oblatio, ſundetque ſuper eam oleum , & ponet thus, & deferet ad filios Aaron ſacerdotis : quorum unus tollet pugillum plenum ſimilæ & olei , ac totum thus , & ponet memoriale ſuper altare in odorem ſuaviſſimum Domino. quod autem reliquum erit de ſacrificio , erit Aaron & filiorum ejus , Sanctum Sanctorum de oblationibus Domini. Cum autem obtuleris ſacrificium coctum in clibano , de ſimila , panes ſcilicet abſque fermento conſperſos oleo , & lagana azyma oleo lita; ſi oblatio tua fuerit de ſartagine ſimilæ conſperſa oleo, & abſque fermento , divides eam minutatim, & fundes ſuper eam oleum ; ſin autem de craticula fuerit ſacrificium , æque ſimila oleo conſpergetur : quam offerens Domino trades manibus ſacerdotis. qui cum obtulerit eam , tollet memoriale de ſacrificio , & adolebit ſuper altare in odorem ſuavitatis. quidquid autem reliquum eſt , erit Aaron & filiorum ejus,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Sanctum Sanctorum de oblationibus Domini. Omnis oblatio quæ offertur Domino, abſque fermento fiet, nec quidquam fermenti ac mellis adolebitur in ſacrificio Domini. Primitias tantum eorum offeretis ac munera: ſuper altare vero non imponentur in odorem ſuavitatis. Quidquid obtuleris ſacrificii, ſale condies, nec auferes ſal fœderis Dei tui de ſacrificio tuo. In omni oblatione offeres ſal. Si autem obtuleris munus primitiarum frugum tuarum Domino, de ſpicis adhuc virentibus torrebis igni, & confringes in morem farris, & ſic offeres primitias tuas Domino fundens ſuper ea oleum, & thus imponens, quia obblatio Domini eſt: de qua adolebit ſacerdos in memoriam muneris, partem farris fracti, & olei, ac totum thus. Lex inde libamentorum traditur cap. VI: *Hæc eſt lex Sacrificii & Libamentorum, quæ offerent filii à Aaron coram Domino, & coram altari. Tollet ſacerdos pugillum ſimilæ, quæ conſperſa eſt oleo, & totum thus quod ſuper ſimilam poſitum eſt, adolebitque illud in altari in monumentum odoris ſuaviſſimi Domino, reliquam autem*

tem partem ſimilæ comedet Aaron cum filiis ſuis abſque fermento, & comedet in loco Sanctuarii Tabernaculi. ideo autem non fermentabitur, quia pars ejus in Domini offertur incenſum. Sanctum Sanctorum erit ſicut pro peccato atque delicto. mares tantum ſtirpis Aaron comedent illud. De iiſdem libaminibus offerendis extat item præceptio XV. Numerorum.

CAPUT V.

De Pacificis.

TERTIUM ſacrificii genus, quod deinceps in Levitico traditur, à Latino interprete Pacifica, Victimæ pacificæ, Hoſtia Pacificorum, Salutares hoſtiæ, à Græco vero εἰρηνικαί, θυσία εἰρηνική, σωτήριον dicitur. Origines autem duplex fuiſſe Salutare ſacrificium inquit, Homilia v. unum Voti, alterum Laudis vocatum. Ex quo elicitur, hoc ſacrificium factum eſſe, cùm aut Deum pro pace aut ſalute orarunt: aut ea impetrata laudarunt, & gratias ei egerunt: In hoc porro adeps ſolum crema-

cremabatur in odorem ſuavitatis Deo, pectuſculum autem & armus erant ſacerdotis: reliquæ carnes edebantur à privatis. Modus autem hujus patrandi traditus eſt his verbis tertio Levitici: *Quod ſi hoſtia Pacificorum fuerit ejus oblatio, & de bobus voluerit offerre marem, ſive feminam, immaculata offeret coram Domino, ponetque manum ſuper caput victimæ ſuæ, quæ immolabitur in introitu Tabernaculi Teſtimonii fundentque filii Aaron ſacerdotis ſanguinem per altaris circuitum, & offerent de hoſtia Pacificorum in oblationem Domino adipem, qui operit vitalia, & quidquid pinguedinis eſt intreſecus, duos renes cum adipe quo teguntur ilia, & reticulum jecoris cum renunculis; adolebuntque ea ſuper altare in holocauſtum lignis igne ſuppoſito, in oblationem ſuaviſſimi odoris Domino.* Eandem rationem inde tuendam eſſe docet, ſi agnum aut capram obtulerit, ſubjiciens de adipe hæc verba. *Et ſundent filii Aaron ſanguinem ejus* (capræ) *per circuitum altaris, tollentque ex ea in paſtum ignis Dominici adipem qui operit ventrem,*

& qui

& qui tegit univerſa vitalia, duos renunculos cum reticulo quod eſt ſuper eos juxta ilia, & aruinam jecoris cum renunculis: adolebitque ea ſuper altare ſacerdos in alimoniam ignis, & ſuaviſſimi odoris. omnis adeps Domini erit jure perpetuo in generationibus & cunctis habitaculis veſtris: nec ſanguinem, nec adipem omnino comedetis. Inde lex editur cap. VII. his verbis: *Hæc eſt lex hoſtiæ Pacificorum, quæ offertur Domino: Si pro* GRATIARUM *actione oblatio fuerit, offerent panes abſque fermento conſperſos oleo, & lagana azyma uncta oleo, coctamque ſimilam, & collyridas olei admiſtione conſperſas, panes quoque fermentatos cum hoſtia* GRATIARUM, *quæ immoletur pro Pacificis; ex quibus unus pro primitiis offertur Domino, & erit ſacerdotis, qui fundet hoſtiæ ſanguinem: cujus carnes eadem comedentur die, nec remanebit ex eis quidquam uſque mane. Si voto, vel ſponte quis obtulerit hoſtiam, eadem ſimiliter edetur die. Sed & ſi quid in craſtinum remanſerit, veſci licitum eſt. quidquid autem tertius invenerit dies, ignis abſumet. Si quis de carnibus victimæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ctima Pacificorum die tertia comederit, irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti; quin potius quæcunque anima tali edulio ſe contaminaverit, prævaricationis rea erit. Caro quæ aliquid tetigerit immundum, non comedetur, ſed comburetur igni. qui fuerit mundus, veſcetur ex ea. Anima polluta, quæ ederit de carnibus hoſtiæ Pacificorum quæ oblata eſt Domino, peribit de populis ſuis: & quæ tetigerit immundum hominis, vel jumenti, ſive omnis rei quæ polluere poteſt, & comederit de huiuſcemodi carnibus, interibit de populis ſuis. Adipem ovis & bovis, & capræ non comeditis. adipem cadaveris morticini, & ejus animalis quod à beſtia captum eſt, habebitis in varios uſus. Si quis adipem qui offerri debet in incenſum Domini, comederit, peribit de populo ſuo. Sanguinem quoque omnis animalis non ſumetis in cibo tam de avibus, quam de pecoribus. Omnis anima quæ ederit ſanguinem, peribit de populis ſuis. Qui offert victimam Pacificorum Domino, offerat ſimul & Sacrificium, id eſt Libamenta ejus. tenebit manibus adipem hoſtiæ, & pectuſculum. cumque

ambo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ambo oblata Domino conſecraverit, tradet ſacerdoti, qui adolebit adipem ſuper altare. pectuſculum autem erit Aaron, & filiorum ejus. armus quoque dexter de Pacificorum hoſtiis cedet in primitias ſacerdotis. Qui obtulerit ſanguinem & adipem filiorum Aaron, ipſe habebit & armum dextrum in portione ſua. Item cap. x: *Pectuſculum quod oblatum eſt, & armum qui ſeperatus eſt, edetis in loco mundiſſimo tu, & filii tui, & filiæ tuæ tecum. tibi enim & liberis tuis repoſita ſunt de hoſtiis Salutaribus filiorum Iſrael; eò quod armum, & pectus, & adipes, qui cremantur in altari, elevaverunt coram Domino, & pertinent ad te & ad filios tuos lege perpetua.* De hoc vero Sacrificio ſic probe Philo, in libro de ſacrificiis: *In ſacrificio ſalutaris non refert utrius ſexus ſit hoſtia, verum ex eo tria hæc debentur ſacerdotibus, adeps, fibra jecoris, & renes duo. cetera in epulum cedunt ei qui obtulit. In hoc genere duobus tantum diebus epulari fas eſt, ita ut nihil reliquiarum ſuperſit in tertium. offertur enim ſacrificium pro ſalute duorum, corporis & animæ.*

proinde ſuus cuique dies epularis tribuitur: quoniam autem tertium nihil eſt, cui proprie quæratur ſalus, vetitum eſt proferri epulum in tertium diem, ita ut ne per oblivionem quidem liceat ſupereſſe reliquias ſine piaculo. Ad hoc genus pertinet illud etiam ſacrificium quod Laudis dicitur, & fit ad hunc modum. cum aliquis in nullam adverſitatem incidit vel rerum externarum, vel corporis, ſed quieta tranquillaque vita fruitur, neceſſe eſt ut Deo habeat gratias, eumque demereatur hymnis, laudationibus, ſacrificiis & aliis gratiarum actionibus: quæ omnia comprehenduntur Laudis nomine. Hanc victimam non biduo, ſicut priorem illam pro ſalute, ſed ipſa prima die lex jubet abſumi, ut qui experti ſunt propenſum favorem cæleſtis numinis ſine cunctatione de hoc ſacrificio impertiant aliis. Atque hoc præceptum eſt XII. Levitici: *Si immolaveritis hoſtiam pro gratiarum actione Domino, ut poſsit eſſe placabilis, eodem die comedetis eam, non remanebit quidquam in mane alterius diei.* Itaque David ingenti periculo liberatus, cùm gratias Deo ageret pſalmo

CXV, dixit: *Quid Domino retribuam pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem Salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. Tibi ſacrificabo hoſtiam laudis, & nomen Domini invocabo.*

CAPUT VI.

De Sacrificio pro peccatis.

QUARTUM fuit Sacrificium ſacerdotis, populi, principis, & privati, pro expiandis peccatis. de quo Levitici quarto: *Si ſacerdos qui unctus eſt, peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato ſuo vitulum immaculatum Domino, & adducet illum ad oſtium Tabernaculi Teſtimonii coram Domino, ponetque manum ſuper caput, & immolabit eum Domino. Hauriet quoque de ſanguine vituli, inferens illum in Tabernaculum Teſtimonii; cumque intinxerit digitum in ſanguinem, aſperget eum ſepties coram Domino contra velum Sanctuarii, ponetque de eodem ſanguine ſuper cornua altaris thymiamatis gratiſſimi Domino, quod eſt in Tabernaculo Teſtimonii.*

Omnem autem reliquum ſanguinem fundet in baſim altaris holocauſti in introitu Tabernaculi. Et adipem vituli offeret pro peccato tam eum qui vitalia operit, quam omnia quæ intrinſecus ſunt, duos renunculos, & reticulum, quod eſt ſuper eos juxta ilia, & adipem jecoris cum renunculis, ſicut offertur de vitulo hoſtiæ Pacificorum, & adolebit ea ſuper altari holocauſti. Pellem verò & omnes carnes cum capite, & pedibus, & inteſtinis, & fimo, & reliquo corpore offeret extra caſtra in locum mundum, ubi cineres effundi ſolent, incendetque ea ſuper lignorum ſtruem, quæ in loco effuſorum cinerum cremabuntur. Expoſita ratione ſacrificii pro peccato ſacerdotis, deinceps refertur ratio ſacrificii pro peccato populi, principis, & privati, qui per ignorantiam peccaverint. Quæ quoniam non admodum diſſimiles ſunt, non videtur faciendum, ut ea huc transferamus, locum ipſum indicaſſe contenti. Lex autem hujus ſacrificii ſic poſtea traditur cap. VI: *Iſta eſt lex hoſtiæ pro peccato. In loco, ubi offertur holocauſtum, hircus immolabitur*

coram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

coram Domino. Sanctum Sanctorum eſt. Sacerdos qui offert, comedet eum in atrio Tabernaculi. Quidquid tetigerit carnes ejus, ſanctificabitur. Si de Sanguine illius veſtis fuerit aſperſa, lavabitur in loco ſancto. vas autem fictile, in quo coacta eſt, confringetur. Quod ſi vas æneum fuerit, defricabatur, & lavabitur aqua. Omnis maſculus de genere ſacerdotali veſcetur de carnibus ejus: quia Sanctum Sanctorum eſt. Hoſtia enim quæ cæditur pro peccato, cujus ſanguis inſertur in Tabernaculum Teſtimonii ad expiandum in Sanctuario, non comedetur, ſed comburetur igni. Pariter inde traditur ritus & lex ſacrificii pro peccatis ex ſilentio veritatis, immunditia, errore, jurejurando, & ſacrorum abuſu.

CAPUT VII.

De Sacrificio pro delictis

QUINTUM Sacrificium fuit pro expiandis delictis. De eo vero ritu ſic deinceps eodem in loco ſancitum eſt: *Anima, quæ peccaverit, & contemto Domino negaverit proximo ſuo depoſitum, quod fidei ejus creditum fuerat, vel vi aliquid extorſerit, aut*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

calumniam fecerit, ſive rem perditam invenerit, & inficians inſuper pejeraverit, & quolibet aliud ex pluribus fecerit, in quibus ſolent peccare homines: convicta delicti, reddet omnia, quæ per fraudem voluet obtinere, integra: & quintam inſuper partem domino cui damnum intulerat. pro peccato autem ſuo offeret arietem immaculatum de grege, & dabit eum ſacerdoti juxta æſtimationem, menſuramque delicti, qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro ſingulis quæ faciendo peccavit. Lex autem edita eſt cap. VII: *Hæc quoque lex hoſtiæ eſt pro delicto. Sancta Sanctorum eſt, idcirco ubi immolabitur holocauſtum, mactabitur & victima pro delicto. Sanguis ejus per gyrum altaris fundetur. offerent ex ea caudam, & adipem qui operit vitalia, duos renunculos, & pinguedinem quæ juxta ilia eſt, reticulumque jecoris cum renunculis: & adolebit ea ſacerdos ſuper altare. incenſum eſt Domino pro delicto. Omnis maſculus de ſacerdotali genere in loco ſancto veſcetur his carnibus, quia ſanctum ſanctorum eſt. Sicut pro peccato offertur hoſtia, ita &*

pro

pro delicto. utriuſque hoſtiæ lex una erit. ad ſacerdotem qui eam obtulerit, pertinebit. Sacerdos qui offert holocauſti victimam, habebit pellem ejus. Et omne ſacrificium ſimilæ, quod coquitur in clibano, & quidquid in craticula, vel ſartagine præparatur, ejus erit ſacerdotis à quo offertur; ſive oleo conſperſa, ſive arida fuerint. cunctis filiis Aaron menſura æqua per ſingulos dividetur.

De ſacrificio autem hujuſmodi, ſic ſcriptum eſt apud Philonem, quod ei lucem afferre aliquam poſſit; *Sacrificium pro peccato nuncupatum, variatur & perſonis, & hoſtiis: perſonis pontificis, populi, principis, privati: hoſtiis, vitulo, hirco, capra vel agna. vacca quoque offertur ab iis qui per ignorantiam peccarunt, vel ſcientes quidem, ſed mutata voluntate factum ſuum damnant, & vitam melius inſtituunt. Pontificis peccata & populi ſimili expiantur victima, vitulo; principis minore, ſed tamen maſcula. hircus enim cæditur: at privati deteriore.* & poſt: *Poſtquam legiſlator ſcripſit de peccatis ignorantiæ, tranſit ad ea*

ea quæ admittuntur à volentibus ac ſcientibus. Si quis, inquit, mentitus fuerit de ſocietate, aut depoſito, aut rapina, aut inventione rei perditæ, deinde ad vitandam ſuſpicionem jurare non recuſarit, & tandem arguente ſe intus conſcientia perjurium ſuum : abnegationemque ipſe damnans confeſſus fuerit, ac veniam petierit, merebitur delicti oblivionem. quoniam veram pænitentiam re magis quam verbis approbat, dum reddit depoſitum, aut inventum, aut univerſum alienum, quod uſurpavit, ſuperaddita quinta pretii parte in ſolatium ejus cui fecit injuriam. Ex quibus perſpici poteſt, ipſum appellare peccatum, quod per ignorantiam eſt commiſſum; delictum, quod à volente & ſciente. S. tamen Auguſtinus cenſuit, peccatum fuiſſe perpetrationem mali, delictum vero deſertionem boni : aut peccatum, quo ſciens; delictum, quo ignorans aliquis ſe obſtrinxit. plerunque autem utrunque pro eodem poni aſſeruit.

His à Deo mandatis acceptis, Aaron inde ad ea curanda ſe contulit, & juſſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ejuſdem ſacrificia fecit pro peccato ſuo, & populi, & Holocauſta, & Pacifica; eaque demiſſus cælitus ignis incendit: ut deinceps ſcriptum eſt cap. IX. Neque vero hæc quoque verba inſerere gravabor, cum maximè hanc tractationem valeant illuſtrare. *Aaron accedens ad altare immolavit vitulum pro* PECCATO SUO. *cujus ſanguinem obtulerunt ei filii ſui. in quo tingens digitum, tetigit cornua altaris, & fudit reſiduum ad baſim ejus, adipemque & renunculos, ac reticulum jecoris, quæ ſunt pro peccato, & adolevit ſuper altare; carnem vero & pellem ejus extra caſtra combuſſit igni. Immolavit &* HOLOCAUSTI *victimã: obtuleruntque filii ejus ſanguinem ejus, quem fudit per altaris circuitum. ipſam etiam hoſtiam in fruſta conciſam, cum capite & membris ſingulis obtulerunt. quæ omnia ſuper altare cremavit igni, lotis aqua prius inteſtinis & pedibus. Et pro peccata* POPULI *offerens mactavit hircum, expiatoque altari fecit holocauſtum, addens in ſacrificio* LIBAMENTA *quæ offerentur, & adolens ea ſuper altare abſque cæremoniis holocauſti ma-*

tutini. Immolavit & bovem, atque arietem hoſtias PACIFICAS *populi. obtuleruntque ei filii ſui ſanguinem, quem fudit ſuper altare in circuitum. adipem autem bovũ, & caudam arietis, renunculosque cum adipibus ſuis, & reticulum jecoris poſuerunt ſuper pectora. cumque cremati eſſent adipes ſuper altare, pectora eorum, & armos dextros ſeparavit Aaron, elevans coram Domino: & extendens manum ad populum benedixit ei. Sicque completis hoſtiis pro peccato, Holocauſtis, & Pacificis deſcendit. & ecce* IGNIS *egreſſus à Domino devoravit holocauſtum, & adipes qui erant ſuper altare. Arreptisque Nadab & Abiu filiis Aaron thuribulis impoſuerunt ignem, & incenſum deſuper, offerentes coram Domino ignem alienum, quod eis præceptum non erat. egreſſusque ignis à Domino devoravit eos. Locutus eſt inde Moyſes ad Aaron, & ad Eleazar, & Ithamar filios ejus, qui erant reſidui: Tollite ſacrificium quod remanſit de oblatione Domini, & comedite illud abſque fermento juxta altare, quia ſanctum ſanctorum eſt. Comedetis autem in loco ſancto, quod datum*

eſt

eſt tibi & filiis tuis de oblationibus Domini, ſicut præceptum eſt mihi. Pectuſculum quoque quod oblatum eſt, & armum qui ſeparatus eſt, edetis in loco mundiſſimo, tu, & filii tui, & filiæ tuæ tecum. tibi enim ac liberis tuis repoſita ſunt de hoſtiis Salutaribus filiorum Iſrael, eò quòd armum, & pectus, & adipes, qui cremantur in altari, elevaverunt coram Domino, & pertineant ad te, & ad filios tuos lege perpetua, ſicut præcepit Dominus. Inter hæc hircum qui oblatus fuerat pro peccato, cum quæreret Moyſes, exuſtum reperit, iratusque contra Eleazar & Ithamar filios Aaron, qui remanſerant, ait: Cur non comedetis hoſtiam pro peccato in loco ſancto, quæ ſancta ſanctorum eſt, & data vobis, ut portetis iniquitatem multitudinis, & rogetis pro ea in conſpectu Domini præſertim cùm de ſanguine illius non ſit illatum intra Sancta, & comedere debueratis eam in Sanctuario, ſicut præceptum eſt mihi? Reſpondit Aaron, Oblata eſt hodie victima pro peccato, & holacauſtum coram Domino, mihi autẽ accidit, quod vides. quomodo potui comedere eam, aut placere Domino in

cæremo-

cæremoniis mente lugubri? Quod cum audiſſet Moyſes, accepit ſatisfactionem. Atque hæc quidem de ſingulis ſacrificiis in lege ſcripta ſunt.

CAPUT VIII.

Iterum de omnibus Sacrificiis.

NUNC vero, ut res omnium obſcuriſſima magis aperiatur, de iiſdem iterum ſimulagemus. ac primum diviſionem eorum ex Joſepho afferemus. ex qua clare item differentia, quæ inter illa intercedebat, extabit; deinde multis ex ſacra hiſtoria ſacrificiis proferendis rationem omnium dilucidius explicabimus. Sic igitur inquit Joſephus: *Duo ſunt ſacrificia, unum, quod à privatis; alterum, quod à populo celebratur & quidem utrumque duobus modis. aut enim totum quod immolatur, inceditur, & propterea nomen holocautomatis habet; aut pro gratiarum actione perſolvitur, & ad epulas immolantium exhibetur. Vir privatus* HOLOCAUSTUM *faciens immolat bovem, agnum, & hædum annicula, boves etiam majores.*

& hæc

& hæc omnia maſculini generis holocauſta fiunt. his autem cæſis limbum altaris ſanguine imbuunt ſacerdotes. deinde purgantes ea membratim incidunt, & ſparſa ſale omnia ſuper altare imponunt lignis inſtructum, & ſubjecto igne accenſum. Pedes autem cum jecore purgantes inter adipem una cum aliis offerunt: pelles autem ſacerdotes accipiunt. atque hoc quidem Holocauſtum eſt, Pro GRATIARUM *vero actione ſacrificium facientes eadem animalia mactant, ſed matura, & anniculis grandiora, ac maſcula feminis copulata. & hæc immolantes fundunt ſanguinem ſuper aram. renes autem, & adipes & omnem pinguedinem cum reticulis jecorum, & cum his caudam agni ſuperponunt aræ. Pectora vero & crura dextra ſacerdotibus præbent, & duobus diebus reliquis carnibus epulantur; quæcunque vero remanſerint, cremant. Eadem verò etiam ratione pro* PECCATIS *hoſtia celebratur. qui verò victimas majores non habent, offerunt columbas, aut turtures duas, quarum una eſt in holocauſtum Deo: altera ſacerdotibus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

dotibus datur ad cibum. Qui per ignorantiam peccat, agnum, & hædum ſeminam eorundem annorum offert, & ſanguinem fundit ſacerdos in aram, ſed non ſicut prius, verum angulorum tangit extremitates; & renes, aliumque adipem cum reticulo jecoris ſuper altare imponunt. ſacerdotes autem tollunt & pelles, & carnes ea die conſumendas in templo lex enim in craſtinum non relinqui ſinit. Qui vero peccat, ſibique conſcius eſt, ſed neminem habet qui ipſum poſſit arguere, arietem immolat lege præcipiente. cujus carnes in templo ſacerdotes ſimiliter comedent ea die. Principes autem peccantes ſacrificando eadem offerunt, quæ privati. placant autem Deum offerendo ad ſacrificia taurum & hædum maſculos. Lex autem præcipit, in publicis & privatis ſacrificiis etiam FARINAM mundiſſimam adjici, in agno quidem aſſarii menſuram, in ariete vero duorum, in tauro trium. & hanc ſanctificant ſuper altare oleo mixtam: nam & oleum offertur ab immolantibus. in bove hin med.etatem, in ariete autem hujus menſuræ

ſura tertiam partem; & quartam in agno. Hin autem menſura Hebræorum antiqua duos Choas Atticos recipit, ſecundum quam menſuram & vinum offerunt. Hæc Joſephus. Ex quibus clare omnium ſacrificiorum, Holocauſti, pacificorum, & pro peccato, ratio perſpici poteſt. & præcipue, ut omnibus ſacrificiis Libamina, id eſt farina mundiſſima, ſive ſimila ſint adjecta.

Nunc, ut idem confirmemus, varia etiam ex variis locis in unum ſacrificia conferemus. Joſue VIII: *Et obtulit ſuper altare holocauſta Domino, immolavitque pacificas victimas.* & XXII: *Ut holocauſta, & ſacrificium, & pacificas victimas ſuper eo altari imponeremus.* Inde Judicum VI: *Gedeon coxit hædum, & de ſarina modio azymos panes. carnesque ponens in caniſtro, & jus carnium mittens in ollam tulit omnia ſub quercu, & obtulit Deo. cui dixit angelus Domini. Tolle carnes: & azymos panes & pone ſupra petram illam, & jus deſuper funde. cumque feciſſet ita, extendit angelus Domini ſummitatem virga quam tenebat in manu, & ten-*

& tetigit carnes, & panes azymos, aſcenditque ignis de petra, & carnes, azymosque panes conſumſit. Tum Regum primo: *Tulit Samuel agnum lactentem unum, & obtulit illum holocauſtum integrum Domino, & clamavit ad Dominum pro Iſrael, & exaudivit eum Dominus.* Et decimo: *Ego deſcendam ad te, ut offeras oblationem, & immoles victimas pacificas.* & XIII: *Afferte mihi holocauſtum, & pacifica.* Item: *Dixi nunc deſcendent Philiſtim ad me in Galgala, & faciem Domini non placavi. neceſſitate compulſus obtuli holocauſtum.* & VI. ſecundi: *Obtulit David holocauſta & pacifica coram Domino.* & tertio tertii: *Salomon obtulit holocauſta, & fecit victimas pacificas.* & nono: *Offerebat Salomon ter quotannis holocauſta & pacificas victimas ſuper altare quod ædificaverat Domino.* & quarti ſextodecimo: *Immolavit Achaz rex holocauſta, & ſacrificium ſuum, & libavit libamina, & fudit ſanguinem pacificorum, quæ obtulerant ſuper altare.* Et paulo pòſt: *Super altare*

tare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

tare majus offer Holocauſtum matutinum, & ſacrificium veſpertinum, & Holocauſtum regis, & ſacrificium ejus, & Holocauſtum univerſi populi terræ, & ſacrificium eorum, & libamenta eorum, & omnem ſanguinem Holocauſti, & univerſum ſanguinem victimæ ſuper illud effunde. & XXIX. ſecundi: *Accedite, & offerte victimas, & laudes in domo Domini.* Græcè ἀναφέρετε θυσίας αἰνέσεως, id eſt offerte ſacrificia laudis. & ſequenti: *Comederunt ſeptem diebus ſolemnitatis immolantes victimas pacificorum, & laudantes Dominum Deum.* Verùm multo illuſtrius eadem ex XXIX. ſecundi percipiuntur, ubi Holocauſtum, & pro peccato per partes exponuntur: *Obtulerunt ſimul tauros ſeptem, & arietes ſeptem, agnos ſeptem, & hircos pro peccato ſeptem, pro regno, pro ſanctuario, pro Juda. dixitque rex ſacerdotibus filiis Aaron, ut offerrent ſuper altare Domini. Mactaverunt igitur tauros, & ſuſceperunt* SANGUINEM *ſacerdotes, & ſuderunt illum ſuper alta-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

re. mactaverunt etiam arietes, & illorum ſanguinem ſuper altare fuderunt, immolaveruntque agnos, & fuderunt ſuper altare ſanguinem, applicuerunt hircos pro peccato coram rege & univerſa multitudine, impoſueruntque manus ſuper eos. & immolaverunt eos ſacerdotes, & aſperſerunt ſanguinem eorum coram altari pro piaculo univerſi Iſraelis. Pro omni quippe Iſrael præceperat rex ut Holocauſtum fieret, & pro peccato. & mox: *Obtulit univerſa multitudo hoſtias, & laudes, & Holocauſta mente devota.* & poſt: *Fuerunt ergo Holocauſta plurima, adipes pacificorum, & libamenta Holocauſtorum.* Demum ſexto Eſdræ: *Obtulerunt in dedicatione domus Dei vitulos centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos caprarum pro peccato totius Iſrael duodecim.* & Maccabæorum quarto: *Obtulerunt Holocauſta cum lætitia, & ſacrificium Salutaris, & laudis.* Atque hæc quidem in ſacris hiſtoriarum libris reperiuntur. Quin etiam prophetæ eorundem ſacrificiorum meminere, ut David pſalmo XXXIX. *Sacrificium & oblationem noluiſti, Holocau-*

locauſtum & pro peccato non poſtulaſti. & Ezechiel XLV. *Ipſe faciet pro peccato ſacrificium, & Holocauſtum, & pacifica ad expiandum pro domo Iſrael.* & Proverbiorum VII. *Victimas pro ſalute devovi, vota hodie reddidi.*

Jam verò quoniam ſæpe ſacrificium Juſtitiæ & laudis non propriè, ſed tanſlatè uſurpatum reperitur, id eſt non pro cruenta immolatione, ſed pro opere caritatis & pietatis, quod internum ſacrificium dicitur; id unde manaverit, exponendum. Hebræi cruentis ſacrificiis adeò ſtudebant, ut ea ſola curantes, opera caritatis erga proximum, & pietatis erga Deum omitterent; quorum illud dicitur Juſtitiæ, hoc Laudis. Deus autem, ut eos corrigeret, atque officii ſui admoneret, pòſt ſæpe teſlatus eſt, ſe nolle holocauſta & cetera ſacrificia victimarum, ſed ſacrificium juſtitiæ & laudis: id eſt ut caritas adhiberetur erga proximum, & pietas erga ſe, ſibique potius animo gratiæ agerentur, quàm ſanguine immolaretur. De juſtitia ſcriptum eſt tertio Proverb. *Facere*

juſtitiam & judicium magis placet Domino, quàm victima. Significat enim placere magis Deo, ut cuſtodiatur lex; cujus partes duæ ſunt, Judicium, & Juſtitia, quàm ut cruentum fiat ſacrificium. & Pſalmo XXXIX. *Sacrificium & oblationem noluiſti, holocauſtum & pro peccato non poſtulaſti.* & quarto: *Facite ſacrificium juſtitiæ, & ſperate in Domino.* Item Oſee: *Miſericordiam volui, & non ſacrificium.* Rem autem ita habere, etiam docuerunt qui Euangelium tradiderunt S. Jacobus primo: *Religio munda & immaculata eſt. viſitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum.* S Marcus XII. *Diligere proximum, tanquam ſeipſum, majus eſt omnibus holocautomatis.* S. Paulus Hebr. XIII. *Beneficentiæ & communionis nolite oblivisci. talibus enim hoſtiis promeretur Deus.* De Laude vero pſalmo XLIX. cùm enim negaſſet Deus ſe ſacrificia victimarum ab homine poſcere; quia hobus non egeret, demum infertur: *Immola Deo ſacrificium laudis*, id eſt lauda Deum. & CXV. *Tibi ſacrificabo ho-*

hoſtiam laudis , & nomen tuum invocabo. & CXVI. *Sacrificent ſacrificium laudis.* Atque hoc ita eſſe, docuit S. Paulus eodem in loco, inquiens: *Offeramus hoſtiam laudis Deo, id eſt fructum labiorum confitentium nomini ejus.* Sic enim dixerat Oſee 14. *Omnem aufer iniquitatem, & reddemus vitulos labiorum noſtrorum.*

CAPUT IX.

De Confeſſionibus.

SACRIFICIIS porrò junctæ fuere Confeſſiones. Confeſſionem verò appellavere Laudem in qua in ſacrificiis Dei bonitatem & miſericordiam extulerunt, his ferme verbis: *Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia ejus.* Quibus vocibus etiam modos muſicorum inſtrumentorum adjecerunt, ut pſalteriorum, citharарum, cymbalorum, tubarum, & organorum. Hæc verò maxime inſtituto Davidis regis. Quarum laudum hæc teſtimonia habemus, Primo Paralip.

XXIII. in holocauſto faciendo tempore Davidis: *Levitæ ſtent manè ad confitendum, & canendum Domino: ſimiliterque ad veſperam tam in oblatione holocauſtorum Domini, quàm in Sabbatis, & Calendis, & ſolemnitatibus reliquis.* & quinto ſecundi: *Levitæ cantores cymbalis, & pſalteriis, & citharis concrepabant, & cum eis ſacerdotes centum viginti canentes tubis. Igitur cunctis pariter & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diverſi generis muſicorum concinnentibus, & vocem in ſublime tollentibus, longè ſonitus audiebatur, cùm Dominum laudare cœpiſſent, & dicere: Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia ejus.* & XXIX. *cumque offerrentur holocauſta cœperunt laudes canere Domino, ac clangere tubis, atque in diverſis organis, quæ David rex Iſrael præparaverat concrepare. omni autem turba adorante, cantores, & ii qui tenebant tubas, erant in officio ſuo, donec compleretur holocauſtum.* & XXXI: *Conſtituit Ezechias rex turmas ſacerdotales, & Leviticas, ad Holocauſta, & Pacifica,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſica, ut miniſtrarent & confiterentur, & canerent in portis caſtrorum Domini. & Eſdræ tertio: *Fundato à cæmentariis templo Domini, ſteterunt ſacerdotes in ornatu ſuo cum tubis, & Levitæ filii Aſaph in cymbalis, ut laudarent Deum per manus David regis Iſrael; & continebant in hymnis, & confeſſione Domino quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia ejus.* Hinc illa ſunt in Pſalmo CI. *Confeſſio, & magnificentia opus ejus.* & XVI. primi Paralip. *Confeſſio, & magnificentia coram Deo.* & Eccleſiaſtici XXXIX. *Benedicite Domino in operibus ſuis; date nomini ejus magnificentiam, & confitemini illi in voce labiorum veſtrorum.* & Eſdræ XI. *Et nunc date confeſſionem & magnificentiam Domino Deo patrum noſtrorum.* Videtur enim fuiſſe magnificentia idem quod magnificatio, id eſt excellens & magnifica quædam laudatio, & amplius aliquid quàm confeſſio, & laus, quæ à Græco interprete ὁμολόγησις, & αἴνεσις dicuntur. unde illud: *Magnificat anima mea Dominum.* De confeſſionibus verò pòſt iterum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

agetur, ubi diſputabitur de Cantoribus.

CAPUT X.

De Sacrificio Conſecrationis.

HIS ſacrificiis traditis continenti ordine Lex alia quædam ſacrificia adjicit, quæ non omnibus communia, ſed ſingulorum propria extiterunt, quorum unum Conſecrationis, alterum Mundationis, tertium Expiationis eſt Dictum. De quibus ſequitur ut ſigillatim agamus.

Sacrificium ergo CONSECRATIONIS ſive τελειώσεως dictum eſt, quod ad ſolos pertinuit ſacerdotes ratione ſuæ conſecrationis, quodque iidem offerre manè & veſpere tenebantur in die unctionis ſuæ, longè ab eo diverſum, quo ipſi uncti conſecrabantur; de quo dicemus tum, cùm de pontifice diſſeremus. De hoc verò ita in Lege præceptum eſt Levitici cap. VI. in quo etiam de ſuperioribus agitur: *Dixit Dominus ad Moyſem: Hæc eſt oblatio Aaron, & filiorum ejus, quam offerre debent Domino*

mino in die unctionis ſuæ. Decimam parte mephi offerent ſimilæ in ſacrificio ſempiterno, medium ejus manè, & medium ejus veſpere quæ in ſartagine oleo conſperſa frigetur. offeret autem eam calidam in odorem ſuaviſſimum Domino ſacerdos, qui jure patri ſucceſſerit, & tota cremabitur in altari. Omne enim ſacrificium ſacerdotum igne conſumetur, nec quiſquam comedet ex eo. Eſſe autem ſacrificium unum ex ſenis à nobis antè propoſitis, apparet, cum Lex ita eodem loco concluditur: *Iſta eſt lex Holocauſti, & ſacrificii pro peccato atque delicto, & pro conſecratione, & pacificorum victimis, quam conſtituit Dominus Moyſi in monte Sinai, quando mandavit Iſrael, ut offerrent oblationes ſuas Domino in deſerto Sinai.*

CAPUT XI.

De Sacrificio Mundationis,

JAM verò ſacrificium, quod diximus Mundationis, relatum eſt ad labem puerperæ, leproſi, viri ſeminiflui, & mulieris menſtruoſæ, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Expiationis ad Sanctuarium, & populum labe pollutum.

De mundatione autem puerperæ ſic ſcriptum eſt Levitici cap. XII. *Mulier ſi ſuſcepto ſemine pepererit maſculum, immunda erit ſeptem diebus juxta dies ſeparationis menſtruæ: & die octavo circuncidetur infantulus. ipſa verò triginta tribus diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ. Omne ſanctum non tanget, nec ingredietur in ſanctuarium, donec impleatur dies purificationis ſuæ; ſin autem feminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus juxta ritum fluxus menſtrui, & ſexaginta ſex diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ. Cumque expleti fuerint dies purificationis ſuæ, pro filio, ſive pro filia deferet agnum anniculum in Holocauſtum & puellum columbæ, ſive turturem pro peccato ad oſtium Tabernaculi Teſtimonii, & tradet ſacerdoti, qui offeret illa coram Domino, & orabit pro ea, & ſic mundabitur à profluvio ſanguinis ſui. Iſta eſt lex parientis maſculum, aut feminam. Quod ſi non invenerit manus ejus, nec potuerit offerre agna, ſumet duos tur-*

tures,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

turtures, vel duos pullos columbarum, unum in Holocauſtum, & alterum pro peccato: orabitque pro ea ſacerdos, & ſic mundabitur. Hinc illa ſunt apud S. Lucam de beata Virgine: *Et poſtquam impleti ſunt dies purgationis ejus, ſecundum legem Moyſis, tulerunt illum in Hieruſalem, ut ſiſterent eum Domino, ſicut ſcriptum eſt in lege Domini; Quia omne maſculinum adaperiens vulvam, ſanctum Domino vocabitur: & ut darent hoſtiam ſecundum quod dictum eſt in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum.*

De mundatione verò leproſi deinceps agitur XIII. & XIV. Primùm autem docetur, ut leproſus adducatur ad pontificem, ſive ad ſacerdotes, eorumque cognitioni & judicio permittatur, utrum color ille qui in facie hominis natus eſt, verè lepra ſit nec ne. cujus rei dignoſcendæ multa documenta præbentur, deinde verò ratio mundationis affertur his verbis. *Hic eſt ritus leproſi, quando mundandus eſt. Adducetur ad ſacerdotem, qui egreſſus è caſtris cùm invenerit lepram eſſe mundatam*

præci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

præcipiet ei qui purificatur, ut offerat duos paſſeres vivos pro ſe, quos veſci licitum eſt, & lignum cedrinum, vermiculumque & hyſſopum. & unum ex paſſeribus immolari jubebit in vaſe fictili ſuper aquas viventes, alium autem vivum cum ligno cedrino, & cocco, & hyſſopo tinget in ſanguine paſſeris immolati, quo aſperges illum qui mundandus eſt, ſepties, ut jure purgetur, & dimittet paſſerem vivum, ut id agrum avolet. & reliqua, quæ propter longitudinem omittuntur, nam in hac re precipue locum indicaſſe ſatis videtur.

De viro porrò ſeminifluo traditur xv. atque ubi ſigna immunditiæ illius indicata ſunt, infertur: *Si ſanatus fuerit, qui hujuſcemodi ſuſtinet paſſionem, numerabit ſeptem dies poſt emundationem ſui, & lotis veſtibus, & toto corpore in aquis viventibus, erit mundus. die autem octavo ſumet duos turtures, aut duos pullos columbæ, & veniet in conſpectum Domini ad oſtium Tabernaculi Teſtimonii, dabitque eos ſacerdoti, qui faciet unum pro peccato, & alterum in Holocauſtum, roga-*

bitque

bitque pro eo coram Domino, ut emundetur à fluxu ſeminis ſui.

Deinceps de muliere menſtruoſa ſic præcipitur: *Mulier, quæ patitur multis diebus fluxum ſanguinis non in tempore menſtruali, vel quæ poſt menſtruum ſanguinem fluere non ceſſat, quamdiu ſubjacet huic paſſioni immunda erit, quaſi ſit in tempore menſtruo. Omne ſtratum in quo dormierit, & vas in quo ſederit, pollutum erit. quicunque tetigerit eam, lavabit veſtimenta ſua, & ipſe lotus aqua immundus erit uſque ad veſperum. Si ſteterit ſanguis, & fluere ceſſaverit, numerabit ſeptem dies purificationis ſuæ, & die octavo offeret pro ſe ſacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarum ad oſtium Tabernaculi Teſtimonii: qui unum faciet pro peccato, & alterum in Holocauſtum, rogabitque pro ea coram Domino, & pro fluxu immunditiæ ejus. Iſta eſt lex ejus qui patitur fluxum ſeminis, & qui polluitur coitu, & quæ menſtruis temporibus ſeparatur, vel quæ jugi fluit ſanguine, & hominis qui dormierit cum ea.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT XII.

De Sacrificio Expiationis.

HIS traditis additur inde de ſacrificio Expiationis, ſive Propitiationis. Fuêre verò Expiationes unus, ut dictum eſt, ex diebus feſtis celeberrimis anni, die decima Septembris magna cæremonia celebratus. Eo verò die pontifex pontificalibus veſtimentis indutus, ac Sancta ſanctorum ingreſſus univerſo populo jejunante præcipuum quoddam ſacrificium fecit, quo Sanctuarium ab labibus populi, prævaricationibus, ceteriſque peccatis purgavit. Id autem his verbis traditur, cap. ſexto decimo: *Loquere ad Aaron, ne omni tempore ingrediatur Sanctuarium, quod eſt intra velum coram Propitiatorio quo tegitur Arca, ne moriatur, niſi hæc ante fecerit. Vitulum pro peccato offeret, & arietem in Holocauſtum. tunica linea veſtietur, feminalibus lineis verenda celabit. accingetur Zona linea, cidarim lineam imponet capiti, ſuſcipietque ab univerſa multitudine filiorum Iſrael*

duos

duos hircos pro peccato, & unum arietem in Holocauſtum, cumque obtulerit vitulum, & oraverit pro ſe ac pro domo ſua, duos hircos ſtare faciet coram Domino in oſtio Tabernaculi Teſtimonii: mittenſque ſuper utrumque ſortem, unam Domino, & alteram capro emiſſario, cujus exierit ſors Domino, offeret illum pro peccato, cujus autem in caprum emiſſarium, ſtatuet eum vivum coram Domino, ut fundat preces ſuper eum, & emittet eum in ſolitudinem. His rite celebratis offeret vitulum, & rogans pro ſe immolabit eum, aſſumtoque thuribulo, quod de prunis altaris impleverit, & hauriens manu compoſitum thymiama in incenſum, ultra velum intrabit in ſancta, ut poſitis ſuper ignem aromatibus nebula eorum & vapor operiat Oraculum, quod eſt ſuper Teſtimonium, & non moriatur. Tollet quoque de ſanguine vituli, & aſperget digito ſepties contra Propitiatorium ad Orientem. Cumq; mactaverit hircum pro peccato populi, inferet ſanguinem ejus intra velũ, ſicut praeceptum eſt de ſanguine vituli, ut aſpergat è regione Oraculi, & expiet Sanctuarium ab immunditiis

filio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

filiorum Iſrael, & à prævaricantionibus eorum, cunctiſque peccatis. Nullus hominum ſit in Tabernaculo, quando pontifex Sanctuarium ingreditur, ut roget pro ſe, & pro domo ſua, & pro univerſo cætu Iſrael, donec egrediatur. Cum autem exierit ad altare quod coram Domino eſt, oret pro ſe, & ſumtum ſanguinem vituli atque hirci fundet ſuper cornua ejus per gyrum, aſpergensque digito ſepties expiet, & ſanctificet illud ab immunditiis filiorum Iſrael. Poſtquam autem emundaverit Sanctuarium, & Tabernaculum, & altare, tunc offerat hircum viventem, & poſita utraque manu ſuper caput ejus confiteatur omnes iniquitates filiorum Iſrael, & univerſa delicta atque peccata eorum, quæ imprecans capiti ejus emittet illum per hominem paratum in deſertum. Cumque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram ſolitariam, & demiſſus fuerit in deſerto, revertetur Aaron in Tabernaculum Teſtimonii, & depoſitis veſtibus. quibus indutus prius erat, cum intraret Sanctuarium, relictiſque ibi lavabit carnem ſuam in loco ſancto, in-

duetur-

ducturque veſtibus ſuis. Et poſtquam egreſſus obtulerit holocauſtum ſuum, ac plebis, rogabit tam pro ſe, quam pro populo, & adipem, qui oblatus eſt pro peccatis, adolebit ſuper altare. ille verò qui dimiſerit caprum emiſſarium, lavabit veſtimenta ſua & corpus aqua, & ſic ingredietur in caſtra. Vitulum autem & hircum, qui pro peccato fuerant immolati, & quorum ſanguis illatus eſt in Sanctuarium, ut expiatio compleretur, aſportabunt foras caſtra, & comburent igni tam pelles, quam carnes eorum ac fimum. & quicunque combuſſerit ea, lavabit veſtimenta ſua & carnem aqua, & ſic ingredietur in caſtra. Eritque vobis hoc legitimum ſempiternum.

CAPUT. XIII.

De oblatione incenſi.

PRÆTER ſacrificia verò quæ diximus, erat etiam quotidiana oblatio incenſi in altari thymiamatis. & hæc verò cujuſmodi fuerit, explicabitur, primum quæ in Lege, deinde quæ extra legem reperiuntur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

allatis. Exodi XL. *Candelabrum ſtabit cum lucernis ſuis, & altare aureum, in quo adoletur incenſum coram Arca Teſtimonii. Poſuit & altare aureum ſub tecto Teſtimonii contra velum, & adolevit ſuper eo incenſum aromatum.* & XXX. ubi agitur de altari thymiamatis conſtituendo: *Et adolevit incenſum ſuper eo Aaron ſuave fragrans manè. quando componet lucernas, incendet illud, & quando collocabit eas ad veſperam, uret thymiama ſempiternum coram Domino in generationes veſtras.* Quo modo verò, & ex quibus aromata fierent, ſuprà oſtendimus, cùm de Tabernaculo diſſeruimus. Hæc in Lege: Nunc quæ extra Legem. Secundò primi Regum; *Elegi Aaron ex omnibus tribubus Iſrael mihi in ſacerdotem, ut aſcenderet ad altare meum, & adoleret mihi incenſum.* & nono tertii. *Offerebat Salomon ter quotannis Holocauſta, & pacificas victimas ſuper altare quod ædifi-*
cave-

caverat Domino, & adolebat thymeama coram Domino. & XXII. *Adhuc populus adolebat incenſum in Excelſis.* & VI. primi Paralip. *Aaron, & filii ejus adolebant incenſum ſuper altare holocauſti, & ſuper altare thymiamatis in omne opus Sanctiſanctorum.* & XXVI. ſecundi: *Cum roboratus eſſet Ozias rex Juda, elevatum eſt cor ejus interitum ſuum. & neglexit Dominum Deum ſuum. ingreſſusque templum Domini adolere voluit incenſum ſuper altare thymiamatis, ſtatimque ingreſſus eſt poſt eum Azarias ſacerdos, & cum eo ſacerdotes Domini octoginta reſtiterunt regi, atque dixerunt: Non eſt tui officii Ozia, ut adoleas incenſum Domino, ſed ſacerdotum hoc eſt, filiorum Aaron, qui conſecrati ſunt ad hujuſcemodi miniſterium. egredere de Sanctuario. ne contempſeris, quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Domino Deo. iratusque Ozias, & tenens in manus thuribulum, ut adoleret incen-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſum, minabatur ſacerdotibus, ſtatimque eſt orta lepra in fronte ejus coram ſacerdotibus. & XXIX. *Patres veſtri reliquerunt Deum, incenſum non adoleverunt, & holocauſta non obtulerunt in Sanctuario Deo Iſrael.* & Eſaiæ primo: *Holocauſta arietum nolui, incenſum abominatio eſt mihi.* Quibus adjici quoque poteſt locus S. Lucæ inſignis: *Cum ſacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis ſuæ ante Deum ſecundum conſuetudinem ſacerdotii, ſorte exiit ut incenſum poneret ingreſſus in templum Domini, & omnis multitudo populi erat foris orans hora incenſi.* De oblatione verò thuris ſic disertè tradidit Philo in libro de ſacrificantibus: *Lex jubet duo poni altaria, materia, loco, uſuque differentia. Alterum enim è ſaxis collectitiis impolitis extruitur in atrio juxta templi veſtibulum ad immolandas victimas. Alterum verò aureum ſitum eſt poſt primum velum in penetralibus, nemini conſpicuum, niſi ſacerdotibus functionis ſuæ tempore caſtitatem ſervantibus, quod factum eſt adolendis odoribus. Unde liquet, micam thuris*
oblatam

oblatam ab homine pio, Deo gratiorem eſſe multis hoſtiis, ſi offerenti non adſit probitas. quanto enim aurum præſtat lapidibus, & adytum veſtibulo, tanto acceptior eſt ſuffitus gratiarum actionis, quam mactata victima. ideo non ſolum materiæ pretio, artificium opere, ſanctitateque loci, ara hæc auguſta facta eſt, ſed & hoc, quòd apud eam quotidie ſacra exordium ſumunt gratiarum actionibus. Non eſt enim fas immolare foris, priuſquam intus ſummo mane ſuffitus factus ſit. quo ſignificatur nihil aliud, niſi, Deum non delectari victimarum multitudine, ſed offerentis bona mente, ac ſpiritus puritate.

CAPUT XIIII.

De donis ſacris.

HACTENUS de ſacrificiis: nunc de donis ſacris agamus. quæ in hoc diverſa à ſacrificiis fuerunt, quòd in ſacrificiis oblationes aut ex toto, aut ex parte conſumptæ ſunt, in donis integræ atque illæſæ ſervatæ ſunt. Hæc verò aut ex lege, aut ex voto, aut ex pura voluntate data ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Unde illud eſt Numerorum, XXIX. *Hæc offeretis Domino in ſolemnitatibus veſtris, præter vota, & oblationes ſpontaneas.* Ex lege, ut primitiæ, decimæ, & pecunia ſacra. de quibus in univerſum Deuteronomii XII. *Non facietis ita Domino Deo veſtro: ſed ad locum, quem elegerit Dominus Deus veſter de cunctis tribubus veſtris, ut ponat nomen ſuum ibi, & habitet in eo, venietis, & offeretis ei loco illo holocauſta, & victimas veſtras, & decimas, & primitias manuum veſtrarum, & vota, atque donaria primogenita boum & ovium.*

CAPUT. XV.

De Primitiis & Decimis.

PRIMITIÆ porrò dictæ, quæ cuique primò ſive ex animalibus, ſive ex hominibus, ſive ex ſemine terræ orta ſunt. Decimæ, omnium fructuum, quos ſingulis annis è terra & pecudibus eliciebant, pars decima. Primitiæ verò ſive ex lege, ſive ex voto oblatæ, uſui ſacerdotum cedebant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

De primitiis Legis ſic præcepit Deus, Exodi XXII. *Primitias tuas non tardabis reddere. Primogenitum filiorum tuorum dabis mihi. de bonis quoque & ovibus ſimiliter facies, ſeptem diebus ſit cum matre ſua, die octavæ reddes illum mihi.* & ſequenti: *Primitias frugum terræ tuæ deſeres in domum Dei tui.* & Numerorum V. *Omnes primitiæ quas offerunt filii Iſrael, ad ſacerdotem pertinent, & quidquid in Sanctuarium offertur à ſingulis, & traditur manibus ſacerdotis, ipſius erit.*

De votivis autem primitiis Deus loquens ad Aaron & Levita, ſic XVIII, dixit: *Primitias, quas voverint, & obtulerint filii Iſrael, tibi dedi, & filiis tuis, & filiabus tuis jure perpetuo, qui mundus eſt in domo tua, veſcetur ex eis. omnem medullam olei, & vini, & frumenti quidquid offerunt primitiarum Domino, tibi dedi, & univerſa frugum initia, quæ gignit humus, & Domino deportantur, cedent in uſus tuos. qui mundus eſt in domo tua, veſcetur ex eis. Omne quod ex voto reddiderint filii Iſrael, tuum erit.* Docuit inde, ut primogenita hominum, & ani-

animalium immundorum redimerentur: boum verò, ovium, & caprarum, non item: *Quidquid*, inquit, *primum erumpit è vulva cunctæ carnis quam offerunt, Domino, ſive ex hominibus, ſive de pecoribus fuerit, tui juris erit, ita duntaxat, ut pro hominis primogenito pretium accipias, & omne animal quod immundum eſt, redimi facias. cujus redemptio erit poſt unum menſem, ſiclis argenti quinque, pondere ſanctuarii. ſiclus viginti obulos habet. primogenitum autem bovis, & ovis, & capræ non facies redimi, quia ſanctificata ſunt Domino. ſanguinem tantum eorum fundes ſuper altare, & adipes adolebis in ſuaviſſimum odorem Domino. carnes verò in uſum tuum cedent, ſicuti pectuſculum conſecratum; & armus dexter, tua erunt.* Fuit etiam dies feſtus, in quo meſſis primitiæ ex lege offerebantur. de quo ſuprà diximus.

De decimis porrò hæc in Lege comperimus, primùm, ut Deo offerantur; deinde, ut ad uſum ſacerdotum traducantur. Exodi XXII. *Decimas tuas non tardabis reddere.* Levitici XXVII. *Omnes decimæ terræ, ſive de po-*

mis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

mis arborum, ſive de frugibus, Domini ſunt, & illi ſanctificantur. Omnium decimarum bovis, & ovis, & capræ, quæ ſub paſtoris virga tranſeunt, quidquid decimum venerit, ſanctificabitur Domino.

Cæterum S. Hieronymus ſuper Ezechielem quatuor genera decimarum elicit ex verbis Legis; unam, quam populus Levitis dabat; alteram, quam ex ſuis decimis Levitæ dabant ſacerdotibus: de quibus ambabus ſcribi, inquit, Numero. XVIII. *Præcipe Levitis, atque denuncia. Cum acceperitis à filiis Iſrael decimas quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id eſt, decimam partem decimæ, ut reputetur vobis in oblationem primitivorum tam de areis, quam de torculari. & de univerſis quorum accipitis primitias, offerte Domino, & date Aaron ſacerdoti, omnia quæ offeretis ex decimis, & in donaria Domini ſeparabitis, & optima & electa erunt cuncta.*

Tertium inde genus decimæ fuit (inquit ille) quam unuſquiſque de populo Iſrael in ſuis horreis ſeparabat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ut comederet eam proficiſcens ad Templum in veſtibulo ejus, & Sacerdotes ac Levitas invitare ad convivium; de qua Deuteronomii XIIII. *Decimam partem ſeparabis de cunctis fructibus tuis qui naſcuntur in terra per annos ſingulos, & comedes in conſpectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit, ut in eo nomen ejus invocetur, decimam frumenti tui, & vini, & olei, & primogenita de armentis & ovibus tuis, ut diſcas timere Dominum Deum tuum omni tempore. cum autem longior fuerit via, & locus quem elegit Dominus Deus tuus, tibique benedixerit, nec potueris ad eum cuncta portare, vendes omnia, & in pretium rediges, portabiſque manu tua, & proficiſceris ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus, & emes ex eadem pecunia quidquid tibi placuerit, ſive ex armentis, ſive ex ovibus, vinum quoque, & ſiceram, & omne quod deſiderat anima tua, & comedes coram Domino Deo tuo, & epulaberis tu, & domus tua & Levita qui intra portas tuas eſt. cave ne derelinquas eum, quia non habet aliam partem in poſſeſſione tua.* Eandem

dem verò præceptionem ſuprà XII. quoque capite poſuerat, inquiens: *Ad locum quem elegerit Dominus, omnia quæ præcipio, conferetis, holocauſta, & hoſtias, & decimas, & primitias manuum veſtrarum, & quidquid præcipuum eſt in muneribus, quæ voviſtis Domino. Ibi epulabimini coram Domino Deo veſtro, vos, ac filii ac filiæ veſtræ, ſamuli & ſamulæ, atque Levitæ, qui in urbibus veſtris commorantur: neque enim habet aliam partem & poſſeſſionem inter vos* & ibid. pòſt. *Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti, & vini, & olei tui, ſed coram Domino Deo tuo in eo loco quem ipſe elegerit.* & Tobiæ primo. *Pergebat in Hieruſalem ad templum Domini, & ibi adorabat eum, omnia primitiva ſua, & decimas ſuas fideliter offerens, ita ut in tertio anno proſelytis & advenis miniſtraret omnem decimationem.* Sunt tamen qui à S. Hieronymo diſſentiant, & tertiam hanc decimam eandem eſſe cum prima contendant: licitum autem fuiſſe ex prima decima aliquid ſumere, & cum Levitis in templo epulari.

Quarta

Quarta verò decima fuit, quæ non ſingulis annis, ſed tertio quoque recondebatur ad pauperes ſuſtinendos; de qua Deuteronomii XIIII: *Anno tertio ſeparabis aliam decimam ex omnibus, quæ naſcuntur tibi eo tempore, & repones intra januas tuas. Venietque Levites, qui aliam non habet partem, nec poſſeſſionem tecum, & peregrinus, ac pupillus, & vidua, qui intra portas tuas ſunt, & comedent, ac ſaturabuntur, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quæ feceris.* item cap. XXVI. *Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio dabis Levitæ, & advenæ, & pupillo, & viduæ, ut comedant intra portas tuas, & ſaturentur.*

Hæc in Lege. Poſt Legem inde eadem obſervata ſunt; ut XXXI. ſecundi Paralip. *Præcepit Ezechias Rex populo habitantium Hieruſalem ut darent partes Sacerdotibus & Levitis, ut poſſent vacare legi Domini. Quod cum percrebuiſſet in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias fi-*

lii Iſrael, frumenti, vini, & olei, mellis quoque, & omnium quæ gignit humus, decimas obtulerunt. Sed & filii Iſrael & Juda, qui habitabant in urbibus Juda, obtulerunt decimas boum & ovium, decimasque ſanctorum, quæ voverant Domino Deo ſuo, atque univerſa portantes fecerunt acervos plurimos.

Poſt reditum inde è Babylonia primitiæ & decimæ ad Gazophylacium deferri cœptæ; Neemiæ x. *Sortes miſimus, ut afferremus primogenita terræ noſtræ, & primitiva univerſi fructus omnis ligni ab anno in annum, in domo Domini: & primitiva filiorum noſtrorum, & pecorum noſtrorum, ſicut ſcriptum eſt in Lege, & primitiva boum noſtrorum & ovium noſtrarum, ut offerrentur in domo Dei noſtri ſacerdotibus qui miniſtrant in domo Dei noſtri: & primitias ciborum noſtrorum, & libaminum noſtrorum, & poma omnis ligni, vindemiæ quoque & olei afferremus ſacerdotibus ad Gazophylacium Dei noſtri, & decimam partem terræ noſtræ Levitis. Ipſi Levitæ decimas accipient ex omnibus civitatibus operum*
noſtro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

noſtrorum. Erit autem ſacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levitarũ. Et Levitæ offerent decimam partem decimæ ſuæ in domo Dei noſtri ad Gazophylacium in domo theſauri. ad Gazophilacium enim deportabunt filii Iſrael, & filii Levi, primitias frumenti, vini, & olei, & ibi erunt vaſa ſanctificata.

Phariſæi inde adeo exactè legem ſibi obſervandam putarunt, ut etiam decimas minutorum olerum darent: quod Chriſtus arguit apud S. Lucam XI. *Væ vobis Phariſæis, quia decimatis mentam, & rutam, & omne olus, & præteritis judiciũ & caritatem Dei. Hæc autem oportuit facere, & illa non omittere.*

CAPUT XVI.

De ſacra pecunia, & Gazophylacio.

SACRA verò (hoc enim ex propoſitis ſequitur) pecunia fuit, quæ Siclus eſt dicta, quam pretium pro animabus ſuis dabant Domino, in uſum Tabernaculi, ſic præcipiente DEO Exodi, XXX. *Quando tuleris ſummam filiorum Iſrael juxta numerum, dabunt ſinguli pretium pro animabus ſuis Domino, & non erit plaga in eis,*

cum

tum fuerint recenſiti. Hoc autem dabit omnis qui tranſit ad numerum; dimidium ſicli juxta menſuram templi. Siclus viginti obolos habet, media pars ſicli offeretur Domino. Qui habetur in numero à viginti annis, & ſupra, dabit pretium. Dives non addet ad medium ſicli, & pauper nihil minuet. Suſceptamque pecuniam, quæ collata eſt à filiis Iſrael, trades in uſus Tabernaculi Teſtimonii, ut ſit monumentum eorum coram Domino, & propitietur animabus earum. Hanc ergo pecuniam per multos annos ſacerdotes conſtituto templo exegerunt, deinde exigere deſierunt.

Poſt autem cùm ad ſarciendum templum pecunia eſſet opus, neque ullam ſacerdotes haberent, quod exigere deſtitiſſent, Joas rex iterum ſolvi voluit, ac propterea arcam inſtituit, in quam omnes in templum ingredientes pecuniam illam conferrent. Eam arcam Perſico & Græco vocabulo GAZOPHYLACIUM, quia gazam cuſtodiret, & Syriaco, Corbonam, appellarunt. Hac de re ſic in Regum IIII. cap. XII. *Dixit Joas ad ſacerdotes;*

tes: Omnem pecuniam ſanctorum, quæ inſertur in templum Domini à prætereuntibus, pecuniam pretii, & quam ſponte pro arbitrio cordis ſui inſerunt in templum Domini, accipiant ſacerdotes quiſque ab exactione ſua, & inſtaurent ſarta tecta domus, ſi quid opus viderint inſtauratione. Igitur uſque ad viceſimum tertium annum regis Joas non inſtauraverunt ſacerdotes ſarta tecta templi; vocavitque rex Jojadam pontificem & ſacerdotes, dicens eis; Quare ſarta tecta non inſtauraſtis templi? nolite ergo amplius accipere pecuniam ab exactione veſtra, quando ad inſtaurationem templi daturi non eſtis illam. & conſenſerunt ſacerdotes, ne ultra acciperent pecuniam à populo cauſa ſartorum domus. Et ſumſit Jojada Gazophylacium unum, aperuitque foramen in tabula ejus, & poſuit juxta altare ad dextram ingredientium domum Domini. & dederunt in id ſacerdotes, qui cuſtodiebant oſtiũ, omnem pecuniam, quæ deferebatur in templum. cumque viderent nimiam pecuniam eſſe in Gazophylacio, aſcendit Scriba regis, & Pontifex, & argentarii, effuderuntque & numera-

runt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

runt pecuniam, quæ inventa eſt in domo Domini, & dederunt eam promptam in manus operariorum domus Domini. Item ſecundo Paralip. XXIII. Proferam verò verba Græcæ tralationis, quia aliqua ex parte clariora ſunt, eadem tamen manente ſententia: *Convocavit Joas ſacerdotes, & Levitas, & dixi eis. Exite in urbes Judæ, & cogite ex omni Iſrael pecuniam, ut ſarciatur domus Dei in ſingulos annos, & feſtinate indicere. & Levitæ non feſtinarunt. Et vocavit Ioas Iejadam pontificem, & dixit ei: Cur non vidiſti de Levitis, ut exigerent de Juda & Hieruſalem, quod judicatum eſt à Moyſe, quando convocavit Iſrael in Tabernaculum Teſtimonii, quia Gotholia fuit exlex, & filii ejus diſſiparunt domum Dei. Fiat arca & ponatur in porta domus Domini extrinſecus, & edicant in Juda & Hieruſalem: Conferes Domino, ut dixit Moyſes ad Iſrael in deſerto. Et dederunt omnes principes, & cunctus populus, & contulerunt, & conjecerunt in arcam, ita ut compleretur, & attulerunt arcam ad præpoſitos regis per manum Levitarum: & viderunt, quòd abundabat pecunia, & venit*

ſcriba regis, & Præpoſitus magni ſacerdotis, & exhauſerunt arcam, & poſuerunt in loco ſuo, & ita ſecerunt in dies, & concervaverunt argentum multum. & dedit rex, & Jojada Sacerdos facientibus opera in opificium domus Dei. Hæc autem eadem Joſephus aliqua quoque ex parte clarius prodidit. *Joam*, inquit, *regem cupido reſarciendi templi inceſsit. atque accito ad ſe Jojada pontifice juſsit, ut in omnem mitteret regionem Levitas, & ſacerdotes, qui exigerent pro unicujuſque capite dimidium ſiclum argenti, ad inſtaurationem templi, quod à Joram, Gotholia, & filiis eorum videbatur eſſe deſtructum. Pontifex verò hoc non fecit, ſciens, à nemine conferri argentum. Tertio verò & viceſimo anno regni ſui Joas Pontificem & Levitas negligentiæ arguens, juſsit, ut in proximum annum de templi inſtauratione proſpicerent. Itaque Jojadas conſilium, quod gratum fuit populo, adhibuit. fecit namque ligneam arcam, & undique muniens eam, unum ei foramen aperuit, quam ponens in templo iuxta ſacrarium, mandavit ſingulis, ut* quantum

quantum vellent, in eam mitterent per foramen, pro templi reparatione. ad quod opus libenter populus omnis acceſſit, & multum argenti, multumque auri intulit. Quo facto evacuantes arcam præſente rege ſcriba ſimul & ſacerdotes argentum enumeraverunt, quod fuerat illatum, deinde eam in eodem loco repoſuerunt, idque quotidie obierunt. Gazophylacio inde conſtituto, pecunia, à Joſia rege templum ſarcituro, iterum hauſta eſt. Sic enim IV. Regum XXII. ſcriptum eſt: *Miſit Joſias rex Scribam templi ad Helciam ſacerdotem magnum, ut conſletur pecunia, quæ illata eſt in templum Domini, quam collegerunt janitores templi à populo, deturque ſabris per præpoſitos domus Domini, qui & diſtribuant eam iis, qui operantur in templo Domini ad inſtauranda ſarta tecta templi.* Everſo inde templo ſimul etiam Gazophylacium eſt everſum, & reſtituto reſtitutum; verùm id non arca tantùm fuit, in quam pecunia jaceretur, ſed locus amplus, in quo etiam primitiæ decimæ Levitarum repoſitæ ſunt; ut Nhemiæ X. *Primitias vindemiæ &*

 olei

olei afferemus ſacerdotibus ad Gazophylacium Dei noſtri. & poſt: *Ad Gazophylacium deportabunt filii Iſrael, & filii Levi, primitias frumenti, vini, & olei.* & XIII. *Erat ſuper hoc Eliaſib ſacerdos, qui fuerat præpoſitus in Gazophylacio domus Dei noſtri. fecit ergo ſibi Gazophylacium grande: & ibi ante eum reponebant munera.* & II. Macchabæorum: *Apollonius nunciavit Seleuco regi Syriæ, innumerabilibus pecuniis refertum eſſe Gazophylacium Hieroſolymis, & communes copias immenſas eſſe, quæ non pertinerent ad rationem ſacrificiorum.* Hinc etiam legitur apud S. Marcum: *Sedens Jeſus contra Gazophylacium aſpiciebat, quomodo turba jactaret æs in Gazophylacium.* & apud S. Lucam: *Reſpiciens Jeſus vidit eos qui mittebant munera in Gazophylacium.*

Huic porrò Gazophylacio cuſtos fuit præpoſitus, quem Iſaias capite XXII. vocat ταμίαν τοῦ ἱεροῦ, id eſt quæſtorem templi: licet Latinus interpres vocet præpoſitum templi. Joſephus autem libro XVIII. gazophylacem nominat. *Stola*, inquit, *pontificis ſub*

ſigillo gazophylacis tenebatur, à quo etiam & cetera ornamenta templi aſſervabantur. Item VII. Belli. *Arcas etiam, quæ gazophylacia vocantur, incendunt, in quibus magna vis erat pecuniæ, ac veſtium, atque omnes Judæorum propè congeſtæ divitiæ.* Item: *Quin etiam Gazophylax, id eſt cuſtos ſacræ pecuniæ, comprehenſus, nomine Phinees, veſtes & cingula ſacerdotum indicavit.* Ac de legitimis quidem oblationibus hactenus.

CAPUT XVII.

De oblationibus votivis, & voluntariis.

SEQUITUR, ut dicam de oblationibus ſive ſacrificiorum, ſive donorum, quæ ex voto, vel ex voluntate confectæ ſunt; de quibus Levitici VII. *Si voto vel ſponte quis obtulerit hoſtiam.* & XXIII. *Hæ ſunt feriæ Domini, quas vocabitis ſanctiſſimas: offeretisque in eis oblationes Domino, holocauſta, & libamenta juxta ritum uniuscujusque diei, exceptis ſabbatis Domini, donisque veſtris, & quæ offeretis ex voto, vel quæ ſponte tribuetis Domino.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Vota dicta, quæ quis impetrã de gratia cauſſa ſe Deo ſoluturum ſpopondit. quæ non reddere nefas Deus conſtituit, Deuteronomii XXIII. *Quòd ſi voveris votum Domino, ne moreris reddere illud, quia quærens quæret Dominus illud abs te, & erit tibi in peccatum.* Quæ verba ſic exponit Philo de ſacrificio Abel: *Votum eſt petitio boni alicujus à Deo, mandatur autem, ut voti compos ſine mora coronam offerat Deo. In quo qui peccant, alii per beneficiorum oblivionem gratum actione ſe privant; alii per nimiam arrogantiam ſe ipſos auctores bonorum ſuorum exiſtimant, non Deum; alii bona quidem ſua ad Deum referunt, ſed ſuo ſe merito ea conſequi putant.*

Voti verò concipiendi formula fuit talis, Judicum XI. *Votum vovit Domino dicens, Si tradideris filios Ammon in manus meas; quicunque primus fuerit egreſſus de foribus domus meæ, cum holocauſtum offeram Domino.* & primo Samuelis I. *Votum vovit dicens, Domine ſi dederis ſervæ tuæ ſexum viri, dabo eũ Domino omnibus diebus vitæ ejus, & novacula non aſcendet ſuper caput ejus.* & II. Regum VII. *Vovens vovit ſervus tuus*

tuus dicens, Si reduxerit me Dominus in Hieruſalem, ſacrificabo Domino.

Qui verò faciebat quod Deo promiſerat, is votum ſolvere, & votum reddere dicebatur: ut Levitici XXII. *Qui obtulerit oblationem ſuam vel vota ſolvens, vel ſponte offerens* & II. Regum VIII. *Vadam, & reddam vota mea, quæ vovi Domino in Hebron.* & VII. Proverbiorum. *Victimas pro ſalute devovi, vota hodie reddidi.*

Extat etiam Lex de votis faciendis, & perſolvendis quæ virum hoc modo aſtringit: Numer. XXX. *Si quis virorum votum Domino voverit, aut ſe conſtrinxerit juramento, non faciet irritum verbum ſuum, ſed omne quod promiſit, implebit.* Puellam autem quæ erat in poteſtate patris, aut mulierem quæ erat in poteſtate viri, ſi promittente illa pater, aut vir tacuiſſent, ipſam obligavit; ſi contra dixiſſent, non item. Viduam autem & repudiatam jurejurando teneri voluit.

Unuſquiſque autem aut animam ſuam Deo vovit, aut res ſuas. Si animam, pretio redimere potuit; ſi animal, mutari votum non potuit, & con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſecratum Deo manſit. domum autem ſi vovit, pretio aucto redimere potuit. omnis verò æſtimatio ſiclo ſanctuarii ponderata eſt. Siclus viginti obolos habuit. Hæc & alia hujuſmodi ad votum pertinentia multis verbis tradita continentur Levitici capite extremo. Fuit autem ultimum voti genus, cùm quis ſemetipſum Domino conſecravit: de quo dictum eſt, ubi de Nazaræis eſt diſputatum.

Vota verò in templum, perinde ac cetera dona, delata eſſe, indicavit Hieremias XXXIII. cùm dixit: *Vox portantium vota in domum Domini.*

Quæ verò ſponte oblata ſunt, ea oppoſita ſunt eis quæ quis non ſolùm ex voto ſolvit, ſed etiam ex lege: ut quæ omnino à libertate voluntatis manarint. unde Judicum XII. *Pecunia, quæ offertur pro pretio animæ, & quam ſponte, & arbitrio cordis ſui inferunt in templum Domini.* & Eſdræ primo. *Adjuvent eum viri de loco ſuo, auro, & argento, & ſubſtantia, & pecoribus, excepto quod voluntariè offerunt templo Dei quod eſt in Hieruſalem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT XVIII.

De Jejunio, & ceteris afflictionibus corporis.

UT autem placandi Dei gratia ſacrificia aut oblationes fecerunt, ſic etiam orandi cauſſa jejunarunt, fleverunt, ſaccum induerent, ſeſe cinere conſperſerunt, humi proſtraverunt, atque omnino omnes humiliandi corporis rationes exquiſiverunt: idque aut publicè, aut privatim. Publicè, jejunium univerſo populo indicentes: privatim, pro ſua quiſque religione id obeuntes. Si publicè fecerunt; aut ordine fecerunt, ſemel in anno ex lege; aut extra ordinem, cum arbitrium, aut neceſſitas tulit: idque vel dies ſeptem, vel tres, vel uſque ad veſperam. Si privatim, pro ſuo quiſque arbitratu in eodem manens inſtituto peregit.

Legitimum atque ordinarium jejunium peractum eſt, die decima Septembris, in die Expiationum, idque ſolum jejunium à Deo mandatum eſt. quare dies ille Jejunium, aut dies Jejunii vocatus eſt. de quo antè dictum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

De Jejunio publico, extra ordinem indicto, agitur Paralip. ſecundo, cap. XX. *Joſaphat rex timore perterritus totum ſe contulit ad rogandum Dominum, & prædicavit jejunium univerſo Juda.* & Hieremiæ XXXVI. *Factum eſt in anno quinto Joacim regis Juda in menſe nono, prædicavere jejunium in conſpectu Domini omni populo in Hieruſalem univerſæ multitudini, quæ confluxerat de civitatibus Juda.* Et Eſdræ primo octavo: *Prædicavi ibi jejunium juxta fluvium Ahava, ut affligeremur coram Domino Deo noſtro, & peteremus ab eo viam rectam nobis.* Jejunii porrò publicè celebrati, inſignis mentio eſt Judith quarto: *Clamavit omnis populus ad Dominum inſtantia magna, & humiliaverunt animas ſuas in jejuniis & orationibus, ipſi, & mulieres eorum. & induerunt ſeſe ſacerdotes ciliciis, & infantes proſtraverunt contra faciem templi Domini. Tunc Eliachim ſacerdos Domini magnus circuivit omnem Iſrael, allocutusque eſt eos dicens: Scitote, quoniam exaudiet Dominus preces noſtras, ſi manentes permanſeritis in jejuniis & oratio-*

orationibus in conſpectu Domini. Ad hanc exhortationem ejus deprecantes Dominum permanebant in conſpectu Domini, ita ut etiam qui offerebant Domino holocauſta, præcincti ciliciis offerrent ſacrificia Domino, & erat cinis ſupra capita eorum, & ex toto corde ſuo omnes orabant Deum, ut viſitaret populum ſuum Iſrael. Item Judicum XX. *Omnes filii Iſrael venerunt in domum Dei, & ſedentes flebant coram Domino, & jejunaverunt die illo uſque ad veſperam, & obtulerunt ei Holocauſta & Pacificas victimas.* & primo Regum VII. *Congregate univerſum Iſrael in Maſſhat, ut orem pro vobis Dominum. & convenerunt in Maſphat, & hauſerunt aquam, & effuderunt in conſpectu Domini, & jejunaverunt in die illa, atque dixerunt ibi: Peccavimus Domino.* & primo Maccabæorum tertio: *Et congregati ſunt, & venerunt in Maſpha contra Hieruſalem, qui locus erat orationis in Maſpha antè in Iſrael; & jejunarunt illa die, & induerunt ſe ciliciis, & cinerem impoſuerunt capiti ſuo, & diſciderunt veſtimenta ſua.* & XIII ſecundi:

Omnibus

Omnibus petentibus à Deo miſericordiam cum fletu, & jejuniis per triduum continuum proſtratis, hortatus eſt eos Judas ut ſe præpararent.

Privati verò jejunii ratio ex his elici locis poteſt. Numerorum xxx. *Si uxor voverit, & juramento ſe conſtrinxerit, ut per jejunium, vel ceterarum rerum abſtinentiam affligat animam ſuam; in arbitrio viri erit, ſive faciat, ſive non faciat.* & xii. ſecundi Regum: *Deprecatus eſt Dominum David pro parvulo, & jejunavit jejunio, & ingreſſus ſeorſum jacuit ſuper terrā.* Unde paulò pòſt ipſe dixit: *Propter infantem, dum adhuc viveret, jejunavi, & flevi. Dicebam enim, Quis ſcit ſi forte eum mihi donet Dominus, & vivat infans?* & xxi. tertii: *Cum audiſſet Achab ſermones iſtos, ſcidit veſtimenta ſua, & operuit cilicio carnem ſuam, jejunavitque & dormivit in ſacco, & ambulavit demiſſo capite.* Et primo ſecundi Eſdræ: *Cumque hæc audiſſem, ſed, & flevi, & luxi diebus multis, & jejunabam, & orabam ante faciem Dei cæli:* & quinto quarti: *Si oraveris iterum, & ploraveris, & jejunaveris*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

veris ſeptem diebus, audies iterum horum majora: & Judith VIII. *Judith in ſuperioribus domus ſuæ fecit ſibi ſecretum cubiculum, in quo cum puellis ſuis clauſa morabatur, & habens ſuper lumbos cilicium jejunabat omnibus diebus vitæ ſuæ, præter ſabbata, & neomenias, & feſta domus Iſrael.*

Hæc igitur cùm eſſet Judæorum in jejunando conſuetudo, ſanè apparet, cur Phariſæi, qui ſe ceteris religione præſtare videri volebant, ita jejunium amplecterentur, ut bis in ſabbatho jejunarent, teſte S. Luca: & admiratione affecti ſint, cur, cùm ipſi jejunarent, diſcipuli Chriſti non jejunarent. Probatum autem eſſe ab ipſo etiam Chriſto jejunium, liquet ex eo, quòd & ipſe more Moyſis & Heliæ jejunavit, & jejunii rationem docuit, inquiens: *Cùm jejunatis, nolite fieri. ſicut hypocritæ, triſtes. exterminant enim facies ſuas, ut appareant hominibus jejunantes.*

Ut autem ſacrificia juſtitiæ & laudis dilexit magis Deus, quàm victimarum & ſanguinis; ſic juſtitiam, ſive caritatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

tatem potiorem jejunio habuit, atque omnino cordis afflictionem, quàm corporis. Indicat Iſaias LVIII. inquiens: *Nunquid tale eſt jejunium quod elegi, per diem affligere animam ſuam? nunquid contorquere, quaſi circulum, caput ſuum, & ſaccum ac cinerem ſternere? nunquid iſtud vocabis jejunium, & diem acceptabilem Domino? nonne hoc eſt magis jejunium quod elegi? diſſolve colligationes impietatis, ſolve faſciculos deprimentes, dimitte eos qui confracti ſunt, liberos, & omne onus dirumpe: frange eſurienti panem tuum, & egenos vegoſque induc in domum tuam. Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris.* Indicat item Joel: *Hæc dicit Dominus. Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & in fletu, & in planctu, & ſcindite corda veſtra, non veſtimenta veſtra.* Hæc verò mandabantur Judæis, qui ſtudioſius jejunia, quàm caritatem amplectabantur, & cibum facilius faſtidiebant, quàm peccatum averſabantur. Ac de ritibus quidem ſacris hæc dicta ſint.

CAROLI

CAROLI SIGONII
DE REPUBLICA HEBRÆORUM
LIBER V.

qui de perſonis ſacris inſcribitur.

CAPUT I.

De generibus ſacrarum perſonarum.

DIRIGE *me in veritate tua Domine, & doce me, Narrabo nomen tuum fratribus meis.* Quod enim aliud eſt nomen tuum, quam quod invocant ii quos tu in ſortem vocaſti tuam? de quibus hoc mihi libro eſt diſſerendum. Neque enim, poſtquam de locis ſacris, diebus, & ritibus dixi, relinquitur aliud, quàm ut agam de perſonis, quæ horum locorum, dierum, rituum, & omnium deniq; cæremoniarum curam & cuſto-

diam

diam habuerunt. Voco autem perſonas ſacras, quæ aut in miniſterio divino verſatæ ſunt, aut quoquo modo Dei voluntatem ac legem expoſuerunt. Hi vero fuere Pontifices, Sacerdotes, Levitæ, Cantores, Janitores, & Nathinæi. Item Nazaræi, Prophetæ, & Scribæ cum ſectis eorum. Horum autem officia cùm explicabimus, ſimul etiam munera Leviticæ tribus, quæ ſecreta à ceteris fuit, expediemus; quia huic religionis, reliquis ipſius adminiſtratio reipublicæ obtigit. Levitas enim, ut Numerorum tertio ſcriptum eſt, ſibi aſcivit Deus pro primogenitis Hæbræorum, quos ſibi deſtinarat jam tum, cùm primigenas Ægyptiorum perculerat. Quos ut ſorte prædiorum orbavit, ſic ſummis aliis præmiis atque honoribus decoravit. nam & participes eorum quæ Deo à gratis hominibus offerebantur, effecit, & ſolum cultum Dei tractare tanquam curam ſortemque propriam, voluit, ſic enim XVIII Num. ad Aaron loquens adjecit: *In terra eorum nihil poſſidebis, nec habebis partem inter eos. ego pars & hæreditas tua*

in medio filiorum Iſrael. filiis autem Levi dedi omnes decimas Iſraelis in poſ-ſeſſionem pro miniſterio, quo ſerviunt mihi in Tabernaculo fœderis. Ordiamur ergo à Pontificibus.

CAPUT II.

De Pontificibus.

UT autem omnium ſacrorum principatum tenuere ii qui Sacerdotes dicti ſunt, ſic inter omnes ſacerdotes excelluit is quem Pontificem appellarunt. Itaque in ſacris libris non ſolum ſacerdos, ſed etiam ſacerdos primus, ſacerdos magnus, ſacerdotum princeps, ſive more Latino, Pontifex nuncupatur. quo conſtituto reliqui ſimpliciter ſacerdotes, & ſacerdotes ſecundi, ſive ſecundi ordinis appellati; ut XXIII quarti Regum: *Præcepit Joſias rex Helciæ ſacerdoti magno, & ſacerdotibus ſecundi ordinis, & janitoribus.* & IV Judith: *Eliachim ſacerdos Domini magnus.* & III Neemiæ: *Eliaſib ſacerdos magnus.* & XXV Regum: *Abſtulit princeps militia Saraiam ſacerdotem primum*

& Sophontam ſacerdotem ſecundum; recte. Saraias enim pontificatu maximo, Sophonias ſimplici ſacerdotio fungebatur. Si ergo tanta ſacris ipſius pontificis auctoritas fuit, ut ceteris omnibus dignitate præſtiterit, profectò qui diſerte pontificatum expreſſerit, magna fundamenta ad reliqua intelligenda poſuerit. Dicamus igitur de pontifice, lectore ante admonito, quoniam Deus Aaronem Moyſis fratrem ex tribu Levi pontificem, filios vero ejus ſacerdotes conſtituit, propterea quæ de Aarone dicentur, ad pontificem; quæ de filiis, ad ſacerdotes referenda videri; præterea verò, quoniam Deus Exodi XXVIII, Tabernaculo explicito, de Pontifice ita præcepit, ut primum de veſtibus ejus, deinde de conſecratione, tum de conditionibus, ad extremum de muneribus egerit, ob id & nos quoque eundem ordinem in docendo conſervaturos.

VESTES ergo pontificiæ fuere octo, Superhumerale, Rationale, Tunica hyacinthina, Tunica linea ſtricta, Feminalia linea, Baltheus, Tiara,

ra, & Lamina aurea. his enim Deus mandavit Moyſi ut Aaronem pontificem deſignatum indueret. Non gravabor in hoc quoque primum verba referre legis, deinde ea alienis auctoritatibus illuſtrare. ſic igitur Deus de SUPERHUMERALI præcepit: *Facient Superhumerale de auro, & hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta, opere polymito. duas oras junctas habebit in utroque latere ſummitatum, ut in unum redeant, ſumesque duos lapides onychinos, & ſculpes in eis nomina filiorum Iſrael. ſex nomina in lapide uno, & ſex reliqua in altero juxta ordinem nativitatis eorum.* Adjicit inde de RATIONALI hoc modo: *Rationale quoque judicii facies opere polymito juxta texturam ſuperhumeralis ex auro, hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta. quadrangulum erit, & duplex. menſuram palmi habebit tam in longitudine, quam in latitudine: ponesque in eo quatuor ordines lapidum. in primo verſu erit lapis ſardius, & topazius, & ſmaragdus; in ſecundo carbunculus, ſapphirus, & jaſpis; in tertio ligu-*

rius, & achates, & amethyſtus; in quarto chryſolitus, onychinus, & beryllus. incluſi auro erunt per ordines ſuos, habebuntque nomina filiorum Iſrael, duodecim nominibus calabuntur, ſinguli nominibus ſingulorum per XII tribus. portabitque Aaron nomina filiorum Iſrael coram Domino ſuper utrumque humerum ob recordationem. portabitque Aaron nomina filiorum Iſrael in Rationali judicii ſuper pectus ſuum; quando ingredietur Sanctuarium coram Domino, & geſtabit judicium filiorum Iſrael in pectore ſuo in conſpectu Domini ſemper. Pergit inde de TUNICA HYACINTHINA his verbis: *Facies & Tunicam ſuperhumeralis totam hyacinthinam, in cujus medio ſupra erit capitium, & ora per gyrum ejus textilis, ſicut fieri ſolet in extremis veſtium partibus, ne facile rumpantur. deorſum verò ad pedes ejuſdem tunicæ per circuitum quaſi mala punica facies ex hyacintho, & purpura, & cocco bis tincto, miſtis in medio tintinnabulis, ita ut tintinnabulum ſit aureum, & malum Punicum. & veſtietur ea Aaron in officio miniſterii,*

rii, ut audiatur ſonitus, quando ingreditur & egreditur Sanctuarium in conſpectu Domini, & non moriatur. Inde ſubjicit brevi de Tunica LINEA STRICTA, & reliquis, inquiens: *Stringesque* TUNICAM *byſſo, &* TIARAM *byſſinam facies, &* BALTHEUM *opere plumarii. Facies &* LAMINAM *de auro puriſſimo, in qua ſculpes opere cælatoris Sanctum Domino, ligabisque eam vitta hyacinthina, & erit ſuper tiaram imminens fronti pontificis. portabitque Aaron iniquitatem eorum quæ obtulerunt & ſanctificaverunt filii Iſrael in cunctis muneribus & donariis ſuis. erit autem lamina ſemper in fronte ejus, ut placatus ſit ei Dominus.* Ad extremum adduntur etiam FEMINALIA, his verbis: *Facies & feminalia linea, ut operiant carnem turpitudinis ſuæ à renibus uſque ad ſemora; & utentur eis Aaron, & filii ejus, quando ingredientur Tabernaculum Teſtimonii, vel quando propinquant altari, ut miniſtrent in Sanctuario, ne iniquitatis rei moriantur.* Hæc præcipiuntur in Exodo. facta vero narrantur Levitici VIII. ita: *Moyſes veſtivit*

ſtivit Aaron Sabucula linea, accingens eum Baltheo, & induens Tunica hyacinthina, & deſuper Humerale impoſuit, quod aſtringens cingulo aptavit Rationali, in quo erat Doctrina & Veritas. Cidari quoque texit caput, & ſuper eam contra frontem poſuit Laminam auream conſecratam in ſanctificatione, ſicut præceperat ei Dominus. Atque hæc quidem in Lege.

Qualia vero hæc veſtimenta fuerint, clarius Joſephus expoſuit, qui ſtante templo floruit. à quo S. Hieronymus hæc, epiſtola CXXVIII ſumſit, quæ in hunc locum rei declarandæ cauſſa intexere libuit.

Lineæ feminalibus, quæ uſque ad genua & poplites veniunt, verenda celantur, & ſuperior pars ſub umbilico vehementer aſtringitur, ut ſi quando expediti mactant victimas, tauros, & arietes trahunt, portantque onera, & in officio miniſtrandi ſunt, etiamſi lapſi fuerint & femora revelaverint, non pateat quod opertum eſt. Refert Joſephus hæc feminalia de byſſo retorta ſolere contexi, & poſtquam inciſa fuerint, acu conſui, non enim in tela poſſe ejuſmodi fieri.

Secunda ex lino tunica talaris, duplici ſindone, quam & ipſam Joſephus byſſinam vocat, quod in Hebræo ſermone in lineam vertitur. hæc adhæret corpori, & tam arcta eſt, & ſtrictis manicis, ut nulla omnino in veſte ſit ruga; & uſque ad crura deſcendat. Hanc vulgarem camiſiam poſſis dicere.

Tertium genus eſt veſtimenti cingulum, vel baltheus, vel zona. Hoc in ſimilitudinem pellis colubri, quæ exuit ſenectutem; ſic in rotundum textum eſt, ut marſupium longius putes, textum eſt autem ſub tegmine cocci, purpuræ, hyacinthi, & ſtamine byſſino ob decorem, & fortitudinem, atque ita polymita arte diſtinctum, ut diverſos flores, ac gemmas artificis manu non textas, ſed additas arbitreris. Lineam tunicam, de qua diximus inter umbilicum ac pectus hoc ſtringunt baltheo, qui quatuor digitorum habens latitudinem, atque ex una parte ad crura dependens, cum ad ſacrificia curſu & expeditione opus eſt, in lævum humerum retorquetur.

Quartum genus eſt veſtimenti rotun-

dam pileolum, quaſi ſphæra media ſit diviſa, & pars una ponatur in capite. Tiaram Græci, & noſtri appellant, non habet acumen in ſummo, nec totum uſque ad comam caput tegit; ſed tertiam partem à fronte inopertam relinquit: atque ita in occipitio vittæ conſtrictum eſt, ut non facile labatur ex capite. eſt autem byſſinum, & ſic fabrè opertum linteolo, ut nulla acus veſtigia extrinſecus appareant. His quatuor veſtimentis, id eſt ſeminalibus, tunica linea, cingulo, & pileo tam ſacerdotes, quam pontifices utuntur. reliqua quatuor proprie pontificum ſunt.

Quorum unum eſt tunica talaris tota hyacinthina, ex lateribus ejuſdem coloris aſſutas habens manicas, & in ſuperiori parte, qua collo inſuitur, aperta, quod vulgo capitium vocant, oris firmiſſimis ex ſe textis, ne facile rumpatur. in extrema parte, id eſt ad pedes, ſeptuaginta duo ſunt tintinnabula, totidem mala Punica, iiſdem contexta coloribus, ut ſupra cingulum. inter duo tintinnabula unum malum eſt, inter duo mala

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

unum tintinnabulum, ut alterum ſibi media ſint.

Sextum eſt veſtimentum, quod Hebraica lingua dicitur Ephod, id eſt ſuperhumerale, & ſolis convenit pontificibus, ex hyacintho, byſſo, cocco, purpura, & auro contextum. Auri laminæ mira tenuitate tenduntur, ex quibus ſecta fila torquentur cum ſubtegmine trium colorum, hyacinthi, cocci, purpuræ, & cum ſtamine byſſino, & efficitur palliolum miræ pulchritudiis, perſtringens fulgore oculos in modum caracallarum, ſed abſque cucullis. contra pectus nihil contextum eſt, & locus futuro Rationali derelictus. in utroque humero habet ſingulos lapides clauſos, & aſtrictos auro. onichini, aut ſmaragdi ab interpretibus verſi. Joſephus ſardonichas vocat, & in ſingulis lapidibus ſena patriarcharum nomina ſunt, quibus Iſraeliticus populus dividitur; in dextro humero majores filii Jacob, in lævo minores ſcripti ſunt, ut pontifex ingrediens Sancta Sanctorum nomina populi, pro quo rogaturus eſt Dominum, portet in humeris.

Septimum vocatur Rationale. Pannus

eſt brevis ex auro, & quatuor textus coloribus iiſdem, quibus Superhumerale, habens magnitudinem palmi per quadrum, & duplex, ne facile rumpatur. intexti ſunt enim ei duodecim lapides miræ magnitudinis atque pretii per quatuor ordines, ita ut in ſingulis verſiculis terni lapides collocentur. in primo ordine ſardius, topazius, ſmaragdus ponitur; in ſecundo carbunculus, ſapphirus, jaſpis; in tertio lyncurius, achata, amethyſtus; in quarto chryſolithus, onychinus, beryllus. ſatisque miror, cur hyacinthus pretioſiſſimus lapis horum numero non ponatur, niſi forte ipſe eſt alio nomine lyncurius. in ſingulis lapidibus ſecundum ætates duodecim tribuum ſculpta nomina ſunt. Per quatuor Rationalis angulos quatuor annuli ſunt aurei habentes contra ſe in Superhumerali alios quatuor, ut cum appoſitum fuerit Rationale in loco, quem in Ephod diximus derelictum, annulus veniat contra annulum, & mutuo ſibi vittis copulentur hyacinthinis. Porro ne magnitudo & pondus lapidum contexta ſtamina rumperent, auro ligati ſunt atque concluſi. nec ſufficit
hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

hoc ad firmitatem, niſi & cathenæ ex auro fierent. quæ ob pulchritudinem fiſtulis aureis tegerentur, haberentque & in Rationali ſupra duos majores annulos, qui uncinis Superhumeralis aureis necterentur, & deorſum alios duos. nam poſt tergum in Superhumerali contra pectus & ſtomachum ex utroque latere erant annuli aurei, qui cathenis cum Rationalis inferioribus annulis jungebantur. atque ita fiebat, ut aſtringerentur & Rationale Superhumerali, & Superhumerale Rationali, ut una textura contra videntibus putaretur.

Octavum eſt lamina aurea, in qua eſt ſcriptum nomen Dei Hebraicis quatuor litteris, quod apud illos ineffabile nuncupatur. Hic ſuper pileolum lineum, & commune omnium ſacerdotum in pontifice plus additur, ut in fronte vitta hyacinthina conſtringatur, totamque pontificis pulchritudinem Dei vocabulum coronet, & protegat. Hæc S. Hieronymus ex Joſepho.

Apud eundem porrò Joſephum quædam alia memorabilia ab illo prætermiſſa leguntur, ut de lapidibus

Super-

Superhumeralis, & Rationalis, & Pileo hyacinthino. Nam de lapidibus ſic ſcribit: *Lapides, quos ſerebat ſuper humerum pontifex, erat ſardonyches. cum autem Deus ſacrificiis adeſſet, is qui in dextro humero portabatur, micabat, & ſplendorem tantum emittebat, ut etiam procul poſitis illuceſceret, cùm prius ea luce careret. Per duodecim autem lapides Rationalis Deus victoriam pugnaturis pronunciabat. tanto enim ſplendore fulgebant, cum nondum exercitus moveretur, ut omnibus conſtaret, eorum auxilio adeſſe Deum. Ceſſavit autem Rationale & ſardonix annis jam ducentis, antè quam ego hæc conſcriberem, cum Deus moleſte ferret transgreſſiones legum.* Quod tempus, ſi veterum ſæculorum memoria replicetur; in regis Joannis Hyrcani ætatem incurrit. De pileo vero idem ſic prodit: *Præter communem cum ſacerdotibus pileum pontifex alterum pileum habuit conſutum ex hyacintho, variatum. quem corona aurea circumdedit, quæ tribus ordinibus diſtincta fuit. ſuper quam in medio floruit calyx aureus herbæ, quæ à*

Græcis

Græcis dicitur hyoſcyamo ſimilis. Hoc idem Talmudiſtæ tradunt de lapidibus Rationalis, qui ſplendeſcere deſierunt, verum id jam inde à conſtructione ſecundi templi contigiſſe narrant. Hæc de veſtibus.

CONSECRATIO vero pontificis per ſeptem dies hoc modo facta eſt. Qui futurus erat ſacerdos, primum ad altare offerebatur, deinde aqua lavabatur, tum veſtibus, quas diximus, induebatur, inde capiti oleum ſanctum infundebarur, demum ſacrificio præcipuo facto conſecrabatur, atque ejus ſanguine altare & veſtes aſpergebantur. Hæc vero Exodi XXIX. ſic præcepit Deus: *Sed & hoc facies, ut mihi in ſacerdotio conſecrentur. Cum laveris Aaron cum filiis ſuis aqua, indues eum veſtimentis Linea, & Tunica, & Superhumerali, & Rationali, quod conſtringes Baltheo, & pones Tiaram in capite ejus, & Laminam ſanctam ſuper tiaram, & oleum unctionis ſundes ſuper caput ejus. atque hoc ritu conſecrabitur. Poſtquam initiaveris manus ejus, applicabis & vitulum coram Tabernaculo Teſtimonii,*

&

& quæ ſequuntur. Quæ verò mandata ſunt in Exodo, ea perfecta referuntur in Levitico cap. VII. nempe Aaronem oblatum, lotum, veſtitum, unctum: *Moyſes congregata omni turba ante fores Tabernaculi obtulit Aaron. cumque laviſſet eum, veſtivit pontificem ſubucula linea, accingens eum balteo, & induens tunica hyacinthina, & deſuper humerale impoſuit, quod aſtringens cingulo aptavit Rationali, in quo erat Doctrina & Veritas. Cidari quoque texit caput, & ſuper eam contra frontem poſuit laminam auream conſecratam in ſanctificatione. Tulit & unctionis oleum, quo linivit tabernaculum cum omni ſupellectile ſua. cumque ſanctificans aſperſiſſet altare ſeptem vicibus, unxit illud, & omnia vaſa ejus, labrumque cum baſi ſua ſanctificavit oleo; quod fundens ſuper caput Aaron, unxit eum, & conſecravit.* Demum affert ſolemne ſacrificium conſecrationis. quod hoc modo factum eſt ex mandato Dei: *Obtulit vitulum pro peccato, cumque ſuper caput ejus poſuiſſet Aaron manus ſuas, immolavit eum hauriens ſanguinem, & tincto*

digito

digito tetigit cornua altaris per gyrum, quo expiato & ſanctificato ſudit reliquum ſanguinem. ad fundamenta ejus, adipem vero, qui erat ſuper vitalia, & reticulum jecoris, duoſque renunculos cum arvinulis ſuis, adolevit ſuper altare; vitulum cum pelle, & carnibus, & fimo, cremans extra caſtra. Obtulit & arietem in holocauſtum ſuper cujus caput cùm impoſuiſſet Aaron manus ſuas, immolavit eum, & fudit ſanguinem ejus per circuitum altaris, ipſumque arietem in ſruſtra concidens, caput ejus, & artus, & adipem adolevit igni; lotis prius inteſtinis, & pedibus: totumque ſimul arietem incendit ſuper altare eò quòd eſſet holocauſtum ſuaviſſimi odoris Domino. Obtulit & arietem ſecundum in conſecrationem ſacerdotis, poſuitque ſuper caput ejus Aaron manus ſuas. quem cum immolaſſet Moyſes, ſumens de ſanguine ejus tetigit extremum auriculæ dextræ Aaron, & pollicem manus ejus dextræ, ſimiliter & pedis. reliquum ſudit ſuper altare per circuitum, adipem vero, & caudam, omnemque pinguedinem quæ operit inteſtina reticulumq; jecoris, & duos

renes cum adipibus ſuis, & armo dextro, ſeparavit. Tollens autem de caniſtro azymorum, quod erat coram Domino, panem abſque fermento, & collyridam conſperſam oleo, laganumque poſuit ſuper adipes, & armum dextrum, tradens ſimul omnia Aaron. qui poſt quam levavit ea coram Domino, rurſum ſuſcepta de manibus ejus adolevit ſuper altare Holocauſti, eò quod conſecrationis eſſet oblatio in odorem ſuavitatis ſacrificii Domino. tulitque pectuſculum elevans illud coram Domino de ariete conſecrationis in partem ſuam: aſſumensque unguentum, & ſanguinem qui erat in altari, aſperſit ſuper Aaron, & veſtimenta ejus. Cumque ſanctificaſſet eum in veſtitu ſuo, præcepit ei dicens: Coquite carnes ante fores Tabernaculi, & ibi comedite eas. panes quoque conſecrationis edite, qui poſiti ſunt in caniſtro, ſicut præcepit mihi Dominus dicens: Aaron & filii ejus comedent illos. quidquid autem reliquum fuerit de carne, & panibus, ignis abſumet. De oſtio quoque Tabernaculi non exibitis ſeptem diebus, uſque ad diem quo complebitur tempus conſecrationis veſtræ.

Septem

Septem enim diebus finitur conſecratio, ſicut in præſentiarum factum eſt. Hæc vero his verbis declaravit Philo libro tertio de vita Moyſis: *Poſtquam Moyſes inquit ſacerdotes ſacratis veſtibus, ſumſit unguentum ſuaveolentiſſimum; confectum arte unguentaria, quo primum ſubdialia vaſa, altare labrumque perunxit aſperſa ſepties, deinde Tabernaculum, & ſacra vaſa ſingula, arcam, candelabrum, thymiaterium, menſam, calices, phialas, ceteraque ſacrificiis ſervientia. poſtremo adductum pontificem inunxit profuſo largiter in caput ejus ſacro unguine. His rite peractis jubet adduci vitulum, & duos arietes; vitulum, ut offerret in remiſſionem peccatorum, ſubindicans, cuivis nato etiam bono, vel ob hoc ipſum, quod natus ſit, cognatum eſſe peccatum; propterea placandum eſſe Deum precibus & victimis, ne iratus ſæviat: arietem autem unum, qui adoleretur ſolidus auctori rerum omnium, cujus benignitate pro ſe quiſque fruitur elementis omnibus; alterum autem ad abſolutam eorum qui ſacrabantur purificationem, quem apte Conſecrationis cognominavit,*

navit, quod per hoc ſacrificium initiarentur ſacerdotes Dei. ejus ſanguinis partem circum altare profudit, partem excepit phiala, eoque tinxit tria membra initiatorum, auriculam extremam, manum extremam, pedem extremum: ſignificans virum perfectum debere purum eſſe ſermone, opere, tota vita. ſermonem enim auditus indicat, manus ſignificat opera, pes totius vitæ tranſitum. ſumſit inde ex eo, quod circum altare profuſum erat vel ex unguento, vel victimis omnibus, eoque permiſto ſacerdotes aſperſit, volens eos non ſolum externæ, ſubdivaliſque ſanctitatis fieri participes, verum etiam internæ, quando ſacra facturi erant in adytis, in quibus omnia perunctā ſacro unguento fuerant. deinde aliis quoque cæſis victimis, tum pro ſacerdotibus ipſis, tum pro ſenatu, ac gente univerſa fratrem introduxit in Tabernaculum. erat enim is dies octavus à conſecratione, hujus feſti ultimus. ſuperiores enim ſeptem, fratri filiiſque ejus initiandis dati fuerant.

CONDITIONES verò illi impoſitæ aliæ impedimentum attulerunt, ne

ne pontifex fieri poſſet; aliæ factum quibuſdam quaſi vinculis obligarunt. Primæ ſic expreſſæ ſunt Levitici XXI: *Pontifex, ſuper cujus caput fuſum eſt unctionis oleum, & cujus manus in ſacerdotio conſecratæ ſunt, veſtitusque eſt ſanctis veſtibus, non erit mancus debilis, cæcus, claudus, habens maculam, albuginem, aut ejusmodi alia vitia corporis.* Unde ſcripſit Philo de ſacrificiis: *Sacrificare nulli ſacerdoti, niſi integro, permittitur, cui ne minima quidem inſit labecula.* & Ariſtobulus rex, ut prodit Ioſephus cùm Hyrcano fratri ſuo pontificatum abrogaviſſet, naſum præſecuit, ut mutilato corpore illi ſpem recuperandi honoris, atque adeò etiam facultatem adimeret. Secundo ita: *Caput ſuum non diſcooperiet, veſtimenta ſua non ſcindet, & ad omnem mortuum non ingredietur omnino, ſuper patre quoque ſuo & matre ſua non contaminabitur, nec egredietur de ſanctis, ne polluat Sanctuarium Domini, quia oleum ſanctæ unctionis Dei ſui ſuper eum eſt. virginem ducet uxorem, viduam autem, & repudiatam, & ſordidam, & meretri-*

cem non accipiet, ſed puellam de populo ſuo, ne communicet ſtirpem generis ſui, vulgo, gentis ſuæ. In quæ ſic Philo de monarchia: *Quoniam nemo, niſi vir, cooptatur in ſacerdotium, non cariturus amplexuum cupidine, quæruntur ei caſtæ virginis nuptiæ, ſanctis prognatæ parentibus. meretricem enim pariter animo impuram atque corpore, ne aſpicere quidem ei licet, etiam ſi quæſtu relicto ad bonam frugem ſe recepit, eò quòd olim pollutum vitæ inſtitutum ſequuta ſit.*

Poſtremo OFFICIA ejus, quæ in lege præcepta ſunt, hæc fuerunt: ut Tabernaculum ingreſſus quotidie lucernas concinnaret, ingreſſus vero Sanctuarium incenſum ad altare Thymiamatis adoleret, ſingulis ſeptimanis panes Propoſitionis conficeret, ac ſibi haberet, diebus feſtis ſacrificia populi unà cum ſacerdotibus faceret: ſemel autem in anno in die Expiationum, ſacris veſtibus indutus, ingreſſus Sanctuarium ipſum cum altari Thymiamatis ab labibus & peccatis populi expiaret, & ſimul pro ſe, ac domo ſua, & toto populo preces funderet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

De Lucernis ſic Levitici XXIIII: *Præcipe filiis Iſrael, ut afferant tibi oleum de olivis puriſsimum ac lucidum ad concinnandas lucernas jugiter. Extra velum Teſtimonii in Tabernaculo fœderis ponet eas Aaron à veſpere uſque in manè coram Domino, cultu rituque perpetuo in generationibus veſtris; ſuper candelabrum mundiſsimum ponentur ſemper in conſpectu Domini.* Unde XII. ſecundi Paralip. ſcriptum eſt: *Eſt apud nos candelabrum aureum, & lucernæ ejus, ut accendantur ſemper ad veſperam.* & primo ſecundi Maccabæorum: *Obtulimus ſacrificium, & ſimilaginem, & accendimus lucernas, & propoſuimus panes.*

De adolendo incenſo ad ea quæ ſupra dicta ſunt, hæc adjicimus. Secundo primi Regum. *Elegi Aaron mihi in ſacerdotem, ut aſcenderet ad altare meum, & adoleret mihi incenſum, & portaret Ephod coram me.* In ſexto primi Paralip. *Aaron, & filii ejus adolebant incenſum ſuper altare holocauſti, & ſuper altare thymiamatis in omne opus Sancti Sanctorum, & ut precarentur pro Iſrael juxta omnia quæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

præceperat Moyſes. & XXVI: *Separatus eſt Aaron, ut miniſtraret Sancto Sanctorum ipſe & filii ejus in ſempiternum, & adoleret incenſum Domino ſecundum rituum ſuum, & benediceret nomini ejus in perpetuum.*

De Panibus ſic XXIIII Levitici: *Accipies quoque ſimilam, & coques ex ea duodecim panes, qui ſinguli habebunt duas decimas; quorum ſenos altrinſecus ſuper menſam puriſſimam coram Domino ſtatues. & pones ſuper eos thus lucidiſſimum, ut ſit panis in monumentum oblationis Domini. Per ſingula ſabbata mutabuntur coram Domino ſuſcepti à filiis Iſrael fœdere ſempiterno: eruntque Aaron, & filiorum ejus, ut comedant eos in loco ſancto: quia ſancta ſanctorum eſt de ſacrificiis Domini jure perpetuo.* De iiſdem ſic legitur primo Regum XXI. *Dixit Abimelech ſacerdos Davidi panes petenti,* Non *habeo laicos panes ad manum, ſed tantùm panem ſanctum. Dedit ergo ei ſacerdos ſanctificatum panem. neque enim erat ibi panis, niſi tantùm panes Propoſitionis, qui ſublati fuerant à facie Domini, ut ponerentur panes calidi,*

Un-

Unde ſcripſit S. Matthæus XII. *Dixit Jeſus Phariſæis: Non legiſtis, quid fecerit David, quando eſuriit, & qui cum eo erant: quomodo intravit in domum Dei, & panes Propoſitionis comedit, quos non licebat ei edere, neque iis qui cum eo erant, niſi ſolis ſacerdotibus?* & primo ſecundi Maccab. *Accendimus lucernas, & propoſuimus panes.* & primo Paralip. IX. *De filiis Cahat ſuper panes erant Propoſitionis, ut ſemper novos per ſingula ſabbata præpararent.*

De ſacrificiis in diebus feſtis agendis, præter ea quæ de ſingulis ſacrificiis & diebus feſtis ſuprà ex Lege protulimus, teſtis eſt Joſephus VI. Belli inquiens: *Pontifex cum ſacerdotibus aſcendebat ad templum ſeptimo quoque die, & Calendis, & in annuis feſtivitatibus populi, & ſacrificabat velaminé præcinctus uſque ad genitalia, lineum intrinſecus habens uſque ad pedes, & ſuper hyacinthinum indumentum rotundum, ex quo fimbriæ pendebant alternis nodis aurea tintinnabula & mala granata ſuſtinentes.*

De Expiationibus ſuprà dictum eſt,

cùm de feſto die expiationum eſt dictum. quo ex loco illud etiam repetendum eſt, quod eſt XVI. Levitici: *Loquere ad Aaron, ne omni tempore ingrediatur Sanctuarium quod eſt intra velum coram Propitiatorio, quo tegitur Arca, ne moriatur, niſi hæc ante fecerit. Vitulum pro peccato offeret, & arietem in Holocauſtum. tunica linea veſtietur, feminalibus lineis verenda celabit, ac cingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti, ſuſcipietque ab univerſa multitudine filiorum Iſrael duos hircos pro peccato, & unum arietem in holocauſtum. Cumque obtulerit vitulum, & oraverit pro ſe ac domo ſua, duos hircos ſtare faciet coram Domino in oſtio Tabernaculi Teſtimonii: mittenſque ſuper utrumque ſortem, unam Domino, & alteram capro emiſſario, cujus exierit ſors Domino, offeret illum pro peccato:* & reliqua, quæ longa oratione texuntur de vitulo, & hircis in expiationem peccatorum mactandis. Quæ qui cognoſcere voluerit, ad ſuperiorem, ut dixi, locum redibit. Hoc verò fecit Pontifex ſemel in anno, & ſolus Sancta

Sancto-

Sanctorum ingreſſus. Sic enim præceptum eſt Exodi xxx. *Deprecabitur Aaron ſuper cornua altaris thymiamatis ſemel per annum in ſanguine, quod oblatum eſt pro peccato, & placabit ſuper eo in generationibus veſtris.* Atque hoc idem etiam ſignificavit S. Paulus ad Hebræos ix. *In priore Tabernaculo ſemper introibant ſacerdotes ſacrificiorum officia conſummantes, in ſecundo autem ſemel in anno ſolus pontifex non ſine ſanguine.* declaravit autem Philo de legatione ad Cajum. *Sanctuarium ſemel quotannis pontifex ingreditur Jejunii tempore, tantùm odores incenſurus, & ex more vota facturus, ut felix annus & pax contingat omnibus hominibus. De cetero ſi quis non dico plebejus Judeus, ſed ſacerdos vel à ſummo proximus, imo is ipſe pontifex ſi duobus anni diebus, aut eadem die ter quaterve introierit, capite luet abſque venia. tantam religionem adytorum voluit eſſe legislator; ut hæc ſola inacceſſa intactaque ſervarentur.* & ſecundo de monarchia: *Intima templi nemini videre fas eſt, præterquam ſoli pontifici, & id ei quoque*

uno die duntaxat anniverſario permittitur, quo introſpicit omnia: inſert autem odoramenta, & ſoculum cum ignitis carbonibus. ibi multo ſuffitu ſumus circumquaque offunditur, & viſum obſuſcat, nec ſinit longius proſpicere. Item Joſephus VI. Belli. *Superhumerali, & Rationali pontifex utebatur ſolùm, cùm Sancta Sanctorum ingrediebatur. quod ſemel in anno ſolus faciebat, quo die cunctis jejunare mos erat.* & ſecundo adverſus Appionem: *Templum quatuor porticus habuit in circuitu, quarum ſingulæ propriam ſecundum legem cuſtodiam habuerunt. In exteriorem ingredi omnibus licuit, etiam alienigenis, mulieribus tantum menſtruatis prohibitis. in ſecundam mares cum uxoribus ſi munda eſſent, inibant. in tertiam mares, qui mundi erant, aut purificati, in quartam ſacerdotes ſtolis induti ſacerdotalibus, in adytum ſoli pontifices propria ſtola amicti.* Quod autem ſcriptum eſt, pontificem ſemel in anno ſolum Sancta eſſe ingreſſum, S. Auguſtinus interpretatur, eum quotidie quidem ingreſſum eſſe propter incenſum, at

ſemel

ſemel in anno propter expiationem cum ſanguine purificationis. Verùm poſſumus etiam dicere, cum quotidie quidem Sanctuarium eſſe ingreſſum, ſed ſacerdotum comitatu ſtipatum, ſemel autem in anno ſolum, id eſt ſine ſacerdotibus, in die Expiationum. Siquidem Levitici XVI. ſcriptum eſt: *Nullus hominum ſit in Tabernaculo, quando pontifex Sanctuarium ingreditur, ut roget pro ſe, & pro domo ſua, & pro univerſo cœtu Iſrael, donec egrediatur.* Hactenus de iis quæ propoſita fuerant, veſtibus, conſecratione, conditionibus, officiiſque Pontificum. Nunc de electione illorum dicamus.

HÆC igitur dignitas data eſt Aaroni primùm ex mandato Dei, ut perpetuò in poſteritate ejus maneret. Id autem mandarat Deus Exodi XXVIII. inquiens: *Legitimum ſempiternum erit Aaron, & ſemini ejus poſt eum.* & ſequenti. *Veſtem ſanctam, qua utetur Aaron, habebunt filii ejus poſt eum, ut ungantur in ea, & conſecrentur manus eorum. Septem diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit conſtitu-*

tus

tus de filiis ejus, qui ingredietur Tabernaculum Teſtimonii, ut miniſtret in Sanctuario. & XXIII. primi Paralip. *Separatus eſt Aaron, ut miniſtraret in Sancto Sanctorum ipſe, & filii ejus in ſempiternum.* Itaque mortuo Aarone delatus eſt pontificatus ad Eleazarum filium ejus. Inde poſteri Eleazari deinceps illum honorem ceperunt, ita ut filius patrem exciperet. Quare ad Phinees Eleazari filium dixit Deus: *Erit tam ipſi, quàm ſemini ejus pactum ſacerdotii ſempiternum.* tertio loco tranſit ad poſteros Ithamari, qui fuerat frater Eleazari. inde poſt aliquot annos rurſus rediit ad ſtirpem Eleazari, atque in ea manſit uſque ad tempora regum Syriæ poſt reverſionem ex Babylonia. Quo tempore pontificatus, lapſis rebus, ad alias familias Leviticas quidem, verùm non ab Aarone fluentes, regum beneficio eſt traductus. quorum primi fuere reges Syriæ, ſecundi reges Judæorum proſelyti, tertii duces Romani, qui Syriæ ac Judææ provinciæ præfuerunt. Quin etiam idem pontificatus perpetuus

ſtuus ita fuit, ut tandiu quiſque teneret, quoad vita ſuppeditaret. Deinde Græcorum regum arbitrio in annum atque annos tribui cœptus eſt. Addo etiam, pontifices uſque ad tranſmigrationem, rerum tantum ſacrarum procurationem geſſiſſe, cùm reges remp. gubernarent; poſtquam autem Judæi in patriam reſtituti ſunt, pontificibus & ſacra, & remp. eſſe, teſte Joſepho, commiſſam. Itaque Aſſamonæorum familia è tribu Levi cùm paullo pòſt ſummam poteſtatem in rep. eſſet adepta, ſibi non ſolùm principatum, ſed etiam pontificatum aſcivit, ac mox principatum in regnum convertit, ita ut iidem pontifices ac reges eſſent. Quibus amotis tum demum divino conſilio natus eſt Jeſus Chriſtus, qui rex & pontifex Judæorum in perpetuum eſſet. Nam Chriſtus unctum ſignificat, quo modo regem ac pontificem appellabant. Unde dixit S. Paulus ad Hebræos XI. *Jeſus factus eſt ſecundum ordinem Melchiſedec pontifex in æternum.* Nomina verò & ſeries pontificum hæc fuerunt.

AARON filius Amram, nepos Cahat, pronepos Levi, primus pontifex à Moyſe fratre veſtitus, & conſecratus in deſerto Sinai. Exod. 28. Levit. 8.

ELEASAR Aaronis F. mortuo patri ſucceſſit juſſu Dei. Num. 20. Ioſue 14. moritur poſt Ioſue Ioſue 24.

PHINEES Eleazari F. De hoc ſic ſcriptum eſt Num. 25. *Dixit Deus: Ecce ego do Phinei pacem fœderis mei, & erit tam ipſi quàm ſemini ejus pactum ſacerdotii ſempiternum, quia zelatus eſt pro Deo ſuo.* Ioſue 22. Jud. 20. ubi ita ſcribitur: *Eo tempore in Silo erat arca fœderis Domini, & Phinees filius Eleazari filii Aaron præpoſitus domus.* Ex quo apparet, vixiſſe uſque ad tempora Samſonis Iudicis. Item ſecundo Maccabæorum libro primo: *Phinees zelando zelum Dei accepit teſtamentum ſacerdotii æterni.*

ABISVE Phineis F.

BUQUIS Abiſve F.

OZIS Buquis F.

Horum pontificum meminit tantùm Ioſephus libro Ant. quinto, cap. ult. Scriptura verò his præteritis Phi-

neis-

neis ætatem uſque ad tempora Heli producit.

HELI ab Ithamaro Aaronis F. genus ducens. primò Regum. Ioſeph. lib. 8.

ACHITOB Phineis F. Heli N. cap. 14. 1. Reg. Ioſeph. lib. 8.

ACHIMELECH Achitobi F. interfectus à Saule rege, quia Davidem excepiſſet. 21. & 22. primi Regum. Ioſeph. lib. 8.

ABIATHAR poſt Achimelech patrem occiſum. 23. primi Reg. & 30. Ioſephus lib. 8. S. Marcus cap. 2.

SADOC filius Achitob, nepos Amariæ, pronepos Meraioth, abnepos Zaraiæ, atnepos Ozis pontificis poſt necem Achimelech. unà cum Abiathare pontifex fuit, atque ambo reportandæ arcæ affuerunt, ſub Davide rege, & Tabernaculo in Silo præfuit Secundo Regum 15, 17, & 19. & tertio Regum 1, inde ſolus poſtquam Salomon rex interfecit Abiatharem Adoniæ fratri ſuo regnum affectanti ſtudentem. Unde ſcriptum eſt 3. Reg. cap. 2. *Diecit Salomon Abjathar, ut non eſſet ſacerdos Domini.* Salomonem

autem

autem regem Sadoc unxit: & primus functus eſt ſacerdotio in Templo ejus. primo Paralip. cap. 6. Joſeph. lib. 10.

ACHIMAAZ Sadoci F. Joſeph. lib. 10.

AZARIAS Achimaæ F. Joſeph. lib. 10. at verò 3. Regum cap. 4. dicitur Sadoci F. & cap. 6. primi Paralipom. Azarias ſacerdos primus de ſtirpe Sadoc. item cap. 31. 2. Paral.

JORAM Azariæ F. Joſeph. lib. 10.

ISUS Jorami F. Ioſeph. lib. 10.

AXIORAM Iſi F. Ioſeph. lib. 10.

PHIDEAS Axiorami F. Ioſeph. lib. 10.

SUDEAS Phideæ F. Ioſeph. lib. 10. Vide num hic idem ſit cum Iojada ſacerdote, qui Ioam Iudæ regem unxit, & dicitur pontifex. 4. Regum, cap. 12. & à Ioſepho lib. 10. vixitque, eodem teſte, annos centum triginta. Iojadæ pontificis filius Zacharias propheta lapidatus eſt à rege Ioram. Ioſephus lib. 9.

IOEL Sudeæ F. Ioſephus lib. 10.

IOATHAN Ioelis F. Ioſeph. lib. 10.

Hic Azarias vocatur, & eſt is qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

reſtitit Oziæ regi incenſum adolenti. 2. Paralip. 26. Joſeph lib. 9.

URIAS Joathæ F. Joſeph. lib. 10.
Hic vixit ſub Achaz rege Judæ. Regum 4. cap. 14.

NERIAS Joathæ F. Joſeph. lib. 10.

ODEAS Neriæ F. Joſeph. lib. 10.

SELLUM Odeæ F. Joſeph. lib. 10.

HELCIAS Sellum F. 4. Regum 22. 23. & 2. Paralip. 34. & Joſephus lib. 10.
Hic ſub Joſia rege invenit Deuteronomium amiſſum.

SARAIAS Helciæ F. interfectus in Reblatha à Nabucdonoſore rege. 4. Regum, cap. ult. Joſeph. lib. 10.

JOSEDEC Saraiæ F. in captivitate Babylonica ſucceſſit patri, Eſdræ frater, qui pòſt legem reſtituit. Joſeph. lib. 10. Euſeb. lib. 3. de demonſtratione Euangelica.

JESUS Joſedech F. qui reverſus è Babylone in patriam, urbem & tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

plum reficere cœpit. Eſdræ 2. Ioſ. lib. 10. Aggæus Propheta. Euſeb. ibid.

JOACHIM Ieſu F. cap. 12. Neemiæ. Ioſeph. lib. 11. fortaſſe eſt is, qui 4. Iudith dicitur Eliachim ſacerdos magnus Domini. Euſeb. ibid.

ELIASIB Ioacim. F. Neemiæ 3. & 13. Ioſ. lib. 11. Euſeb. ibid.

IODAS Eliaſib F. Neemiæ 12. Ioſeph. lib. 11. Euſeb. ibid.

IONATHAS Iodæ F. Neemiæ 12. Ioſeph. lib. 11. vocat Ioannem. Euſeb. ibid.

ADU, ſive IADDUS Ionathæ F. Neemiæ 12. Ioſeph. lib. 11. Euſeb. ibid. Hic excepit Alexandrum Magnum victorem.

ONIAS Iaddi F. Ioſeph. lib. 11. Euſeb ibid.

SIMON Oniæ. F. Iuſtus Ioſeph. lib. 12. Euſeb. hunc præterit.

ELEASAR Oniæ F. Ioſeph. lib. 12. Euſeb. ibid.

Ad hunc ſcripſit Ptolomæus Philadelphus rex Ægypti, ut ad ſe Biblia mitteret, unà cum LXXII. interpretibus.

MANASSES Iaddi pont filius. Ioſeph.

Ioſeph. lib. 12. Hunc præterit Euſebius.

ONIAS II. Simonis Iuſti F. Ioſ. lib. 12. Euſeb. ibid. Hic tributa Ptolomæo Evergeti ſolvere abnuit.

SIMON II. Oniæ F. Simonis N. Joſeph. lib. 12. Euſebius ibidem. Hoc tempore fuit Jeſus Syrach, qui Sapientiam ſcripſit.

ONIAS III. Simonis II. F. Joſeph. libro 12. Euſebius ibidem. Ad hunc Areus rex Lacedæmoniorum legationem miſit. Accuſatus eſt à Simone quodam Benjamitæ apud Seleucium regem Syriæ, unde ſeditio nata. Eodem mortuo Antiochus Epiphanes rex Syriæ Ieſum fratrem ejus pontificem declaravit.

IESUS qui & Iaſon, Simonis II. F. Ioſeph lib. 12. creatus ab Antiocho Epiphane. Hunc Euſeb. præterit, ſeditione concitata primus abdicatus eſt ab eodem Antiocho, & pontificatus ad tempus dari cœptus.

ONIAS IV. qui & Menelaus, Simonis II. filius, creatus ab Ant. Epiphane, & poſt necatus. Hieroſolyma direpta. Liber Maccabæorum Me-

 nelaum

nelaum fratrem facit Simonis cujuſdam Benjamitæ, hominis ſeditioſi. Hunc Euſebius præterit.

LYSIMACHUS frater Menelai. lib. 1. Maccabæorum. à Joſepho & Euſebio omiſſus.

ALCIMUS, qui & Joacim, ex poſteris Levi, ſed non Eleazari, aut Ithamari, ab eodem rege ſuffectus. Maccab. lib. 1. Onias Oniæ tertii pontificis filius ad Ptolemæum regem confugit, & templum in Heliopoli Ægypti condidit. Hunc Euſebius præterit.

JUDAS Maccabæus Matthatiæ Aſſamonæi F. ex poſteris Levi, ſed non Eleazari, à populo lectus. Joſeph. lib. 12. Euſeb. à libro Maccabæorum præteritus.

JONATHAS Matthatiæ Aſſamonæi F. Princeps Judæorum à Demetrio rege Syriæ ſubjectus. Maccab. lib. 1. Joſeph. 13. Euſeb.

SIMON Jonatæ frater Princeps ſuccedit frati Jonathæ. unde pontificatus in Aſſamonæorum familia una cùm principatu fit hæreditarius. Maccab. 1. Joſeph. lib. 13. Euſeb. itidem.

JOAN-

JOANNES Hircanus Simonis F. Joſeph. lib. 13. Euſeb.

ARISTOBULUS Joannis F. Regis nomen aſſumſit. Joſeph. lib 13. Euſeb.

JANNEUS Alexander Joannis F. Rex. Joſeph. lib. 13. Euſeb.

HYRCANUS Jannei Alexandri F. Rex, pellitur à fratre minore Ariſtobulo. Joſeph. lib. 14. Euſeb.

ARISOBULUS Jannei Alexandri F. pulſo Hyrcano fratre rege & pontifice rex fit & pontifex. inde à Cn. Pompejo duce Romano pellitur. Joſeph. lib. 14. Euſeb.

HYRCANUS Jannei Alexandri F. reſtitutus à Pompejo iterum pontificatum gerit, inde capitur à Parthis, & Antichono Ariſtobuli regis & pontificis filio, ac, ne pontificatum reſumere poſſit, mutilatur. Joſeph. lib. 14.

ANTIGONUS Ariſtobuli regis & pontificis F. capto Hyrcano patruo & mutilato rex & pontifex. idem ab Herode Antipatri filio Aſcalonita rege illi à Romanis objecto interficitur. Joſeph. lib. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ANAELUS Levites Babylonius ab Herode rege ſubſtitutus, & remotus. Ioſeph. lib. 15.

ARISTOBULUS Alexander Hyrcani regis & pontificis filiæ filius, ab Herode rege ſubſtitutus, & remotus. Joſeph. lib. 15. Frater fuit Mariamnes uxoris Herodis.

ANAELUS iterum ab Herode rege datus, & remotus. Ioſeph. lib. 15.

IESUS Phabetis F. alienigena ab Herode rege datus, & remotus. Ioſeph. lib. 15.

SIMON Boethus Alexandrinus alienigena, ſocer regis Herodis, ab eodem datus, & remotus. Ioſeph. lib. 15.

MATTHIAS Theophili F. Hieroſolymites ab Herode rege datus; qui cùm ſomniaſſet nocte, ſe cum muliere commiſſum, ſequenti die, qui dies erat jejunii.

IOSEPHUS Elimi F. cognatus ejus pro eo ſacerdotali munere functus eſt, Ioſeph. lib. 17. Matthia inde remoto.

IOAZARUS Simonis Boethi F. Herodis regis uxorius ab eodem datus Ioſeph. lib. 17. Sub hoc naſcitur Ieſus

ſus Chriſtus. Nicephorus in Chronologia. Inde ab Archelao rege Herodis filio, & ſucceſſore remotus. Ioſeph. lib. 17.

ELEAZARUS Simonis Boethi F. ab Archelao rege factus, & remotus. Ioſeph. lib. 17.

IESUS Siæ F. ab Archelao rege datus, & remotus. Joſeph. lib. 17.

JOAZARUS iterum ab Archelao rege factus, & poſt relegationem Archelai à Quirino Proconſule Syriæ remotus, imperante in Judæa Auguſto. Joſeph. lib. 18.

ANNA, ſive Ananus Sethi F. à Quirino Proconſule Syriæ datus imperante Auguſto, & à Valerio Grato procuratore Judææ remotus, imperante Tiberio. Joſeph. lib. 18.

ISMAELUS Iabi F. à Valerio Grato procuratore Iudææ datus, & remotus. Ioſeph. lib. 18.

ELEAZARUS Annæ pontificis F. à Valerio Grato Procuratore datus, & remotus, Ioſephus libro. 18.

SIMON Camithi F. à Valerio Grato procuratore datus, & remotus, adhuc imperante Tiberio. Ioſeph. lib. 18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

JOSEPHUS CAIFAS Annæ pontificis gener à Valerio Grato procuratore datus, adhuc imperante Tiberio. Joſeph. lib. 18. Euangeliſtæ omnes. Actuum 4. Sub hoc Chriſtus eſt paſſus.

JONATHAS Annæ pontificis F. à Vitellio proconſule Syriæ datus, imperante Cajo; & ab Agrippa Herode rege Judææ remotus. Joſeph. lib. 18. Ant. & lib. 2. de bello.

THEOPHILUS Annæ pontificis F. ab Agrippa Herode rege datus, & remotus imperante Claudio. Joſeph. lib. 18.

SIMON Boethi Pontificis F. Canthara ab Agrippa Herode rege datus, & remotus. Joſephus lib. 19.

MATTHIAS Annæ Pontificis F. ab Agrippa Herode rege datus, & remotus. Idem.

ÆLIONÆUS Simonis Cantharæ Pontificis F. ab Agrippa Herode rege datus, & ab Agrippa Herode ſecundo rege Chalcidicæ remotus Is enim mortuo Agrippa fratre rege Judææ jus pontifices inſtituendi à Claudio impetraverat. Joſephus lib. 20

JOSE-

JOSEPHUS Camydi F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus impetrante Nerone. Joſeph. lib. 20.

ANANIAS Nebedæi F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus. Joſeph. lib. 20. quem S. Paulus parietem dealbatum vocavit. Act. cap. 23.

ISMAELUS Siæ F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus. Romæ obſes retentus. Joſeph. lib. 20.

JOSEPHUS Cabus Simonis Cantharæ pontificis F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus. Joſeph. lib. 20.

ANNA, ſive Ananus Annæ pontificis F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus. Hic S. Jacobum minorem fratrem Domini interfecit. Joſeph. lib. 20. Actorum 12.

JESUS Damnei ſive Mnaſeæ F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus, Joſeph. lib. 20.

JESUS Gamalielis F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus. Joſeph. lib. 20.

MATTHIAS Theophili F. ab

Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus. Ioſephus lib. 20.

PHANNIAS, ſive Phanaſſus Samuelis F. à populo tumultuante ſorte lectus. Sub hoc Hieroſolyma à Tito capta, atque incenſa Ioſeph. lib. 20.

Ex hac pontificum ſucceſſione apparet, ita unum alteri ſucceſſiſſe, ut nunquam bini ex ordine ſimul pontificatum adminiſtrarint. Quare quæſitum eſt à multis, atque adhuc quæritur, quid ſibi voluerit S. Lucas, cum in principio Euangelii dixit: *Sub principibus ſacerdotum Anna & Caifa verbum Domini factum eſt ſuper Ioannem*, cum Ioſephus in illum annum atque annos unum tantùm Caifam pontificem ediderit, quem ſcriptura principem ſacerdotum, & magnum ſacerdotem, ut dixi, appellat. atque idem acta tertii poſt anni referens, quo Caifas à S. Ioanne pontifex illius anni dicitur, ſcripſit: *Et Annas princeps ſacerdotum, & Caifas.*

Reſpondet S. Auguſtinus in expoſitione S. Ioannis, fortaſſe per ea tempora conſtitutum fuiſſe, ut plures ſimul pontifices eſſent, & per

annos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

annos ſingulos vicibus miniſtrarent; Annam verò, & Caiſam alternis annis pontificatum geſſiſſe; aut uno anno plures adminiſtraſſe. Verùm quoniam ſine auctoritate loquitur, nec ſententiæ certus eſt, & Ioſephus his temporibus proximus certa pontificum ſucceſſione allata, conſuetudinem illam apertè redarguit, fit, ut cauſſam aliam quærendam eſſe exiſtimem. Puto igitur, partim veterem conſuetudinem eſſe ſervatam, ut nunquam niſi unus ſummus pontifex eſſet, partim novam inductam, ut pontificii omnes, id eſt, qui pontificatum geſſiſſent, pontifices vocarentur, ut qui ex conſuetudine vetere dignitatem ſemel ſuſceptam uſque ad mortem retinere deberent. Quo modo nunc epiſcopi etiam appellantur, & ſunt, qui Eccleſiam dimiſerunt. Annas verò præcipuè nominatus eſt, non quòd verè tùm pontifex eſſet, ſed quia ex pontificiis ſocer erat Caiſæ, qui tùm erat pontifex, id eſt pontificatum verè adminiſtrabat. Eadem enim ratione Ioſephus libro Belli ſecundo

impe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

imperante Claudio nominat Jonatham & Annum Pontifices, cùm tamen tum verè tantum Jonathas pontificatui præeſſet. Anna verò ex pontificiis Jonathæ pater eſſet. Item pòſt nominat Ananum ejuſdem Annæ filium, & Jeſum ſimul Pontifices, cum tamen Ananus abrogatus, Jeſus ſuffectus fuiſſet. & libro quarto, vocat Ananum Pontificum vetuſtiſſimum, & mox Jeſum poſt Ananum ætate maximum, id eſt, eorum qui pontificatum geſſiſſent. Item poſt Phanniam pontificem creatum nominat probatiſſimos inter pontifices Jeſum Gamalielis filium, & Ananum Annæ filium, qui pontificii erant. & eodem Phannia ſubrogato, tamen Ananum veſtem pontificiam geſſiſſe, adſcribit. & lib. xx. Antiquitatum, Pontifices cum ſacerdotibus contendiſſe, inquit. atque hoc modo inde ſemper loquitur, ut pontifices pro pontificiis ponat. de Anna verò ſcribit: *Feliciſſimus Anna fuit. filios namque omnes Dei Pontifices vidit, atque ipſe primum hunc honorem plurimis annis geſſit: quod nemini Pontificum apud nos contigit.*

CAPUT III.

De Sacerdotibus

UT autem unus, & ſummus extitit pontifex, ſic ſacerdotes & multi fuere, & minore dignitate atque auctoritate, quàm pontifex. id autem planum fiet, ſi in his eadem conſiderabimus, quæ in Pontifice exquiſivimus, nempe veſtitum, conſecrationem, conditiones, atque officia.

Ac veſtes quidem ſacerdotum eæ fuere, quas cum pontificibus communes diximus, tunica linea, baltheus, mitra feminalia. de quibus ſic præcipitur Exodi XXIX: *Filios quoque Aaron applicabis, & indues tunicis lineis, cingesque baltheo, & impones eis mitras, eruntque ſacerdotes mihi lege perpetua.* & cap. præcedenti: *Facies & feminalia linea, ut operiant carnem turpitudinis ſuæ, à renibus uſque ad femora, & utentur eis Aaron, & filii ejus, quando ingrediuntur Tabernaculum Teſtimonii, vel quando propinquant altari, ut miniſtrent in Sanctuario, ne iniqui-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

quitatis rei moriantur. Factum autem narratur VIII. Levitici: *Filios Aaronis oblatos veſtivit tunicis lineis, & cinxit baltheis, impoſuitque mitras, ut juſſerat Deus.*

Extra ordinem etiam ſacerdotes induere Ephod, id eſt Superhumerale, ſed lineum. XXII. primi Regum; *Irruit in ſacerdotes, & trucidavit octoginta quinque viros veſtitos Ephod lineo.* Ubi notavit S. Hieronimus, EPHOD illud fuiſſe lineum, non autem ex hyacintho, byſſo, cocco, purpura, & auro, ut pontificium. *Ephod enim,* ut inquit S. Eucherius, *duorum generum; unum lineum, & ſimplex, quod ſacerdotes habebant; alterum diverſis coloribus ex auro, purpura, byſſo, hyacintho, gemmisque contextum, quo ſoli pontifices utebantur. Sacerdotale vocatur Ephod bad, id eſt Superhumerale lineum.*

Ritus autem CONSECRATIONIS idem fuit atque pontificis, nempe ut offerrentur, lavarentur, veſtirentur, ungerentur, & conſecrarentur Exodi XXIX. *Filios quoque Aaronis applicabis ad oſtium Tabernaculi cumque laveris*

eos aqua, indues veſtimentis ſuis, tunicis lineis, cinges baltheo, impones mitras; poſtquam initiaveris manus eorum, applicabis & vitulum coram Tabernaculo Teſtimonii. & VIII. Levitici: *Filios quoque oblatos veſtivit tunicis lineis, & cinxit baltheis impoſuitque mitras, ut juſſerat Dominus.* Inde refertur ſacrificium vituli & arietis, quod in conſecratione fiebat. de quo in conſecratione pontificis diximus. eodem enim modo & ſacerdotes & pontifex conſecrati ſunt per ſeptem dies.

CONDITIONES porro hæ ſacerdotibus ſunt impoſitæ. Levitici X: *Dixit Dominus ad Aaron; Vinum, & omne quod inebriare poteſt, non bibetis tu & filii tui, quando intrabitis in Tabernaculum Teſtimonii, ne moriamini.* & XXI: *Ne contaminetur ſacerdos in mortibus civium ſuorum, niſi tantum in conſanguineis, ac propinquis, id eſt ſuper patrem, & matrem, & filium, ac filiam, fratrem quoque & ſororem virginem; ſed nec in principe populi ſui contaminabitur nec radent caput, nec barbã, neque in carnibus ſuis facient inciſuras. Sãcti erunt Deo ſuo, & non polluent*

nomen

nomen ejus. incenſum enim Domini, & panes Dei ſui offerunt, & ideo ſancti erunt. Scortum, nec vile proſtibulum ducet uxorem, nec etiam quæ repudiata eſt à marito. ſacerdotis filia ſi deprehenſa fuerit in ſtupro, & violaverit nomen patris ſui, flammis exuretur. Hinc Joſephus VI Belli: *Ad altare, templumque accedebant carentes omni vitio ſacerdotes veſte amicti byſſina, maxime vero mero abſtinentes, ac ſobrii religionis metu, ne quid rem divinam faciendo peccarent.*

OFFICIA vero eorum hæc fuere, ut olea conſervarent, vaſa Tabernaculi inſpicerent, quotidie incenſum offerrent, & ſacrificium quotidianum facerent, & ſi quando extra ordinem pro populo, aut pro privatis offerendum eſſet, ipſi offerrent, & diebus feſtis ſacrificium populi agerent, & pelles Holocauſtorum detraherent.

De incenſo, & ſacrificio quotidiano, & oleis, & vaſis ſic traditur quarto Numerorum: *Ad curam Eleazar filii Aaron ſacerdotis pertinet oleum ad concinnandas lucernas, & compoſitionis incenſum, & ſacrificium quod quotidie offertur,*

offertur, & oleum unctionis, & inſpectio totius tabernaculi, & omnium vaſorum quæ in Tabernaculo ſunt. Et ſexto primi Paralip. ut diximus: *Aaron & filii ejus adolebant incenſum ſuper altare holocauſti, & ſuper altare thymiamatis in omne opus Sancti Sanctorum; & ut precarentur pro Iſrael juxta omnia quæ præceperat Moyſes.* & ſecundi XXVI: *Ozias rex ingreſſus templum Domini adolere voluit incenſum ſuper altare thymiamatis. ſtatimque poſt eum ingreſſus eſt Azarias pontifex, & cum eo ſacerdotes Domini octoginta viri fortiſſimi. reſtiterunt ergo atque dixerunt: Non eſt tui officii Ozia, ut adoleas incenſum Domino, ſed ſacerdotum, hoc eſt filiorum Aaron, qui conſecrati ſunt ad hujuſmodi miniſterium. egredere de Sanctuario. ne contemſeris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Deo. iratusque Ozeas, & tenens in manu thuribulum ut adoleret incenſum, minabatur ſacerdotibus in domo Domini ſuper altare thymiamatis. cumque reſpexiſſet eum Azarias pontifex, & omnes reliqui ſacerdotes, viderunt lepram in fronte ejus, &*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

expulerunt eum. Horum autem utrumque pòſt confirmavit, regnante Ioa, Iojada pontifex de quo ſcriptum eſt: *Mandavit cuſtodiam templi ſacerdotibus & Levitis ſecundum præſcriptum Davidis, jubens eos in die inferre conſtituta holocauſtorum ſacrificia, & adolere incenſum ſecundum legem.* Unde S. Lucas primo: *Cum ſacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis ſuæ ante Deum ſecundum conſuetudinem ſacerdotii, ſorte exiit, ut incenſum poneret ingreſſus in templum Domini.* & S. Paulus VIII ad Hebræos: *Chriſtus pontifex non habet neceſſitatem quotidie, quemadmodum reliqui ſacerdotum prius pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populi.*

De ſacrificio verò pro populo, & pro privatis extra ordinem offerendo, ad ea quæ ſupra retulimus, cùm de Holocauſtis & ceteris ſacrificiis ſcribebamus, hoc etiam adjungemus. Pro populo, XXIX ſecundi Paralip. cum Ezechias rex dixiſſet filiis Aaron, & offerrent ſuper altare Domini, inde ſic pergitur: *Mactaverunt tauros &*

ſuſce-

ſuſceperunt ſanguinem ſacerdotes & fuderunt illum ſuper altare. mactaverunt etiam arietes, & illorum ſanguinem ſuper altare ſuderunt. immolaverunt agnos, & fuderunt ſuper altare ſanguinem. applicuerunt hircos pro peccato coram rege & univerſa multitudine, impoſueruntque manus ſuas ſuper eos, & immolaverunt illos ſacerdotes, & aſperſerunt ſanguinem eorum coram altari pro piaculo univerſi Iſraelis. pro omni quippe Iſrael præceperat rex, ut Holocauſtum fieret, & pro peccato. Pro privato autem, Levitici XVII lex traditus. *Homo quilibet de domo Iſrael ſi occiderit bovem, aut ovem, ſive capram in caſtris, vel extra caſtra, & non obtulerit ad oſtium Tabernaculi oblationem Domino, ſanguinis reus erit. Ideo ſacerdoti offerre debent filii Iſrael hoſtias ſuas, quas occidunt in agro, ut ſanctificentur Domino ante oſtium Tabernaculi Teſtimonii, & immolent eas hoſtias pacificas Domino, & nequaquam ultra immolabunt hoſtias ſuas dæmonibus, cum quibus fornicati ſunt.*

I. De ſacrificiis feſtis diebus fa-

ciendis ſuprà in Pontificibus dictum eſt.

De pellibus autem Holocauſtorum detrahendis primo Levitici, ubi agitur de Holocauſto per pontificem offerendo: *Immolabit pontifex vitulum coram Domino; & offerent filii Aaron ſacerdotis ſanguinem ejus fundentes per altaris circuitum. detractaque pelle hoſtiæ artus in fruſta concident, & ſubjicient in altari ignem, ſtrue lignorum ante compoſita, & membra quæ ſunt cæſa, deſuper ordinantes.* & ſecundo Paralipomenon XXIX: *Sacerdotes verò pauci erant, nec poterant ſufficere, ut pelles Holocauſtorum detraherent.*

Hæc verò omnia renovavit Deus, poſtquam ab exilio Babilonico reverterunt, ut ſcriptum XLIV Ezechielis: *Sacerdotes filii Sadoc, qui cuſtodierunt ceremonias Sanctuarii mei, cum errarent filii Iſrael à me, ipſi accedent ad me, ut miniſtrent mihi, & ſtabunt in conſpectu meo, ut offerant mihi adipem, & ſanguinem. ipſi ingredientur Sanctuarium meum, & accedent ad menſam meam, ut miniſtrent mihi,*

mihi, & cuſtodiant cæremonias meas. Cumque ingredientur portas atrii interioris, ſtolis lineis induentur, nec aſcendet ſuper eos quidquam laneum, quando miniſtrant in portis atrii interioris, vittæ lineæ erunt in capitibus eorum, & ſeminalia linea erunt in lumbis eorum, & non accingentur in ſudore. cumque egredientur in atrium exterius ad populum, exuent ſe ſtolis ſuis in quibus miniſtraverunt, & reponent ea in excelſis Sanctuarii, & veſtient ſe ſtolis aliis, & non ſanctificabunt populum in veſtibus ſuis. Caput autem ſuum non radent, neque comam nudabunt, ſed cooperientes cooperient capita ſua. Et vinum non bibet omnis ſacerdos, quando ingreſſurus eſt atrium interius. & viduam, & repudiatam non accipient uxores, ſed virgines de ſemine domus Iſrael; ſed & viduam, quæ fuerit vidua à ſacerdote, accipient. Et ad mortuum hominem non ingredientur, ne polluantur, niſi ad patrem, & matrem, & filium, & filiam, & fratrem, & ſororem, quæ alterum virum non habuerit; in quibus contaminabuntur. & poſtquam fuerit emundatus, ſeptem

dies numerabuntur ei. Et in die introitus ſui in Sanctuarium ad atrium interius, ut miniſtret mihi in Sanctuario, offeret pro peccato ſuo. non erit autem eis hæreditas: ego hæreditas eorum. & poſſeſſionem non dabitis in Iſrael: ego enim poſſeſſio eorum. Victimas & pro peccato, & pro delicto ipſi comedent: & omne votum in Iſrael ipſorum erit. & primitiva omnium primogenitorum, & omnia libamenta ex omnibus quæ offeruntur, ſacerdotum erunt. & primitiva ciborum veſtrorum dabitis ſacerdoti, ut reponat benedictionem domui ſuæ. omne morticinum & captum à beſtia de avibus, & de pecoribus, non comedent ſacerdotes.

His explicitis, nunc ex quo genere ſacerdoti lecti ſint, & ut in claſſes XXIV. diſtributi ſint, oſtendamus. Primi ergo ſacerdotes fuere Nadab, abiu, Eleazar, & Ithamar filii Aaronis, ex mandato Dei veſtiti & conſecrati. Extinctis vero Nadab & Abiu, quod ignem alienum, non ſacrum, ſacrificiis intuliſſent, remanſere Eleazar & Jthamar, qui pontificum & ſacerdotum progeniem prodiderunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

David autem, cum ætate ſua ſexdecim eſſent familiæ Eleazaro profectæ, octo verò ab Ithamaro, omnes ſacerdotes XXIV. claſſes deſtinavit. atque eis nomen impoſuit ab eo qui tum illius familiæ principatum gerebat. Ordo vero earum ſorte ductus eſt, ut una diceretur prima, altera ſecunda, & ſic deinceps. unde viginti quatuor ſortes à S. Eucherio dictæ.

Nomina vero eorum qui familiarum principes nomen claſſibus dederunt, hæc, atque hoc ordine fuerunt, ut ſcriptum eſt XXIV primi Paralip. *Exivit ſors prima Joarib, ſecunda Jedei, tertia Charim*, & quæ ſequuntur hoc modo:

1 Joarib.	12 Jacim.
2 Jedias.	13 Epha.
3 Charim.	14 Jesbael.
4 Seorim.	15 Blega.
5 Melechias.	16 Emer.
6 Benjamin.	17 Jetthi.
7 Accos.	18 Aphiſſes.
8 Abias.	19 Phetthias.
9 Jeſus.	20 Jeziel.
10 Sichimas.	21 Achin.
11 Eliaſib.	22 Samuel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

23 Dalias. 24 Jebeli.

Meminit verò etiam primæ claſſis Joarib Joſephus in Antiquitatibus ſcribens; Matthatiam Aſſamonæi nepotem ſacerdotem fuiſſe de claſſe Joarib Hieroſolymitanum. & in Vita ſua, cum dixit: *Mihi non ſolum eſt genus à ſacerdotibus, ſed etiam ex prima claſſe Joarib viginti quatuor.* & octavæ, quæ fuit Abia, meminit S. Lucas: *Sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia.* Quas enim nos more Romano vocavimus claſſes, Latinus interpres vertit modo vices, modo turmas, Græcus ἐφημερίας, & ἐφημερίδας, ut poſtea apparebit. Fuere autem, teſte Theophylacto, ephemeriæ idem quod hebdomade. Quod ex XXIV. ſecundi Paralipom. declaratur: *Jojada ſacerdos non dimiſerat abire turmas, quæ ſibi per ſingulas hebdomadas ſuccedere conſueverant.* Græcus enim pro turmis habet ephemerias: ut XXV. ſecundi Parali. *Secundum ephemerias noſtras conſtitutas à Davide.* Quas vero vices, ſive claſſes David inſtituit, eas pòſt Salomon ipſe ex illius

auctori-

auctoritate deſcripſit, ut proditum eſt v. ſecundi Paralip. *Tempore Salomonis, dum Arca in templum inſerebatur, non adhuc vices, & miniſteriorum ordo inter ſacerdotes diviſus erat.* & octavo. *Salomon conſtituit juxta diſpoſitionem patris ſui officia ſacerdotum in miniſteriis ſuis.* Hujus vero inſtitui hæc ratio fuiſſe videtur. David omnes ſacerdotes quotidie miniſterii ſacris noluit occupari, ſed ſingulas claſſes ſingulis hebdomadibus operari. ac primum ordinem claſſium ſorte duxit, deinde ſacerdotes ſingularum ſortiri claſſium voluit, quo quiſque officio in ſua hebdomade fungeretur. exempli gratia, quis incenſum poneret, quis ſacrificaret. Sic enim ſcriptum eſt apud S. Lucam: *Cum Zacharias ſacerdotio fungeretur in ordine vicis ſuæ ante Deum ſecundum conſuetudinem ſacerdotii ſui, ſorte exiit, ut incenſum poneret ingreſſus in templum.* & apud Joſephum ſecundo contra Appionem: *Licet ſint viginti quatuor claſſes ſacerdotum, quarum ſingulæ plus quam quinque millia hominum habeant, per certos tamen dies parti-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ticulares ſit obſervatio. quibus tranſactis alii ſuccedentes ad ſacrificia veniunt, & convocati in templum meridie à præcedentibus claves templi, & ad numerum vaſa omnia accipiunt, nulla re, quæ ad eſum aut potum attineat, in templum illata. Quod verò S. Ambroſius, & S. Auguſtinus cenſuerunt, Zachariam ſummum pontificem fuiſſe, nixi ea conjectura, quod incenſum adolevit, quod nemini facere licuerit, niſi pontifici, de eo jure dubitari fortaſſe poſſit. Neque enim Zacharias potuit eſſe pontifex, cum illo anno, teſte, Joſepho, Joazarus pontificatum adminiſtrarit: neque de ſummo pontifice dixiſſet. S. Lucas, *Sacerdos quidam.* nec pontifices habebant vices & ſortem ut ſacerdotes; & incenſum non minus adolebant ſacerdotes, quam pontifex ut ſupra demonſtravimus. Quare ſimpliciter ſacerdotē fuiſſe, neceſſe eſt. Mentio porrò harum etiam vicium fit Eſdræ VI: *Fecerunt ſacerdotes in ordinibus ſuis, & Levitas in vicibus ſuis.* & primo tertii: *Fecit Joſias Paſcha ſtatuens ſacerdotes per vices dierum ſtolis amictos in templo Domini.*

Jam

Jam vero ſingulis claſſibus ſacerdotum quidam præerant ſacerdotes, qui etiam communi nomine cum ſummo pontifice ἀρχιερεῖς, à Latino vere interprete principes ſacerdotum, & pontifices verſi ſunt. Quæ res miras huic doctrinæ offudit tenebras. Sic autem loquutus eſt Eſdra octavo: *Cuſtodite, donec appendatis coram principibus ſacerdotum & Levitarum, & ducibus familiarum in Hieruſalem.* & S. Marcus XIV: *Adduxerunt Jeſum ad ſummum ſacerdotem Caiſam, ſummi vero ſacerdotes quærebant adverſus Jeſum teſtimonium.* Atque omnino in univerſo illo Chriſti judicio alius eſt ſummus pontifex, alii ſunt principes ſacerdotum, qui ad ſummum ſacerdotem conveniſſe dicuntur. Talis vero fuit Eſdra, qui princeps ſacerdotum dicitur, nec tamen pontificatum maximum geſſit. Tales Joannes, & Alexander. de quibus IV Actuum: *Et Annas princeps ſacerdotum, & Caiſas, & Joannes, & Alexander, & quotquot erant è genere ſacerdotali.* Nam Caiſas erat vere pontifex, Annas pontificius, ut ſu-

prà

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

prà dictum eſt : reliqui principes claſſium ſacerdotalium , quod expreſſum eſt in Græco , ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ , i. ex genere principum ſacerdotum. nam conſilium , de quo ibi agitur , inibant non ſolum pontifex , ſed etiam principes claſſium ſacerdotalium, ut poſtea demonſtrabimus. Talis de-cumum Sceva Actuum XIX : *Erant cujuſdam Judæi nomine Scevæ principis ſacerdotum , ſeptem filii.* neque enim Scæva ullus pontificatum maximum geſſit , aut gerere Epheſi , de qua ibi agitur , potuit.

Cum ergo ſacerdotes omnes ex poſteris eſſent Eleazari , & Ithamari, ſatis conſtat , eoſdem ex tribu Levi fuiſſe , quæ à Deo ſevocata in ſacerdotium fuerat. Unde S. Paulus VII. ad Hebræos ſcripſit : *Is , in quo hæc dicuntur , de alia tribu eſt , de qua nullus altari præſto fuit. manifeſtum eſt enim, quòd ex Juda ortus ſit Dominus noſter ; in qua tribu nihil de ſacerdotibus Moyſis noſter loquutus eſt.* De toto vero ſacerdotum genere ſic ſcripſit Joſephus primo contra Appionem *Non ſolum ab initio probatiſſimos viros , & in*

Dei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Dei placatione præparatos ad hæc exercenda conſtituerunt, ſed ut genus ſacerdotum ſine admiſtione conſiſteret, providerunt. oportet. n. eum qui ſacerdotium habiturus eſt, ex ejus gentis naſci muliere, & genus per antiquam lineam, & multis teſtibus approbare. Quod ſcilicet agimus non ſolum in ipſa Judæa, ſed ubicunque noſtra gens reperitur, etiam ibi integritas circa nuptias ſacerdotum ſervatur, hoc eſt in Ægypto, & Babylonia, & ubicunque quilibet de ſacerdotum genere diſperſi ſunt. mittunt enim Hieroſolymam conſcribentes à patre nomen nuptæ, & antiquorum progenitorum, qui hujus rei teſtimonia præbuere. Si autem bella eveniant, tunc qui de ſacerdotibus ſuperſunt, probant mulieres relinquuntur: non enim ad captivas accedunt, & alienigenarum conſortia formidantes. Ac pontifices apud nos à bis mille annis denominati filii à patre conſcripti ſunt. Si quis vero prævaricetur, interdicitur, ne aut ad altare accedat, aut alia ſanctificatione fungatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT IV.

De Levitis.

SCCERDOTES porrò ſequuntur Levitæ. Hi vero duobus modis accipiuntur. nam & omnes ex tribu Levi Levitæ dicti ſunt, ſub quam vocem etiam pontifices & ſacerdotes ſubjiciuntur, & præter pontifices ac ſacerdotes, reliqui, qui præcipuum ſibi ſacrorum miniſterium vindicarunt: de quibus nunc agendum eſt. Levitæ igitur omnes ejuſmodi ex poſteris quidem Levi, verum non ex familiis Eleazari, aut Ithamari genus traxerunt. Levi enim filios reliquit tres, Gerſon, Cahat, & Merari. Cahat veiò Amram, Iſaar, Hebron, & Oziel. Ex Amram natus eſt Moyſes & Aaron, ex Aarone Eleazar & Ithamar. Ut autem ab Aarone pontificum & ſacerdotum genus per poſteros Eleazari & Ithamari eſt propagatum, ſic per reliquos Levi filios ac nepotes reliquum genus ſacrorum miniſtrorum, quos Levitas vocamus.

Horum autem ordo duplex fuit, unus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

unus à Moyſe inſtitutus, alter á Davide. Dicam prius de priore. His Levitis commiſit Deus curam Tabernaculi, & vaſorum, & inſtrumentorum ejus, & Arcæ fœderis, ut ea deferrent, & cuſtodirent, & ut ſacerdotibus miniſtrarent. Numerorum primo: *Tribum Levi noli numerare, neque pones ſummam eorum cum filiis Iſrael, ſed conſtitues eos ſuper Tabernaculum Teſtimonii, & cuncta vaſa ejus, & erunt in miniſterio, ac per gyrum Tabernaculi metabuntur. Cum proficiſcendum fuerit, deponent Levitæ tabernaculum; cum caſtra metanda, erigent, quiſquis externorum acreſſerit, occidetur.* & tertio: *Applica tribum Levi, & fac ſtare in conſpectu Aaron ſacerdotis, ut miniſtrent ei, & excubent, & obſervent, quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram Tabernaculo Teſtimonii, ſervientes in miniſterio ejus. dabisque dono Levitas Aaron & filiis ejus, quibus traditi ſunt à filiis Iſrael. Aaron autem & filios ejus conſtitues ſuper cultum ſacerdotii. Externus qui ad miniſtrandum acceſſerit, morietur. Ego tuli Levitas a filiis Iſrael pro*

omni

omni primogenito qui aperit vulnam in filiis Iſrael : eruntque Levitæ mei. meum eſt enim omne primogenitum, ex quo percuſsi primogenitos in terra Ægypti : ſanctificavi mihi quidquid primum naſcitur in Iſrael : ab homine uſque ad pecus, mei ſunt. Inde officia ſingulis familiis Levitarum distribuit, inquiens : *Numera filios Levi per domos patrum ſuorum, & familias, omnem maſculum ab uno menſe, & ſupra. Numeravit Moyſes, & inventi ſunt filii Levi per nomina ſua, Gerſon, & Cahat, & Merari. Filii Gerſon, Lebni, & Semei : filii Cahat, Amram, Iſaar, Hebron, & Oziel : filii Merari, Moholi, & Muſi. Lebnitæ & Semeitæ tabernaculum metabuntur ad occidentem ſub principe Heliaſaph filio Lael, & habebunt excubias in Tabernaculo ſœderis, ipſum tabernaculum, & operimentum ejus : tentorium quod trahitur ante foras tecti fœderis, & cortinas atrii, tentorium quoque quod appenditur in introitu atrii Tabernaculi, & quidquid ad ritum altaris pertinet, funes tabernaculi, & omnia utenſilia ejus. Amra-*

mitæ

enitæ Iſaaritæ, Hebronitæ, & Ozielitæ habebunt excubias Sanctuarii, & caſtra metabuntur ad meridianam plagam; princepsque erit eorum Eliſaphan filius Oziel, & cuſtodient arcam, menſamque & candelabrum, altaria & vaſa Sanctuarii, in quibus miniſtratur, & velum, cunctamque ejuſcemodi ſupellectilem. Moholitæ & Muſitæ ſub principe Suriel filio Abihaiel in plaga ſeptentrionali caſtra metabuntur. erunt ſub cuſtodia eorum tabulæ Tabernaculi, & vectes, & columnæ, ac baſes earum, & omnia quæ ad cultum hujuſcemodi pertinent, columnæque atrii per circuitum cum baſibus ſuis, & paxilli cum funibus. Princeps principum Levitarum Eleazar filius Aaron ſacerdotis erit ſuper excubitores cuſtodiæ Sanctuarii. caſtra metabuntur ante Tabernaculum fœderis, id eſt ad orientalem plagam, Moyſes & Aaron cum filiis ſuis, habentes cuſtodiam Sanctuarii in medio filiorum Iſrael, quiſquis alienus acceſſerit, morietur. Deinde cap. IIII exponit, quid eorum quiſque agere & portare debeat, arcam, velum, menſam, cortinas, tectum Tabernaculi, ten-

torium, funiculos, vaſa, tabulas, veſtes, columnas, baſes, totam ſupellectilem. Demum cap. VIII. legem affert: *Hæc eſt lex Levitarum. A viginti quinque annis, & ſupra ingredientur, ut miniſtret in Tabernaculo fœderis, & cuſtodiant quæ ibi fuerint mandata, opera autem ipſa non facient.* Atque in his quidem officiis manſerunt uſque ad tempora Davidis, ita ut tempore Joſue ipſi arcam trans amnem Jordanem tulerint, ubi ſacerdotes Leviticæ ſtirpis, nomine ſacerdotis late accepto, dicuntur.

DAVID inde Levitarum ordinem alterum inſtituit, priore illo quodammodo abrogato. Nam arcæ ferendæ onere ſublato Levitas, alios ſacerdotum & templi miniſtros, qui proprie Levitæ dicti ſunt, alios Cantores, alios Janitores, alios Scribas & Judices eſſe conſtituit, miniſtrorum vigintiquatuor millia, Scribarum & Judicum ſex millia, Cantorum quatuor millia, & totidem Janitorum. Hoc ſcriptum reperitur XXIII primi Paralip. *Congregavit David omnes principes Iſrael, & Sacerdotes, & Levitas.*

numera-

numeratique ſunt Levitæ à viginti annis, & ſupra, & inventa ſunt triginta octo millia virorum. Ex his electi ſunt, & diſtributi in miniſterium domus Domini viginti quatuor millia; Scribarum autem & Judicum ſex millia porro quatuor millia Janitores, & totidem Pſaltes canentes Domino in organis quæ fecerant ad canendum: & diſtribuit eos David per vices filiorum Levi, Gerſon, Cahat, & Merari & poſt: *Dixit David, Requiem dedit Dominus Deus Iſrael populo ſuo, & habitationem Hieruſalem in æternum. Nec erit officii Levitarum, ut ultra portent Tabernaculum, & omnia vaſa ejus ad miniſtrandum. Juxta præcepta quoque David noviſſima ſupputabitur numerus filiorum Levi à viginti annis, & ſupra, & erunt ſub manu filiorum Aaron in cultum domus Domini in veſtibus, & in exedris, & in loco purificationis, & in ſanctuario, & in univerſis operibus templi Domini. ſacerdotes autem ſuper panes Propoſitionis, & ad ſimile ſacrificium, & ad lagana, & azyma, & ſartaginem, & ad torrendũ & ſuper omne pondus, & menſuram.*

Levitæ vero ut ſtent mane ad confitendum & canendum Domino ſimiliterque ad veſperam tam in oblatione Holocauſtorum Domini, quam in Sabbatis, & Calendis, & ſolemnitatibus reliquis juxta numerum & caremonias uniuſcujuſque rei jugiter coram Domino, & cuſtodient obſervationes Tabernaculi fœderis, & ritum Sanctuarii, & obſervationem filiorum Aaron fratrum ſuorum, ut miniſtrent in domo Domini. Item nono ejuſdem: *De genere quoque Levitarum erunt ſuper vaſa miniſterii. ad numerum enim offerentur vaſa, & inſerentur. De ipſis & qui credita habebunt ut enſilia Sanctuarii, præerunt ſimiliter, & vino, & oleo, & thuri, & aromatibus. filii autem ſacerdotum unguenta ex aromatibus conficient: Et Matthatias Levites primogenitus Sellum Coritæ præfectus erit eorum quæ in ſartagine frigebuntur. Porro de filiis Cahat, & fratribus eorum, ſuper panes erunt Propoſitionis, ut ſemper novos per ſingula ſabbata præparent.* Atque hos item miniſtros David in XXIIII. claſſes deſtinavit, eaſque à Gerſonitis, Cahaditis, &

Mera-

Meraritis nominavit. Unde principes non minus Levitarum, quam Sacerdotum primi Eſdræ octavo commemorantur.

Hæc verò ita inſtituta à Davide, poſt perfecta ſunt à Salomone VIII. ſecundi Paralipom. *Conſtituit juxta diſpoſitionem patris ſui officia Sacerdotum in miniſteriis ſuis, Levitas in ordine ſuo, ut laudarent & miniſtrarent coram ſacerdotibus juxta ritum uniuſcujuſque diei, & Janitores in diviſionibus ſuis per portam & portam.* Itaque Ezechias rex exoletum Dei cultum reſtituturus accivit ſacerdotes, & Levitas, dixitque ad eos ſecundo Paralip. XXIX. *Audite me Levitæ, & ſanctificamini: mundate domum Domini, auferte omnem immunditiem de Sanctuario. filii mei nolite negligere: vos elegit Dominus, ut ſtetis coram eo, & miniſtretis illi, colatisque eum & crematis ei incenſū.* Inde ita pergitur: *Surrexerunt Levitæ, & congregaverunt fratres ſuos, & ſanctificati ſunt, & ingreſſi ſunt, ut expiarent domum Dei. Sacerdotes quoque ingreſſi templum, ut ſanctificarent illud, extulerunt*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

omnem immunditiem, ſanctificarunt Domino boves ſexcentos, & oves tria millia. ſacerdotes vero pauci erant, nec poterant ſufficere, ut pelles Holocauſtorum detraherent: unde & Levitæ fratres eorum adjuverunt eos, donec impleretur opus, & ſanctificarentur antiſtites. Levitæ quoque faciliore ritu ſanctificantur, quam ſacerdotes. Inde XXXI. ſcriptum eſt: *Ezechias conſtituit turmas (id eſt, ephemerias, ſeu vices) ſacerdotales, & Leviticas per diviſiones ſuas unumquemque in officio proprio tam ſacerdotum, quam Levitarum ad Holocauſta, & Pacifica, ut miniſtrarent, & confiterentur, canerentque in portis caſtrorum Domini.* Pòſt Joſias inſtaurato templo Levitarum quoque munera renovavit. Sic enim ſcriptum eſt XXXV. *Levitis quoque ad quorum eruditionem omnis Iſrael ſanctificabatur Domino, locutus eſt: Ponite arcam in Sanctuario Templi, quod ædificavit Salomon nequaquam enim eam ultra portabitis. nunc autem miniſtrate Deo veſtro, & populo ejus Iſrael, & præparate vos per domos & cognationes veſtras in diviſionibus ſingulorum,*

rum, ſicut præcepit David, & deſcripſit Salomon, & miniſtrate in Sanctuario per familias, turmasque Leviticas, & ſanctificati, immolate Phaſe. Inprimis verò mandaſſe videtur Levitis, ut vice ſacerdotum detraherent pelles Holocauſtorum. nam paullò poſt additur: *Levitæ ſteterunt in turmis juxta regis imperium, & detraxerunt pelles Holocauſtorum.* Nam niſi Joſiæ inſtituto hoc factum dicemus, ad Ezechiæ tempus rejiciemus, quo propter paucitatem ſacerdotum Levitæ hoc oneris ſubierunt. Neque enim adhuc reperi, unde S. Hieronymus illud hauſerit, quod in eum locum ſcripſit, moris fuiſſe, ut Levitæ detraherent pelles Holocauſtorum; ſacerdotes autem, quando pro peccatis fiebat ſacrificium. Nam perpetuum fuiſſe ultimis temporibus hoc Levitarum onus, oſtendere videtur Ezechiel XLIIII. inquiens: *Levitæ erunt in ſanctuario meo æditui, & janitores portarum domus, & miniſtri domus. ipſi mactabunt Holocauſtum, & victimas populi, & ipſi ſtabunt in conſpectu eorum, ut miniſtrent eis. non appropinquabunt*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

bunt ad me, ut ſacerdotio ſungantur mihi, neque accedent ad omne Sanctuarium meum juxta Sancta Sanctorum.

CAPUT V.

De Cantoribus.

CANTORES autem à Davide diximus inſtitutos, ut confiterentur, & canerent in organis Domino. Hæc autem organa diverſi generis erant, tubæ, cymbala, pſalteria, citharæ, & quæ præcipuè organa dicebantur. Canebant autem voce hymnos, quos David, Aſſaph, Idithun, Heman, & Hetan compoſuerant, & in confeſſione verba illa crebrò uſurpabant: *Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia ejus.* Tunicis porrò byſſinis induebantur, atque ita à ſacerdotibus lineas habentibus diſtinguebantur. Hoc autem munus aſſignavit David tribus filiis Johel, qui genus trahebant à Gerſone, nempe Aſaph, Heman, & Idithun. quorum XXIV. erant filii, quatuor Aſaph, ſex Idithun, quatuor-decim

decim Heman, qui pariter ſorte ducti ſingulis vicenis quaternis claſſibus nomen dederunt. De his autem ſic ſcriptum eſt, 1. Paralip. XXIIII. *Iſti ſunt filii Levi ſecundum domos familiarum ſuarum miſeruntque & ipſi ſortes contra fratres ſuos filios Aaron coram David rege, & Sadech, & Achimelech, & principibus familiarum ſacerdotalium, & Leviticarum tam majores, quam minores. Omnes ſors æqualiter dividebat. Igitur David & præfectus exercitus ſegregaverunt in miniſterium filios Aſaph, & Heman, & Idithun, qui prophetarent in citharis, & pſalteriis, & cymbalis ſecundum numerum ſuo ſibi dedicato officio ſervienti. filii Aſaph quatuor ſub manu Aſaph prophetantes juxta regem: filii Idithun ſex, qui in cithara prophetabant ſuper confitentes & laudantes Dominum: filii Heman quatuordecim, Videntes regis in ſermonibus Dei, ut exaltaret cornu. Univerſi ſub manu patris ſui ad cantandum in templo Domini diſtributi erant in cymbalis, & pſalteriis, & citharis, in miniſteria domus Domini juxta regem Fuit au-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

tem numerus eorum cum fratribus ſuis qui eruditi erant in cantico Domini, ducenti octoginta octo: miſeruntque eis ſortem ephemeriarum ſecundùm magnum, & parvum, perfectorum, & diſcentium. atque inde ordinem earum (ſunt autem vices XXIIII.) perſequitur hoc modo.

1 Ioſeph.	13 Subael.
2 Godolias.	14 Matthatias.
3 Zaccur.	15 Ierimoth.
4 Iſari.	16 Hananias.
5 Nathanias.	17 Iesbacaſſas.
6 Bocciau.	18 Hanani.
7 Iſreela.	19 Mellothi.
8 Ieſaias.	20 Eliatha.
9 Mathanias.	21 Othir.
10 Semejas.	22 Gedelthi.
11 Azareel.	23 Mahazioth.
12 Haſabias.	24 Romemthiezer.

Officia verò eorum deſcripta multis in locis reperiuntur, præcipuè autem in ſeptimo ſecundi Paralip. regnante Salomone: *Sacerdotes ſtabant in officiis ſuis, & Levitæ in organis carminum Domini, quæ fecit David rex, hymnos canentes per manus ſuas:*

porrò

porrò ſacerdotes canebant tubis ante eos. & v. *Egreſſis autem ſacerdotibus de Sanctuario (omnes enim ſacerdotes qui ibi potuerant inveniri, ſanctificati ſunt, nec adhuc in illo tempore vices, & miniſteriorum ordo inter eos diviſus erat) tam Levitæ, quam Cantores, id eſt, & qui ſub Aſaph erant, & qui ſub Heman, & qui ſub Idithun, filii, & fratres eorum veſtiti byſſinis, cymbalis, & pſalteriis, & citharis concrepabant. ſtantes ad orientalem plagam altaris, & cum eis ſacerdotes centũ viginti canentes tubis. Igitur cunctis pariter & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diverſi generis muſicorum concinentibus, & vocem in ſublime tollentibus, longè ſonitus audiebatur, ita ut cum Dominum laudare cœpiſſent, & dicere, Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia ejus: impleretur domus Dei nube, nec poſſent ſacerdotes ſtare, & miniſtrare propter caliginem.* item xx. *Joſaphat rex ſtatuit Cantores Domini, ut laudarent eum in turmis ſuis, & antecederent exercitum, ac voce conſona dicerent, Confitemini Domino, quoniam in æternum miſericordia ejus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ejus. Itẽ 3. 1. Eſd. *Concinnebant in hymnis, & confeßione Domino, quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia ejus.* & XIII. *In dieb. David & Aſaph ab exordio erant principes conſtituti cantorum carmine laudantium & confitentium Deo.*

Addit etiam Joſephus lib. VIII. eundem Salomonem ſtolas Levitarum hymnos canentium ex byſſo ducenties mille feciſſe; libro autem XX. eoſdem pro ſtola byſſina lineam ſacerdotalem impetraviſſe tempore Agrippæ regis Judææ. *Ex tribu*, inquit, *quicunque hymnorum cantores erant, regi ſuaſerunt, ut convocato Concilio ſibi concederet ſtola linea uti, perinde ac ſacerdotibus licebat. Rex autem ex ſententia eorum qui Concilium inibant, permiſit, ut priore veſte poſita lineam induerent. parte autem tribus in templo operante, & his conceßit, ut hymnos ediſcerent, quemadmodum monebant. quorum utrumque legibus erat adverſum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT. VI.

De Janitoribus.

JANITORES porrò ministri fuerunt, qui ad januas templi excubabant, & ſacras arculas obſervabant; de quibus in primo Paralipomenωn IX. hoc modo. *Janitores autem Sellum, & Accub, & Telmon, & Ahiman, & frater eorum Sellum princeps. Uſque ad illud tempus in porta regis ad orientem obſervabant per vices ſuas de filiis Levi, Sellum filius Core cum fratribus ſuper opera miniſterii, cuſtodes veſtibulorum tabernaculi, & familiæ eorum per vices caſtrorum Domini cuſtodientes introitum. Phinees filius Eleazari erat dux eorum coram Domino. Zacharias filius Moſolamiæ, janitor portæ Tabernaculi Teſtimonii. Omnes hi electi in oſtiarios per portas ducenti duodecim, & deſcripti in villis propriis: quos conſtituerunt David & Samuel, videns in fide ſua tam ipſos, quam filios eorum in oſtiis domus Domini, & in Tabernaculo vicibus ſuis. Per quatuor ventos erant oſtiarii, id eſt, ad orientem,*

& ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

& ad occidentem, & ad aquilonem, & ad auſtrum. His quatuor Levitis creditus erat omnis numerus janitorum, & erant ſuper exedras, & theſauros domus Domini, per gyrum quoque templi Domini morabantur in cuſtodiis ſuis, ut, cum tempus fuiſſet, ipſi manè aperirent fores.

Hi verò in viginti quatuor quoque claſſes, ſive vices, diviſi ſunt, ut ſcriptum eſt, XXVI. Quarum ſeptem primæ nominatæ ſunt à filiis Selemiæ, Zacharia, Jadihel, Zabadia, Jathanael, Aelam, Johanan, Elionai: octo ſequentes à filiis Obededom, Semeja, Jozabad, Ioaha, Sachar, Nathanael, Ammiel, Iſſachar, Phollathi; & à filiis Semeja primogeniti ſex, Othni, Raphael, Obed, Elzabad, Eliu, & Samachia: reliquas à filiis Holæ, Semri, Helcia, Tabelia, Zacharia. Quibus expoſitis additur: *Hi diviſi ſunt in janitores, ut eſſent principes cuſtodiarum, ſicut & fratres eorum, ut miniſtrarent in domo Domini. Miſſæ ſunt ergo ſortes ex æquo & parvis & magnis per familias ſuas in unamquamque portarum. Cecidit ergo ſors orientalis Selemiæ, Zacha-*

Zacharia filio ejus ſeptentrionalis. Obededom verò & filiis ejus ad auſtrum: in qua parte domus erat Seniorum Concilium. Sephim & Hoſa ad occidentem, juxta portam quæ ducit ad viam aſcenſionis, cuſtodia contra cuſtodiam. ad orientem verò Levitæ ſex, ad aquilonem quatuor per diem: atque ad meridiem ſimiliter in die quatuor: & ubi erat Concilium, bini, & bini. In cellulis quoque janitorum ad occidentem quatuor in via, binique per cellulas. Hæ ſunt diviſiones janitorum filiorum Core, & Merari. His expletis inde de cuſtodia ſacræ pecuniæ additur: *Et Levitæ fratres eorum ſuper theſauros domus Domini, & theſaures ſanctificatorum. Subael præpoſitus theſauris: Eliezer, & fratres ejus ſuper theſauros Sanctorum, quæ ſanctificavit David rex, & principes familiarum, & tribuni, & centuriones, & duces exercitus de bellis, & manubiis præliorum, quæ conſecraverant ad inſtaurationem, & ſuppellectilé templi Domini.*

Jojada inde pontifex, regnante Joa, conſtituit quoſdam Levitas janitores ad cuſtodiam templi ut neminem conta-

contaminatum ingredi ſinerent, ut XXIII. ſecundi Paralipomenῶn invenitur. Eoſdem verò janitores ſacram pecuniam collegiſſe, indicat caput XXII. quarti Regum. Ubi ita eſt: *Vade ad Helciam ſacerdotem magnum, ut conſletur pecunia quæ illata eſt in templum Domini, quam collegerunt janitores templi à populo.* De his verò ſic Philo de premiis ſacerdotum: *Aeditui alii janitorum officio functi ſunt, alii veſtibulum obſervarunt, alii nocturnas diurnaſque cuſtodias, templi vices ſortiti, egerunt, quibuſdam curæ fuit porticus, atriumque verrere, & ſcobes ac quiſquilias exportare, munditiemque curare.*

Jam verò officia Sacerdotum, Levitarum, Cantorum, & Janitorum adhuc apertius referuntur XXXV. ſecundi Paralipomenon, ubi de nobili Paſcha à Joſia rege celebrato diſſeritur. *Præparatum* (inquit) *eſt miniſterium, & ſteterunt ſacerdotes in officio ſuo, Levitæ quoque in turmis* (Græcè in diviſionibus ſuis) *juxta regis imperium, & immolatum eſt Phaſe. Et effuderunt ſacerdotes manu ſua ſan-*

guinem,

guinem. Et Levitæ detraxerunt pelles holocauſtorum, & ſeparaverunt ea, ut darent per domos & familias ſingulorum, ut offerrentur Domino, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi. & aſſaverunt Phaſe ſuper ignem, juxta quod in lege ſcriptum eſt. Pacificas verò hoſtias coxerunt in lebetibus, & cacabis, & ollis, & feſtinatò diſtribuerunt univerſæ plebi, ſibi autem & ſacerdotibus poſtea paraverunt. nam in oblatione holocauſtorum & adipum uſque ad noctem ſacerdotes fuerunt occupati. unde Levitæ ſibi & ſacerdotibus filiis Aaron paraverunt noviſſimis. Porrò cantores filii Aſaph ſtabant in ordine ſuo juxta præceptum David, & Aſaph, & Heman, & Idithun prophetarum David. Jantores verò per portas ſingulas obſervabant, ita ut ne puncto quidem diſcederent à miniſterio. quamobrem & fratres eorum Levitæ paraverunt eis cibum. omnis igitur cultura Domini rite completa eſt in die illa, ut facerent Phaſe, & offerrent holocauſta ſuper altare Domini juxta præceptum regis Joſiæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT VII.

De Nathinæis.

NATHINÆOS inde Janitoribus adhæſiſſe, docet Eſdra cap. ſecundo, ubi ordine recenſet Sacerdotes, Levitas, Cantores, Janitores, & Nathinæos, qui è Babylonia redierunt. Ut autem Levitæ Sacerdotibus, ſic Nathinæi Levitis operam miniſterii præſtiterunt. itaque ut illi diaconi, ſic hi ſubdiaconi vocari poſſunt. de quibus cap. IX. primi Paralip. *Qui habitarunt primi in poſſeſsionibus, & urbibus ſuis, Iſrael, & ſacerdotes, & Levitæ, & Nathinæi.* & primo Eſdræ cap. II. *Omnes Nathinæi, & filii ſervorum Salomonis, trecenti nonaginta duo.* Hi olim dicti Gabaonitæ, de quibus Ioſue V, IX, & XX. *Liberavit Joſue Gabaonitas de manu filiorum Iſrael, ut non occiderentur. decrevitque in illo die, eos eſſe in miniſterio cuncti populi, & altaris Domini, cedentes ligna, & aquas comportantes uſque in præſens tempus, in loco quem elegiſſet Dominus.* David inde auctor fuit novi nominis, non

non officii, ac pro Gabaonitis Nathinæos vocavit, ut apparet ex primo Eſdræ, cap. VIII. *De Nathinæis, quos dederat David, & principes ad miniſteria Levitarum.* Unde cap. II ſcripſit: *Habitaverunt Sacerdotes, & Levitæ, & Cantores, & Janitores, & Nathinæi, in urbibus ſuis.*

CAPUT VIII.

De Nazaræis.

HACTENUS dictum ſit de iis qui ſacris miniſterium præbuerunt. Fuit præterea quoddam aliud genus hominum, qui Deo etiam operam ſuam dicarunt, licet ſacra non attigerunt. Hi verò aut corpus ſuum Deo conſecrarunt, aut oracula Dei fuderunt, aut legem Dei expoſuerunt, quorum primi Nazaræi, ſecundi Prophetæ, tertii Scribæ vocati ſunt. qui deinde diverſas ſectas intulerunt, Sadducæos, Scribas, Phariſæos, Herodianos, & alios.

Fuere igitur Nazaræi homines, qui ſe Deo voto conſecraverunt, ea ratione, qua docetur Numerorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

cap. VI. *Vir, ſive mulier, cum fecerint votum, ut ſanctificentur, & ſe voluerint Deo conſecrare, à vino, & omni quod inebriare poteſt, abſtinebunt. Acetum ex vino, & ex qualibet alia potione, & quidquid de uva exprimitur, non bibent. uvas recentes, ſiccasque non comedent cunctis diebus, quibus ex voto Domino conſecrantur. quidquid ex vinea eſſe poteſt, ab uva paſſa uſque ad acinum, non comedent. Omni tempore ſeparationis ſuæ novacula non tranſibit ſuper caput ejus uſque ad completum diem quo Domino conſecratur. Sanctus erit creſcente cæſarie capitis ejus. Omni tempore conſecrationis ſuæ ſuper mortuum non ingredietur, nec ſuper patris quidem, & matris, & fratris, ſororisque funere contaminabitur: quia conſecratio Dei ſuper caput ejus eſt. Omnibus diebus ſeparationis ſuæ ſanctus erit Domino. Sin autem mortuus fuerit ſubitò quiſpiam coram eo, polluetur caput conſecrationis ejus, quod radet ilico in eadem die purgationis ſuæ, & rurſum ſeptima. in octava autem die offeret duos turtures, vel duos pullos columbæ ſacerdoti in introitu fœderis teſtimonii. facietque ſa-*

cerdos

cerdos unum pro peccato, & alterum in Holocauſtum, & deprecabitur pro eo, quia peccavit ſuper mortuo, ſanctificabitque caput ejus in die illo, & conſecrabit Domino. dies priores irriti fiant, quoniam polluta eſt ſanctificatio ejus. Tres autem potiſſimum Nazaræos apud Hebræos invenio, Sampſonem, Samuelem, & Jacobum Juſtum, fratrem Domini. De Sampſone cap XIII Judicum: *Cave ne bibas vinum, & ſiceram, nec immundum quidquam comedas; quia concipies, & paries filium, cujus non tanget caput novacula: erit enim Nazareus Dei ab infantia ſua.* De Samuele primo Regum Anna vovit filium Deo his verbis: *Dabo eum Domino omnibus diebus vitæ ejus, & novacula non aſcendet ſuper caput ejus.* De Jacobo ſic Egeſippus, teſte Clemente Alexandrino: *Ex utero matris ſuæ ſanctus fuit, vinum & ſicèram non bibit; ſed neque animal manducavit: ferrum in caput ejus non aſcendit.* Cæterùm de voto ejuſmodi ſanctificationis præclarè ſcripſit Philo, in libro de ſacrificiis. *Cum aliquis*, inquit, *ſacravit omnium rerum ſuarum primitias, ac decimas,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

non habens amplius materiam, in qua pietatem exerceat, ſeipſum dedicat: ideo magnum hoc votum appellatur. nihil enim quiſquam poßidet ſeipſo pretioſius, qua poſſeßione tunc ceditur. hujus voti reo præcipiuntur hæc: primum, ne mero utatur, aliove potu ex uvis facititio: deinde ad præſtitutam diem rite offeret tres votivas victimas, agnum, agnam & arietem: illum in holocauſtum, illam pro peccato, arietem verò in ſalutis hoſtiam. nam voventi conveniunt hæc omnia; holocautomata, quia non ſua ſolùm, ſed ſe quoque Deo dicat; pro peccato victima, quia homo cum ſit, quantumlibet perfectus, peccato non caret; pro ſalute autem, quia ſalutem ſuam acceptam refert Deo vero ſalvatori.

CAPUT IX.

De Prophetis.

SEQUUNTUR homines, qui ſpiritu divino repleti, Hebræis, juſſu Dei, futura bona malave prænunciarunt: quos primo Videntes, deinde Prophetas dixerunt, ut ſcriptum eſt libro primo Regum cap. IX.

Olim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Olim in Iſrael ſic loquebatur unuſquiſque vadens conſulere Deum, Venite, & eamus ad Videntem. Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim videns. Ut autem reliquos tutores ſe daturum Hebræis Deus oſtendit, ſic præcipuè quoque Prophetas ex medio illorum excitaturum promiſit. Quin etiam antequam prophetas lege promiſſos mitteret; multos quoque patres ſpiritu prophetico exornavit, ut Abraham, Iſaac, Jacob, & Joſeph: quorum vaticinia extant ſacris litterarum monumentis conſignata. neque multo pòſt etiam inter exteros Balaam, & Job, alioſque nonnullos eo munere inſignivit.

Primum autem Prophetam, eumque omnium præſtantiſſimum, dedit Moyſem; de quo ſic loquutus eſt Num. XII. *Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in viſione apparebo ei, vel per ſomnium loquar ad illum. At non talis ſervus meus Moyſes: ore enim ad os loquor ei, & palam, & non per ænigmata & figuras Dominum videt.* Poſt Moyſem inde alios ſe excitaturum oſtendit, atque etiam excitavit;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ut ipſe Moyſes teſtatur XVIII. Deuteronomii: *Prophetam ſuſcitabo eis de medio fratrum ſuorum ſimilem tui, & ponam verba mea in ore ejus, loqueturque ad vos omnia quæ præcepero illi. qui autem verba ejus quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor exiſtam. Propheta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi ut diceret, aut ex nomine alienorum Deorum, interficietur. Quòd ſi tacita cogitatione reſponderes, Quomodo poſſum intelligere verbum quod Dominus non eſt loquutus? hoc habebis ſignum: Quod in nomine Domini propheta ille prædixerit, & non evenerit, hoc Dominus non eſt loquutus; ſed per tumorem animi ſui propheta confinxit, & idcirco non timebis eum.* & ibidem dicit Moyſes: *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus: ipſum audies.* & XXXIV. *Et non ſurrexit ultra Propheta in Iſrael, ſicut Moyſes.*

Hic verò ſpiritus propheticus, quo Deus præcipuè Moyſem ipſum afflavit, à Moyſe ad Seniores LXX. tranſlatus eſt,

eſt, ita ut & ipſi vaticinium edere cœperint. Quod declaratur Numerorum XI. *Venit Moyſes, & narravit populo verba Domini, congregans ſeptuaginta viros de ſenibus Iſrael, quos ſtare fecit circa tabernaculum, deſcenditque Dominus per nubem, & loquutus eſt ad eum, auferens de ſpiritu qui erat in Moyſe, & dans ſeptuaginta viris. cumque requieviſſet in eis ſpiritus, prophetarunt, nec ultra ceſſarunt. remanſerant autem in caſtris duo viri, quorum unus vocabatur Eldad, & alter Medad, ſuper quos requievit ſpiritus. nam & ipſi deſcripti fuerant, & non exierant; cumque prophetarent in caſtris, cucurrit puer, & nunciavit Moyſi, Eldad & Medad prophetant in caſtris. Statim Joſue filius Nun, miniſter Moyſi, & electus è pluribus, ait: Domine mi Moyſes prohibe eos. At ille, Quid, inquit, æmularis pro me? quis tribuat, ut omnis populus prophetet, quando det eis Dominus ſpiritum ſuum?*

Tempore inde Judicum mentio fit Deboræ cap. IV. quæ prophetis fuiſſe, atque unà populum judicaſſe dicitur; & VI. alterius cujuſdam his verbis:

Populus clamavit ad Dominum poſtulans auxilium contra Madianitas, qui miſit ad eos virum prophetam & locutus eſt: Hæc dicit Dominus.

Demum Samuel prodiit, qui omnes ea gloria ſuperavit, cujus tempore *Sermo Domini erat pretioſus, non erat viſio manifeſta.* Regum primo, cap. tertio: *Abiit Samuel & dormivit, & vocavit eum Dominus ter, & dixit: Ecce ego facio verbum in Iſrael, quod quicunque audierit, tinnient ambæ aures ejus. Crevit inde Samuel, & Dominus erat cum eo. & cognovit univerſus Iſrael, quod fidelis eſſet propheta Domini.* Ab illo inde ordinarium quoddam quaſi prophetarum collegium extitit, ita ut in ſingulis ætatibus & civitatibus greges prophetarum invenirentur. Unde XXVIII. primi Regum: *Saul conſuluit Dominum, & non reſpondit ei neque per ſomnia, neque per ſacerdotes, neque per prophetas.* Convenerunt autem ad Samuelem multi ſcripturæ exponendæ ſtudio ſe dicantes, quibus ille præfuit: atque ex eis aliquot Deus ſuſcitavit, qui prophetæ officium exercerent. Itaque poſt Samuelem

lem perpetua ſucceſſione prophetæ fuerunt uſque ad Malachiam tempore Darii, cum templum eſt reſtitutum. De conventu autem virorum ad Samuelem, & ut eos Deus inſpiraverit. ſic x. primi Regum, ubi Samuel ita loquitur ad Saulem: *Venies in collem Dei, ubi eſt ſtatio Philiſtæorum; &, cùm ingreſſus fueris ibi urbem, obvium habebis gregem Prophetarum deſcendentium de Excelſo, & ante eos pſalterium, & tympanum, & tibiam, & citharam, ipſosque prophetantes. & inſiliet in te ſpiritus Domini, & prophetabis cum eis, & mutaberis in virum alium.* & paulo pòſt: *Venerunt ad prædictum collem, & ecce cuneus prophetarum obvius eſt ei, & inſiluit ſuper eum ſpiritus Domini, & prophetavit in medio eorum. Videntes autem eum omnes qui noverant eum heri & nudius tertius, quòd eſſet cum Prophetis, & prophetaret, dixerunt ad invicem: Quænam res accidit filio Cis? num & Saul inter Prophetas?* & XIX. *Miſit Saul ad Ramatha, ut raperent David: qui cùm vidiſſent cuneum Prophetarum vaticinantium, & Samuelem ſtantem*

ſtantem ſuper eos, factus eſt etiam ſpiritus Domini in illis, & prophetare cœperunt etiam ipſi. Quod cùm nunciatum eſſet Sauli, miſit & alios nuncios, prophetarunt autem & illi. Et rurſum miſit Saul tertios nuntios: qui & ipſi prophetarunt. Et iratus iracundia Saul abiit etiam ipſe in Ramatha, & factus eſt etiam ſuper eum ſpiritus Domini, & ambulabat ingrediens, & prophetabat uſque dum veniret in Najoth; & exſpoliavit etiam ipſe ſe veſtimentis ſuis, & prophetavit cum ceteris coram Samuele, & cecinit nudus tota die illa & nocte. Unde & exivit proverbium, Num & Saul inter Prophetas? Ergo poſt Samuelem magnus fuit prophetarum proventus, quorum omnium nomina non ſunt litteris prodita. Indicat caput 11. quarti Regum, in quo ſcriptum eſt: *Helias ſic alloquutus eſt Heliſæum: Sede hic, quia Dominus miſit me uſque in Bethel. cumque deſcendiſſent Bethel, egreſſi ſunt filii prophetarum, qui erant in Bethel.* Item: *Sede hic, quia Dominus miſit me in Hierico. cumque veniſſent Hierico, acceſſerunt filii prophetarum, qui erant*

in

in Hierico. & pòſt: *Sede hic, quia Dominus miſit me uſque ad Jordanem. Ierunt igitur & quinquaginta filii prophetarum, & ſequuti ſunt eos.* Et poſt raptum Heliæ: *Videntes filii prophetarum qui erant in Hierico, dixerunt, Requievit ſpiritus Heliæ ſuper Heliſæum.* Nomina verò prophetarum, qui ſub Regum imperio, aut in ſervitute Babylonica floruerunt, hæc ferme fuere: Cad, Nathan, Aſaph, Iduthun, Ahias, Samaias, Jad, Azarias, Hanani, Jehu, Jaziel, Eliezer, Zacharias, Helias, & Heliſæus; quorum nullius extant vaticiniorum editi commentarii. At qui prophetias ſuas memoriæ prodiderunt, fuere, Oſee, Joël, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Nahum, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, & Malachias; qui minores prophetæ dicuntur, quòd breviores vaticiniorum libros reliquerint: & Iſaias, Hieremias, Ezechiel, & Daniel; qui majores appellantur, quòd volumina prophetiarum grandiora conſcripſerint. Hi verò de calamitatibus, qui regnis Iſrael & Judæ venturæ erant, prædixerunt, multaque de Chriſto venturo adjece-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

adjecerunt, quorum finis fuit in Malachia, qui præcurſorem Chriſti ita prænunciavit: *Ecce ego mitto angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.* Neque inde uſque ad Joannem Baptiſtam ab illo prædictum inſignis ullus propheta in populo Judæorum eſt numeratus.

Quoniam autem de prophetis dicere cœpi, quos præcipuè adibant, cùm Deum ipſum conſulere cupiebant, ut hæc dilucidior diſputatio fiat, placet de univerſa quoque conſulendi Dei ratione adjungere. Conſuluere ergo Deum Hebræi maximè per oraculum. Oraculum autem tum conſulere dicebantur, cùm ad Propitiatorium Arcæ fœderis accedebant, atque ibi Deum rogabant, & ille reſpondebat. quod ipſe Exodi viceſimo quinto admonuerat, ubi ſic loquitur ad Moyſem: *Loquar ad te ſupra Propitiatorium, ac de medio duorum Cherubin, qui erant ſuper arcam Teſtimonii, cunctaque quæ mandabo filiis Iſrael.* Quod verò tum præcepit Deus ut fieret, id pòſt fecit Moyſes Numerorum ſeptimo: *Cumque ingrede-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

grederetur Moyſes tabernaculum fœderis, ut conſuleret oraculum, audiebat vocem loquentis ad ſe Propitiatorio, quod erat ſuper arcam Teſtimonii inter duos Cherubin, unde & loquebatur ei. Item Judicum primo: *Conſuluerunt filii Iſrael Dominum dicentes, Quis aſcendet ante nos contra Chananæum, & erit dux belli? dixitque Dominus, Judas.* Et viceſimo: *Venerunt in domum Dei, hoc eſt in Silo, ubi erat arca, conſulueruntque Dominum, atque dixerunt, Quis erit in exercitu noſtro princeps certaminis contra filios Benjamin? Quibus Dominus reſpondit, Judas.* & pòſt: *Prius aſcenderunt, & fleverunt coram Domino, & conſuluerunt eum dicentes, Debeo ultra procedere ad dimicandum contra filios Benjamin fratres meos, an non? Quibus ait Deus: Aſcende.* Et decimo primi Regum: *Conſuluerunt Dominum, utrumnam Saul venturus eſſet illuc? reſponditque Dominus, Ecce abſconditus eſt domi.* Et viceſimo primo ſecundi: *David conſuluit oraculum Domini, dixitque Dominus.* Hæc vero oraculi conſulendi ratio ſtante ſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

te ſolum primo templo ſervata eſt. nam in ſecundo Talmudici negant arcam ullam fuiſſe, ſed lapidem, ut dixi, ſolum è terra tres digitos eminentem.

Excepto vero oraculo conſultus Deus reſpondit modò per prophetas, modò per ſacerdotes, modo per ſomnia. unde ſcriptum eſt, ut dixi: *Saul conſuluit Dominum, & non reſpondit ei neque per ſomnia, neque per ſacerdotes neque per prophetas.* Per ſacerdotes autem, id eſt per pontificem illud, credo, ſignificat, quod triceſimo primi Regum refertur de Abiathar pontifice: *Ait David ad Abiathar ſacerdotem: applica ad me Ephod. & applicavit Abiathar Ephod ad David: & conſuluit David Dominum dicens, Perſequar latrunculos hos, & comprehendam eos, an non? Dixitque ei Dominus, Perſequere. abſque dubio enim comprehendes eos, & excuties prædam.* Eodem pertinet illud octavi decimi Judicum: *Rogarunt ſacerdotem, ut conſuleret Dominum, ut ſcire poſſent, an proſpero itinere pergerent. Qui reſpondit eis, Ite in pace.* Hic verò ſacerdos pòſt dicitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

habuiſſe Ephod. Et quoniam ſcriptum eſt Exodi viceſimo quinto, inſtitutos eſſe lapides onychinos, & gemmas ad ornandum Ephod, & Rationale: addidere Talmudici, lapides Urim, & Thumim, ſive Doctrinam, & Veritatem, in Pectorali pontificis extitiſſe, quorum conſpectu ſacerdotes occulta intelligerent, & populo traderent, dum plus ſolito prælucerent. nam retento naturali colore nihil immutandum ſignificaſſe: atque hos etiam lapides ſecundo templo conſtructo lucere deſiiſſe, ut ſuprà diximus.

De prophetis jam dictum eſt. *Olim*, inquit primo Regum, *ſic loquebatur unusquiſque vadens conſulere Deum: Venite, eamus ad Videntem, id eſt, ad prophetam.* & quarti octavo: *Vade in occurſum viri Dei, & conſule Dominum per eum dicens: Si evadere potero de infirmitate mea hac?* Inſeram hîc quoque locum inſignem de prophetis conſultis à Joſaphat & Achab regibus, octavodecimo ſecundi Paralip. *Congregavit Achab rex Iſrael prophetarum quadringentos viros, &*

 dixit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

dixit ad eos : In Ramoth Galaad ad bellandum ire debemus , an quieſcere? at illi, Aſcende, inquiunt, & tradet Deus in manu regis. Advocatus inde Michæas primùm dixit eadem , deinde adjuratus , ut vera diceret , adjecit : Dominus dedit ſpiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum, & Dominus locutus eſt de te mala. Acceſſit autem Sedecias , unus de prophetis qui proſpera nunciarant , & percuſſit Michææ maxillam, & ait : Per quam viam tranſivit ſpiritus Domini a me, ut loqueretur tibi ? dixit Michæas: Tu videbis. inde ad rege: Si reverſus fueris in pace, non eſt locutus Dominus in me. Verùm prophetæ quoque poſt ſecundi templi conſtructionem defecerunt, ut ante diximus.

Somniorum porrò ratio fuit hujuſmodi. Obſervationem ſomniorum Deus prohibuit , divinam in ſomnis nunciationem negligi noluit. prohibuit autem Deuteronomii octavo decimo : *Nec inveniatur , qui ariolos ſciſcitetur , & obſervet ſomnia , atque auguria , nec ſit maleficus, nec incantator, nec qui pythones conſulat, nec divinos, nec*

nec quærat à mortuis veritatem. Omnia enim hæc abominatur Dominus. Itaque ſecundo Paralipomenωn triceſimo tertio, rex Manaſſes reprehenditur, quod ſomnia obſervaret, & maleficis artibus inſerviret. & XXIII. Hieremiæ ſcriptum eſt: *Propheta, qui habet ſomnium, narret ſomnium; & qui habet ſermonem meum, loquitur ſermonem meum verè. Quid paleis ad triticum? dicit Dominus.* De ſpontanea verò Dei monitione per ſomnium multa ſuperſunt teſtimonia. Numerorum duodecimo: *Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in viſione apparebo ei, vel per ſomnium loquar ad illum. at non talis ſervus meus Moyſes. ore enim ad os loquor ei: & palam, non per ænigmata & figuras Dominum videt.* Itaque Gedeon ſeptimo Judicum, ſomnium ſe vidiſſe narrans, expoſitionem quoque veram accepit. & tertio tertii Regum: *Apparuit Dominus Salomoni per ſomnium dicens: Poſtula quod vis ut dem tibi, & ille: Da mihi cor docile. Igitur ut evigilavit Salomon, & intellexit, quòd eſſet ſomnium, profectus Hieruſa-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ruſalem ſtetit coram arca ſæderis. Hæc autem ratio monendorum hominum ſervata eſt à Deo uſque ad extremum: Siquidem ſcribit S. Matthæus: *Hæc cogitante Joſeph, ecce angelus Domini apparuit ei in ſomnis, dicens. Joſeph filii David noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* & 11. Joël. *Et erit in noviſſimis diebus edicit Dominus, effundam de ſpiritu meo ſuper omnem carnem. prophetabunt filii veſtri, & filiæ veſtræ, & juvenes veſtri viſiones videbunt, & ſeniores veſtri ſomniabunt.* Naturalium ergo ſomniorum, ut quæ plerunque incerta ſint, & ab incerta cauſſa proficiſcantur, nullam habendam eſſe rationem, cenſuit Deus, non autem eorum quæ ipſe immiſit. Quod cùm fecit, ſimul etiam id egit, ut homo intelligeret, ſomnium illud non oportere contemni, ſed veri aliquid ab illo portendi, ut ea quæ Joſeph & Daniel tanta cum laude ingenii conjecerunt.

Quatuor autem modis Deus ſive conſultus hominibus reſpondit, ſive non conſultus verba ad eos fecit. aut enim ipſe ſimpliciter eſt loquutus, aut per

per viſionem & ſomnium alloquutus; aut angelus ſimpliciter eſt affatus, aut per viſionem ſomniumve affatus. Primi ſit exemplum: *Dixit Dominus ad Abraham, Jacob, Joſue.* Secundi: *Factus eſt ſermo Domini ad Abraham per viſionem dicens.* Tertii: *Et angelus Domini de cœlo clamavit dicens, Abraham.* Quarti: *Apparuit angelus Domini Joſeph in ſomniis dicens.*

Deum verò verba feciſſe interpretantur ſacrarum litterarum expoſitores, eum non verba quæ auribus percipi poſſent, feciſſe, ſed eorum ad quos loquutus eſt, mentem ita informaſſe, ut non ſolùm res, tanquam præſentes, oculis cernerent, ſed etiam ſe à Deo divinitus moneri ſentirent, & perinde afficerentur, ac ſi Deum loquentem audirent, & intelligerent quæ dicerent. Quæ verò hoc modo dicta ſunt, prophetia fuerunt: & quibus hæc dicta ſunt, prophetæ vocati ſunt. Unde tertio decimo tertii Regum dixit propheta quidam: *Loquutus eſt Dominus ad me in ſermone Domini dicens: Non comedes panem: & non bibes aquam ibi. tum prophetes quidam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

dam ait illi: Et ego propheta ſum ſimilis tui, & angelus loquutus eſt mihi in ſermone Domini, dicens: Reduc eum tecum in domum ut comedat panem, & bibat aquam. Quod autem de verbo Dei dixi, id S. Baſilius ſcripſit in commentario ſpalmi XXVIII. *Vox Dei diverſa eſt ab iis vocibus quæ in ſenſum aurium cadunt. id enim accidit, cùm mens hominum quibus ille vocem ſuam tradere vult, viſione quadam informatur, perinde atque in ſomniis. nam ut his animus noſter quorundam veluti verborum notis imbuitur, nulla voce ad ſenſum aurium accedente, ſed ipſa mente quibuſdam rerum inſignibus informata; ſic putanda eſt Dei vox, quam prophetæ audiſſe dicuntur.* Neque verò omnes, de quibus ſcriptum eſt, *Dixit Dominus ad eos,* illud à Deo ipſo loquente acceperunt, ſed à Propheta aliquo, cujus mentem Deus imbuerat, illud hauſerunt. Cùm autem dicitur Dominus veniſſe ad aliquem, ea non prophetia putatur, ſed ſimplex monitio, ut de Laban & Abimelech.

Prophetæ igitur aut per viſionem vi-

gi-

gilantes, aut per ſomnium dormientes edocti de rebus futuris ſunt, idque aut per angelum, aut ſine angelo, viſione (ut vocant) imaginaria, excepto uno Moyſe, qui ſine ſomnio & angelo, viſione (ut appellant) intellectuali creditur inſtructus fuiſſe, atque ea quæ edidit, prædixiſſe. Verùm ſacer ſermo, ut inquit Philo, de ſomniis, aut tanquam rex facienda imperavit; aut tanquam præceptor utiliter inſtituit; aut tanquam conſiliarius opportunè eos admonuit, qui ſibi ipſi non poterant conſilium capere; aut tanquam amicus arcana communicavit, quæ profanos audire neſas erat; aut demum ex quibuſdam aliquid requiſivit, ut de Adamo. Scriptura veró, quæ ſemper de Deo loqui reverenter eſt ſolita, tamen ut rudes homines erudiret, homini eum comparavit, atque ei membra, motus & voces, non veritatem, ſed utilitatem diſcentium reſpiciens, tribuit. quia plerique nequeunt Deum ſine corpore cogitare, neque alio modo ad officium ſe referre, niſi audiant, Deum ire, redire, iraſci, ulciſci, ac tela ad vindicandos ſce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

leratos in promtu habere, atque interdum etiam hominem appellare.

CAPUT X.

De Scribis.

UT porro prophetæ voluntatem Dei prænunciarunt, ſic Scribæ legem ejus interpretati ſunt. Hujus autem rei primordia ab ipſo quoque Moyſe ſunt introducta. Is enim alia voce populo tradidit, alia in ſcriptum contulit. Primæ traditiones, ſecunda lex dicta. Quæ verò voce Moyſes docuit, ea primùm cum Joſue communicavit, Joſue inde cum Senioribus, Seniores cum Prophetis, Prophetæ cum Scribis. Has traditiones poſterior Hebræorum ſchola, Cabalam hiſtoricam, appellavit. De traditionibus Moyſis extat teſtimonium S. Lucæ ſexto Actuum: *Audivimus hæc dicentem, quoniam Jeſus Nazarenus hic mutabit traditiones, quas tradidit nobis Moyſes.* Seniorum horum, quoque mentio uſurpatur ſecundo Judicum. *Servierunt Iſraelitæ Domino cunctis diebus Joſue, & Seniorum, qui*

poſt

poſt eum vixerunt, & noverunt omnia opera Domini, quæ fecerat in Iſrael. De traditionibus autem eorum loquitur S. Matthæus, & S. Marcus: *Quare diſcipuli tui tranſgrediuntur traditionem Seniorum? non enim lavant manus ſuas, cùm panem manducant. Jeſus autem reſpondens ait illis: Quare vos tranſgredimini mandatum Dei propter traditionem veſtram?* Item. *Pharisæi, & omnes Judæi, niſi crebrò lavarint manus, non manducant, tenentes traditionem Seniorum.*

Ut etiam Moyſes primus legem dedit, ſic etiam primus expoſuit. Indicat id quod ſcriptum eſt in Euangelio de cathedra Moyſis. atque inde ſequuti reliqui principes in eadem obſervatione ſteterunt. Unde Levitici x. ſcriptum eſt: *Dixit Dominus ad Aaron: Vinum, & omne quòd inebriare poteſt, non bibetis tu, & filii tui, quando intrabitis in Tabernaculum Teſtimonii, ne moriamini: & ut habeatis ſcientiam diſcernendi inter ſanctum & profanum, inter pollutum & mundum, doceatisq; filios Iſrael omnia legitima mea, quæ locutus eſt Dominus ad eos*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

per manum Moyſi. Quare Joſ. quoque ſcriptum reliquit, ſecundo adverſus Appionem: *Legiſlator non ſemel legem ſuos audire voluit, ſed in unaquaque ſeptimana alia opera relinquentes ad legem audiendam congregari, eamque perfectè diſcere.* Quod idem ſcripſit quoque Philo lib. III. de vita Moyſi: *Moris* (inquit) *fuit, Sabbatis operam dare philoſophiæ, principe antecedente, ac docente quæ opus facto dicto eſſent, reliquis audientibus ex quo nunc etiam philoſophantur Sabbatis patrio more: nam oratoria in civitatibus ſcholæ ſunt omnium virtutum, quibus divina humanaque intelliguntur & corriguntur.* Ex mandato etiam legis ſeptimo quoque anno Levitæ verba legis, populo tradere tenebantur.

His ita conſtitutis ſucceſſit David, qui ut cæteras repub. partes, ſic hanc quoque formavit. Etenim cum Levitarum numerum iniſſet, ex his ſexies mille ſcribas ac judices fecit. cumque mox ſacra Levitarum officia familiis diſtribueret, quaſdam etiam ſuper Iſrael conſtituit, *ad docendum & judicandum*, ut XXIII. & XXVI. primi

Paralipom. continetur. Qui verò hi ſcribæ ac judices fuerint, qui & docuerint & judicarint, nemo adhuc, quod ſciam, oſtendit. Græcus autem interpres priore loco eos *γραμματείας*, & *κρίτας*, poſteriore *τοῦ γραμματεύειν* & *διακρίνειν* ſcripſit. quibus verbis duo officia exprimuntur eorum qui legum interpretabantur; unum, ut verba legis legerent; alterum, ut, ſi opus expoſitione eſſet, exponerent. itaque *γραμματεῖς* aptius verterunt Lectores, [quam vocem Eccleſia quoque Chriſtiana ſervavit] quam ſcribæ. Quod probatur ex III. Eſdræ, ubi Eſdra dicitur *ἀναγνώστης τοῦ νόμου*, i. lector legis, cùm alibi dicatur *γραμματεὺς* id eſt, ſcriba. & ex decimo S. Lucæ, ubi loquens Chriſtus ad legis peritum, ſive ſcribam quendam, qui dixerat, *Doce, quid faciens vitam æternam poſsidebo, reſpondit, quid eſt ſcriptum in lege? quomodo legis?* id eſt quomodo profiteris munus interpretis, ſi hoc neſcis, quod ſciſcitaris? Quin etiam idem caput V, VI, X, & XI. ejuſmodi homines vocavit *γραμματεῖς νομικοὺς*, & *νομοδιδασκάλους* id eſt, ſcribas legis

legis petitos, & legis doctores. Quod verò iidem dicantur κριταὶ, id eſt, judices, & διακρίνειν, id eſt, dijudicare, ſive diſtinguere, id omnino ad interpretationis rationem refertur, quæ dijudicationem & diſtinctionem deſideravit, præſertim verò in lingua Hebræa, in qua conſtat, voces pauciſſimas eſſe, atque ex notarum & diſpunctionum varietate varias ſignificationes recipere. Probat hoc Philo in eo libro qui inſcribitur, omnes probos eſſe liberos. ſic enim de Eſſæis Judæis loquitur: *Conſtitutam maximè ſeptimam habent diem, in qua ab aliis quieſcunt operibus, in qua ad ſacra loca adeuntes, quæ ſynagoga vocantur, ordine ætatis juvenes ſenioribus ſubſident, decoro cum ornatu audientes. deinde unus Biblia ſumens legit, alter verò ex peritiſſimis minimè nota exponit, nam pleraque per ſymbola antiqua imitatione apud eos traduntur.* Probat item ejuſdem cum Eſſæis ætatis S. Paulus, qui ei conſuetudini congruenter ad Corinthios ſcripſit: *Prophetæ duo, aut tres in eccleſia dicant, ceteri dijudicant.* Græcè διακρινέτωσαν,

id eſt,

id eſt, duo legant, reliqui explicent. Inde poſt Davidem Joſaphat rex, cùm morem hunc exoleviſſe, ac legem pleriſque incognitam eſſe videret. *Sacerdotes ac Levitas pro omnes civitates Juda dimiſit, qui eam docerent.* Secundo Paralip. XVII. *Tertio anno regni ſui miſit de principibus ſuis, ut docerent in civitatibus Juda, & cum eis Levitas, & cum eis ſacerdotes. docebantque populum in Juda habentes librum legis Domini, & circuibant cunctas urbes Juda, atque erudiebant populum.* Idem poſt etiam fecit Joſias rex, invento in templo, quod evanuiſſe putabant, Deuteronomio; quarto Regum XXIII. *Aſcendit rex templum Domini, & omnes viri Juda, & univerſi qui habitabant in Hieruſalem, cum eo ſacerdotes, & prophetæ, & omnis populus. legitq; omnibus audientibus omnia verba libri fœderis, qui inventus eſt in domo Domini.* Succeſſit inde poſt aliquot annos calamitas Babylonica. Qua poſt annos LXX. perfuncti in patriam ſunt reſtituti. Ab illo tempore apertè lex permiſſa videtur principibus ſacerdotum & ſcribis. quod

ex

ex iis quæ dicentur, intelligetur. in illa certè rerum confuſione lex aut amiſſa, aut neglecta, aut corrupta potiſſimùm aut cognitionis, aut correctionis indiguit. Itaque Eſdra, qui & ſacerdos, & ſcriba & princeps ſacerdotum ac ſcribarum dicitur, in patriam jam reſtituto templo reverſus legis codices ſuperiore exilio ac clade amiſſos inveſtigavit, ac depravatos emendavit, atque, ut nunc ſunt, ex Hebræorum traditione diſtinxit: idemque populo inſcio legem tradidit. Sic enim ſcriptum eſt apud eum: *Eſdra paravit cor ſuum, ut inveſtigaret legem Domini, & faceret, & doceret præceptum & judicium.* Item: *Congregati ſunt principes familiarum univerſi populi, ſacerdotes, & Levitæ apud Eſdram Scribam, ut interpretaretur eis verba legis.* & nono tertii: *Stetit Eſdras ſacerdos & lector legis ſuper ligneum tribunal quod fabricatum erat, & aſſumſit librum coram omni multitudine.* Ab Eſdra verò alii inſtituti putantur, qui legem explanarent, difficultates tollerent, libroſque cuſtodirent, ne rurſus corrumperentur.
Siquidem

Siquidem eodem in loco ſic pergitur: *Dixit Eſdræ principi ſacerdotum & lectori, & Levitis qui docent multitudinem.* Ecce, ut Eſdra, qui ſacerdos & ſcriba dictus eſt, jam princeps ſacerdotum & lector legis dicatur. Nam pro *Levitis qui docent multitudinem*, nimirum ipſos principes ſacerdotum, & ſcribas intellexit. Hi verò ab Eſdra advocati communi cum eo conſilio quædam loca ſacrorum librorum malè affecta ſanarunt, & canonem ſcripſerunt eorum librorum qui maximè probarentur, ut Thalmudiſtæ aſſerunt. Ergo ab illo tempore Principes ſacerdotum & Scribæ legis exponendæ munus præcipuè obierunt, legisque doctores, ut dicti, ſic etiam habiti ſunt. Unde illud eſt Matthæi XIII. *Omnis ſcriba doctus in regno cælorum ſimilis eſt homini patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo nova & vetera.* & XVI. *Quid ergo ſcribæ dicunt, quòd Heliam oporteat primùm venire?* & Marcus XVI. *Quomodo dicunt ſcribæ, Chriſtum filium eſſe David.* Quare meritò Herodes rex, homo proſelytus, id eſt Judæus

aſci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

aſcititius, cum de Chriſto nato audiſſet, nec locum, ubi oriturus erat, teneret, ea de re Principes ſacerdotum & Scribas conſuluit. ſiquidem, ut ſcribit S. Matthæus, convocatis principibus ſacerdotum & Scribis ſciſcitatus eſt, ubi naſceretur Chriſtus? Poſt autem cùm Chriſtus docere in templo cœpiſſet, qui nec princeps ſacerdotum, nec Scriba, nec Levites eſſet, præcipuè principum ſacerdotum & ſcribarum oculos in ſe convertit. Quare hi potiſſimùm, cujuſnam auctoritate id faceret, quæſiverunt. Nam S. Lucas xx. ſic prodidit, *Docente Jeſu populum in templo, & evangelizante, conveniunt principes ſacerdotum & ſcribæ dicentes: Dic nobis, in qua poteſtate hæc facis? quis eſt qui dedit tibi hanc poteſtatem?* Itaque ſanctus Matthæus & S. Marcus huic quæſtioni quaſi occurrentes ſcripſerunt, Chriſtum docuiſſe, non tanquam ſcribas, ſed tanquam poteſtatem habentem. i. non tanquam interpretem legis, ſed tanquam legiſlatorem. Interpretes enim illa verba in ore habere ſolebant: *Dicit Dominus*. Chriſtus autem: *Dictum*

eſt

eſt antiquis, ego autem dico. Ejuſmodi verò ſcriba fuit ille, de quo S. Paulus prima ad Corinthios: *Ubi ſapiens, ubi ſcriba?* id eſt legiſperitus. ejuſmodi doctor fuit Nicodemus, quem Chriſtus legis magiſtrum vocavit, & redarguit. tales doctores illi fuerunt quibuſcum Chriſtus duodennis in templo de lege diſſeruit. talis Phariſæus ille de quo ſanct. Matthæus XXII. *Interrogavit unus ex Phariſæis, nomine Gamaliel, legis doctor honorabilis univerſæ plebi.* Denique ejuſmodi quoque fuit Joſias ſcriba Phariſæus, de quo in vita S. Jacobi majoris: *Joſias unus è ſcribis Phariſæorum, miſit funem in collum Apoſtoli, & poſt converſus martyrio cum eo affectus eſt.*

Legem porrò docuere Scribæ duobus in locis, in templo & ſynagogis. De templo indicat S. Lucas, cùm inquit, Chriſtum inventum in templo inter doctores percontantem, & reſpondentem: item omnes Euangeliſtæ, qui tradiderunt, illum ſæpe in templo docuiſſe ac concionatum eſſe. Unde apud S. Joannem XVIII ipſe de ſe dixit: *Ego docui ſemper in ſynagoga,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

& in templo, quo omnes Judæi conve-nunt. Et S. Paulus Actuum XXIIII. *Neque in templo invenerunt me diſputantem, neque in ſynagogis.* Ea cauſa fecit, ut ſcribæ quidam ſcribæ templi vocari ſint. quod indicat decretum Antiochi Magni apud Joſephum lib. VII. *Senatus, ſacerdotes, ſcribæ templi, & ſacri cantores ſint immunes à tributo, quod pro ſuo capite debent.* Quin etiam Helcias pontifex *legem à ſe inventam dedit Saphan ſcriba templi, ut regi Joſiæ legeret.* Et Joſias rex miſit ſcribam templi ad Helciam pontificem, ut pecuniam in templi inſtaurationem erogaret; IV. Regum.

Synagogæ autem, ut dixi, fuerunt ædes, quò Judæi diebus Sabbathorum convenire inſtituerunt, ut legem audirent. Unde illud Actum XV. *Moyſes à temporibus antiquis habet in ſingulis civitatibus qui eum prædicent in ſynagogis, ubi per omne ſabbatum legitur.* De more verò docendi in ſynagogis, ad ea quæ ſupra diximus, elici poteſt ex eo quod narrat Philo de Eſſæis, & ex eo quod de CHRISTO ſcripſerunt Euangeliſtæ ſynagogas Gali-

Galilææ percurſante, atque ibi verita-
tem nunciante. S. Matthæus IIII.
*Circuivit Jeſus totam Galilæam do-
cens in ſynagogis eorum, & prædicans
Euangelium regni.* Lucas V. *Ieſus venit
Nazareth, & intravit ſecundum con-
ſuetudinem ſuam die Sabbati in ſyna-
gogam, & traditus eſt illi liber Iſaiæ
prophetæ. Et deſcendit in Capharnaum
civitatem Galilææ, ibique docebat illos
ſabbatis, & ſtupebant in doctrina ejus,
quia cum poteſtate erat ſermo ipſius.*
Item XIII. *Erat Ieſus docens in ſyna-
gogis Iudæorum ſabbatis, & mulierem
ſanavit. reſpondens autem archiſyna-
gogus indignatus eſt, quia ſabbatho
curaſſet.* Hæc vivente Chriſto. Poſt
mortem verò ejus hæc doctrinæ in
ſynagogis tradendæ extra Judæam &
Galilæam memoria celebratur. Actu-
um IX. *Saulus petiit à pontifice epiſto-
las in Damaſcum ad ſynagogas, ut ſi
quos inveniſſet hujus viæ viros ac mu-
lieres, vinctos perduceret in Hieruſa-
lem, inde converſus, & ingreſſus in
ſynagogas prædicabat Ieſum, quoniam
hic eſt filius Dei.* & XIII. *Paulus &
Barnabas cum veniſſent Salaminem,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

prædicabant verbum Dei in ſynagogis Judæorum. Item : *Venerunt Antiochiam Piſidiæ, & ingreſſi ſynagogam die ſabbatorum ſederunt. Poſt lectionem autem legis & prophetarum miſerunt principes ſynagogæ ad eos. cumque dimiſſa eſſet ſynagoga, ſequuti ſunt multi Judæorum. ſequenti verò ſabbato penè univerſa civitas convenit audire verbum Dei.* & XIIII. *Factum eſt in Iconio, ut ſimul introirent in ſynagogam Judæorum, & loquerentur, ita ut crederet Judæorum & Græcorum copioſa multitudo,* & XVII. *Venerunt Theſſalonicam, ubi erat ſynagoga Judæorum: ſecundum autem conſuetudinem Paulus introivit ad eos, & per ſabbata tria diſſerebat eis de ſcripturis. Cum autem veniſſent Berrhæam, in ſynagogam Judæorum introiverunt. Cum autem cognoviſſent in Theſſalonica Judæi, quia & Berrhææ prædicatum eſt verbum à Paulo, venerunt & illuc.* Paulus inde XVIII. *diſputavit Corinthi in ſynagoga per omne ſabbatum interponens nomen Domini Jeſu, & migrans inde intravit in domum cujuſdam nomine Titi Iuſti, colentis Deum, cujus domus* con-

conjuncta erat ſynagoga. Criſpus autem archiſynagogus credidit Domino cum omni domo ſua. Devenit inde Epheſum, & ingreſſus in ſynagogam diſputavit cum Iudais. inde XIX. *Epheſi ingreſſus ſynagogam cum fiducia locutus eſt per tres menſes diſputans & ſuadens de regno Dei.* Neque verò ſolùm in Aſia, ſed etiam Romæ ſynagogæ Judæorum fuerunt, & præſertim Libertinorum, qui, ut patet ex Actibus, ſynagogam quoque Hieroſolymis habuerunt. Teſtis eſt Philo in legatione ad Cajum: *Tiberius non diſsimulavit, probari ſibi Iudaos qui abominarentur adulationem. alioquin paſſus non fuiſſet trans Tiberim bonam urbis partem teneri à Iudais Romani verò hi erant, plerique libertini. nam captivi in Italiam abducti à Dominis libertate donati fuerant, haud quaquam aliquid ex patriis inſtitutis mutare coacti. ſciebat enim eos habere oratoria, & convenire in ea, & maximè ſeptimo quoq; die, quando publicè patriam docentur philoſophiam. Sciebat & ſacras eos ex primitiis coacervare pecunias, ac Hieroſolyma mittere. Sed tamen neque Ro-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ma eos expulit, nec Romanam civitatem eis ademit, neque in oratoria novi aliquid molitus eſt, neque convenire eos vetuit ad legum interpretationes. Atque hæc quidem de ſcribis, id eſt, legis doctoribus, hactenus.

CAPUT XI.

De ſeptem Iudaorum hareſibus.

LOcus inde admonet, quoniam de legis interpretibus diximus, ut de doctrina quoque Judæorum agamus, quæ ultimis celebrata temporibus, in ſeptem partes diviſa fuit, quas ſeptem hæreſes appellarunt. Fuerunt autem, teſte, S. Epiphanio, hæ: Sadducæi, Scribæ, Phariſæi, Hemerobaptiſtæ, Nazaræi, Oſſeni, & Herodiani. de quibus primùm ſigillatim, deinde conjunctim ediſſeremus.

Sadducæi nomen à Sadoc accepere, Antigoni diſcipulo, qui cùm defeciſſet ad templum montis Garizin à Manaſſe inter Samaritas conſtructum, Alexandro Magno regnan-

te hæreſim intulit Sadducæorum, teſte Rabbi Abraham in Cabala hiſtorica. Hi verò, ut inquit Joſephus, fatum negarunt, atque omnia noſtro arbitrio ſubjecerunt, animas mortales eſſe, & propterea reſurrecturas non eſſe, dixerunt. Deum mala omnia videre negarunt, & in humani, ac longè ab omni communione averſi fuerunt. &, ut addit S. Epiphanius, angelos & ſpiritum ſanctum ignorarunt atque omnia æqualiter cum Samaritis obſervarunt, cùm tamen Judæi eſſent, & Hieroſolymis ſacrificium facerent.

Scribæ verò inquit S. Epiphanius, *Legis expoſitores fuere, velut Grammaticam quandam ſcientiam exponentes, reliqua quidem, velut Iudæi, facientes, verùm ſuperfluam quandam & Sophiſticam interpretationem inducentes, non ſolum ſecundum legem viventes, ſed etiam abundantius: ut qui urceorum demerſiones ac purificationes ſervarent, poculorum item, ac patinarum, & aliorum miniſterii vaſorum, & tanquam videlicet, ad ſincerita-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ceritatem ac ſanctitatem diſpoſiti, crebrò manus lavarent, crebroque purificationes quaſdam per lavacra adhiberent. Habebant autem fimbrias quaſdam ſignificantes politiam ipſorum ad oſtentationem elationis, & laudem ſpectantium, & phylacteria apud ſeipſos palliis addebant, hoc eſt, latas notas purpuræ. Expoſitiones autem apud ipſos quatuor erant, una in nomen Moyſis prophetæ, ſecunda in præceptorem ipſorum Acibam appellatum, ſive Baracibam, tertia in Audan, ſive Annan, qui & Iudas, quarta in filios Aſſamonai. Neque verò dubium eſt, quin hi ex eorum numero fuerint, quos legis doctores diximus.

Phariſæi porrò auctore Ioſepho, *certiorem legalium rituum cognitionem profeſſi ſunt, vitam abjectam egerunt, nihil molle, nihil delicatum adhibentes. ſato omnia tribuerunt, nec tamen liberum hominis arbitrium ſuſtulerunt, judicium Dei ſuturum cenſuerunt, quo homines pro meritis præmia pœnaſque conſequerentur, animas immortales dixerunt, earumque poſt mortem alias æterno carceri deſtinandas, alias in*

vitam

vitam reverſuras, ita ut bonorum animæ in corpora hominum remigrarent, malorum autem in pecudum. De his ſic S. Epiphanius: *Phariſæi eadem cum ſcribis ſentiebant: converſabantur enim cum eis. Virginitati & continentiæ ſtudebant, frequenter orabant, caventes, ne qua ſe labe corporis macularent, duriſſimis ſtratis cubabant. bis in ſabbato jejunabant, ſecunda, & quinta die. decimabant decimationes, dabant primitias, trigeſimas, & quinquagemas. ſacrificia ac vota exactiſſimè perſolvebant, in prædicto verò ſcribarum habitu incedebant per amicula, & alios ornatus, ac muliebria pallia, in latis crepidis, & calciamentorùm ligulis procedentes. Dicebantur autem Phariſæi, eò quòd ſeparati eſſent ab aliis propter ſpontaneam ſuperfluam religionem apud ipſos receptam. Phares enim Hebraica lingua ſeparationem ſignificat.*

Hemerobaptiſtæ *autem eadem cum Scribis, & Phariſæis ſenſerunt, & cum Sadducæis reſurrectionem mortuorum abnuerunt. Præcipui verò illud habuerunt, quòd ſe quotidie baptizarunt, unde nomen etiam acceperunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Jam verò Nazarei à *Galaaditide, & Baſanitide regione, & locis ultra Jordanem originem trahentes, in omnibus inſtituta Judæorum ſervabant, circuncisionem, ſabbatum, feſtivitates omnes. victimas autem non mactabant, neque animatis veſcebantur. Patres accipiebant, de quibus ſcribitur in quinque libris Moyſis, ipſos autem libros Moyſis non probabant: dicebantque Moyſem fuiſſe, ſed aliam legem, quam quæ tradita eſſet, accepiſſe.*

Oſſeni *originem duxerunt à Nabatica regione, Iturææ, Moabitide. & Areilitide, quæ eſt ultra mare mortuum, Judæi quidem genere, ſed moribus hypocritæ, mentis induſtria verſuti.* Hi à Joſepho Eſſæi dicuntur. atque ſecundo Belli his verbis deſcribuntur: *Eſſæi nuptias reſpuerunt, alienos verò filios adoptarunt, divitias ſpernentes haud certas urbes quas incolerent habuerunt, & bona ſua cum ſociis ſuis communicarunt, nec veſtitum, nec calceum novum, niſi veteribus attritis, ſumpſerunt. Commerciorum nullus inter eos uſus, egentibus præſto fuere, eandem ab illis beneficentiam relaturi, religio-*

ligionem mirificè coluere frigida aqua ſe quotidie abluentes. inter veſcendum ſummum ſilentium adhibuere. non niſi probata continentia homines in ſocietatem recepere. receptos autem magnis execrationibus obſtrinxere, ſe Deum, fidem iuſtitiamque culturos. deprehenſos in peccatis ſocietate deturbavere, ac ne cibum delatum caperent, vetuere, judicia ſeveriſſimè exercuere, mortem & cruciatus contemſere. animas bonorum ad fortunatas inſulas abire, malorum ad loca inferna, putavere. In libro autem Antiquitatum XVIII. ita: *Eſſai cuncta ad Deum referunt, immortalem animam cenſent, in templo anathemata prohibent. ſacrificia cum populo non celebrant, quòd ſe putant munditie & ſanctitate illis præſtare. moribus optimis ſunt, agriculturæ ſtudent, omnia habent communia, neque uxoribus, neque ſervis utuntur. ſacerdotes viros optimos eligunt. cibum ſimplicem, atque habitum parcum & mundum adhibent.* & Plinius libro V. *Ab occidente littora Eſſeni fugitant uſque qua nocent, gens ſola, & in toto orbe præter cæteras mira, ſine ulla femina,*

omni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

omni Veneri abdicata, ſine pecunia, ſocia palmarum. In diem ex æquo convenarum turba renaſcitur, largè frequentantibus, quos vita ſeſſos ad mores eorum fortunæ fluctus agitat. Ita per ſæculorum millia (incredibile dictu) gens æterna eſt, in qua nemo naſcitur. tam fœcunda illis aliorum vitæ pœnitentia eſt. infra hos Engadda oppidum fuit, ſecundum ab Hieroſolymis fertilitate, palmetorumque nemoribus, nunc alterum buſtum. Inde Maſada caſtellum in rupe, & ipſum haud procul Aſphalite. Sed multo præclarius Philo in eo libro quem inſcripſit, Omnes probos eſſe liberos. *In Syria*, inquit, *& Palæſtina quæ partes Judæorum ſunt haud modicæ dicuntur, quidam nomine Eſſæi, numero ultra quatuor millia, à voce Græca Eſſæi, quaſi ὅσιοι, id eſt, ſancti, vocati, quoniam Dei cultores præcipuè ſunt, nulla animalia ſacrificantes, ſed mentes ſuas ſacras efficiendas exiſtimantes. Hi vicatim habitant, urbes vitantes propter eorum, qui tractant civitates, improbitates. Eorum alii agriculturæ ſtudent, alii artes exercent, quæ pacis ſociæ ſunt. neque aurum,*

rum,

rum, neque argentum ſibi condunt. Neque agros latos parant cupiditate redituum, ſed neceßitate victus. Nemo bellicorum armorum apud eos eſt opifex. Sed neque in pace ullum mercaturæ genus attingunt. ſervos non habent, ſed liberi omnes ſunt mutua miniſteria ſuppetentes. Rationalem & naturalem Philoſophiam reſpuunt, divinam amplectuntur. Morali maximè ſtudent patriarum legum auxilio uſi: quas præcipuè ſéptima die docentur. Imbuuntur autem ſanctitate, juſtitia, ceteriſque virtutibus tres regulas adhibentes, Dei, virtutis, hominumque amorem. Quòd Deum diligant, illud eſt indicio, quod perpetuam caſtitatem adhibent, jusjurandum, & mendacium non dicunt, & quòd bonorum omnium nullius verò mali auctorem eſſe Deum arbitrantur. Quod virtutis ſtudioſi ſint, ex eo perſpici poteſt, quod pecuniam & gloriam negligunt, quod voluptates reſpuunt, & conſtantiam præſtant. Quòd hominum caritate flagrent, indicat amor & ſocietas inter eos. una enim eſt omnibus domus. una veſtis, unum ærarium, unus ſumptus, communis victus, & vita.

quin

quin etiam quæſtus in commune conferunt, ægrotantes communiter curant, & ſeniores loco parentum habent.

Herodiani verò, ut inquit Epiphanius, *omnino Judæi erant, ſed prophani, atque hypocritæ, verum Herodem putabant Chriſtum Dominum, qui in omnibus ſcripturis, legeque, ac prophetis exſpectatur, & ob ipſum decepti Herodem jactabant inducti ex dicto hoc: Non deficiet princeps ex Juda, atque dux ex femoribus ipſius, donec venerit cui reſervatur; huic reſervatum eſſe dicentes, qui erat alienigena.* Item Tertullianus de Præſcriptionibus: *Phariſæi addimenta quædam legis aſtruendo à Judæis diviſi ſunt. Herodiani Chriſtum Herodem eſſe dixerunt.*

Ex his autem omnibus præcipuè floruere ante Chriſti adventum Phariſæi, & Sadducæi. itaque Hieroſolymis, ut inquit Joſephus, populares Phariſæis, optimates Sadducæis ſe adjunxerunt. Phariſæorum autem extraordinarias in republ. opes ægre inde ferens Joannes Princeps leges ab eis allatas (hæ novæ traditiones erant præter antiquas Moſaicas) ſuſtulit, & ad

Saddu-

Sadducæos ſe contulit. Phariſæi tamen adeò potentia valuerunt, ut poſt auxilio Demetrii Eucæri, Syriæ regis, bellum Alexandro regi Iudæorum intulerint, & Moabitide ac Galaatide terra ipſum cedere compulerint. Inde mortuo illo Alexandram reginam ſibi obſequentem adepti leges ſuas recuperarunt, ac multo vehementius ſævire in urbe & regno toto inſtiterunt: quouſque res ad duos fratres regios recidit, Hyrcanum, & Ariſtobulum, quorum alter Phariſæus, alter Sadducæus fuit. Cùm autem Chriſtus Euangelium ſuum pandere populo cœpit, Scribæ, Phariſæi, Sadducæi & Herodiani præcipue viguerunt: ac propterea Soli in Euangelio memorantur, ut qui Chriſto novam doctrinam prædicanti ſe præcipuè objicerent, atque ut ipſi ſæpe illum tentandi cauſſa variis interrogationibus fatigarunt, ac verbis irretire conati ſunt; ſic & ipſe illos inſectatus, & hypocriſin ac doctrinam eorum, ut parum vitæ congruentem detegere nixus eſt. Recitabo ordine ipſa Euangelii loca, ut res clariſſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

clariſſimè cognoſcatur. Sanct. Marc. cap. III. *Exeuntes Phariſæi cum Heroidanis conſilium faciebant adverſus eum, quomodo perderent eum.* & VII. *Phariſæi, & quidam de Scribis cum vidiſſent quoſdam de diſcipulis Domini communibus manibus, id eſt non lotis, manducare panes, vituperaverunt. Phariſæi enim & omnes Judæi niſi crebrò laverint manus, non manducant tenentes traditionem Seniorum, & à foro venientes*, niſi baptizentur, non comedunt, & alia multa quæ tradita ſunt illis ſervare, baptiſmata calicum, & urceorum, & æramentorum, & lectorum.* S. Lucas XI. *Vos Phariſæi quod de foris eſt calicis & catini, mundatis.* S. Matthæus XV. *Tunc acceſſerunt ad Jeſum Hieroſolymis Scribæ & Phariſæi dicentes: Quare diſcipuli tui transgrediuntur traditiones ſeniorum? non enim lavant manus ſuas, cùm panem manducant. ipſe autem reſpondens ait illis: Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem veſtram? Nam Deus dixit. Honora patrem tuum & matrem: &, qui maledixerit patri, vel matri, moriatur. Vos au-*

tem

tem dicitis : *Quicunque dixerit patri vel matri, Munus quodcunque eſt ex me, tibi proderit, & non honorificabit patrem ſuum. & irritum feciſtis mandatum Dei propter traditionem veſtram.* Quas traditiones declarans S. Hieronymus epiſtola CLI. ſic inquit : *Quantæ traditiones Phariſæorum ſint, quas hodie vocant δευτερώσεις, & quam aniles fabulæ, evolvere nequeo, neque enim libri patitur magnitudo, & pleraque tam turpia ſunt, ut erubeſcam dicere. dicam tamen unum in ignominiam gentis inimicæ. Propoſitos habent ſynagogis ſapientiſſimos quoſque, fœdo operi delegatos, ut ſanguinem virginis, ſive menſtruatæ, mundum, vel immundum, ſi oculis diſcernere non potuerint, guſtu prælibent. Præterea, quia juſſum eſt, ut diebus ſabbatorum ſedeat unuſquiſque in domo ſua, & non egrediatur, neque ambulet de loco in quo habitat : ſi quando eos juxta litteram cœperimus artare, ut non jaceant, nec ambulent, non ſtent, ſed tantùm ſedeant ſi velint præcepta ſervare; ſolent reſpondere, & dicere, Rabakiba, & Symeon, & Hille, magiſtri noſtri*

tradiderunt nobis , ut bis mille pedes ambulemus in Sabbato , & cetera hujuſmodi doctrinas hominum præferentes doctrinæ Dei. Hinc ſcripſit S. Eucherius ſuper primum Actuum : *Sabbati habens iter*, Sabbati iter ſignificare mille paſſus. quia ſabbato uſque ad montem Oliveti ire Judæis licitum erat, vel certè, ſicubi fuiſſent, tanto ſpatio deambulandi licentiam præſumebant. Jam verò S. Marcus VIII. *Cavete à fermento Phariſæorum, Sadducæorum, & Herodianorum.* S. Matthæus XVI. *Acceſſerunt ad eum Phariſæi & Sadducæi tentantes, & rogaverunt eum, ut ſignum de cælo oſtenderet eis. Itaque dixit: Intuemini, & cavete à fermentis Phariſæorum & Sadducæorum. tunc intellexerunt, quia non dixit, cavendum à fermento panum, ſed à doctrina Phariſæorum & Sadducæorum.* & XII. *Phariſæi videntes diſcipulos legere ſpicas ſabbato dixerunt ei, Ecce diſcipuli tui faciunt quod non licet facere in ſabbatis.* Item: *Tunc reſponderunt ei quidam de Scribis & Phariſæis, Magiſter volumus à te ſignum videre.* & XXII. *Acceſſerunt ad*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ad eum Sadducæi, qui dicunt non eſſe reſurrectionem, & interrogaverunt eum, In reſurrectione, cujus erit de ſeptem uxor? omnes enim habuerunt eam. & pòſt: *Phariſæi autem audientes, quòd impoſuiſſet ſilentiam Sadducæis, convenerunt in unum, & interrogavit unus ex eis legisdoctor tentans eum.* & S. Marcus XII. *Mittunt ad eos quoſdam ex Phariſæis & Herodianis, dicentes, Licet tributa dare Cæſari, an non?* His ergo tentationibus irritatus Chriſtus mores eorum ac vitam demonſtravit, inquiens XXIII. S. Matthæi, & S. Lucæ XX. *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi. omnia ergo quæ dixerint vobis, ſervate, & facite, ſecundum opera verò eorum nolite facere. dicunt enim & non faciunt. alligant autem onera graviora & importabilia in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea movere. Omnia verò opera ſua faciunt, ut videantur ab hominibus. dilatant enim philacteria ſua, & magnificant fimbrias, amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in ſynagogis, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus*

 Rabbi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Rabbi. Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, quia comeditis domos viduarum, oratione longa orantes, quia circuitis mare, & aridam, ut faciatis unum proſelytum, & cùm fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo quam vos, quia decimatis mentam, & anethum, & cyminum, & reliquiſtis, quæ ſunt graviora legis, judicium, miſericordiam, & fidem: hæc oportuit facere, & illa non omittere: quia mundatis quod deforis eſt calicis & paropſidis, intus autem pleni eſtis rapina & immunditia; quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus ſpecioſa, intus verò plena ſunt oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitia; quia ædificatis ſepulchra prophetarum, & ornatis monumenta juſtorum. Quas autem fimbrias & phylacteria Phariſæorum nominavit, de iis ſic mandarat Deus Numerorum xv. *Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos, ut faciant ſibi fimbrias per angulos palliorum ponentes in eis vittas hyacinthinas; quas cùm viderint, recordentur omnium mandatorum Domini, nec ſequantur cogitationes ſuas.* Conſuetu-
dinem

dinem verò totam Phariſæorum ſic implicuit S. Epiphanius: *Habebant fimbrias quaſdam ſignificantes politias ipſorum ad oſtentationem elationis, & laudem ſpectantium, & phylacteria palliis ſuis addebant, hoc eſt latas notas purpuræ. fimbriæ enim oræ & margines ſunt; phylacteria vera ſigna ac notæ ipſius purpuræ, quæ inquit Dominus dilatata fuiſſe. nam fimbrias & prætextus quoſdam in quatuor alis amiculi unuſquiſque habebat ex ipſo ſtamine illigatas, quo tempore continenter agebant, ac virginitatem exercebant.* In Actis inde horum etiam mentio celebratur, ut cap. IV. *Loquentibus apoſtolis Hieroſolymis ad populum ſupervenerunt ſacerdotes, & magiſtratus templi, & Sadducæi, dolentes, quòd docerent populum, & annunciarent in Jeſu reſurrectionem ex mortuis.* & V. *Exurgens pontifex, & omnes qui cum eo erant, quæ eſt hæreſis Sadducæorum, repleti ſunt zelo.* & XXIV. *Sciens Paulus, quia una pars erat Sadducæorum, & altera Phariſæorum, exclamavit in Concilio: Viri fratres ego Phariſæus ſum, filius Phariſæi, de ſpe & reſurre-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ctione mortuorum ego judicor. & cum hæc dixiſſet, facta eſt diſſenſio inter Phariſæos & Sadducæos. Sadducæi enim dicunt, non eſſe reſurrectionem mortuorum, neque angelum, neque ſpiritum. Phariſæi autem utrumque confitentur. Hactenus de ſeptem hæreſibus dictum ſit.

Phariſæis autem adjuncti ſunt Gaulonitæ. Hi Herode magno regnante ſuborti ſunt. Ea verò res ab hoc fonte profecta eſt. Cæſar Auguſtus ſublatis vectigalibus tributa ordinaria in caput & agros indixit, atque ob id totum cenſeri orbem Romanum inſtituit, ita ut Judæam etiam, quam Herodi regi à ſe appellato ſubjecerat, cenſeri, ac tributum in caput pendere juſſerit. Quo facto Judas quidam extitit, qui adjuncto Sadoco Phariſæo, negavit, populum Dei alium dominum, quàm Deum, agnoſcere debere, nec cenſum Auguſto ſolvendum eſſe, quòd ſervitutem oſtenderet. Hunc verò qui ſectati ſunt, populum, ne tributum Cæſari daret, ſolicitarunt mortem verò & ſupplicia contemſerunt, in veſtitu & ceteris cum Phari-

ſæis

ſæis conſenſerunt. Unde Phariſæi quoque aliquando Chriſtum tentandi gratia ſciſcitati ſunt, num dandum eſſet tributum Cæſari? quòd ea res per ea tempora variè jactaretur. Chriſtus autem reſpondit, dandum eſſe, quod eſſet Cæſaris, Cæſari, & quod Dei, Deo; atque ipſe quoque incenſum didrachmi pro ſe & pro S. Petro pependit. Præcipuè autem Judas ſicarios & zelotas concitavit, qui gladio & ſica eam opinionem tuebantur, & vitam repugnantibus adimebant, nec ullis ſuppliciis deduci de ſententia poterant, adeò ut pueri illa opinione imbuti pertinaci tormentorum patientia ſpectatores obſtupefacerent. Hæc S. Lucas II. S. Matthæus XVII, Joſeph. libro Antiq. XVIII, & Belli VII. Iſidorus libro Etymologiarum quinto, cap. XXXVI.

Atque hoc quidem modo cultus, qui Deo ab hominibus ſancta in civitate debetur, & conſtitutus. cujus ſumma eò demum refertur, ut vita rectè inſtituatur, atque ex illius præſcripto & voluntate formetur. Quod quidem facilè obtinebitur, ſi aſſiduè lex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ejus in ore, pectore, manibuſque verſabitur, id eſt ſi dicta, conſilia, factaque noſtra cum ea conſentient: atque ea demum diligentia adhibebitur, ut & Deum diligamus, & Deo dilecti eſſe conemur, prout ille ſe velle oſtendit, cum fœdere cum Hebræis icto ſe illis futurum in Deum, Hebræos verò ſibi in populum, demonſtravit.

CAROLI SIGONII

DE REPUBLICA HEBRÆORUM LIBER VI.

Qui de Conſiliis Judiciis inſcribitur.

CAPUT I.

De Civitate.

MAXIMA ac difficillima hujus diſputationis parte perfecta, id eſt Religione ſatis, ut judicare poſſu-

poſſumus, perpolita, tempus eſt ad reliqua progredi. ſequitur n. ut de Civitate, i. e. de ratione adminiſtrandæ à civibus reip. diſſeratur. Neque enim cum M. Varrone, eruditiſſimo quondam viro, ſentimus, qui de rebus divinis humaniſque diſputaturus, ab humanis propterea ſe ordiri teſtatus eſt, quòd prius civitates extitiſſent, deinde religionem inſtituiſſent. cùm potius contrà ſit, atque ille putavit. Vera enim, ut S. inquit Auguſtinus, religio non à terrena aliqua civitate inſtituta eſt, ſed planè cæleſtem ipſam inſtituit civitatem. eam verò inſpirat ac docet verus largitor vitæ æternæ Deus, quem Varro cum ſuis æqualibus ignoravit. Civitatem ergo poſt religionem expoſituri, univerſam tractationem in tres partes dividimus; Conſilia, Judicia, & Magiſtratus. Sic enim in iis quoque libris fecimus, quos de rep. Athenienſium compoſuimus. Qua in re hanc potiſſimùm rationem conſiliumque ſequuti ſumus: Omnis civilis ſocietas, ut inquit in Politicis Ariſtoteles, utilis ac juſti communione conciliatur. Harum enim duarum

rerum ſoli homines notionem adepti ſunt, quòd ſoli etiam ſermonis compotes facti ſint, quo illa inter ſe, re poſtulante, communicarent. Utilitatem autem Conſilia, æquitatem Judicia perſcrutantur. Quoniam autem hæc cœtus quidam ſive Conſultorum, ſive Judicum ſunt, propterea duce ac principe aliquo eguerunt qui eos convocaret, atque ad eos, quæ eſſent de utilitate & jure diſcutienda, referret. Neque enim multitudo regi, ſine capite aliquo, poteſt. Qui verò aut Conſiliis, aut Judiciis præfuerunt, Magiſtratus appellati ſunt. Quamobrem duobus ſequentibus libris ita civilem hanc Hebræorum reip. adminiſtrationem perſequemur, ut hæc tria præcipuè, Conſilia inquam, Judicia, & Magiſtratus, ediſſeramus.

CAPUT II.

De Conſiliis.

CONSILIA ergo appello cœtus illos, qui ea præcipue ſtatuerunt, quæ ſtatum reip. univerſæ conti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

continuerunt, ut bellum, pacem, annonam, fines, legum inſtitutionem, magiſtratuum creationem, & quæ generis ejuſmodi ſunt. quod eſt nihil aliud, quàm de ſingulari utili diſceptare, quod comprehendi lege non potuit. Hæc vero Conſilia, ut in ceteris Rebuſpublicis, ſic in ipſa etiam Judaica, duo extiterunt. aut enim promiſcuè ab omnibus, aut ſeorſim à paucis, iiſque natu grandioribus inita ſunt: & quidem, ſi ab univerſis, Concionem, ſi à parte, Senatum appellaverunt. Atque hoc etiam ſenſiſſe David in Pſalmis videtur. Etenim de laudibus Dei in omnibus & ab omnibus cœtibus celebrandis agens, & Concionis & Senatus mentionem poëtice fecit, ut cum inquit: *Confitebor tibi Domine in toto corde meo, in conſilio juſtorum & congregatione.* Et alibi: *Exaltent eum in eccleſia plebes, & in cathedra ſeniorum laudent eum*, Item: *Odivi eccleſiam malignantium, & cum impiis non ſedebo.* Pro concione enim dixit congregationem, Græce συναγωγὴν, & eccleſiam, pro ſenatu conſilium, ſeu βουλὴν, & cathedram ſeniorum; tertium

etiam

etiam adjuncturus, ſi uſus ſuæ, quam intuebatur, reip. permiſiſſet.

CAPUT III.

De Concione.

POPULI porro Concio in ſacris libris duabus vocibus Græcis plerumque eſt explicata, ſynagoga, & eccleſia, ut ex locis quoque modo prolatis cognoſcitur. Neque enim adhuc erat illa inter ſynagogam & eccleſiam differentia, quæ poſt traditum à Chriſto evangelium interceſſit. Ut autem tres, quemadmodum ab initio dixi, Hebræorum quaſi reſpublicæ fuerunt, totius populi, ſingularum tribuum, & ſingularum in quaque tribu civitatum; ſic tres quoque populi Conciones extiterunt; una, in quam omnes tribus Iſrael convenerunt; altera, in quam omnes unius tribus familiæ; tertia, in quam univerſi cujuſque civitatis viri. de quibus ſigillatim, quod nobis compertum ſit, exponemus.

Univerſi igitur populi Concio à Deo eſt inſtituta. Hujus rei illa teſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

monio ſunt, quod is ſæpe Moyſen in Exodo alloquens dixit: *Loquere filiis Iſrael. Loquere ad univerſum cœtum Iſrael.* & quod populus reſpondit: *Quæ locutus eſt Dominus, faciemus, & obedientes erimus.* Quin etiam cum Deus omnia Mandata, Præcepta, Juſtificationes, Judicia, & Teſtimonia ſua exponi juſſit omnibus filiis Iſrael, ſane popularem hanc, de qua agimus, Concionem inſtituit. Unde illa ſunt Exodi XXXV: *Congregata omni turba filiorum Iſrael.* & Numerorum XXVII: *Joſue ſtabit coram Eleazaro ſacerdote, & omni multitudine, & dabit ei præcepta cunctis videntibus, & partem gloriæ ſuæ, ut audiat eum omnis ſynagoga filiorum Iſrael.* & Deuteronom. IX: *Dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas, quando concio populi congregata eſt.*

Hanc autem univerſi populi Concionem nemo convocare potuit, niſi qui ſummo cum imperio fuit, ut duces, Judices, Reges, & Principes. De Duce elicitur ex XXIII. Joſue: *Vocavit Joſue omnem Iſraelem, Seniores, Principes, Judices, & Magiſtros eorum.*

Et

Et ſequenti: *Congregavit Joſue omnes tribus Iſrael in Sichem, & vocavit Seniores, ac Principes, & Judices, ac Magiſtros.* De Judice ex VII. primi Regum: *Dixit Samuel Judex, congregate omnem Iſraelem in Maſphat.* De Rege ex XIII. ſecundi: *Congregavit David rex omnem populum.* Et XV. ſecundi Paralip. *Congregavit omnem Iſrael in Hieruſalem.* Inde poſt decem tribuum divortium XI. tertii: *Venit Roboam rex in Hieruſalem, & convocavit univerſam domum Juda, & Benjamin.* Demum de Principe diſerte expreſſum eſt in decreto, quo Simon Princeps factus eſt, primo Maccabæorum, ubi dicitur: *Ut nemini advocare populum liceat ſine ipſo.*

Itaque de ratione etiam convocandi populi ſcriptum fuit in lege, ut cum populus acciretur, vario tubæ occentu advocaretur: *Fac tibi* (inquit Deus Numerorum X.) *duas tubas argenteas ductiles, quibus convocare poſſis multitudinem, quando movenda ſunt caſtra. cumque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad oſtium Tabernaculi fœderis. ſi ſemel clangueris,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

venient ad te principes, & capita multitudinis Iſrael; ſi autem prolixior ac conciſior clangor increpuerit, movebunt caſtra primi, qui ſunt ad orientalem plagam. in ſecundo autem ſonitu, & pari ululatu tubæ levabunt tentoria, qui habitant ad meridiem. Quando autem congregandus eſt populus, ſimplex tubarum clangor erit, & non conciſè ululabunt, filii Aaron clangent tubis.

Convenire autem conſuevit populus tribus de cauſſis, ad audiendum, ad orandum, & ad agendum. Ad audiendum, ut cùm à principio convenit ad audienda mandata Dei, ut Deuteronomii IV: *Congrega ad me populum, ut audiant ſermones meos.* Quare ſcriptum eſt primo Paralip. XXIX: *Locutuſque eſt David rex ad omnem eccleſiam.*

Ubi verò ad orandum convenit, maxime in oppido Judæ nomine Maſpha convenire ſolitus fuit, ut XI. Judicum: *Jephte locutus eſt omnes ſermones ſuos coram Domino in Maſpha.* Et primo Maccabæorum tertio: *Et congregati ſunt, & venerunt in Maſpha*

contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

contra Hieruſalem, qui locus orationis erat in Maſpha ante in Iſrael. & jejunarunt illa die, & induerunt ſe ciliciis, & cinerem impoſuerunt capiti ſuo, & diſciderunt veſtimenta ſua. Recte. ſic enim dixerat Samuel primo Regum ſeptimo: *Congregate univerſum Iſrael in Maſpha, ut orem pro vobis Dominum.* Quoniam autem in Maſpha neque Tabernaculum, neque Arcatum fuit, ſed in Silo, quia, ut ſcriptum eſt Judicum xx, *diſcedentes è Maſpha venerunt ad domum Domini in Silo & in conſpectu ejus ſedentes flere cœperunt:* ſequitur, ut altare aliquod ibi ſtatutum ſit, quemadmodum in Excelſis erat, cujus cauſſa ad Dominum veniſſe dicantur, cùm eò orationis cauſa venerunt. Sic enim ſequenti quoque capite dixit: *Et perrexit omnis populus in Galgala, & immolaverunt ibi victimas pacificas coram Domino:* cùm tamen in Galgalis Tabernaculum tum non eſſet. Et xv: *Et in fruſtra concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis.* nam etiam in Ramatha Samuel altare conſtrinxit ſeptimo primi Regum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Ad agendum autem convenerunt duabus de cauſſi, una creandi Judicis, Regis, & Principis; altera jubendi, aut gerendi belli. De Judice creando ſcriptum eſt Judicum VIII: *Populus ad Gedeonem dixit: Impera nobis.* De rege primo Regum X: *Convocavit Samuel populum ad Dominum in Maſphat, & ait ad filios Iſrael: Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Ego eduxi Iſrael de Ægypto. vos autem projeciſtis Deum veſtrum, & dixiſtis, Regem conſtitue ſuper nos. Nunc ergo ſtate coram Domino per tribus veſtras, & familias.* & poſt. *Et ſtatim miſit populus, qui Saulem domi abſconditum convenirent, atque eo Maſphat adducto clamavit: Vivat rex,* De principe vero ſic ſecundo primi Maccabæorum: *Nunc hodie elegimus eſſe pro Juda nobis in Principem.*

Convenere autem etiam in Maſphat belli cauſſa primum contra Ammonitas, deinde contra Benjamitas, tum adverſus Philiſtæos. De Ammonitis X. Judicum: *Filii Iſrael congregati contra Ammonitas in Maſſha caſtra metati ſunt.* De Benjamitis

 è Gabaa

è Gabaa xx: *Viri Iſrael quaſi vir unus, de Dan uſque Berſabee, & terra Galaad congregati ſunt ad Dominum in Maſpha: omneſque anguli populorum & cunctæ tribus Iſrael in eccleſiam populi Dei convenerunt quadraginta millia peditum pugnatorum. ad quos Levita dixit: Adeſtis omnes filii Iſrael, decernite quid facere debeatis. ſtansque omnis populus, quaſi unius ſermone reſpondit: Non recedemus in tabernacula noſtra, nec ſuam quiſque intrabit domum, ſed contra Gabaa in commune faciemus.* Et ſequenti de eadem re: *Juraruns filii Iſrael in Maſpha, Nullus noſtrum dabit filiis Benjamin de filiabus ſuis uxorem.* & pòſt: *Quis eſt de univerſis tribubus Iſrael, qui non aſcendit ad Dominum in Maſpha?* De Philiſtæis vero dixit Samuel primo Regum ſeptimo: *Congregate univerſum Iſrael in Maſpha, ut orem pro vobis Dominum; & convenerunt in Maſpha, hauſeruntque aquam, & effuderunt in conſpectu Domini, & jejunaverunt in die illa. & dixerunt illi, Peccavimus Domino. Judicavitque Samuel filios Iſrael in Maſphat. & egreſſi filii Iſrael*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Iſrael de Maſphat, perſecuti ſunt Philiſtæos. Hactenus de populo tribuum univerſo.

De populo verò ſingularum tribuum, veriſimile admodum videtur, cum ſingulæ tribus principes ſuos habuerint, ipſas, ex eorum auctoritate conveniſſe, conſultaſſe, judicia feciſſe, & bella geſſiſſe. Atque aliarum quidem rerum pòſt veſtigia indagabimus, ubi de principibus tribuum diſſeremus. Belli autem geſti duo hæc monumenta habemus. Joſue XIX: *Danitæ proprium bellum geſſerunt contra Leſem urbem, eamque ceperunt,* Inde Effraimitæ adverſus Jephte Judicem ita egerunt Judicum XII. *Ecce in Effraim orta eſt ſeditio. nam tranſeuntes contra Aquilonem dixerunt ad Jephte, Quare vadens ad pugnam contra filios Ammon vocare nos noluiſti, ut pergeremus tecum? Quibus ille: Quid commerui, ut adverſus me conſurgatis in prælium? Vocatis itaque ad ſe cunctis viris Galaad pugnavit contra Effraim.*

Fuiſſe præterea in ſingulis civitatibus populum aliquem qui corpus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ejus civitatis confecerit, ex eo colligi poteſt, quod in iiſdem fuere quoque magiſtratus, quos Civitatum principes appellarunt, qui ei populo præfuerunt. Populi certe Hieroſolymitani illuſtris eſt mentio, ut xxx. primi paralipomenωn: *Inito conſilio regis, & principum, & univerſæ ſynagogæ Hieruſalem decrevere.* & mox: *Decrevit rex, & Principes, & tota Eccleſia in Hieruſalem, ut facerent Paſcha.* at VIII tertii Regum: *Stetit Salomon ante altare Domini in conſpectu eccleſiæ Iſrael.* Quibus ex locis apparet, aliùm eſſe populum Hieroſolymitanum, alium Iſraeliticum, ſive Judaicum. Quoniam vero reſp. Hebræorum omnino popularis non fuit, verum aut optimatium, aut regia, ut ſupra dictum eſt, propterea populus haud magnas admodum in illa opes habuit, cum in Ariſtocratia Senatus, in regno Rex prævaluerit. Quod ſi quid nervorum, aut majeſtatis in populo fuit, maxime poſt deletum Babylonico exilio regnum, id fuit tum, cum populus Aſſamonæos Principes ſibi aſcivit, & remp. Græco more conſti-

conſtituit. Nam primo ſecundi Maccabæorum ſcriptum eſt, literas publice miſſas eſſe, cum hoc indice: *Populus qui eſt Hieroſolymis, & Senatus, & Judas, Ariſtobulo magiſtro Ptolomæi regis ſalutem.* & XIV: *Simoni pontifici, & Senioribus, & cuncto populo.* & libro XX Joſephi: *Claudius Cæſar principibus, Senatui, populo, gentique Judæorum.* quaſi vero populus partem aliquam reip. haberet. Item: *Phariſæi ſteterunt cum populo contra regem.* & apud Ciceronem pro Flacco: *Multitudinem Judæorum flagrantem nonnunquam in concionibus pro rep. contemnere, gravitatis ſummæ fuit.* Quin etiam quantas turbas populus Hieroſolymitanus in Judicio Chriſti concitatus conciverit, notum eſt.

Ex quo apparet, non ſolum, dum Judæa regibus ſuis obtemperavit, ſed etiam cum populo atque Imperatori Romano paruit, juris aliquid, populari concioni fuiſſe, perinde atque in ceteris etiam Aſiæ civitatibus, in quibus, & juriſdictionem, & rei capitalis cognitionem proconſul Romanus forum agens exercuit. alia vero popu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

lus advocata legitima concione cognovit. Legitima verò concio dicta eſt, quæ ex lege certis diebus coacta; ut confuſa, quæ temere & extra ordinem eſt vocata. Hæc vero probantur non ſolum teſtimoniis Romanorum & Græcorum, quæ in libros de jure provinciarum, & de rep. Athenienſium conjecimus, ubi de foris & conventibus agendis, item de habenda concione docuimus; ſed etiam S. Lucæ. qui peritus Græci & Romani moris de conventibus Rom. & legitima Epheſiorum concione, quam illi eccleſiam nominabant, ſic ſcripſit Actuum XIX: *His auditis repleti ſunt ira, & exclamarunt dicentes: Magna Diana Epheſiorum. & impleta eſt civitas tota confuſione, & impetum fecerunt uno animo in theatrum. Paulo autem volente intrare in populum, non permiſerunt diſcipuli. Erat n. eccleſia confuſa.* & mox: *Et cum ſedaſſet ſcriba turbas, dixit: Si Demetrius, & qui cum eo ſunt artifices habent adverſus aliquem cauſam, conventus forenſes aguntur, & proconſules ſunt. accuſent invicem. ſi quid autem alterius rei quæritis, legitima*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

eccleſia poterit abſolvi. Et cum hæc dixiſſet, dimiſit eccleſiam.

Quo in loco ſi interpres pro eccleſia concionem reddidiſſet, ſine dubio ſententiam multo clarius expreſſiſſet. Has vero duas conciones, confuſam, & legitimam ſignificavit etiam Æſchines in oratione de ementita legatione, inquiens: *Plures conciones* (ſive eccleſias) *evocatas coacti eſtis inire cum metu & tumultu, quam conſtitutas à legibus.* Ulpianus autem in Demoſthenem prodidit, ſingulis menſibus ternas ex lege conciones habitas eſſe: quod etiam S. Joannes Chrhyſoſtomus ſcribens in acta confirmavit. Quare merito ſedato tumultu dixit ſcriba ad Epheſios, qui confuſam concionem inierant, ſi crimen adverſus aliquem habetis, quod deferre velitis, proconſulem Aſiæ adite, cùm forum aget, & conventum habebit, id eſt eſt cùm jus dicet Epheſi. Sin autem alia cauſſa eſt, expectate legitimam Epheſini populi concionem, atque apud eam agite. Atque his dictis dimiſit concionem quæ confuſa erat, id eſt temere & non ex lege convenerat.

De foris porro & conventibus Aſiæ ſic Strabo libro XIII: *Phrygiæ, Lydiæ, & Cariæ, & Myſiæ loca ægrè diſtingui poſſunt, quod inter ſe coeant. ad eorum vero confuſionem non parum attulere Romani, qui non ex gentibus eos diviſerunt, ſed alio modo diœceſes deſcripſerunt, in quibus fora agunt, & jus dicunt.* Diœceſes porro, ſive conventus, ſive fora Aſiæ, teſte Plinio, fuerunt Laodienſis, Synnadenſis, Apamenſis, Alabandenſis, Sardiana, Smyrnæa, Epheſina, Adramyttena, & Pergamena. De concionibus autem Aſiæ & Græciæ fluctuantibus ſic Cicero pro Flacco: *Græcorum totæ reſpublicæ ſedentis concionis temeritate adminiſtrantur. vetus illa Græcia hoc uno malo concidit, libertate immoderata ac licentia concionum, cum in theatro imperiti homines, rerum omnium rudes, ignarique conſederant. Quod ſi hæc Athenis accidere ſunt ſolita, quam moderationem putatis in Phrygia, aut in Myſia concionum fuiſſe? noſtras conciones illarum nationum homines plerumque perturbant. quid cum ſoli ſunt ipſi, tandem fieri putatis?*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT IV.

De Senatu.

EXPOSITA Concione, dicendum eſt de Senatu. Hunc vero habuere etiam Hebræi, cumque, ut populum, triplicem; unum, in quem convenere Seniores populi univerſi; alterum, in quem qui erant tribuum ſingularum; tertium, in quem qui erant ſingularum civitatum.

Senatus univerſi populi conſtitutus eſt à Deo ex ſeptuaginta hominibus, qui cæteris ætate in toto Iſraele præſtarent. Sic enim ille dixit Num XV: *Congrega mihi* LXX *de Senioribus Iſrael quos tu noſti, quod ſeniores populi ſint & ſcribas, & duces ad oſtium Tabernaculi fœderis, facies que ibi ſtare tecum, & deſcendam, & loquar tibi: & auferam de ſpiritu tuo, tradamque eis, ut ſuſtentent tecum onus populi, & non tu ſolus graveris.* Itaque homines qui ex hoc ordine fuerunt, Græci ſenatum, ſenes, ſeniores, & ſenatores vocarunt, conſilium βελλὼ, conſilii locum βελευτήριον, homines βελευτὰς, appellarunt,

larunt, quaſi dicas Conſilium, Con-
ſiliatorium, & Conſiliarios.

Aſſedere autem hi in urbe metropo-
li ſummo reip. principi, atque ab eo
adhibiti unà cum principibus populi de
ſumma rerum conſilia inierunt. Un-
de Joſephus illud retulit ex lege: *Ni-
hil agat rex ſine pontificis ac ſenato-
rum ſententia.* Horum conſiliorum
hæc teſtimonia ſunt v. Deuteronomii
inquit Moyſes: *Acceſſiſtis ad me om-
nes principes tribuum, & ſeniores.* &
XXVII: *Præcepit Moyſes, & ſenio-
res Iſrael populo dicentes: Cuſtodite
omne mandatum quod præcipio vobis.*
Item Joſue XXIII: *Vocavit Joſue om-
nem Iſraelem, ſeniores eorum, prin-
cipes eorum, judices eorum, & ſcribas
eorum.* Inde ſub Judicibus XXI: *Se-
niores ſtatuerunt, ut Benjamitæ rape-
rent virgines Siloitarum in uxores.*
Tum ſub Salomone rege, ſeptimo ter-
tii Regum: *Congregati ſunt omnes
ſeniores Iſrael ad regem Salomonem in
Hieruſalem.* & primo ſecundi Pa-
ralip. *Ezechias rex iniit conſilium cum
ſenioribus obturandi capita fontium.*
Quamquam autem diviſo regno

ſenatus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſenatus Judæorum ex ſola tribu Juda & Benjamin ſeſt delectus, numerus tamen LXX ſeniorum eſt conſervatus. ſiquidem Ezechiel VII dixit : *Et ſeptuaginta viri de ſenioribus Iſrael*, cum tamen ætate Ezechielis decem tribus Iſrael in Aſſyria eſſent. & Hieremias XIX, ſeniores populi nominavit : *Accipe laguncul am figuli à ſenioribus populi, & ſenioribus ſacerdotum*. Neque vero ſolum ſtantè regno hic viguit ſenatus, ſed etiam illo everſo poſt reditum Judæorum ex Babylonia idem eſt reſtitutus, ſiquidem apud Iſaiam primo ſcriptum eſt: *Reſtituam judices tuos, & conſiliarios tuos, ſicut antiquitus*. & apud Eſdram decimo : *Omnis qui non venerit in tribus diebus juxta conſilium principum & ſeniorum, auferetur omnis ſubſtantia ejus*. & XII. primi Maccabæorum: *Jonathas pontifex gentis, & ſeniores, & reliquus populus Judæorum*. & primo ſecundi : *Populus qui eſt Hieroſolymis, & Senatus, & Judas Ariſtobulo magiſtro Ptolomæi regis ſalutem*. & XI : *Rex Antiochus Senatui Judæorum, & cæteris Judæis*.

&

& XIV. *Simoni pontifici, & ſenioribus & cuncto populo.* & S. Lucas XII: *Seniores plebis ſummo mane vocati.* Græce Presbyterium populi. Narrat etiam Joſephus, ultimis urbis temporibus Florum Judææ procuratorem advocatis principibus ſenatorum & ſenatu dixiſſe, ſe velle urbe decedere; additque, cum templo curiam etiam conflagraſſe, quam ille Buleuterium nominat. Quanquam autem ſenatus hic conſultandi gratia ſemper manſit, eſt tamen intelligendum, reges, qui in poteſtate remp. habuerunt, neque obnoxii legibus fuerunt, etiam ſine ſenatus auctoritate decreta feciſſe ut qui cum ſummo imperio eſſent, non quales Deus præſcripſiſſet, ſed quales ipſi optaſſent.

Tribus porrò ſingulas ſuos habuiſſe ſenatores, ab iis qui univerſi populi erant diverſos conjectura probabilius, quam auctoritate certius eſt. Quanquam enim ſcriptum eſt XX. quarti Regum, *Congregati ſunt ad regem Joſiam omnes ſeniores Juda: & Hieruſalem:* & XXX. primi, *David miſit dona de præda Senioribus*

Juda

Juda proximis ſuis: & XIX. Hieremiæ dixit Deus, *Occidam Conſilium Judæ;* fieri tamen poteſt, ut qui Judæ Seniores dicuntur, iidem ſint cum ſenioribus populi.

Civitates autem ſine dubio ſuos quæque ſenatores adeptæ ſunt, ab illis, quos diximus, ſeparatos. unde illa: *Congregati ſunt ad regem Joſiam omnes ſeniores Judæ, & Hieruſalem.* & Joſephus lib. XI: *Seniores Hieruſalem graviter ferebant fratrem Jaddi pontificis mulierem alienigenam in matrimonio habere,* & Judicum XI: *Perrexerunt ſeniores de Galaad, ut tollerent in auxilium ſuum Jephte. dixeruntque ad eum, Veni, & eſto Princeps noſter.* & VIII: *Apprehendit puerum de viris Socoth, interrogavitque nomina principum & ſeniorum Socoth.* & Ruth IV: *Tollens Booz, decem viros de Senioribus civitates Bethlehem, dixit ad eos.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT V.

De Judiciis.

DIXIMUS de Conſiliis, in quibus præcipue de utilitate civitatis eſt diſceptatum. deinceps dicendum eſt de judiciis, in quibus ſingularis æquitas definita eſt, quæ lege aut provideri, aut præſcribi non potuit: Hæc autem Judicia Græci Bibliorum interpretes modò *κρίσιν*, modò *δικαίωσιν* verterunt, nimirum vim ipſam duplicem judiciorum ſpectantes, in quibus condemnatio & abſolutio continetur: quas his duabus vocibus, Judicio, & juſtitia, ſive Juſtificatione, ut ſupra oſtendimus, expreſſerunt.

Judiciorum porro tribunalia apud Hebræos fuere duo, unum in ſingulis civitatibus *κρίσις*, vocatum, alterum præcipue Hieroſolymis, *συνέδριον* nominatum. quæ Latinus interpres vertit Judicium & Concilium. unde dixit Chriſtus apud S. Matthæum: *Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit Judicio; qui autem dixerit racha, reus erit Concilio*. Aliud vero fuiſſe Judicium

à Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

à Concilio, oſtendit David in primo pſalmo, cum dixit: *Ideo non reſurgent impii in Judicio, neque peccatores in Concilio juſtorum.*

CAPUT VI.

De Judiciis civitatum.

AGAMUS autem primum de Judiciis civitatum, deinde de Conſilio Hieroſolymitano, quando inſtituta, confirmataque ſint, quinam ea inierint, qui præfuerint, ubi convenerint, & quo demum ordine cauſſas cognoverint.

Dico ergo, Judices civitatum cum principibus ſuis, qui Græcè γραμματεις εισαγωγεις dicti ſunt, inſtitutos eſſe in ſolitudine à Moyſe, primum ex auctoritate ſoceri ſui Jethro, deinde ex Dei præcepto. Cum enim Moyſes anno primo in deſerto ad cauſſas audiendas aſſediſſet, monitus eſt à Jethro ſocero, ut labori illi parceret, ac viros ſapientes, gnaros, & prudentes pro ſe ad judicandum ſtatueret, ac ſibi tantum rerum graviorum cognitionem reſervaret. Itaque ille tum principes, de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

quibus poſt dicetur, tribunos, centuriones, quin quagenar: & decanos, ſive, ut Græcus reddit, chiliarchos, hecatontarchos, pentecontarchos, & decadarchos, judicibus cauſſarum introductores, ſive grammatoiſagogeos præpoſuit. Exodi XVIII: *Et electis viris ſtrenuis de cuncto Iſrael, conſtituit eos principes populi, tribunos: & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui judicarent plebem omni tempore.* Quamobrem poſt annum quadrageſimum commemorans populo quæ à ſe acta fuiſſent, intulit primo Deuteronomii: *Dixi vobis, non valeo ſolus negocia veſtra ſuſtinere, & pondus, ac jurgia. Date ex vobis viros ſapientes, & gnaros, & quorum converſatio ſit probata in tribubus veſtris, ut ponam eos vobis principes. Tunc reſpondiſtis mihi. Bona res eſt, quam vis facere. Tulique de tribubus veſtris viros ſapientes, & nobiles & conſtitui eos principes, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui docerent vos ſingula. præcepique eis dicens: Audite illos & quod juſtum eſt judicate. ſive civis ille ſit, ſive peregrinus. nulla erit diſtantia*

perſo-

perſonarum. ita parvum audietis, ut magnum; nec accipietis cujuſquam perſonam, quia Dei judicium eſt. Quod ſi difficile vobis viſum aliquid fuerit, referte ad me, & ego audiam. Græce autem illud apertius, & ad horum judicum rationem explicandam accommodatius: *Et conſtitui eos præeſſe ſuper vos chiliarchos, & hecatontarchos, & pentecontarchos, & decarchos, & grammatoiſagogeos judicibus veſtris.* Pro eo enim quod Latinus vertit, *Qui docerent vos ſingula*, Græcus refert, *Grammatoiſagogeos judicibus veſtris.* Acceſſit inde lex Dei, qua de Judicibus hiſce cautum eſt cap. XVI his verbis: *Judices & Magiſtros conſtitues tibi in omnibus civitatibus tuis, quas Dominus Deus dat tibi ſecundum tribus, & judicabunt populum juſto judicio. neque flectent judicium, neque agnoſcent perſonam, neque accipient munera.* Et hoc loco pro *Magiſtris* Græcus edit *Grammatoiſagogeos.* hanc autem legem ſic retulit Joſephus, ut judices etiam ſorte fuiſſe lectos oſtendant: *Sint etiam, qui ad judicandum ſorte exierunt, civitatibus in ſummo honore; & præſenti-*

 bus

bus convicia non dicantur: Judices autem jus habeant pronunciandi quod ſenſerint, præterquam ſi quis eos accepiſſe munera ad judicandum oſtenderit, aut aliam non recti judicii cauſſam attulerit.

Ut autem eos Moyſes inſtituit, ſic poſtea Joſaphat rex in regno Judæ confirmavit; ut traditum eſt XIX. ſecundi Paralip. *Conſtituit judices terræ in cunctis civitatibus Juda munitis per ſingula loca, & præcipiens Judicibus, Videte, inquit, quid faciatis. non enim hominis exercetis judicium, ſed Domini: & quodcunque judicaveritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiſcum: & cum diligentia cuncta facite. non eſt apud Dominum Deum noſtrum iniquitas, nec perſonarum acceptio, nec cupiditas munerum.*

Perturbatis inde in Babylonica terra Judiciis, Judæi, poſtquam in patriam redierunt, ut cetera, ſic hæc quoque reſtituerunt. Quod fore præmonuerat Iſaias capite primo, cum has Dei voces ediderat: *Et reſtituam judices tuos, ut fuerant prius.* & deinde ut ita fieret, rex Artaxerxes mandavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſic enim ſcripſit VI. apud Eſdram: *Conſtitue judices, & ſcribas, ut judicent omni populo.* Scribas enim vocavit ipſos, quos diximus, grammatoiſagogeos. Reſtitutos inde lætatus eſt pſalmiſta, auctore S. Athanaſio, qui urbe Hieroſolyma reædificata, & judiciis reſtitutis, prout à Domino prædictum fuerat, lætitia exultans cecinit pſalmo CXXI. *Lætatus ſum in iis quæ dicta ſunt mihi. In domum Domini ibimus. Stantes erant pedes noſtri in atriis tuis Hieruſalem. Hieruſalem, quæ ædificatur, ut civitas; cujus participatio ejus in id ipſum. Illuc enim aſcenderunt tribus, tribus Domini teſtimonium Iſrael ad confitendum nomini Domini. Quia illic ſederunt ſedes in judicio* (vel in judicium, ut Græcus habet) *ſedes ſuper domum David.* Atque ita deinde uſque ad extrema tempora Judæorum.

Judices autem hi è corpore ſenatorum cujuſque civitatis videntur fuiſſe lecti: quemadmodum à primis etiam temporibus apud Romanos judicia à ſenatoribus agitata ſunt. Docet lex ipſa multis in locis. Deuteron. XXI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Si fugerit percuſſor ad unam de prædictis urbibus, mittent ſeniores civitates illius, & arripient eum de loco effugii. & XXI. *Quando inventum fuerit cadaver, & occiſor ignorabitur, exiet ſenatus civitatis ejus, & metientur à loco cadaveris.* Unde IV. Ruth. *Tollens Booz decem viros de ſenioribus civitatis Bethleem, dixit ad eos: Sedete hic, & teſtes eſtote. Reſpondit populus, qui erat in porta, & ſeniores: Nos teſtes ſumus. Et coram eis accepit poſſeſſionem Elimelech.*

Conditiones porrò proborum judicum quatuor ex lege elicuit Philo in libro de Judice: unam, ne vanos auditus excipiat. Quod in lege interpres vertit XXIII. Exodi. *Non ſuſcipies vocem mendacii.* Cujus præcepti Philo hanc rationem reddidit quia *oculi*, inquit, *rebus ipſis interſunt, & contrectant quodammodo negocia adjuvante luce, per quam illuſtrantur, deprehenduntur que omnia. aures autem, ſicut rectè dixit quidam è veteribus, minus fidei habent, quam oculi, ut quibus non cum rebus ipſis ſit commercium, ſed cum verbis rerum interpretibus non ſem-*

per veritatem ſectantibus. Alteram, ne munera accipiant, quòd excæcent, etiam prudentes, & ſubvertant verba juſtorum. Nam muneribus induci ad injuſtitiam, eſt ſcelerati hominis; ſemi mali, non reddere jus abſque operæ præmio. Sunt enim quidam inter juſtos injuſtoſque medii inſtituti ad tuendos oppreſſos ab oppreſſoribus, qui tamen nolunt gratis ferre ſententiam pro cauſſa meliore. oportet autem ut ſententia judicis ſit non ſolùm legitima, ſed etiam incorrupta. Tertiam, ut cauſſas partium examinent ante judicium ſemoto omni perſonarum reſpectu, ſive ſint cives, amici, familiares, ſive contrà: ne quid benevolentia, vel odium cognitioni efficiat. Quartam, ne in judicio pauperis miſericordia moveantur. ſic enim inquit lex: *Non miſereberis pauperis in judicio* cujus dicti rationem hanc idem affert. Pauperes in ſolo judicio miſerari nefas. nam miſericordia debetur infelicibus. quiſquis autem ſponte malè fecit, non infelix, ſed iniquus eſt. iniquis autem pœna, juſtis præmium proponitur. Itaque nemini miſero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

propter ſuam inopiam pœna remittatur, quia non miſericordiam, ſed iram meretur. & qui ad judicandum accedit, debet, more boni nummularii, naturas negociorum diſcernere, ne turbatis ſignis confundantur proba cum improbis. Hæc de Judicibus.

Judicia porrò in porta civitatum, quæ Judicii dicebatur, exercita ſunt: ut indicat lex Deuteronomii XXV. *Si noluerit accipere uxorem fratris ſui, quæ ei lege debetur, perget mulier ad portam civitatis, & vocabit ſenatum.* Item XXI. *Si quis genuerit filium contumacem, qui parentes non audiat, apprehendent eum & ducent ad Seniores civitatis ejus, & ad portam Judicii, & dicent ad eos, Filius noſter inobediens eſt.* & ſequenti: *Si quis odio uxoris objiciat ei, quòd virgo non ſit, parentes ferent ſecum ſigna virginitatis ejus ad ſeniores urbis, qui in porta ſunt.* & XXV. *Perget mulier ad portam civitatis, & loquetur ſenioribus urbis illius.* Quin etiam Joſue VIII. ita ſcriptum: *Stabit ante portam civitatis, & loquetur ſenioribus urbis illius.* & IIII. Ruth. *Tollens Booz decem viros de ſenioribus civitatis Beth-*

Bethleem, dixit ad eos: Sedete hic, & teſtes eſtote. Reſpondit populus, qui erat in porta, & ſeniores: Nos teſtes ſumus. & coram eis accepit poſſeſsionem Elimelech. Hinc Proverb. XXII. *Non conteres egenum in porta, quia judicabit Deus cauſſam ejus.* & XXXI. *Nobilis in porta vir ejus, quando ſederit cum ſenatoribus terræ.* & Pſalmo CXXVI. *Non confundetur, cùm loquetur inimicis ſuis in porta.*

Hæc verò hoc modo peracta ſunt. Qui litem alteri intendere cupiebat, is aliquem ex principibus Judicum, qui Grammatoiſagogei dicebantur, adibat, & cauſam ſuam exponebat, ab eoque ut eam ad judices introduceret poſtulabat. Ille verò, ſi controverſiam recepiſſet, (nam & reſpuere poterat) eam ſtatuto die ad judices introducebat, unde nomen Introductoris accepit. Hæc autem eo loco probabo; in quo de principibus Judicum diſputabo. neque enim eadem bis repetenda videntur, ſed ſuo quæque loco, eoque maxime idoneo diſpenſanda. Talmudiſtæ verò rem ita actam eſſe prodiderunt. Qui jus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

poſcebant, primùm judices ſuæ civitatis adibant; quibus non audientibus, ad propinquiores accedebant. Quòd ſi ne illi quidem aures præbuiſſent, tum ad Judices Hieroſolymitanos ſe conferebant, qui duabus in portis ſedebant. inde ab eis, ſi ne ita quidem voti ſui compotes facti fuiſſent, ad Concilium confugiebant, quod Sanhedrin appellabant. Verba eorum, qualia à Petro Galatino homine aliquando Hebræo referuntur, hæc ſunt: *In principio non erat controverſia in Iſrael, ſed domus Judicii* LXXI. *Judicum, in diverſis locis ſedebant. una enim earum ſedebat in porta montis domus, id eſt templi, altera verò in porta Atrii, reliquæ autem domus Judiciorum,* XXIII. *Iudicum ſedebant in ſingulis civitatibus Iſrael. Cum verò aliquid poſcendum erat, à domo judicii, quæ in civitate propria erat, poſcebatur. ſi audiebant, dicebant. ſin minus, ad illum ordinem veniebant, qui in propinquiore civitate erat. qui ſe audiebant, dicebant apud eos: ſin minus, ad illum ordinem ibant, qui in porta montis Domini erat, dicebantque: Sic expoſui, & ſic*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſic ſocii mei expoſuerunt, ſic docui, & ſic ſocii mei docuerunt. qui ſi audiebant, dicebant apud eos, ſin minus, ad eum ordinem veniebant qui in porta Atrii domus Domini erat, dicebantque, Sic expoſui, & ſic ſocii mei expoſuerunt, ſic docui, & ſic ſocii mei docuerunt: Qui ſi audiebant, dicebant apud eos: ſin minus, & iſti, & illi ibant ad conſiſtorium Gazith, in quo Sanhedrin a manè uſque ad veſperam ſedebant. in Sabbatis autem, & diebus ſolemnibus in muro ſedebant. Hactenus Talmudiſtæ.

Porò autem de teſtibus audiendis hæc in lege ſunt. Deut. XVII. *In ore duorum aut trium teſtium peribit, qui interficietur. nemo occidatur uno contra ſe dicente teſtimonium.* & XIX. *Non ſtabit teſtis unus contra aliquem, quidquid illud peccati & facinoris fuerit: ſed in ore duorum aut trium ſtabit omne verbum.* atque inde addit de falſis teſtibus judicio ſeveriſſimo vindicandis. Unde eadem explicans dixit Joſephus: *Uni teſti fides non habeatur, ſed tribus, aut duobus, quorum vita ſpectata ſit. Mulieribus propter levitatem, aut temeritatem non*

credatur, neque ſervis propter generis humilitatem: quos aut lucro, aut timore ad teſtimonium dicendum adduci videtur veriſimile. ſi quis teſtatus falſum deprehendetur, eadem pœna afficiatur, qua ille afficiendus fuit, pro quo teſtimonium dixit. Eadem etiam lege ſancitum, ne quis damnaretur indicta cauſſa. ſic enim Nicodemus, apud S. Joannem ſeptimo: *Nunquid lex noſtra judicat hominem, niſi prius audierit ab ipſo, & cognoverit, quid fecerit.* Extat demum lex de ſententia ferenda his verbis Deuteronomii cap. xxv. *Si fuerit cauſſa inter aliquos, & interpellaverint judices, quem juſtum eſſe perſpexerint, illi juſtitiæ palmam dabunt; quem impium, condemnabunt impietatis. ſin autem eum qui peccavit, dignum viderint plagis, proſternent, & coram ſe facient verberari. Pro menſura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat, ut quadragenarium numerum non excedant, ne fœdè laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT VII.

De Concilio Hieroſolymitano.

CONSISTORIUM autem Gazith, quod Græci συνέδριον & Cathedram, Latini Concilium, Talmudiſtæ Sanhedrin nominarunt, fuit tribunal omnium & numero, & dignitate judicum ampliſſimum in ea urbe quam Deus elegit, ac caput eſſe ſanctitatis atque imperii ſtatuit, id eſt primùm in Silo, deinde Hieroſolymis, ſive primùm in tribu Effraim, deinde Juda, eo conſilio conſtitutum, ut quæ à Judicibus civitatum ſingularum variantibus de jure factóve ſententiis definiri non poſſent, huc denique referrentur. De hoc verò tribunali acturus primùm omnia quæ à Talmudiſtis dicuntur, exponam; deinde, quid ipſe apud ſacros ſcriptores legendo compererim, addam. Sic igitur variis in locis illi: *Tempore Moyſis Dei juſſu* LXX. *ſeniores ætate provecti, ac ſcientia probati delecti fuerunt, qui ipſius Moyſis in populi regimine coadjutores eſſent, ad quos & omnes legis diſſi-*

difficultates declarare, ac definire, & in rebus gravibus, & cauſsis arduis judicare pertinebat. De quibus illud Deuteronomio ſcriptum eſt: Si difficile atque ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris, ſurge, & aſcende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus, ut ibi nomen ejus è voces. Hi autem Sanhedrin vocabantur, & ſedebant in conſiſterio Gazith ad judicandum judicia animarum. dicebantur quoque Mecokekim, id eſt ſcribæ, ſive legum latores, eò quòd quidquid tradebant, & ſcribebant, tanquam lex ab aliis haberetur. Quorum collegium ſceptrum datum à ſpiritu Sancto Jacob domui repræſentabat, & in ipſis ſceptrum ipſum pendebat. Quare non ſolùm ſub regibus & ducibus reſidentes judicandi poteſtatem exercuerunt, verùm nullo etiam rege aut duce apud Judæos exiſtente, eorum tamen duravit auctoritas. Quatuor autem modi occidendi traditi ſunt eis, lapidare, comburere, occidere, & ſtrangulare. Unde habebant, quòd quando interfeciſſent animam, id eſt cùm aliquem occidendum judicaſſent, tota die illa nihil guſtarent. Judicia porrò

de pe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

de pecuniis & bonis mobilibus fiebant per tres judices, animarum per viginti tres. Nemo autem judicabat tribum, ſceptrum, pſeudoprophetam, aut ſacerdotem magnum, niſi domus judicii LXXI. *judicum, nec egrediebatur ad bellum, niſi ſecundum os domus judicii* LXX. *judicum, nec addebant civitati, nec ſalariis templi niſi per eoſdem. nec faciebant Sanhedrioth, id eſt conventus judicum tribubus niſi per eoſdem. Collegium magnum erat* LXXI. *judicum, minus* XXIII. *erant autem* LXX. *ſeniores. de quibus Numerorum* XI. *Congrega mihi* LXX. *ſeniores, & unus Moſes. Minor ipſorum Sanhedrin conventus non poterat, niſi à* LXX. *majorum conventu ordinari. ipſi namque judices* LXX. *ordinabant aliorum judicum conventus, qui in aliis civitatibus & locis circunquaque populum regebant: hac tamen conditione, ut unuſquiſque cujuſque regionis conventus magno majorum conventui Hieruſalem, & in loco Gazith vocato exiſtenti ſubeſſet. Judices autem manuum impoſitione legebantur, ita ut quinque neceſſarii eſſent, qui id munus præſtarent. Hos verò*

Sanhe-

Sanhedrin Herodes rex ſuſtulit. Inde alii ſubſtituti ſunt, ſed ſine poteſtate ſanguinis. unde Pilato reſponderunt: Nobis non licet interficere quenquam. Inde ob falſum Chriſti judicium annos quadraginta antè, quàm templum à Romanis incenderetur, ex conſiſtorio Gazith expulſi ſunt, & in Hamith conſederunt. non licebat autem de capite agere niſi in Gazith. ut Deuteronomii XVII. *Et facies ſecundum verbum oris, quod nunciabunt tibi de loco illo. Item: Et ſurges, & aſcendes ad locum. Ad extremum hi judices quoque omnes à Romanis iterum interfecti ſunt.* Atque hæc quidem Talmudiſtæ qui certam harum rerum ſibi notitiam vindicant, Petro Galatino auctore.

Nos autem hæc ad ea quæ illi quaſi oculis comperta ſcripſerunt, ex ſacris & veteris & novi Teſtamenti theſauris, ac præterea ex Joſephi monumentis adjungimus, quibus inſtitutionem, confirmationem, jus, ac poteſtatem hujus Concilii explicemus. In primis ergo hoc tribunal à Deo inſtitutum eſſe apparet, ut à judicio judicum ad Concilium Seniorum

& Sa-

& Sacerdotum veniretur: ut ſcriptum eſt XVII. Deuterominii. Sic enim ibi Moyſes ad populum ex DEI præſcripto loquitur: *Si verò difficile, atque ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris inter ſanguinem & ſanguinem, cauſam & cauſam, lepram & non lepram & judicium intra portas tuas videris verba variari; ſurge, & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut ibi nomen ejus evoces, venieſque ad ſacerdotes Levitici generis, & ad judicem qui fuerit illo tempore, quæreſque ab eis, qui indicabunt tibi judicii veritatem, & facies quodcunque dixerint, qui præſunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta legem ejus, ſequeriſque ſententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad ſiniſtram. qui autem ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo ſuo, ex decreto judicis morietur homo ille.* Ex his apparet, hoc judicium mandatum eſſe regi, ſacerdotibus, & ſenioribus populi: hi enim præcipui erant, qui præerant loco quem elegerat Dominus. Itaque Joſephus ſic hanc legem reddidit,

didit, ut præcipuam ſenatus mentionem fecerit. ſic enim ſcripſit: *Si vero judices neſciunt de rebus ad ſe delatis pronunciare, integram cauſam in urbem ſanctam mittent, & convenientes pontifex, & propheta, & ſenatus, quod viſum ſit, pronuncient.* Poſt autem Moyſes apertè judices nominat ipſos, quos diximus ſacerdotes, XIX. inquiens: *Si ſteterit teſtis mendax contra hominem, accuſans eum prævaricationis, ſtabunt ambo ante Dominum coram ſacerdotibus, & coram judicibus, qui erunt in illis diebus.* Joſephus autem ipſos etiam ſacerdotes commemoravit libro ſecundo ad Appionem, cùm ſcripſit: *Sacerdotes inſpectores omnium, judices controverſiarum, punitores damnatorum conſtituti ſunt à Moyſe.*

Quin etiam Moyſes ipſe in Concilio cauſam cognovit ejus qui Sabbato ligna collegerat, Levitici XV. Sic enim inquit Philo III. de vita Moyſis: *Comprehenſum hominem adduxerunt ad principem, cui aſſidebant in Concilio ſacerdotes, aderat vero univerſa multitudo ad audiendum in die ſabbati.*

bati. Moyſes autem, quo ſupplicio dignus eſſet ignarus, Deum conſuluit, qui lapidibus cædendum eſſe reſpondit.

Ut autem hoc tribunal Moyſes inſtituit, ſic poſtea Joſaphat rex Judæ ſancivit, quomodo etiam Judicia in civitatibus confirmarat. ſic enim ſcriptum eſt in ſecundo Paralip. XIX. *In Hieruſalem quoque conſtituit Levitas, & Sacerdotes, & Patriarchas ex Iſrael, ut judicium & cauſſam Domini judicarent habitatoribus ejus, præcepitque eis dicens: Sic agetis in timore Domini fideliter, & corde perfecto. Omnem cauſam quæ venerit ad vos fratrum veſtrorum, qui habitant in urbibus ſuis, inter cognationem & cognationem, ubicunque quæſtio eſt de lege, de mandato, de cæremoniis, de juſtificationibus* (in Græca tranſlatione eſt de præcepto mandato, juſtificationibus & judicibus) *oſtendite eis, ut non peccent in Dominum, & ne veniat ira ſuper vos, & ſuper fratres veſtros. Sic ergo agentes non peccabitis. Amarias autem pontifex veſter in iis quæ ad Deum pertinent, præſidebit. Zabadias filius Iſmael, qui eſt dux in tribu Juda, ſuper ea opera*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

erit, quæ ad regis officia pertinent. magiſtri (Græcè ſcribæ) *Levitis erant coram illis.*

Inivere ergo hoc Concilium, ut ex his apparet, Rex cum Principibus populi, ac LXX. Senioribus populi, & pontifex cum Principibus ſacerdotum & Scribis, id eſt, legis doctoribus, ut perſpicere liquet ex Evangeliis, ubi agitur de judicio Chriſti. Voco autem Principes populi duodecim principes tribuum, qui regi aſſidebant: Seniores verò ipſos, quos dixi, LXX. populi ſenatores. Quare Ioſeph ab Aramathia, ſenator, ſive decurio nobilis, idem Concilii particeps fuit. Siquidem ſcriptum eſt, ipſum cum cæteris aſſenſum damnationi Chriſti non præbuiſſe. Principes autem ſacerdotum dico illos, qui vicenis quaternis ſacerdotum claſſibus, ſeu vicibus, ſinguli ſingulis præerant: Scribas verò ipſos legis doctores, quos Prophetas Joſephus vocavit.

Deleto inde Babylonica tranſmigratione Concilio, cùm reverſis in patriam Judæis reliqua inſtituta reſtituerentur, etiam ſacerdotibus poteſtas

ſtas in concilio judicandi eſt data. quod præmonuit Ezechiel cap. XLIV. mandato Dei inquiens : *Sacerdotes populum meum docebunt, quid interſit inter ſanctum & profanum, & inter impurum ac purum, judicabunt eis. & circa judicium ſanguinis ipſi inſiſtent, ut diiudicent, & juſtificationes meas juſtificabunt, & judicia mea judicabunt, & leges meas, & præcepta mea in omnibus diebus feſtis meis cuſtodient.* Id eſt de cauſis religioſis & capitalibus cognoſcent, atque *homines juſtificabunt*, id eſt, abſolvent, & *judicabunt*, id eſt, condemnabunt, prout ego in lege faciendum eſſe præcripſi, ubi qui digni venia & qui pœna eſſent, demonſtravi. Sunt autem qui hoc Concilium poſt è familia Davidis lectum fuiſſe dicant, atque eos poſtea ab Herode rege fuiſſe ſublatos. Quod ſi ita eſt, videndum eſt;, num eò verba Pſalmi in reſtitutione urbis Hieroſolymitanæ, teſte S. Athanaſio cantata, referri ferri poſſint : *Quia illic*, id eſt, in Hieruſalem, *ſederunt ſedes ad judicium, ſedes ſuper domum David*, id eſt, ſedes à domo David.

Advocarunt verò hoc Concilium aut Rex, aut Pontifex, prout crimen delatum aut civitatem attigit, aut religionem.

Cæterùm ordo rei apud hos judices peragendæ fermè fuit hujuſmodi. Qui nomen deferre alterius cupiebat, is fermè aut regem, aut pontificem, aut principes adibat, reumque denunciabat. Quo facto illi miniſtros ad hominem capiendum mittebant, & ſi res tuliſſet, cohortem etiam à præfecto templi acceptam adjiciebant: eumque ad ſe adductum fermè in carcere, atque in cuſtodia militari habebant, donec de illo judicaretur. Inde univerſo convocato Concilio opera cognitioni dabatur. Intendebatur autem ab accuſatore crimen, & pœna his verbis: *Judicium mortis eſt viro huic, quia hoc, aut illud fecit.* Repellebatur autem à defenſore his: *Judicium mortis non eſt viro huic, quia illud non fecit, aut quia juſtè fecit.* Ubi verò perorata utrinque cauſa erat, tum judicibus ſuffragia dabantur, atque ille pro numero ſententiarum aut condemnabatur, aut abſolvebatur. Ubi verò res ad Romanos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

nos redacta eſt, concilio relicta tantùm eſt condemnatio, animadverſio verò erepta, ſed procuratori Romano permiſſa. Quod in judicio Chriſti evenit. Nam Concilium damnavit Chriſtum, & morti addixit, populus verò à Concilio incitatus à Pilato procuratore popoſcit, ut crucifigeretur: atque ille, ut ita fieret judicavit.

Formula porrò intendendi aut repellendi criminis eſt XXVI. Hieremiæ: *Loquuti ſunt ſacerdotes, & prophetæ ad principes Juda dicentes: judicium mortis eſt viro huic, quia prophetavit adverſus civitatem iſtam. Et dixere principes ad ſacerdotes: Non eſt viro huic judicium mortis, quia in nomine Domini Dei noſtri locutus eſt ad nos.* Formula verò damnationis eſt apud S. Matthæum XXVI. *Ecce nunc audiſtis blaſphemiam, quod vobis videtur? at illi reſpondentes dixerunt: Reus eſt mortis.* Quod Marcus dixit: *Qui omnes condemnaverunt, eum eſſe reum mortis.* Verùm hæc quæ dixi, omnia clarius cognoſcentur, ſi ſingula, quæ ab hoc ordine, judicia facta ſunt, de qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

bus litteris proditum ſit, exponentur.

Mentio ergo Judicii & Concilii fit in Pſalmo primo: *Ideo non reſurgent impii in judicio, neque peccatores in Concilio juſtorum.*

Primum autem judicium, quod nominatim peractum à Concilio ſit, in ipſo Aſſamonæorum imperio, nempe Hyrcano regnante, apud Joſephum libro XIV. traditur, cùm Herodes reus factus eſt, is qui poſtea rex fuit. Quo tempore vigebat lex, cujus idem meminit: Ne cui nocenti vita eriperetur, niſi Concilii, ſive (ut Græco vocabulo utar) Synedrii ſententia condemnato. *Herodes*, inquit, *Antipatri filius quoſdam latrones ſine Concilii ſententia interfecerat, ac potentia ſua terrorem omnibus inferebat. Quare multi Hyrcanum regem & populum hortati ſunt, ut ipſam cauſſam dicere in Concilio cogerent. Hyrcanus autem Herodem ad cauſſam in Concilio dicendam adeſſe juſsit. Ille verò in Concilium cùm cohorte ſua progreſſus adeò terruit omnes, ut nemo ad accuſandum accedere auderet. Silentibus autem omnibus*

omnibus unus Sameas, vir juſtus, dixit: Viri ex Concilio, & Rex credo neminem veſtrum vidiſſe unquam ſimilem hùic aliquem in hoc Concilio conſiſtentem. Nam qui huc accedere conſueverunt, ut cauſſam dicant, humiliter aſtare, & miſericordiam à vobis poſcere capillis promiſſis, & veſte atrata ſoliti ſunt. hic vero de cæde cauſam dicturus, adeſt purpuratus, & capite ornato, armisque ſtipatus, ut ſi condemnatus ex lege fuerit, nos morte afficiat, ipſe verò vi facta veritati evadat. Verùm Herodem non accuſo, ſiquidem commodo ſuo, non legi conſuluit; ſed vos, autem regem, qui ei tantam licentiam tribuiſtis. Unum ſcitote, maximum eſſe Deum. Quare hic, quem nunc propter Hyrcanum dimittere vultis, quandoque vos, & ipſum regem torquebit. Hyrcanus autem cum vidiſſet judices ad necem Herodis propendentes, judicium in poſterum diem diſtulit, & clam monuit, ut urbe abiret.

Judæa inde poſt Ariſtobulum victum in poteſtatem Rom. redacta, ac provincia facta, Antipatrum Herodis patrem procuratorem accepit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

eo jure, ut nec pontifex Concilium ipſo inſcio atque invito procuratore convocare, nec Concilium ſine auctoritate procuratoris Rom. in damnatum animadvertere poſſent: ut ſcribit Joſephus libro viceſimo, ubi de ſancto Jacobo fratre Domini loquitur.

Inde P. Gabinius, ut idem prodit, Syriæ proconſul ab Alexandro Ariſtobuli filio provocatus, nova victoria parta rurſus Judæam conſtituit. etenim quatuor Conciliis additis gentem in quinque partes diſtribuit, quarum una, teſte Joſepho, Hieroſolymis egit, altera Gadaris, tertia Amathunte, quarta Hiericunte, quinta Sephoris Galilææ. Quare cùm quinque concilia eſſent, meritò Chriſtus ad apoſtolos dixit x. apud S. Matthæum: *Cavete ab hominibus. tradent enim vos in conciliis*, [Græcè εἰς συνέδρια, id eſt, in concilia] *& in ſynagogis flagellabunt vos.*

Poſt autem Herodes rex à Romanis appellatus, ac Hieroſolymorum potitus, ut idem tradit Joſephus, epiſtolas quaſdam Hyrcani ſuſpicioſas huic Concilio indicavit, atque illum

jam

jam regno orbatum, ut Sameas vaticinatus fuerat, interemit & LXX. ſeniores morte affecit: atque eis humiliores alios ſubdidit, ut Talmudiſtæ quoque cum Philone notarunt. qui ſcripſit in libro de Temporibus: *Herodes anno* XXX. *principatus ſui Sanhedrin ex domo David ſuſtulit.*

Mortuo inde Herode, atque Archelao filio ejus rege ab Auguſto Imp. Viennam relegato, Judæa iterum provincia Romanorum facta procuratori ſubjecta, Herode Antipa Herodis regis filio Galilæam nomine Tetrarchæ tenente. Quo tempore Phariſæi & Sadducæi magnas in Concilio opes habuerunt, (hæ duæ hæreſes Aſſamonæorum ut, dixi, temporibus excitatæ, tum civitatem præcipuè obtinebant) quod ex ſenioribus, ſacerdotibus, ſcribis, & principibus alii in una, alii in altera hæreſi verſarentur. Quare Chriſtus, qui per hos annos Euangelium docuit, ſæpè hujus Concilii, & eorum qui illud inierunt, mentionem fecit. Primùm enim cùm quodam die ſermonem longum in monte inſtituiſſet, ac correctionem

veteris legis afferret, novaſque pœnas homicidio conſtitueret, peritus moris Judaici ſpirituales pœnas temporariis ipſis, quæ tum ex lege uſurpabantur, expreſſit, Judicium nominans, & Concilium. Quemadmodum enim dictum erat in Pſalmo. *Impii non reſurgent in Judicio, neque peccatores in Concilio juſtorum* : ſic ipſe dixit. *Audiſtis dictum eſſe antiquis. Non occides, qui autem occiderit, reus erit Judicio. Ego autem dico vobis, quod omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit Judicio. qui autem dixerit fratri ſuo racha, reus erit Concilio. qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis.* Quibus verbis ſignificavit, majus periculum impendere ei qui reus ad Concilium adducatur, quam ei qui ad Judicium, quorum illud *συνέδριον*, hoc *κρίσιν* S. Matthæus vocavit. nam ut in judicio crimina leviora, in Concilio graviora diſquirebantur, ſic in illo pœnæ leviores, in hoc acerbiores infligebantur. nam gehennam locum fuiſſe tradunt, quo cadavera damnatorum cremanda projiciebantur. S. autem Auguſtinus longè aliter inter-

pretatur

pretatur inquiens. *Tres reatus ſunt judicii, concilii, & gehennæ ignis. Nam in judicio adhuc defenſioni datur locus. in concilio autem, quanquam & judicium eſſe ſoleat, tamen quia intereſſe aliquid hoc loco fateri cogit ipſa diſtinctio, videtur ad Concilium pertinere ſententiæ prolatio, quando non jam cum ipſo reo agitur, utrum damnandus ſit, ſed inter ſe qui judicant, conferunt, quo ſupplicio damnari oporteat, quem conſtat eſſe damnandum.* Apparet autem, ipſum judicialis rationis Hebraicæ notionem non habuiſſe. Alio inde loco Chriſtus præmonens diſcipulos ſuos de morte, qua afficiendus eſſet à concilio Hieroſolymitano, dixit item apud S. Matthæum XVI. *Se oportere ire Hieroſolymam, & multi pati à Senioribus, & Scribis, & Principibus ſacerdotum, & occidi, & tertia die reſurgere.*

Inde cùm prædicatio ejus omnibus innotuiſſet, ac legi veteri officere videretur, præcipuè hoc Concilium ei obſiſtere inſtitit. Sic enim ſcripſit S. Lucas XX. *Principes Sacerdotum & Scribæ cum Senioribus quæſiverunt à Chriſto: Dic nobis, in qua poteſtate hæc facis?*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

facis? aut quis dedit tibi hanc poteſtatem? cumque eo modo capere non potuiſſent, obſervantes miſerunt inſidiatores, qui ſe juſtos ſimularent, ut caperent eum in ſermone, & traderent illum Principatui & poteſtati præſidis; & interrogaverunt eum dicentes; Licet nobis tributum dare Cæſari, an non? Et Joannes XI. *Quidam ex ipſis abierunt ad Phariſæos, & dixerunt eis quæ fecit Jeſus. Collegerunt ergo Principes ſacerdotum & Phariſæi Concilium, & dicebant: Quid facimus? quia hic homo multa ſigna facit. ſi dimittimus eum ſic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent locum noſtrum, & gentem. Unus autem ex ipſis Caiphas nomine, cùm eſſet Pontifex anni illius, dixit eis: Vos neſcitis quidquam, nec cogitatis, quia expedit vobis, ut unus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat. ab illo ergo die cogitaverunt, ut interficerent eum.* & poſt: *Dederunt Principes ſacerdotum & Phariſæi mandatum, ut ſi quis cognoverit, ubi ſit judicet, & apprehendant eum.*

Inde ſequutum eſt ipſum Concilii judi-

judicium omnium celebratiſſimum, in quo idem morte condemnatus atque affectus eſt. Id verò pluribus locis Evangeliſtarum in unum collatis exponetur, quòd ex eo mos hujus judicii facilius, quam ex ullo alio, percipi poſſit. Ordinem autem actæ rei, nullo citato præcipuo loco, quod ſingula notiſſima ſint, exequemur. Convocati quippe ſunt Principes ſacerdotum, & Scribæ, & Seniores populi in atrium Pontificis, qui dicebatur Caifas, & conſilium inierunt, quemadmodum Chriſtum dolo tenerent, & interficerent. Judas autem unus de duodecim diſcipulis Chriſti acceſſit ad eos tum, & pollicitus eſt, ſe illum traditurum, ſi ſibi triginta denarios darent, & accepta pecunia abiit, quærens opportunitatem tradendi eum ſine turbis. Interim Jeſus Paſcha cum diſcipulis ſuis celebravit, cœnamque ultimam fecit, in qua ſe proditum iri ab uno eorum dixit. tum myſteriis omnibus perfectis exiit cum Petro & filiis Zebedæi in hortum extra urbem, atque orationi ſe tradidit. Tum Judas miniſtris & cohorte à Principibus ſacerdo-

tum, & Senioribus populi, & Magi-
ſtratibus templi acceptis, nocte acce
ſit, atque illum prodidit. Jeſus autem
dixit ad eas, quæ ad ſe convenerant
turbas: Tanquam ad latronem exiſti
cum gladiis, & fuſtibus, ut me cape
retis; cùm quotidie eſſem vobiſcum in
Templo, in me manus non injeci
ſtis. Cohors autem, & tribunus, &
miniſtri Judæorum eum corripuerunt
& vinctum adduxerunt ad Caifam
qui erat Pontifex illius anni. Ponti-
fex autem interrogavit illum de diſ-
cipulis, & doctrina ſua. Qui verò
tenebant eum, illuſerunt ei cædente
eum. Alii verò Petrum diſcipulum
ejus ad focum ſtantem variè fatiga-
verunt. Ubi verò illuxit, convenere
Seniores populi, Principes ſacerdo-
tum, & Scribæ cum univerſo Con-
cilio, ut eum morti traderent, & du-
xerunt illum in Concilium ſuum, quæ-
rentes falſum teſtimonium adverſus
eum, & non invenerunt. Tum dixe-
runt: Si tu es Chriſtus, dic nobis
Quibus ille: Si dixero vobis, non cre-
detis mihi, neque dimittetis. ex hoc
autem erit filius hominis ſedens à dex-

tris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo filius Dei es? qui reſpondit: Vos dicitis, quia ego ſum. Tum illi dixerunt: Quid deſideramus teſtimonium? ipſi enim audivimus ex ore ejus. Et reum mortis condemnaverunt. Et ſurgens omnis multitudo duxerunt eum à Caipha in prætorium ad Pilatum præſidem, ut eum morti traderent. Exivit autem Pilatus ad eos foras, & dixit. Quod crimen objeciſtis homini huic? reſponderunt. Si non eſſet hic facinoroſus, non tradidiſſemus eum tibi. Dixit eis Pilatus: Accipite eum vos, & ſecundum legem veſtram judicate. Dixere Judæi: Non licet nobis interficere quenquam Hunc invenimus ſubvertentem gentem noſtram, & prohibentem tributa dari Cæſari, & dicentem ſe Chriſtum eſſe regem. Pilatus autem rogavit eum, num eſſet Chriſtus rex Judæorum? Cui ille: Tu dicis. Pilatus autem ad Principes Sacerdotum, & turbam: Nullum crimen invenio in hoc homine. At illi invaleſcebant dicentes: Commovet populum docens per univerſam Judæam incipiens à

Galilæa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Galilæa uſque huc. Pilatus autem au-
diens Galilæam, rogavit, num Gali-
læus eſſet? & ut cognovit eum Hero-
dis ditionis eſſe, miſit ad Herodem qu
Hieroſolymis erat. Herodes autem
cùm nullum reſponſum ab eo elicere
potuiſſet, ſprevit, & remiſit ad eum in-
dutum veſte alba. Pilatus autem con-
vocatis Principibus ſacerdotum, & Prin-
cipibus & populo dixit: Obtuliſtis mi-
hi hominem hunc, quaſi avertentem
populum, ego verò nullum crimen in-
venio, ſed neque Herodes. Cùm autem
moris eſſet, ut per diem feſtum præſe
vinctum unum populo dimitteret
quem vellent, & latronem inſignem in
vinculis haberet, nomine Barrabam, ro-
gavit populum, utrum vellet dimitti
Barrabam, an Jeſum? illi à Principibu
ſacerdotum & Senioribus incitati, di-
xere, Barrabam. Tum ille: Quid fa-
ciam de Jeſu? dixerunt, Crucifigatur
Tum Pilatus: Nullum crimen invenio
in eo. Reſponderunt: Nos legem ha-
bemus, & ſecundum legem debet mo-
ri, quia filium DEI ſe fecit. Quæ-
rente autem Pilato dimittere Jeſum
clamavere Judæi: Si hunc dimittis
no-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

non es amicus Cæſaris. Omnis enim qui regem ſe facit, contradicit Cæſari. Videns autem Pilatus ſe nihil proficere, ſedens pro tribunali, lavit manus coram populo dicens: Innocens ego ſum à ſanguine hujus, vos videbitis. Reſpondit autem univerſus populus: Sanguis ejus ſuper nos, & ſuper filios. Tunc Pilatus volens populo ſatisfacere, adjudicavit fieri petitionem eorum, ut crucifigeretur. Tunc milites ſuſceperunt Jeſum, & eduxerunt eum portantem ſibi crucem in Calvariæ locum, & hora ſexta crucifixerunt. Ex his apparet, cùm dictum eſt convocatum eſſe ſummo manè Concilium, atque eos duxiſſe Chriſtum in Concilium ſuum, convocatum eſſe in Gazith, atque eò è domo pontificis adductum eſſe Chriſtum, ibique morti obnoxium eſſe, ſancitum: inde à populo mortis genus eſſe indictum, eaque Pilati præſidis ſententia comprobata.

Tertium inde hujus Concilii judicium, ut ordinem temporum perſequamur, memoratur in Actis, ubi de S. Petro & S. Joanne agitur, cap. III.

 & IV.

& IV. *Petrus & Joannes cum Templum ingredientes claudum quendam ab utero matris ſanaſſent, & mirante populo multa ſuper ea re verba facerent, ſupervenere Principes ſacerdotum, magiſtratus templi, & Sadducæi dolentes quod populum docerent, & annunciarent in Jeſu reſurrectionem mortuorum, & injectis manibus condiderunt in carcerem. Poſtridie verò congregati ſunt Principes eorum, ſeniores, & Scribæ in Hieruſalem, & Annas Princeps ſacerdotum, & Caiphas, & Joannes, & Alexander, & quotquot erant ex gene e ſacerdotali. & ſtatuentes eos in medio rogabant, in qua virtute hæc feciſſent?* & mox: *Juſſerunt autem eos extra Concilium ſecedere.* Hoc enim in loco Caifas erat pontifex, Anna pontificius, ſed poteſtatem pontificis Caifæ generi ſui gerebat: Joannes, & Alexander, ut ſuprà diximus, erant principes ſacerdotum.

Quartum eſt cap. v. ubi agitur de Apoſtolis prodigia facientibus: *exurgens autem pontifex, & omnes Sadducæi qui cum illo erant, repleti ſunt zelo, & injecerunt manus in Apoſtolos, & poſue-*

poſuerunt eos in cuſtodia publica. adveniens inde pontifex, & qui cum eo erant, convocare concilium, & omnes ſeniores (græcè πᾶσαν γερουσίαν) *filiorum Iſrael, & miſerunt ad carcerem, ut adducerentur. ut autem neminem in carcere inventum audiverunt, magiſtratus templi, & princeps ſacerdotum ambigebant de illis quidnam fieret. Tunc abiit magiſtratus cum miniſtris, & adduxit illos ſine vi, & cum adduxiſſet, ſtatuerunt in Concilio. quos monuit pontifex, ne verba facerent in nomine Jeſu. Cum autem reſpondiſſet Petrus, Deo magis, quam illis, obedire oportere, ſurgens quidam in Concilio Phariſæus, nomine Gamaliel, legis doctor, juſſit eos paululum foras ſecedere.* Demum: *Et convocantes Apoſtolos cæſis denunciaverunt, ne ne omnino loquerentur in nomine Jeſu & dimiſerunt eos.*

Quintum judicium fuit S. Stephani cap. VI. *Tunc ſubmiſerunt viros qui dicerent, ſe audiviſſe eum dicentem verba blaſphemiæ in Moyſem & Deum. commoverunt itaque plebem, & ſeniores, & ſcribas. & concurrentes rapuerunt eum, & adduxerunt in Concilium: &*

 ſtatue-

ſtatuerunt falſos teſtes, qui dicerent: Homo iſte non ceſſat loqui adverſus locum ſanctum & legem. & pòſt multa: *Exclamantes voce magna continuerunt aures ſuas, & impetum fecerunt unanimiter in eum.*

Sextum extitit S. Pauli cap XXIII. *Tribunus timuit postquam audivit Paulum civem Romanum eſſe, & vinctum. poſtridiè verò ſcire cupiens diligentius, cur accuſaretur à Judæis, ſolvit eum, & juſſit principes ſacerdotum convenire, & totum Concilium. intendens autem in Concilium Paulus, ait: Viri fratres, ego omni conſcientia bona converſatus ſum ante Deum uſque in hodiernum diem. Ananias autem pontifex præcepit aſtantibus, ut os ejus percuterent. Tum Paulus dixit ad eum: Percutiet te Deus paries dealbate. & tu ſedens judicas me ſecundum legem, & contra legem me percuti jubes. Et qui aſtabant, dixerunt: Summo ſacerdoti Dei maledicis? Dixit autem Paulus: Neſciebam fratres, quia princeps eſt ſacerdotum, ſcriptum eſt enim: Principi populi tui non maledices, Sciens autem Paulus, quia una pars*

eſſet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

eſſet, Sadducæorum, & altera Phariſæorum, exclamavit in Concilio; Viri fratres, ego Phariſæus ſum, filius Phariſæi: de ſpe & reſurrectione mortuorum ego judicor. & cùm hæc dixiſſet, facta eſt diſſenſio inter Phariſæos & Sadducæos, & ſoluta eſt multitudo.

Septimum fuit S. Jacobi minoris. de quo ſic Joſephus lib. xx. *Ananus pontifex ab Agrippa rege factus audacia præſtitit, & ut Sadducæus, acerbus in judiciis fuit. putans autem ſe idoneam occaſionem nactum, quia Feſtus procurator vita ceſſiſſet, Albinus verò adhuc in itinere eſſet, convocat concilium judicum, & ad id adducit Jacobum fratrem Jeſu, qui dicebatur Chriſtus, & quoſdam alios, crimine oblato, quod legem violaſſent. Qui verò moribus erant mitioribus, ægrè hoc tulerunt, & clam ad regem miſerunt, hortantes, ut Ananum ab ejuſmodi incepto revocaret. Quidam verò eorum etiam Albino obviam prodierunt, eumque docuerunt, non licere Anano injuſſu ejus concilium convocare. Quare Albinus mandavit Anano, ne quid tale tentaret, niſi pœnas dare vellet, at-*

que ei propterea pontificatum ademit.

Octavum fuit S. Matthiæ Apoſtoli, ut eſt in vita ejus: *Cum Matthias inſtantius de Jeſu ſermonem faceret, Judæi zelo repleti duxerunt eum vincientes, & nunciaverunt pontifici, & ſenioribus Jeſu diſcipulum comprehendimus, quem ſubvertentem populum in Synagogis deprehendimus. illi adduci juſſerunt. Abeuntes igitur cum miniſtris adduxerunt in Concilium. Quam multis allocutus eſt pontifex. cui reſpondit Matthias, Chriſti ſervus ſum. Tunc pontifex obturans aures ſuas, & ſtridens dentibus, ait, Blaſphemavit Matthias. Audiat legem: Qui blaſphemaverit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus obruet eum omnis multitudo, atque ita damnatum ad locum lapidationis perduxerunt.*

Nonum judicium eſt apud Joſephum lib. IV. Belli, ubi ſcribitur: *Septuaginta plebeiorum honeſtiſſimos e ſ præcepto convocant ad judicium ſpeciem, poteſtate carentes, & apud eos Zachariam, quaſi res proderet Romanis, accuſant.*

Decimi

Decimi mentio fit anno eo, quo urbs Hieruſalem à Tito everſa eſt, apud Joſephum Gorionis. *Convocavit*, inquit, *Judices populi, & ſeptuaginta Seniores, qui etiam Sankedrin dicuntur, dixitque Jehocanam ad omnes ſacerdotes, & ſeniores, & judices: Niſi judicaveritis quoſcunque ad vos adducemus, pro arbitrio noſtro, omnes moriemini.*

Atque hæc quidem de Concilio Hieroſolymitano à nobis dicta ſint: in quo rei capitalis præcipuè apud Hebræos tractata cognitio eſt.

CAPUT VIII.

De pœnis.

HIS expoſitis, deinceps ſequi videtur, ut pœnarum aut ſuppliciorum genera demonſtremus. Harum verò in lege hæc ferme nomina inveniuntur: reſtitutio, multa, talio, verberatio, exilium, venditio, mors.

Reſtitutio, ut Exodi XXII. *Si quis furatus fuerit bovem, aut ovem, & occiderit, vel vendiderit, quinque boves pro uno bove reſtituet, & quatuor oves pro una ove.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Multa, ut ibidem cap XXI. *Si quis percuſſerit mulierem prægnantem, & abortivum quidem fecerit, ſed ipſa vixerit ſubjacebit damno, quantum maritus mulieris expetiverit, & arbitrii judicaverint.*

Talio, ut in iis quæ ibi ſubjiciuntur: *Sin autem mors ejus fuerit ſubſequuta, reddet animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, aduſtionem pro aduſtione, vulnus pro vulnere, livorem pro livore.*

De verberatione Deuteron. XXV. *Sin autem eum qui peccavit, dignum viderint plagis, proſternent, & coram ſe facient verberari. Pro menſura autem peccati erit & plagarum modus. ita duntaxat, ut quadragenarium numerum non excedant, ne fœde laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus.*

Venditio, ut Exodi XXII. *Si fur non habuerit quod pro furto reddat, ipſe venundabitur.*

Exilium, ut ibid. XXI. *Qui non eſt inſidiatus, ſed Deus illum tradidit in manus ejus, conſtituam tibi locum in quem effugere debeat.*

Necis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Necis autem genera tria in lege nominatim exprimuntur, combuſtio, crucifixio, & lapidatio, reliqua ſub hoc nomine generali *Occiſio.*

Combuſtionis mentio fit Levitici XX. *Qui ſupra uxorem filiam duxerit matrem ejus, ſcelus operatus eſt. vivus ardebit cum eis: nec permanebit tantum nefas in medio veſtri.*

Crucifixionis lex traditur à Deo, XXI. Deuteronomii: *Quando peccaverit homo, quod morte plectendum eſt, & adjudicatus morti appenſus fuerit in patibulo; non permanebit cadaver ejus in ligno, ſed in eadem die ſepelietur: quia maledictus à Deo eſt qui pendet in ligno: & nequaquam contaminabis terram tuam, quam Dominus Deus tuus dederit tibi in poſſeſſionem.* Inde ſcriptum eſt Joſue octavo: *Joſue regem Hai ſuſpendit in patibulo uſque ad veſperam, & ſolis occaſum; præcepitque Joſue, & depoſuerunt cadaver ejus de cruce, projeceruntque in ipſo introitu civitatis.* Græcus autem interpres neque patibulum, neque crucem nominat: ſed lignum geminum vocat, quòd ex duobus lignis

crux conſtitueretur. & x. *Suſpendit Joſue quinque reges ſuper quinque ſtipites, fueruntque ſuſpenſi uſque ad veſperam: cumque occumberet ſol, præcepit ſociis, ut deponerent eos de patibulis.* Inde ſecundo Regum xxi. *Gabaonitæ crucifixerunt filios Saulis permittente Davide rege in monte coram Domino*, id eſt coram tabernaculo, quod tum erat in Gabaon. & vii. Eſther: *En lignum quod paraverat Mardochæo, ſtat in domo Aman habens altitudinis quinquaginta cubitos. cui dixit rex: Appendite eum in eo. ſuſpenſus eſt itaque Aman in patibulo, quod paraverat Mardochæo.* & primo Eſdræ cap. vi. *A me poſitum eſt decretum, ut omnis homo qui hanc mutaverit juſſionem, tollatur lignum de domo ipſius, & erigatur, & configatur in eo.* Et Actuum v. de Chriſto: *Quem vos interemiſtis ſuſpendentes in ligno.* de qua cruce dixit David Pſalmo xxi. *Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia oſſa mea.*

Nullum autem occurrit crucifixionis exemplum judicio conſtitutæ, niſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

niſi unum judicio Dei, alterum verò Concilii. De priore ſcriptum eſt xxv. Numerorum. *Iratus Dominus contra eos qui fornicati erant cum filiabus Moab, ait ad Moyſem: Tolle cunctos principes populi, & ſuſpende eos contra ſolem in patibulis, ut avertatur furor meus ab Iſrael.* De poſteriore, quo Chriſtus eſt condemnatus, agitur in Evangeliis. Nam qui è Concilio erant, poſtquam judicarunt eum reum eſſe mortis, adduxerunt ad Pilatum procuratorem, ut morti traderet, narrantes eum ſe regem Judæorum vocare. *Quibus demum Pilatus dixit: Quid ergo vultis faciam regi Judæorum? At illi clamaverunt, Crucifige eum. Pilatus autem volens populo ſatisfacere, tradit Jeſum flagellis cæſum, ut crucifigeretur, & titulum criminis inſcripſerunt:* REX JUDÆORUM. *& cum eo crucifigunt duos latrones, unum à dextris, & alium à ſiniſtris Judæi ergo, quoniam Paraſceve erat, ut non remanerent in cruce corpora Sabbato, rogaverunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites, & primi*

quidem fregerunt crura, & alterius qui crucifixus eſt cum eo. ad Jeſum autem cùm veniſſent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura, ſed unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuò exivit ſanguis & aqua. Credo autem eos crucifigi poſtulaſſe non legibus ſuis, ſed Romanis: nam qui perduellionis erat compertus, is in crucem agebatur, ut in libris de Judiciis Romanorum oſtendimus. Chriſtum autem majeſtatis reum fecerant, quòd ſe regem Judæorum aſſereret, cùm ſolus rex eſſet Cæſar. Mos etiam fuit, ut crucifixi cognatis ad ſepulturam concederentur, quod & in Chriſto ſervatum eſt, & in aliis, ut prodit Philo in Flaccum. *Novi quoſdam*, inquit, *jam crucifixos inſtante feſto Auguſtorum de cruce depoſitos, & ad ſepulturam ex morte cognatis redditos.*

De lapidatione autem hæc invenimus. Lapidibus præcipuè appetiti ſunt, qui in Deum deliquerunt, id eſt qui alienos Deos coluerunt, qui Deo maledixerunt, qui ſabbata neglexerunt, & qui adulterium commiſerunt. Qui verò ejuſmodi rem compertam

tam habuit, is teſtimonio reddito primus lapides jecit, populus verò excipiens hominem lapidibus extra urbem eſt perſequutus, donec mortem oppeteret. Sic enim præcipitur Levitici XXIV. *Educ blaſphemum extra caſtra & ponant omnes qui audierunt, manus ſuper caput ejus, & lapidet eum univerſus populus. Nam qui maledixerit Deo ſuo, portabit peccatum ſuum, & qui blaſphemaverit nomen Domini, morte moriatur. lapidibus obruet eum omnis multitudo populi, ſive ille civis, ſive peregrinus fuerit.* Inde Deuteronomii XIII. *Qui ſuaſerit, ut ſerviatur Deis alienis, non parcat ei oculus tuus, ut miſerearis & occultes eum, ſed ſtatim interficies. ſit primùm manus tua ſuper eum, & poſt te omnis populus mittat manum. lapidibus obrutus necabitur.* Item XVII. *Vir, aut mulier, qui facient malum in conſpectu Domini Dei ſui, & transgrediuntur pactum illius, ut vadant, & ſerviant diis alienis, & adorent eos, & hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquiſiveris diligenter, & verum eſſe repereris, & abominatio facta eſt in Iſrael; educes virum*

ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ac mulierem, qui rem ſceleratiſsimam perpetrarunt, ad portas civitatis tuæ, & lapidibus obruentur. in ore duorum aut trium teſtium peribit qui interficietur. nemo occidatur, uno contra ſe dicente teſtimonium. manus teſtium prima interficiet eum, & manus reliqui populi extrema mittetur, ut auferas malum de medio tui. & xv. Numer. *Cùm eſſent filii Iſrael in ſolitudine, & inveniſſent hominem colligentem ligna in die ſabbati, obtulerunt eum Moyſi, & Aaron, & univerſæ multitudini. Qui recluſerunt eum in carcerem, neſcientes quid ſuper eo facere deberent. Dixitque Dominus ad Moyſem: Morte moriatur homo iſte. obruat eum lapidibus omnis turba extra caſtra. cumque eduxiſſent eum foras, obruerunt eum lapidibus, & mortuus eſt.* De adulteris verò ſic Deuterono. XXII. *Si puellam virginem deſponderit vir, & invenerit eam aliquis in civitate, & concubuerit cum ea, educes utrumque ad portam civitatis illius, & lapidibus obruentur; puella, quia non clamavit, cùm eſſet in civitate, vir, quia humiliavit uxorem proximi ſui.*

Hæc

Hæc ferme de lapidatione ſcripta in lege reperiuntur. Extra legem etiam aliquot exempla ejus memoriæ conſecrata ſunt: ut blaſphemiæ, tertio Regum XXI. *Viri diabolici dixerunt contra eum teſtimonium coram multitudine: Benedixit Naboth Deum & regem. quamobrem eum eduxerunt eum extra civitatem, & lapidibus interfecerunt: Benedixit*, bono vocabulo, pro *maledixit* uſurpabant. Item apud Joannem X. *De bono opere non lapidamus te, ſed de blaſphemia.* & VI. Actuum de S. Stephano: *Tunc ſubmiſerunt viros qui dicerent, ſe audiviſſe eum dicentem verba blaſphemiæ in Moyſem & Deum. Commoverunt itaque plebem, & ſeniores, & ſcribas, & concurrentes rapuerunt eum, & adduxerunt in Concilium & ſtatuerunt falſos teſtes qui dicerent: Homo iſte non ceſſat loqui verba adverſus locum ſanctum & legem.* & poſt ubi Stephanus verba fecit, ſubjicitur: *Exclamantes autem voce magna continuerunt aures ſuas, & impetum fecerunt unanimiter in eum, & ejicientes eum extra civitatē lapidabant: & teſtes depoſuerunt veſtimenta ſua ſe-*

cus

cus pedes adoleſcentis, qui vocabatur Saulus. Item de S. Matthia apoſtolo, qui blaſphemaſſe arguebatur: *Cum conduxiſſent ad locum lapidationis, teſtes duo ſecundum legis mandatum poſuerunt manus ſuas ſuper eum, ac primi lapides jecerunt.* De adultero ſic Joan. VIII. *Adducunt Scribæ & Phariſæi mulierem in adulterio deprehenſam, & ſtatuerunt eam in medio, & dixerunt ei: Magiſter, hæc mulier modò deprehenſa eſt in adulterio. in lege autem Moyſes mandavit nobis hujuſmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Quibus ille dixit: Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat.* Ergo, ut dixi, condemnatio ad Concilium, animadverſio ad populum pertinebat.

Reliqua occiſionis genera minus celebrata: ut decollatio, de qua S. Matth. XIV. *Et decollavit Herodes rex Joannem in carcere.* nam ſtrangulationis aut ſuſpendii nulla mentio reperitur, niſi Judæ proditoris, qui *ſuſpendio crepuit medius.* Ac de judiciis quidem hæc hactenus.

CAROLI SIGONII
DE REPUBLICA HEBRÆORUM
LIBER VII.

Qui inſcribitur de magiſtratibus.

CAPUT I.

De generibus Magiſtratuum.

CONSILIIS ac Judiciis ſubjiciuntur ordine Magiſtratus: quippe qui Conſiliis & Judiciis præfuerunt, aut omnino ſua auctoritate partem publicæ Conſultationis & Judicationis aliquam attigerunt. Hi à Græco interprete ἄρχοντες, à Latino Principes convertuntur. Quoniam autem ἄρχειν eſt non ſolùm præeſſe, ac ducem eſſe ſed etiam imperare, atque jubere; propterea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

vis in magiſtratu inſita duplex eſt; una, ut populo præſit, eique quæ ſunt facienda præſcribat; altera, ut jus dicat, ac judicet, ſive (ut ſcriptura loquitur) *judicium ac juſtitiam faciat.* Quare magiſtratus in ſacra hiſtoria aliquando duces populi, aliquando judices appellantur. Id quod clarè perſpici poteſt in Regibus. Hi enim verè & populi duces fuiſſe, & populum judicaſſe dicuntur. De ducatu elicitur ex primo Regum nono, ubi Deus dixit de Saule: *Unges eum ducem ſuper populum meum Iſrael.* Et quinto ſecundi ad Davidem: *Tu paſces populum meum Iſrael, & eris dux ſuper Iſrael.* & pòſt David de Salomone primo tertii: *Salomon regnabit pro me, illique præcipiam, ut ſit dux ſuper Iſrael, & ſuper Judam.* De judicio verò extat primo Regum, ubi dixit populus ad Samuelem: *Conſtitue nobis regem, ut judicet nos.* & octavo ſecundi: *David rex faciebat judicium & juſtitiam cuncto populo.* Et primo ſecundi Paralipomenωn ad Salomonem: *Idcirco Deus poſuit te ſuper Iſrael regem, ut facias judicium*

cium & justitiam. Unde pſalmo IX. *Feciſti judicium meum & juſtitiam meam, ſediſti ſuper thronum, qui judicas juſtitiam:* id eſt, præſtitiſti quæ tradidi tibi facienda in lege mea. omnibus enim his in locis eſt Græcè κρίσις, δίκη, & δικαιοσύνη, quæ reſpondent illis verbis quæ mandavit Deus in lege. κρίματα, & δικαιώματα, id eſt Judicia, & Juſtificationes, quibus ratio præſcribitur, qua impius condemnetur, & innocens abſolvatur. Eſt enim magiſtratus animata & loquens lex, ſive legis executor & vindex. Atque utrumque quidem jus in magiſtratum convenire, & ducis, & judicis, docuit etiam Ægyptius quidam Exodi ſecundo adverſus Moyſen, qui hominem Ægyptium interfecerat, inquiens: *Quis te conſtituit principem, aut judicem ſuper nos?* Ducatum verò exercuerunt in bello gerendo, & de rep. conſultando, judicationem in jure reddendo.

Hæc autem poteſtas ſive ducendi, ſive judicandi primùm Moyſi data eſt in populum Hebræorum, etiam antequam lex ſcriberetur, tum

cùm Deus ei mandavit, ut populum ſervitute regis oppreſſum ex Ægypto educeret. Itaque ille primis diebus volentem populum ac ſenatum ad conſilia advocavit, & ſine judicibus aut magiſtratibus ullis jura eiſdem volentibus reddidit. Poſt autem cùm Jethro ſocere jus ad eum in ſolitudine agentem primo anno veniſſet, atque aſſiduam ejus operam in cauſſis cognoſcendis animadvertiſſet, auctor fuit, ut rerum leviorum cognitionem præfectis aliquot, viris ſapientia atque æquitate præſtantibus traderet. ipſe verò ſibi graviora, in primiſque ad Deum pertinentia reſervaret. Quam juriſdictionem ille deinde moriens tradidit Joſue Nave filio, ei qui populum in terram Chananæam induxit. Quo mortuo populus rep. à Deo tradita uti cœpit. Sic enim dixerat Moyſes anno quadrageſimo in terra Moab loquens de iis quæ facienda eſſent, ubi terram Chananæam obtinuiſſent: *Non facietis ibi, quæ nos hic facimus hodie, ſinguli quod ſibi rectum videtur. neque enim uſque in præſens tempus veniſtis ad requiem,*

& poſ-

& poſſeſsionem quam Dominus Deus veſter daturus eſt vobis.

Cæterùm, cùm reſpub. triplex fuerit, nimirum univerſi populi, ſingularum tribuum, & ſingularum urbium, propterea magiſtratus in varia diſtributa genera ſunt. Ac magiſtratus quidem univerſi populi fuêre primùm Judices, deinde Reges, tum Principes, denique iterum Reges, qui in urbe metropoli conſederunt. In ſingulis autem tribubus Phylarchi, & Patriarchæ, in ſingulis verò urbibus Principes civitatum, ſive judicum, nempe Tribuni, Centuriones, Quinquagenarii, & Decani. de quibus ſingulis res poſtulat ut ſeparatim agatur.

CAPUT II.

De Judicibus Iſrael.

QUI ergo primam Hebræorum remp. id eſt Ariſtocratiam in terra Chananæa geſſerunt, cùm duplicem poteſtatem & ducendi, & judicandi haberent, tamen non à ducatu Duces, ſed à judicio, tanquam à parte potiore, vocati Judices ſunt. id eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

homines condemnandi & abſolvendi jus atque auctoritatem ex lege habentes. Quod ut exprimerent Græci, duo verba adhibuerunt, *κριτὴν* & *δικαστὴν*, *κρίνειν* & *δικάζειν*, *κρίσιν* & *δικαίωσιν*, ut duo legis juſſa in hoc magiſtratu præcipuè incluſa ſignificarent, Judicium, & Juſtificationem, quæ in lege, ut jam ſæpe pro re præcipuè animadvertenda monui, *κρίμα* & *δικαίωμα* dicta ſunt. ſiquidem de Othoniele, Aod, & Debora dixerunt, *ἔκρινον*, id eſt *judicarunt* Iſrael; de Samuele verò *ἐδίκαζε*, & filios ejus à patre ad judicandum conſtitutos non *κριτὰς* ut ceteros, ſed *δικαστὰς* appellarunt. & ſecundo Baruch dicuntur *οἱ δικασταὶ οἱ δικάζοντες Ἰσραήλ*.

Ergo horum Judicum hæc præcipua auctoritas fuit, ut judiciorum, conſiliorum, & bellorum principatum tenerent. Ac judici quidem poteſtatem in abſolvendo & condemnando poſitam hi ſine minorum etiam judicum conſilio exercuerunt. quod Moyſes ex ſoceri primùm auctoritate inſtituit, deinde lege ſua Deus confirmavit, ut ſuprà demonſtravimus.

exercuerunt autem non ſolùm in iis urbibus, in quibus ipſi domicilium habuerunt (neque enim earum ætate Hieruſalem ſedes erat Imperii conſtituta) ſed etiam tribus ipſas circumierunt, ac certis in urbibus conventus & fora egerunt, ibique juriſdictionem, de qua diximus, abſolverunt. Unde ſcriptum eſt quarto Judicum: *Debora judicabat populum illo tempore, & ſedebat ſub palma inter Rama & Bethel in monte Effraim, aſcendebantque ad eam filii Iſrael in omne judicium.* & ſeptimo primi Regum: *Judicabat Samuel Iſraelem cunctis diebus vitæ ſuæ, & ibat per ſingulos annos circumiens Bethel, Galgala, & Maſphat, & judicabat Iſraelem in ſupradictis locis, revertebaturque in Ramatha. ibi enim erat domus ejus, & ibi judicabat Iſraelem. ædificavit etiam ibi altare Domino.* Jus verò necis liberum haudquaquam habuerunt, quia in omnibus legem ſequuti ſunt. qua deinde ſoluti Reges fuerunt.

De poteſtate verò populi convocandi, & ſenatus habendi, atque ad utrumque

que quæ è rep. videbantur, agendi, obſevatio obſcurior eſt. Quoniam autem id jus & Moyſes, & Joſue ante Judices, & Reges poſt Judices habuerunt, propterea & eo Judices inſtructos fuiſſe, credibile eſt. Neque enim hæc ſingula expreſſa ſunt in eo libro qui Judicum hiſtoriam continet, quod jejunè adeo ſcriptus ſit, ut vix ſucceſſionem eorum ac bella geſta quædam attigerit.

Jam verò eos belli gerendi auctoritate armatos fuiſſe, argumento eſt, quod ſcriptum eſt de Jephte Judicum XI. *Perrexerunt ſeniores de Galaad, ut tollerent in auxilium ſui Jephte, dixeruntque ad eum: Veni & eſto princeps noſter, & pugna contra filios Ammon.* Omnia certè bella quæ Iudicum tempore contigerunt, ipſi judices, tamquam ſummi duces, adminiſtrarunt; non tamen belli ſuſcipiendi arbitrium habuerunt. alioquin reges ipſos poteſtate æquaſſent, qui poſtea conſequuti ſunt.

Ceterùm hic principatus non fuit hereditarius, ſed ſtudiis populi delatus, prout vir fortis indicatus à Deo fuit.

fuit. quod expreſſum eſt iis verbis: *Deus ſuſcitavit eis Salvatorem.* Quare nec ſemper in eadem familia, nec ſemper in eadem tribu manſit. Cùm autem ſcriptum eſt, Deum populo hunc aut illum Salvatorem excitaviſſe, ſignificat, Deum populo in mentem injeciſſe, ut hunc aut illum Iudicem belli ducem deſignaret. Nam ad Gedeonem dixit angelus Domini: *Vade in hac fortitudine tua, & liberabis Iſrael de manu Madian, quaſi virum unum.* & Seniores ad Iephte dixerunt: *Veni, & eſto princeps noſter, & pugna contra filios Ammon.*

Judices autem fuerunt hi, Othoniel ex tribu Juda, Aod ex tribu Effraim, Debora ex tribu Effraim, cum Barac ex tribu Nephtalim, Gedeon ex tribu Manaſſe: inde Abimelech filius Gedeonis per vim, occiſis fratribus, ſed à civibus ſuis delectus, pòſt Thola ex tribu Iſſachar, tum Iair ex tribu Manaſſe trans Jordanem, item Jephte, tum Heſebon ex oppido Bethleem: inde Ahialon Zabulonites, Labdon Effraimites, Samſon Danites: inde Heli, ac poſtremò Samuel, uterque Levites.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT III.

De Regibus.

JUDICIBUS inde ſucceſſere Reges, qui ab eis longè diverſi fuerunt: quia & ratio creandi fuit alia, & poteſtas atque auctoritas multo major, ut quæ non tam à legibus, quàm ab arbitrio & voluntate regis profecta ſit. nam regem ipſi intellexerunt more Ariſtotelis, qui ſolutus legibus pleniſſimo jure regnaret. Quod autem ad creationem pertinet, creatus eſt primùm ſuffragiis populi univerſi, deinde oleo ſancto inunctus, & in regali ſolio magna pompa locatus. Quod verò ad poteſtatem, primùm XII. tribuum principatum obtinuit. ſic enim dictum eſt Sauli: *Nonne cum parvulus eſſes in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es, unxitque te Dominus regem ſuper Iſrael?* deinde judicavit ipſas tribus & cum Conſiliis, & ſolus, atque omnino vitæ neciſque poteſtatem arbitrariam habuit, & quodammodo ſuperior legibus fuit? tum bella pro arbitratu ſuo & ſuſcepit, & geſſit. Hæc autem ut ordine doceam,

doceam, hiſtoriam ipſam regiam à principio repertam, ut quid in Saule primo rege, quid in Davide ſecundo, quid in Salomone tertio obſervatum ſit, ex ſacris voluminibus afferam. Quibus explicitis, facilè unuſquiſque quæ à me propoſita ſunt, cognoſcere poterit.

Cùm ergo Deus à principio providiſſet, fore, ut Hebræi Judicibus, id eſt Ariſtocratia non contenti regiam dominationem optarent, legem inter ceteras ſanxit, qua uti Hebræi deberent, ſi quando Regis habendi cupiditate flagraſſent. qua lege & rationem illius creandi, & creati jura præſcripſit, his verbis Deuteronomii XVI. *Cum ingreſſus fueris terram quam Dominus Deus dabit tibi, & poſſederis eam, habitaverisque in illa, & dixeris: Conſtituam ſuper me regem, ſicut habent omnes per circuitum nationes, eum conſtitues, quem Dominus Deus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non ſit frater tuus. cum autem fuerit conſtitutus, non multiplicabit ſibi equos, nec reducet populum in Ægyptum equitatus numero ſubleva-*

ſublevatus, præſertim cum Dominus præceperit vobis, ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini. non habebit uxores plurimas, quæ alliciant animam ejus, neque argenti & auri immenſa pondera. Poſtquam ſederit in ſolio regni ſui, deſcribet Deuteronomium legis hujus in volumine, accipiens exemplar à ſacerdotibus Leviticæ tribus, & habebit ſecum, legetque illud omnibus diebus vitæ ſuæ. ut diſcat timere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba & juſtificationes ejus quæ in Lege præcepta ſunt: nec elevetur cor ejus in ſuperbiam ſuper fratres ſuos, neque declinet in partem dextram, vel ſiniſtram, ut longo tempore regnet ipſe, & filii ejus ſuper Iſrael. Hanc vero legem ſic reddidit Ioſephus libro IIII, Antiquitatum: *Si verò regis cupiditas vos inceſſerit, is ex eadem gente ſit. curam autem gerat juſtitiæ, & aliarum virtutum omnino. Caveat vero, ne plus legibus aut Deo ſapiat. nihil autem agat ſine pontificis ſenatorumque ſententia, neque nuptiis multis utatur nec copiam pecuniarum equorumque ſectetur, quibus partis ſuper leges ſuperbia effera-*

efferatur. caveat etiam, ſi quid ſtudio paraverit ne utilitate veſtra ſit potentior. Hæc ille. Quod ergo proſpexit Deus fore, & Hebrei aliquando Regis deſiderio caperentur, id accidit tempore Samuelis prophetæ, & Iudicis. ut enim ſcriptum eſt primo Regum populo offenſo injuſtis judiciis filiorum Samuelis Ioel, & Abia, quos ille jam ætate confectos pro ſe jus dicere juſſerat. ſeniores Samuelem adierunt, atque ab eo regem propoſcerunt, qui ſibi jura moderaretur, quemadmodum ceteræ gentes habebant. Quibus verbis regem legibus ſuperiorem, ſive legibus ſcriptis ſolutum flagitarunt. Ea verò res his verbis tradita eſt: *Dixere ſeniores: Ecce tu ſenuiſti, & filii tui non ambulant in viis tuis. Conſtitue nobis regem, ut judicet nos, ſicut univerſæ habent nationes. Diſplicuit ſermo in oculis Samuelis & oravit ad Dominum. dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem populi, non enim te abjecerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos. Verumtamen conteſtare eos, & prædic eis jus regis, qui regnaturus eſt ſuper eos. Dixit itaque Samuel*

muel omnia verba Domini ad populum, qui petierat à ſe regem, & ait: Hoc erit jus regis qui imperaturus eſt vobis. Filios veſtros tollet, & ponet in curribus ſuis, facietque ſibi equites, & præcurſores quadrigarum ſuarum, & conſtituet ſibi tribunos, & centuriones, & aratores agrorum ſuorum, & meſſores ſegetum, & fabros armorum & curruum ſuorum. filias quoque veſtras faciet ſibi unguentarias, & focarias, & panificas. agros quoque veſtros, & vineas, & oliveta optima tollet, & dabit ſervis ſuis ſed & ſegetes veſtras, & vinearum reditus addecimabit, ut det Eunuchis & famulis ſuis. Servos etiam veſtros, & ancillas, & juvenes optimos, & aſinos auferet, & ponet in opere ſuo. greges quoque veſtros addecimabit. voſque eritis ei ſervi, & clamabitis die illa à facie, reges veſtri quem elegiſtis vobis, & non exaudiet vos Dominus in die illa, quia petiſtis vobis regem. Noluit autem populus audire vocem Samuelis, ſed dixerunt: Nequaquam. Sed rex erit ſuper nos, & erimus nos quoque ſicut omnes gentes, & judicabit nos rex noſter, & egredietur ante nos, & pugnabit bella
noſtra

noſtra pro nobis. Et Samuel retulit verba populi Deo. Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem eorum, & conſtitue ſuper eos regem. & ait Samuel ad viros Iſrael: Vadat unuſquiſque in civitatem ſuam. Interim verò duo præcipua & legitima munera regis detexit, principatum inquam judiciorum, & belli, cùm dixit populus: *Et judicabit nos rex noſter & egredietur ante nos, & pugnabit bella noſtra pro nobis.* Atque hæc quidem ad jura regis confirmanda, quibus judices ſuperavit, ſatis valere poſſunt. de quibus etiam antè ex Ariſtotelis ſententia diximus.

Nunc de lectione, & unctione ejus cetera ſubtexamus. His actis Samuel Saulem filium Cis de tribu Benjamin ad ſe profectum, dum amiſſas patris aſinas indagaret, juſſu Domini oleo unxit, & oſculatus eſt dicens: *Ecce unxit te Dominus ſuper hæreditatem ſuam in principem, & liberabis populum tuum de manibus inimicorum ejus, qui in circuitu ejus ſunt. & ipſum ſe expectare juſsit in Galgalis.* Inde convocavit populum in Maſphat,

ut re-

ut regem deligeret. Ibi omnes tribus conjecit in ſortem, & exiit tribus Benjamin: & tribus Benjamin ſorti commiſſa eſt, & exiit cognatio Metri: atque inde pervenit ſortiendo uſque ad Saulem filium Cis. & ſtatim miſit populus, qui Saulem domi abſconditum convenirent atque eo Maſphat adducto, clamavit: *Vivat rex. Inde loquutus eſt Samuel ad populum legem regni, & ſcripſit in libro, & repoſuit coram Domino, & dimiſit omnem populum, ſingulos in domum ſuam.* Deinceps agit de conſecratione illius, quæ unctione fiebat. Unde rex Chriſtus Domini ſæpe dicitur, ut Pſalmo XVII. *Miſericordiam faciens Chriſto ſuo David.* & primo Regum XXIIII. *Ne faciam hanc rem Domino meo Chriſto Domini.* Cum autem quidam ſe parituros Sauli negaſſent, dixit Samuel ad populum: *Venite eamus in Galgala, & innovemus ibi regnum. & perrexit omnis populus in Galgala, & unxit Samuel regem Saulum, & immolaverunt ibi victimas pacificas.* Quod autem apud Latinum interpretem eſt, *Innovemus ibi regnum,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

num, Græcè eſt ἐγκαινίζωμεν. eſt autem ἐγκαινίζειν non ſolum renovare, ſed etiam conſecrare, ac dedicare. Unde conſecratio Templi dicitur Encænia. ut I I I. primi Maccabæorum, ubi ſcriptum eſt: *Altare Holocauſtorum eodem die renovatum eſt, quo fuerat profanatum.* Græcè eſt ἐν ἐκαινίσθη, id eſt, dedicatum eſt. Unde paullò pòſt ἐκαινισμὸς ab interprete dedicatio vertitur.

Saulem inde, quòd contra inſtituta, holocauſtum, non expectato ſacerdote, obtuliſſet, Deus reprobavit, & Davidem filium Jeſſe ex tribu Juda adhuc puerum, & paſtorem, regem deſtinavit, miſſo Samuele domum Jeſſe, ut inſpectis ſeptem filiis ejus illum demum inungeret. Ita David minimus fratrum ſuorum Rex inunctus ad Saulem regem, tanquam Citharœdus, accitus acceſſit, & poſt retentus multa pro eo fortiter ac ſtrenuè geſſit. præcipuè autem Goliam gigantem Philiſtæum ſingulari certamine provocantem perculit, ex quo invidiam Saulis adverſus ſe concitavit, & propterea perſecutiones ejus va-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

rias tulit. Occiſo inde Saule, David iterum à viris Judæ rex unctus eſt in Hebron in tribu Juda. Reliquæ verò tribus Isboſeth filium Saulis unxerunt. Quo deinde à ſuis interfecto, David tertiò ſuper totum Iſrael à cuncto populo unctus eſt, ut ſcriptum eſt deinceps quinto ſecundi Regum: *Venerunt univerſæ tribus Iſrael ad David in Hebron, dicentes, Ecce nos os tuum, & caro tua ſumus. Venerunt quoque ſeniores Iſrael ad regem in Hebron, & percuſſit cum eis fœdus coram Domino unxeruntque eum regem ſuper Iſrael. Erat triginta annorum, cum regnare cæpit, & XL. annis regnavit. in Hebron ſuper Judam ſeptem annis, & ſex menſibus: in Hieruſalem autem regnavit triginta tribus annis ſuper omnem Iſrael, & Judam.* Ubi verò regnum accepit, Jebuſæum, qui Hieruſalem tenebat, armis urbe dejecit, & arcem in monte Sion conſtruxit, ibique habitavit, unde Civitas Davidis appellata eſt, & arcam fœderis eò tranſtulit, & materiam templo ædificando paravit, & demum Salomonem filium regem ſibi ſublegit, eumque

que inungi præcepit. ſic enim proditur primo tertii Regum. *Dixit David ad Sadoch pontificem, Nathan prophetam, & Benajam. Tollite vobiſcum ſervos Domini veſtri, & imponite Salomonem filium meum ſuper mulam meam, & ducite eum in Gihon, ut ungat eum ibi Sadoch ſacerdos, & Nathan propheta in regem ſuper Iſrael. & canetis buccina, & dicetis: Vivat rex Salomon. & aſcendetis poſt eum, & venietis, & ſedebit ſuper ſolium meum, & ipſe regnabit pro me. Illique præcipiam, ut ſit Princeps ſuper Iſrael & ſuper Judam.* Atque hæc omnia ita, ut juſſit, effecta ſunt.

Mortuo deinde Davide regnavit Salomon, qui templum condidit, & Arcam in Sancto Sanctorum repoſuit, atque opibus & gloria omnes longe ſuperavit, ut ſcriptum eſt in ſecundo Paralipomenωn.

Salomone inde ex humanis rebus exempto convocatus eſt Iſrael in Sichem, ut Roboam filium ejus regem conſtitueret. Verùm cùm populus petiſſet, ut tributa à patre impoſita tolleret, atque ille reſponſum

acerbius reddidiſſet, decem tribus ab eo diſceſſerunt, & Hieroboam filium Nabath ex tribu Effraim ſibi regem aſciverunt. Quare regnum in duo diſtractum eſt, unum tribus Judæ, cui etiam tribus Benjamin erat adjuncta, alterum decem aliarum tribuum, quod communi nomine regnum Iſraelis eſt vocitatum.

Regnum inde Judæ ſemper in eadem tribu, & familia Davidis manſit, ita ut filio pater ipſum ferme reliquerit. Regnum autem Iſrael ad diverſas tribus, & diverſas familias tranſiit, quia in lege Dei non manſit; ſed ad cultum idolorum ſe contulit. Quanquam autem regnum Judæ hereditarium fuit, tamen] populi quoque ſuffragiis confirmatum eſt. Unde duodecimo tertii Regum. *In Sichem erat congregatus omnis Iſrael ad conſtituendum regem Roboam.* Et viceſimo tertio: *Habitatores Hieruſalem conſtituerunt Ochoziam regem, filium pro patre.* ſic in cæteris. Inter reges porrò Judæ fuit Joas, de cujus creatione, quoniam inſignis ad memoriam fuit, hæc placet quoque ex viceſimo tertio ſecundi Paralip.

ralip promere: *Eduxerunt Joam filium regis, & impoſuerunt ei diadema, & Teſtimonium, dederuntque in manum ejus tenendam legem, & conſtituerunt eum regem, unxitque illum Jojada pontifex, & filii ejus, imprecatique ſunt ei, atque dixerunt: Vivat rex.* & XXVI. *Tulit populus terræ Joachaz filium Joſiæ, & unxerunt eum, & conſtituerunt eum regem pro patre ſuo.* Deſiit inde regnum Iſraeliticum multo maturius, quam Judaicum. nam illud defecit in Oſee, quem Salmanaſſar rex Aſſyriorum victor cum populo Iſraelitico in Aſſyriam tranſtulit; hoc verò multos poſt annos in Sedecia, qui è Nabucdonoſore rege Babyloniæ in Babyloniam cum omnibus Judæis traductus eſt.

Ex hac rerum expoſitione facilè cognoſci poteſt, quomodo Judæorum reges creati, & quo jure ornati fuerint, & ut non ſolùm hereditate, ſed etiam ſuffragiis populi ad id faſtigium dignitatis aſcenderint. Quod idem clarius etiam unuſquiſque cognoverit, qui reliquorum quoque regum res geſtas ſigillatim attenderit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Judicavit porrò populum rex tripliciter, uno modo ſolus; ut XV. ſecundi Regum: *Omnem virum qui habebat negocium, ut veniret ad reges judicium, vocabat Abſolon ad ſe, faciebatque hoc omni Iſrael veniente ad judicium, ut audiretur à rege.* Itaque diximus ſuprà, Davidem cuncto populo juſtitiam judiciumque feciſſe. Quin etiam ipſe David Salomoni regi ſibi ſubjecto ſic à Deo precatus eſt: *Deus judicium tuum regi da, & juſtitiam tuam filio regis, judicare populum tuum in juſtitia, & pauperes tuos in judicio.* neque id injuria. nam Pſalmo XCVI. ſcriptum eſt: *Juſtitia & judicium ſunt throni Dei.* & XCVIII. *Tu paraſti directiones, judicium & juſtitiam in Jacob tu feciſti.*

Altero modo judicavit rex, cum unà cum ſenioribus & ſacerdotibus judiciale Concilium iniit, ut ſuprà oſtenſum eſt. Tertio, cum ſenioribus & magiſtratibus advocatis cognovit, ac jura dixit, ut paulo poſt demonſtrabitur, ubi de Principibus tribuum diſſeretur.

Senatum autem ab regibus habitum, & po-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

& populum ad conciones vocatum ſuprà declaratum.

Nam bella ejus arbitratu ſuſcepta, & ductu geſta, libri ipſi Regum, Prætermiſſorumque oſtendunt, qui regiorum bellorum expoſitionibus pleni ſunt. Quibus illud additur, quod dixere Hebræi poſtulantes regem: *Et judicabit nos rex noſter, & egredietur ante nos, & pugnabit bella noſtra pro nobis.*

CAPUT IV.

De Principibus Judæorum, & Regibus ultimis.

ATQUE Effraimitæ quidem nunquam poſtea patrias ſedes repetiverunt, nec poteſtatem regiam receperunt. Judæi verò poſt ſeptuaginta ſervitutis annos permiſſu Cyri regis Perſarum domum ex Babylonia terra reverſi, Principatum, teſte Joſepho, ſuis pontificibus mandaverunt, cum reges primùm Perſarum, deinde Ægyptiorum, tum Syriorum Judæam cum imperio obtinerent, ac tributa à Judæis exigerent. Tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

exorta inter domeſticos de Pontificatu ipſo ſeditione, Antiocho Epiphani Syriæ regi, libertate ac religione orbati, per paucorum menſium ſpacium ſervierunt. Qua indignitate permoti Aſſamonæi, ex tribu Levi homines, rem Judæorum armis conſilioque recuperarunt, ac primùm nomen ſibi Principis, deinde Regis aſciverunt. Principem verò cùm dixerunt, belli ducem, & litium judicem intellexerunt. Sic enim ſcriptum eſt ſecundo primi Maccabæorum, cùm ad Matthatiam Principatum detulerunt: *Tunc deſcenderunt multi quærentes judicium, & juſtitiam.* Rectè, cui enim poteſtas juſtitiæ ac judicii faciendi tribuitur, is Princeps, ſive Archon declaratur. Matthatiam inde Principem excepit Judas Maccabæus filius, qui Principatui pontificatum adjunxit. quem ſequutus eſt Jonathas frater. De quo ita ſcriptum eſt: *Nunc te hodie elegimus eſſe pro Juda nobis in principem, & ducem ad bellandum bellum noſtrum. & ſuſcepit Jonathas illo tempore principatum.* Inde Simon frater, de quo ita: *Tu eſto Dux noſter loco Judæ & Jonathæ fratris tui,*

tui, pugna prælium noſtrum, & omnia quæcunque dixeris nobis, faciemus. Item paulò pòſt: *Judæi, & ſacerdotes eorum conſenſerunt, Simonem eſſe ducem ſuum, & pontificem in æternum, donec ſurgat propheta fidelis, & ut ſit ſuper eos dux, & ut cura ſit illi pro Sanctis, & ut conſtitueret præpoſitos ſuper opera, & ſuper regionem, & ſuper arma, & ſuper præſidia: & ut audiatur ab omnibus, & ſcribantur in nomine ejus omnes conſcriptiones in regione, & ut operiatur purpura, & auro, nec liceat ulli ex populo & ex ſacerdotibus irritum facere aliquid horum, & contradicere iis quæ ab eo dicuntur, aut convocare conventum in regione ſine ipſo, & veſtiri purpura, & uti fibula aurea. qui autem fecerit extra hæc, aut irritum fecerit aliquid horum, reus erit. Et complacuit omni populo ſtatuere Simonem, & facere ſecundum verba iſta. Et ſuſcepit Simon, & placuit ei, ut ſummo ſacerdotio fungeretur, & eſſe dux, & princeps gentis Judæorum, & ſacerdotum, & præeſſet omnibus. & ſcripturam iſtam juſſerunt ſcribere in tabulis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

*æneis, & ponere eas in peribolo Sancto-
rum, in loco celebri: exemplum autem
eorum ponere in ærario, ut habeat Si-
mon & filii ejus.* Demetrius inde rex
Syriæ remiſit eis omnia tributa. Atqu
ita Judæi prorſus in antiquam ſub regi-
bus ſuis libertatem ſunt vindicati. Qu
de re ſic in eodem libro: *Remittimu
ignorantias & peccata uſque in hodier-
num diem, & coronam quam debeba-
tis, & ſi quid aliud erat tributarium
& ſit inter nos pax.* Inde ſic infertur
*Anno centeſimo ſeptuageſimo ablatum
eſt jugum gentium ab Iſrael, & cœpi
populus Iſrael ſcribere in tabulis & acti
publicis anno primo ſub Simone pontifi-
ce, duce, & principe Judæorum.* In-
de Antiochus Demetrii filius alia jura
adjunxit, ſic ſcribens: *Statuo tibi om-
nes oblationes quas remiſerunt tibi ant
omnes reges, & quæcunque alia dona
remiſerunt. Etiam promitto tibi facere
percuſſuram propriam numiſmatis in
regione tua, Hieruſalem autem ſan-
ctam eſſe, & liberam, & omnia ar-
ma quæ fabricata ſunt, & præſidia
quæ conſtruxiſti, quæ tenes, maneant
tibi, & omne debitum regis, & quæ*

ſunt

ſunt ſutura regi, ex hoc etiam in totum tempus remittuntur tibi.

Succeſſit inde Simoni Joannes filius, & Joanni Ariſtobulus, qui, ut inquit Joſephus, Principatum ad regiam dignitatem provexit, primuſque ſibi diadema impoſuit, poſt CCCCLXXI. annos, & tres menſes ex quo captivitate Babylonica populus exemptus domum repetivit. Poſt Ariſtobulum inde frater ejus Alexander Janneus à Solina, ſive Alexandra Ariſtobuli conjuge, quæ illi ſe connubio ſociarat, evectus eſt. Quo vita functo, ipſa Alexandra regnum obtinuit, & poſt eum Hyrcanus filius, quem frater ejus Ariſtobulus expulit. Pompejus autem dux Romanus, cùm bellum Mithridaticum gereret, Syria in poteſtatem redacta, atque Ariſtobulo rege capto Judæam occupavit, & in provinciæ formulam redegit, atque ei procuratorem Antipatrum Aſcalonitam impoſuit. Cùm autem mox Antigonus Ariſtobuli filius urbe recepta regnum rurſus invaſiſſet, Romani adverſus eum Herodem Antipatri filium regem appella-

appellaverunt, qui magnis rebus ge-
ſtis deceſſit, ac regni partem filio re-
quit Archelao. Hoc Herode regnan-
te Jeſus Chriſtus jampridem à Deo
promiſſus eſt natus. Archelao inde
Viennam ob immodica imperia rele-
gato, ab Auguſto Imperatore Judæa
iterum in provinciæ formulam eſt ad-
ducta, & procuratoribus commiſſa.
Quare mox Pontio Pilato procurante
Chriſtus eſt crucifixus. Inde Agrip-
pa Herodes Ariſtobuli filius, Hero-
dis N. à Claudio Imperatore rex Ju-
dææ appellatus eſt. Quo mortuo ter-
tium Judæa provinciali more à procu-
ratoribus Romanis adminiſtrata eſt:
quo tempore imperante Veſpaſiano,
& Geſſio Floro procurante, urbs cum
gente & templo delata eſt. Nomina
verò regum & principum hæc fue-
runt.

REGES JUDÆ ET ISRAEL.

SAUL rex primus, F. Cis ex tribu Benjamin, an. 20.

DAVID Jeſſe F. ex tribu Juda, an 40.

SALOMON Davidis F. an. 40.

REGES

REGES JUDÆ EX FAMILIA DAVID.

ROBOAM	Salomonis F. an. 17.
ABIA	Roboami F. an. 3.
ASA	Abiæ F. an. 41.
JOSAPHAT	Aſæ F. an. 25.
JORAM	Joſaphat F. an. 8.
OCHOZIAS	Jorami F. an. 1.
ATHALIA	uxor Jorami, an. 7.
JOAS	Ochoziæ F. an. 40.
AMASIAS	Joæ F. an. 29.
AZARIAS,	ſive Ozias, Amaſiæ (F. an. 52.
JOATHAM	Azariæ F. an. 16.
ACHAZ	Joathæ F. an. 16.
EZECHIAS	Achazis F. an. 29.
MANASSES	Ezechiæ F. an. 55.
AMMON	Manaſſis F. an 2.
JOSIAS	Ammonis F. an. 31.
JOACHAS	Joſiæ F. menſ. 3.
ELIACIM,	ſive Joacim, Joſiæ (F. an 11.
JOACHIM,	ſive Jeconias, Joa-(cim. F. menſ. 3.
SEDECIAS	Joſiæ F. an 11.

Transferuntur Judæi in Babyloniam, & poſt annos LXX. reſtituti

tuti parent Pontificibus ſuis. inde Principatus Aſſamonæorum inſtituitur ſub Antiocho Epiphane Syriæ rege.

PRINCIPES.

MATTHATIAS	Aſſamonæus an. 1
JUDAS	Maccabæus Matthatiæ F. an. 4
JONATHAS	Matthatię F. an. 18
SIMON	Matthatiæ F. an. 8
JOANNES	Hyrcanus Simonis F. an. 36

REGES ITERUM.

ARISTOBULUS	Jo. Hyrcani F. ſe regem appellavit. an. 1
ALEXANDER	Ioanneus Io. Hyrcani F. an. 27
SOLINA,	ſeu Alexandra, uxor Alexandri. an 9.
HYRCANUS	Alexandri F. menſ. 3
ARISTOBULUS	Alexandri F. pulſo Hyrcano F. an. 6

IUDÆA SUB ROMANIS.

ANTIPATER	Aſcalonita Iudææ procurator an. 3

REGES

REGES TERTIUM.

ANTIGONUS { Ariſtobuli F. erepta urbe Romanis, ultimis ex Aſſamonæis, an. 3.

HERODES { Magnus Antipatri Aſcalonitæ F. rex à Romanis contra Antigonum factus, an. 27.

JESUS CHRISTUS NASCITUR.

ARCHELAUS { Herodis Magni F. rex Iudææ, an. 9. Herodes Antipas frater Tetrarcha Galilææ. an. 24.

JUDÆA ITERUM SUB ROMANIS.

C. COPONIUS procurator Iudææ ab Auguſto datus, an. 2.

M. AMBIVIUS item. an. 1.

ANNIUS RUFUS item an. 1.

VALE-

VALERIUS GRATUS proc. à Tib
(Imp. miſſus. an. 11

PONTIUS PILATUS item an. 10.

JESUS CHRISTUS.
PATITUR.

MARCELLUS item an. 3.

REGES QUARTUM.

AGRIPPA Herodes { Ariſtobuli F. Herodis Magni N. rex Iudææ à Cajo Imper. factu an. 10.

JUDÆA SUB ROMANIS
TERTIUM.

CUSPIUS Fadus proc. à Clau
(dio Imp. miſſus. an. 3

TIBERIUS Alexander, item an. 2

CUMANUS item an. 3.

ANTONIUS Felix item an. 3.

PORCIUS Feſtus à Nerone mi
(ſus. an. 3

ALBINUS item an. 3.

GESSIUS Florus item an. 3.

Urbs Hieruſalem cum Templò à Tit
Cœſare evertitur Imp. Veſpaſian
patre.

C

CAPUT V.

De Principibus tribuum, ſeu Phylarchis.

SECUNDA Reſp. principes tribuum & familiarum complexa eſt, de quibus deinceps diſſerendum eſt. Principes autem tribuum fuere, qui ſingulas tribus duxerunt, earumque rationes adminiſtrarunt. Quare ut duodecim tribus, ſic duódecim earum Principes extiterunt, quibus nominatis Numerorum primo ſic additur: *Hi ſunt, quos numeraverunt Moyſes, & Aaron, & duodecim Principes Iſrael, ſingulos per domos cognationum ſuarum.* & quarto: *Recenſuerunt Moyſes, & Aaron, & principes ſynagogæ filios Cahat.* & tertio decimo: *Egreſsi ſunt Moyſes, & Eleazar ſacerdos, & omnes principes ſynagogæ.* Synagoga enim eſt univerſi populi concio. & Joſue XXII. *Miſerunt ad filios Ruben & Gad, decem principes ſingulos de ſingulis tribubus.* Quoniam autem tribus φυλαὶ dictæ ſunt, propterea Principes earum à LXX. interpretibus φύ-

λαρχοι, ἀρχίφυλοι, ἄρχοντες, & ἀρχηγοὶ τῶν φυλῶν dicti ſunt, atque iidem etiam Principes Iſrael appellati. Nam VI. Numerorum, ubi latina tranſlatio habet, *Principes Iſrael*, Græca refert, *duodecim Principes Iſrael*, *Principes tribuum*. Unde Phillo dixit in libro de profugis: *Principes generis duodecim ſunt, qui Phylarchi dicuntur*. Licet autem XXVII. primi Paralip. duo principes nominentur tribus Manaſſis, & unus princeps tribus Levi, quibus adjunctis eſſent quatuordecim, rotundus tamen numerus magis celebratur, nempe duodecim.

Hi verò hæc conſecuti jura ſunt. Aſtitere lateribus Regis, & cum eo ſedentes partim conſilia inierunt, partim jus ſingulis tribubus reddiderunt, & cum rege ſe obligarunt, ſi quid jurejurando publico ſanciendum putarunt. De illis ad conſilium adhibitis hæc ſunt documento. Numerorum XXX. *Loquutus eſt Moyſes ad principes tribuum filiorum Iſrael*. & quinto Deuteronomii: *Acceſſiſtis ad me omnes principes tribuum, & ſeniores*. & XXXI. *Advocate ad me phylarchos veſtros*,

veſtros, & ſeniores veſtros. Latinus autem minus aptè. *Congregate ad me omnes majores natu per tribus veſtras.* & XXIX. *Vos ſtatis hodie cuncti coram Domino Deo veſtro principes veſtri, & tribus, & majores natu:* Græcè ἀρχίφυλοι. & XXVIII. primi Paralip. *Congregavit David rex omnes principes Iſrael, Duces tribuum.* & quinto ſecundi: *Convocavit Salomon rex omnes ſeniores Iſrael, & omnes principes tribuum.* & octavo tertii Regum: *Congregate ſunt omnes ſeniores Iſrael cum principibus tribuum.* Huc autem alluſit etiam David, cùm de ſe rege creato loquens dixit: *Quis ſicut Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cælo, & in terra: ſuſcitans à terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem, ut collocet eum cum principibus, cum principibus, populi ſui:* id eſt, ut ſedere regem faciat inter duodecim principes tribuum illi aſſidentes. Sic enim Græcè ſonat.

De jure autem ab eis reddito hæc erunt teſtimonio. Pſalmo CXXI. ubi agitur de Hieruſalem, quæ reſtituta poſt cladem Babylonicam erat: *Illuc*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

enim aſcenderunt tribus, tribus Domini teſtimonium Iſrael, ad confitendum nomini Domini. quia illic ſederunt ſedes in judicio, ſedes ſuper domum David. Quo eodem alluſit etiam Iſaias tertio. *Sed jam ſtabit ad judicium Dominus, & ſiſtet ad judicium populum ſuum, ipſe Dominus ad judicium veniet, cum ſenioribus populi, & cum principibus ejus.* & XXXII. *Ecce rex juſtus regnabit, & principes cum judicio imperabunt.* Habuerunt autem ſinguli ſedem ſuam, unde jus ſuæ quiſque tribui dixit. Quod clariſſimè docuit Chriſtus, cum huc intuens dixit, ſe, tanquam regem, in cœleſti throno Majeſtatis ſeſſurum, duodecim autem Apoſtolos, tanquam duodecim phylarchos, ſuper ſedes duodecim, ipſas duodecim tribus judicaturos. Neque enim aliò, quàm ad veterem Hebræorum rempubl. reſpexit, quæ Davidis tempore floruit. ſic autem dixit Matthæi XIX. *Amen dico vobis, vos qui ſequuti eſtis me, in regeneratione, cùm ſederit filius hominis in ſede majeſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim judicantes duodecim tribus Iſrael.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Locum autem his judiciis tributum in templo à Salomone, apparet ex ſeptimo tertii Regum, ubi ſcriptum eſt: *Porticum quoque fecit, in qua tribunal eſt, & domuncula, in qua ſedebatur ad judicandum, erat in media porticu.* Græcus enim interpres habet pro tribunali thronos, id eſt, ſedes, & locum ipſum vocat κριτήριον, id eſt, judicatorium.

De jurejurando porrò liquet ex Joſue nono decimo: *Joſue fecit fœdus cum Gabaonitis jurans, & ſimul principes ſynagogæ,* id eſt populi. Cæterùm decem tribubus ab ipſo reip. corpore avulſis, ac poſtmodum in Aſſyriæ regiones tranſlatis, Judæi tamen ipſum duodecim principum tribuum numerum, ut etiam LXX. ſeniorum, retinuerunt. Oſtendit locus ſexto primi Eſdræ: *Judæi Babylone reverſi duodecim hircos ſacrificant pro peccatis totius Iſrael, juxta numerum tribuum Iſrael.* in ſeptimo verò tertii, ubi eadem res refertur, inquit: *Juxta numerum phylarchorum, id eſt principum tribuum Iſrael.* & ſequenti: *Et ſeparavi ex phylarchis, & ſacerdotibus duodecim vi-*

ros. Quare meritò Chriſtus etiam dixit, *Apoſtolos, tanquam* XII. *phylarchos, duodecim tribus judicaturos.* Ut autem hi Principes Concilii participes eſſent, ſuprà oſtenſum eſt.

CAPUT VI.

De Principibus familiarum, ſeu Patriarchis.

PRINCIPIBUS inde tribuum adhæſere Principes familiarum. Ut autem quinam hi ſint, cognoſcatur, prius, quæ familiæ dictæ ſint, cognoſcendum. Ut ergo populus Iſraelitarum in XII. tribus fuit diviſus, ſic ſingulæ tribus in multas familias, atque ut totus populus nomen accepit ab Iſraele, & ſingulæ tribus à filiis Iſraelis, ſic ſingulæ familiæ à nepotibus ejus. His verò familias Latinus interpres nominibus diverſis expreſſit. Nam generationes, gentes, cognationes, domos & familias vertit. pro quibus Græcus habet *γενέσεις, συγγενείας, δήμους, οἴκους,* & *πατριὰς* ut primo Numerorum: *Capite ſummam congregationis filiorum Iſrael ſecundum cognationes eorum,*

eorum, & domos familiarum eorum. De Ruben per generationes, & familias, & domos ſuas, & nomina capitum ſingulorum numerati quadraginta ſex millia quingenti. Nomina verò familiarum, quæ ex ſingulis filiis Iſraelis manarunt hæc XXVI. Numerorum tiaduntur: Ex Ruben Henochitæ, Phalluitæ, Heſronitæ, Charmitæ. Ex Simeon Namuelitæ, Jaminitæ, Jachinitæ, Zareitæ, Saulitæ. Ex Gad Sephonitæ, Aggitæ, Sunitæ, Oznitæ, Heritæ, Aroditæ, Arielitæ. Ex Juda Selaitæ, Phareſitæ, Zareitæ, Heſronitæ, Hamulitæ. Ex Iſſachar Tholaitæ, Phuaitæ, Jaſubitæ, Semranitæ. Ex Zabulon Sareditæ, Elonitæ, Jalelitæ. Ex Manaſſe Machiritæ, Galaaditæ, Jezeritæ, Helecitæ, Aſrielitæ, Sechemitæ, Semidaitæ, Hepheritæ. Ex Effraim Suthalaitæ, Becheritæ, Thehenitæ, Heranitæ. Ex Benjamin Belaitæ, Asbelitæ, Achiramitæ, Suphamitæ, Huphamitæ, Hereditæ, Noemanitæ. Ex Dan Suhamitæ. Ex Aſer Jemnaitæ, Jeſſuitæ, Brieitæ, Heberitæ, Melchielitæ. Ex Nephtali Jeſielitæ, Gunitæ, Jeſeritæ, Sellemitæ. Ex Levi Gerſonitæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

ſonitæ, Cahatitæ, Meraritæ. Hinc ſcriptum eſt VII. Joſue: *Congregamini omnes manè per gentes: & quamcunque tribum oſtenderit Dominus, producetis viritim. Et manè ſurrexit Joſue, produxitque populum per tribus ſuas, oſtenſaque eſt ei tribus Judæ, & productus eſt per cognationes Judas, oſtenſaque eſt ei cognatio Zaræ: & producta eſt cognatio Zaræ, & oſtenſa eſt familia Zabdi viritim.* & XIX. *Exiit ſors prima filiorum Benjamin per familias. Exiit ſors ſecunda filiorum Simeon per cognationes ſuas.* & XVII. Judicum: *Fuit adoleſcens in Bethlehem Juda ex cognatione populi Judæ.* & X. primi Regum: *State coram Domino per tribus veſtras, & familias. & produxit Samuel omnes tribus Iſrael, & exiit ſors tribus Benjamin: & produxit tribum Benjamin, & cognationes ejus, & exiit cognatio Mattari, & pervenit uſque ad Saulem filium Cis.*

Hæ igitur ſunt familiæ Iſraelitarum, quæ in ſolitudine floruerunt. quarum aliæ poſtea interierunt, aliæ ſuccreverunt. ſiquidem inter alias in tribu

tribu Juda fuit familia David, quæ poſtea eſt exorta. unde ipſe dixit primo Paralipom. XXVIII. *Deus de Juda elegit principes, porrò de domo Juda domum patris mei.* Perierunt autem omnes ferme ex decem tribubus in Aſſyriaco exilio: conſervatæ autem ſunt reliquæ in Babylonico. unde regreſſæ domum populum Judæorum reſtituerunt.

Hac diviſione ſic conſtituta, familias, ſive quo alio nomine voces, partes tribuum eſſe, ſequitur, ut, quemadmodum aliqui fuere principes tribuum, ſic quidam etiam extiterint principes familiarum, qui item variis nominibus appellati ſunt δήμαρχοι, ἄρχοντες τῶν γενέτων, ſive συγγενετῶν, πατριάρχαι, ἀρχιπατριῶται, ἄρχοντες τῶν πατριῶν. & τῶν οἴκων, id eſt principes populorum, generationum, cognationum, familiarum, & domorum, atque uno nomine Patriarchæ. Horum verò etiam mentio frequentiſſima eſt, ut Numerorum primo: *Eruntque nobiſcum principes tribubum ac domorum in cognationibus ſuis.* & VII. *Obtulerunt prin-*

cipes Iſrael, & capita familiarum quæ erant per ſingulas tribus, præfecti eorum qui numerati fuerunt. & XXXVI. *Acceſſerunt principes familiarum Galaad, locutique ſunt Moyſi coram principibus Iſrael.* & Joſuæ IIII. *Principes familiarum per tribus Iſrael.* & XIX. *Hæ ſunt poſſeſſiones, quas ſorte diviſerunt principes familiarum, ac tribuum filiorum Iſrael in Silo.* & XXI. *Acceſſerunt Principes familiarum Levi ad Eleazarum ſacerdotem, & ad Joſue filium Nun, ad duces cognationum per ſingulas tribus.* Græcè ἀρχιπατριῶται, & ἀρχιφυλοιπατριῶν. & primo Paralipomenωn XXIIII. *Diviſit filiis Eleazar principes per familias ſexdecim, & filiis Ithamar per familias & domos ſuas octo.* & VIII. loquens de Benjamitis: *Hi ſunt patriachæ, & cognationum principes, qui habitaverunt in Hieruſalem.* Hactenus quæ fuerint familiæ, & qui principes familiarum, ſit dictum.

Officium verò eorum (nam hoc expli-

explicandum relinquitur) fuit, ut familias quibus præerant, convocarent, ad eaſque referrent, quæ ad rempublicam pertinerent, & duces earum in bello eſſent. præterea à regibus & ad conſilia, & judicia peragenda adhibiti ſunt. De relatione liquet ex eo, quòd ſoli ex omnibus magiſtratibus in exilio Babylonico principatum ſuum aliqua ex parte retinuerunt, ut cum familiis quiſque ſuis agerent, quæ è republica eſſent. Quare cùm populus fuit ex Babylonia reducendus, ſoli principes familiarum appellati, atque exciti per tribus dicuntur, quæ tres tantùm erant, Juda, Benjamin, & Levi: ut in tertio Eſdiæ proditum eſt, ubi variè in Græca hiſtoria nominantur. nam cap. 11. ſcribitur: *Archophyli familiarum Judæ, & Benjamin, & ſacerdotes, & Levitæ convocati ſunt.* & v. *Electi ſunt, ut aſcenderent duces domorum familiarum ſecundum tribus ſuas.* Item: *Hæc nomina ſunt eorum qui aſcenderunt ſecundum familias ſuas ad principatum partis*, id eſt

μεζα-

μεριδαρχίαν. Item: *Qui præſident in familiis.* Item: *Qui præcedunt in familiis ſuis.* Quam ſententiam Latinus interpres non expreſſit, pro familiis pagos reddens. at vero VII. Nehemiæ ſcriptum eſt: *Et congregati ſunt principes familiarum univerſi populi, ſacerdotes, & Levitæ ad Eſdram ſcribam, ut interpretaretur eis verba legis.* De ducatu militari apparet ex eo, quòd ut pòſt dicetur, in exercitu tribuni militum fuere Patriarchæ. Principes autem familiarum ad conſilia à regibus fuiſſe adhibitos, elicitur ex quinto ſecundi Paralipomenωn in quo ſcriptum eſt: *Convocavit Salomon rex omnes ſeniores Iſrael, & omnes principes tribuum, & præfectos familiarum filiorum Iſrael.* ad Judicia verò ex capite XIX. *Joſaphat rex conſtituit Levitas, & ſacerdotes, & patriarchas ex Iſrael, ut judicium & cauſſam Domini judicarent.*

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT VII.

De Principibus civitatum, Tribunis, Centurionibus, Quinquagenariis, & Decanis.

TERTIA verò Reſp. quæ ſingularum civitatum deſcriptionem continuit, proprios cujuſque civitatis magiſtratus, ſive principes habuit. Ut enim poſt tribus ſequuntur familiæ, quæ partes earum fuerunt, ſic familias excipiunt civitates, in quas partes familiarum conjectæ ſunt. ut enim ſuprà diximus, ſingulæ tribus multas nactæ ſunt civitates, in quas ipſæ ejus tribus familiæ diſpertitæ ſunt. Civitatibus verò qui præfuerunt, ii principes civitatum vocati, ut nono Judicum, ubi de Effraim urbe Sicima agitur: *Zebul princeps civitatis auditis ſermonibus Galaad iratus eſt.* Et mox: *Erat turris excelſa in media civitate, ad quam confugerunt ſimul viri, & mulieres, & omnes principes civitatis.* & viceſimo quarto: *Joſue princeps civitatis*, id eſt unus ex principibus civitatis.

Hi

Hi verò Principes multi fuerunt, nempe chiliarchi, hecatontarchi, pentecontarchi, & decadarchi, ad id inſtituti, ut conſiliis judiciiſque præeſſent. Quare aliquando Principes civitatum, aliquando Principes Judicum dicti ſunt. Septenos autem in ſingulis civitatibus fuiſſe, Joſephus adjecit. Chiliarchi porrò fuere præfecti mille hominum, hecacontarchi centum, pentecontarchi quinquaginta, decadarchi decem: quos Latinus interpres more Romano vertit tribunos, & centuriones, quinquagenarios, & decanos.

Hos Moyſes primùm inſtituit in Deſerto, ac populo & judicibus præeſſe juſſit primùm conſilio Jethro ſoceri ſui, deinde etiam juſſu Dei. Conſilium datum eſt octavo decimo Exodi, repetitum verò à Moyſe primo Deuteronomii, loco antè citato: *Dixi vobis illo tempore: Non poſſum ſuſtinere negocia veſtra, & pondus, & jurgia. date ex vobis ipſis viros ſapientes & gnaros, & prudentes in tribus veſtras, ut ponam eos praeeſſe vobis. Et reſpondiſtis mihi: Bona res eſt,*

quam

quam facere vis. ſumpſique ex vobis viros ſapientes, & gnaros, & prudentes, & conſtitui eos praeſſe ſuper vos chiliarchos, & hecatontarchos, & pentecontarchos, & decadarchos, & grammatoiſagogeos judicibus veſtris. Hæc nunc ex Græca verſione expreſſa ſunt: quæ aliquanto clarior eſt quàm Latina. Cùm autem inquit: *Conſtitui praeſſe vobis chiliarchos, & hecantontarchos, & pentecontarchos, & decadarchos*, unum principatum eorum in populum declaravit. Cùm autem addidit, *grammatoiſagogeos judicibus veſtris*, alterum principatum eorundem in judices indicavit. Ex quo efficitur, officium eorum fuiſſe duplex, unum, ut conſiliis civitatum præeſſent, alterum, ut judiciis. Cæterùm cùm priore munere fungebantur, ſenatum convocabant ejus civitatis, in qua erant, eumque de rebus publicis conſulebant, atque eatenus principes civitatum appellabantur: cùm poſteriore, ad aliquot eorum ſenatorum, tanquam ad legitimos judices cauſſas judicandas introducebant, atque eo tempore Judi-

Judicum Principes, & Grammatoiſagogei, ſive litium introductores nominabantur. Hanc verò doctrinam nobis præſtantius Græca, quàm Latina tralatio, reddit. Quod ex utriuſque collatione liquebit. De Principibus Judicum ſic Exodi XVIII. *Moyſes electis viris ſtrenuis de cuncto Iſrael conſtituit eos principes populi, tribunos & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui judicarent plebem omni tempore.* & primo Paralip. XXVIII. *Convocavit David omnes principes Iſrael, duces tribuum, & præpoſitos turmarum.* Græca autem plenius: *Convocavit omnes principes Iſrael, principes judicum, & tribuum, & omnes principes diviſionum ephemeriarum.* De Grammatoiſagogeis ſic primo Deuteronomii *Conſtitui principes tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui docerent vos ſingula.* & XVI *Judices & magiſtros conſtitues tibi in omnibus civitatibus tuis.* & Deuteronomii XXIX. *Vos ſtatis hodie coram Domino Deo veſtro, principes veſtri & tribus, ac majores natu, atque do-*

ctores

ctores. & XXXI. *Congregate ad me omnes majores natu per tribus veſtras, atque doctores.* & XXIII. Joſue: *Vocavit omnem Iſraelem, majoreſque natu, ac principes, duces, & magiſtros.* & XXIV. *Vocavit majores natu; & principes, & duces, & magiſtros.* Hæc autem eadem in Græca tralatione ſic expreſſa ſunt: *Conſtitui præeſſe grammatoiſagogeos judicibus veſtris.* Item: *Judices, & grammatoiſagogeos conſtitues tibi in omnibus civitatibus tuis.* Item: *Vos ſtetiſtis hodie coram Domino Deo veſtro, archiphyli veſtri, & ſenatus veſter, & judices veſtri, & grammatoiſagogei veſtri.* Item: *Advocate ad me omnes philarchos veſtros, & ſeniores veſtros, judices veſtros, & grammatoiſagogeos veſtros.* Item: *Vocavit omnem Iſraelem, ſeniores, principes, & judices, & grammateos.* Item. *Vocavit ſeniores, & principes, & judices, & grammateos.* Ex quibus apparet, ſine dubio magiſtratum fuiſſe unum, qui judicibus præpoſitus grammatoiſagogeus dictus fuerit. Qui verò hi γραμματοεισαγωγεῖς fuerint, adhuc parum compertum, ut video, fuit. Ceterùm S. Auguſtinus

in ſecundo Quæſtionum ſuper Exodum ſic ſcriptum reliquit: *Quos autem dicat γραμματεισαγωγεῖς poſt decuriones, non facile ſciri poteſt, quoniam hoc nomen in nullo uſu habemus vel officiorum, vel magiſteriorum. Nam quidam doctores interpretati ſunt, ut intelligantur utique literati, qui introducant in litteras, ſicut reſonat Græcum vocabulum. Hoc ſanè ſignificatur, quòd ante legem datam habuerunt Hebræi literas, quæ quando cæperint eſſe, neſcio, utrum valeat indagari. nonnullis enim videtur, à primis hominibus eas cæpiſſe, & perductas eſſe ad Noe, atque inde ad parentes Abrahæ, & inde ad populum Iſrael, ſed unde hoc probari poſſit, ignoro.* Et libro XVIII, cap. XXXIX. de Civitate Dei; *Denique Moyſes in populo conſtituit, qui docendis litteris præeſſent, priuſquam divinæ legis ullas litteras noſſent. Hos appellat ſcriptura grammatoiſagogeos, qui latinè dici poſſunt litterarum inductores, vel introductores, eò quòd eas inducant, vel introducant quodammodo in corda diſcentium, vel potius in ipſos quos docent.* Ex his videtur S. Auguſti-

nus

nus grammatoiſagogeos accepiſſe pro grammaticis, qui populum litteras docuerint. quo eodem alluſiſſe tralatio antiqua videtur, cùm vertit, *doctores, magiſtros, & qui docerent omnia.*

Quoniam verò hi non omni populo, ut ſentire videtur S. Auguſtinus, doctores conſtituti ſunt, ſed ex locis ſuprà allatis judicibus tantummodo, propterea rectius grammatoiſagogei erunt doctores & magiſtri judicum. Quæ expoſitio ſi cui fortaſſe minus arriſerit, is paulliſper ab ea recedendo dicere poterit, Grammatoiſagogeos fuiſſe, non qui litteras judices docerent, ſed qui cauſſas ad eos introducerent, & principatum, ut diximus, in eos tenerent. Hoc autem innuere videtur lex Dei ſuprà poſita: *Judices & grammatoiſagogeos conſtitues tibi in omnibus civitatibus tuis, & judicabunt populum juſto judicio.* Quam ſic explicuit Joſephus: *Imperent in ſingulis civitatibus ſeptemviri virtute & juſtitiæ ſtudio eminentes. unicuique verò principi duo viri miniſtri dentur ex tribu Levi.* item tertio Eſdræ. *Con-*

ſtitue judices, & præſides, qui judicent omni populo. præſides, id eſt judicii moderatores.

Hi verò illa erant auctoritate ornati, ut cauſſas quæ ad ſe deferrentur, recipere, & rejicere poſſent, & quas recipiſſent, ad Judices introducerent: Unde dixit Iſaias capite primo: *Principes omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones, pupillo non indicant, & cauſſa viduæ non ingreditur ad illos.* Græcè hoc quoque loco apertiùs, & aptiùs: *Et litem viduarum non accipiunt.* Hanc verò vocem LXX. interpres ab Athenienſibus acceperunt, qui ſimiles magiſtratus habuerunt, quos εἰσαγωγεῖς τῶν γραφῶν appellarunt: prout nos latiùs in libris de Rep. Athenienſium ſcripſimus; ita ut quas illi γραφὰς vocant, hi γράμματα verterint. Fuere enim magiſtratus, qui cauſſas ſeu accuſationes ad judices eil judicio deſtinatos introduxerunt. Qua locutione uſus eſt etiam Cæſar lib. primo Belli civilis. *Quaſcunque,* inquit, *controverſias inter ſe milites habuerunt, ſua ſponte ad Cæſarem introduxerunt.*

Quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Quæ ſi ita ſunt, ſanè ordo actionis, ut ſupra diximus, ſic conſtitutus fuiſſe videtur. Qui litem alicui intendere cupiebat, is adverſarium ad aliquem horum Principum adducebat, & quodam modo in jus rapiebat. qui ſi litem aut nomen recepiſſet, rem ad judicium introducebat. Judices verò cognita cauſſa aut abſolvebant reum, aut damnabant. damnatum autem exactori tradebant, qui illum in carcerem conjiciebat. reus verò ibi manebat, donec ſolveret. Unde Chriſtus dixit XII. apud S. Lucam: *Cùm vadis cum adverſario tuo ad Principem, in via da operam liberari ab illo, ne fortè trahat te ad Judicem, & Judex tradat te exactori, & exactor mittat te in carcerem. unde non exibis, niſi ad unum quadrantem perſolveris.* Fuere ergo tribuni, centuriones, quinquagenarii, & decani magiſtratus, qui inter cetera ipſorum munera judicibus præpoſiti cauſſas ad eos introduxerunt, & fortaſſe etiam docuerunt; quod hodie quoque Venetiis faciunt, quos Advocatores Communes dicunt. unde ſcriptum eſt primo ſe-

cundi Paralip. *Præcepit Salomon univerſo Iſraeli, tribunis & centurionibus & judicibus.*

Tertium inde horum Principum munus fuit, ut à rege advocati cum eo & ceteris principibus de rebus publicis conſultarent, & cum eodem quaſdam etiam cauſſas judicarent. De Conſiliis hæc teſtimonia ſunt, quæ ſuprà in aliam ſententiam quoque prolata ſunt. Deuteronomii XXIX. *Vos conſtitiſtis hodie cuncti coram Domino Deo, archiphyli veſtri, & ſenatus veſter, & judices veſtri, & grammatoiſagogei veſtri.* & XXXI. *Advocate ad me phylarchos veſtros, & grammatoiſagogeos veſtros.* & XIII. primi Paralip. *David de reducenda arca conſilium cum tribunis, & centurionibus, & univerſis principibus iniit.* & XXXVIII. *Vocavit David omnes magiſtratus Iſrael, principes judicum, & tribuum.* & primo ſecundi: *Salomon advocavit inter ceteros principes tribunos ac centuriones iturus ad ſacrificium faciendum.* De judiciis ſignificatur XXIX. ejuſdem libri Paralip. *Ezechias rex advocavit omnes principes Hieruſalem, &*

aſcendit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

aſcendit in domum Domini. Item apud Hieremiam XXXVI. *Cúm Michæas detuliſſet ad Principes ſedentes in domo regis ad Gazophilacium, ſe audiſſe Baruch legentem vaticinium Hieremiæ de excidio proximo urbis; principes Barucho accito mandarunt, ut librum legeret. quo audito obſtupefacti ad regem Ioacim acceſſerunt, remque totam expoſuerunt, regique cupienti volumen illud exuri, aliquot è principibus reſtiterunt, ſed nihil profecerunt*. Item XXXVII. *Comprehendit Ierias Hieremiam, quaſi fugeret ad Chaldæos, & adduxit ad Principes. Quamobrem cuncti principes Hieremiam cæſum miſerunt in carcerem, deinde dixere rege. Rogamus, ut occidatur homo iſte. Quibus Sedecias rex. Ecce in manibus veſtris. nec enim fas eſt, regem vobis quidquam negare*. & XVIII. ſecundi Paralip. *Rex Achab miſit Michæam ad Ammon principem civitatis, ut eum in carcerem traderet* & XX. S. Lucæ. *Miſerunt inſidiatores, qui ſe juſtos ſimularent, ut caperent eum in ſermone, & traderent eum principatus, & poteſtati præſidis*. Principatum enim cum dixit,

 magi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

magiſtratus Judæorum intellexit: cùm præſidem, Romanum procuratorem.

Si ergo unus ex Principibus civitatis fuit Chiliarchus, id eſt princeps mille hominum, hinc declaratur locus inſignis apud Michæam prophetam de Bethleem, ubi & unde Chriſtus erat oriturus, cap v. *Et tu Bethleem Ephrata parvulus es in millibus Juda. ex te mihi egredietur, qui ſit dominator in Iſrael.* apertius autem Græcè. *Et tu Bethleem domus Ephrata parvulus es, ut ſis in millibus Juda. ex te mihi exibit, ut ſit in principem Iſraelis.* hoc enim ſignificat. Tu Bethleem licet parva urbs adeò ſis, ut mille homines non habeas, & præfectum mille hominum, ſive Chiliarchum creare non poſſis, tamen ex te exibit Chriſtus, archon, id eſt Princeps, non ſolùm civitatis unius, ſed etiam totius Iſrael.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

CAPUT VIII.

De Scribis, id eſt notariis.

JAM verò Scribas fuiſſe juriſperitos, qui legem populo interpretarentur, Græcè γραμματεῖς appellatos, ſuprà ſcripſimus, cùm de religione tractavimus. Nunc illud neceſſariò addimus, ſcribas quoque fuiſſe homines, qui ſcriptum fecerunt, ac ſcribendo operam magiſtratibus, populo, & ſenatui præſtiterunt. Scriptum feciſſe, docet Pſalmus XLIIII: *Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis.* Et Hieremias XXXVI, ubi inquit, ſe dediſſe prophetiam ſuam ſcribendam & recitandam Baruch ſcribæ, regem autem Joacim, ubi illam audivit, ipſam ſcalpello ipſius ſcribæ diſcidiſſe. Et VIII, ubi dixit: *Verè mendacium operatus eſt ſtylus ſcribarum mendax.* Num verò hi ex eorum quoque numero fuerint, qui legem interpretati ſint, an illud quoddam quaſi corpus confecerint, parum compertum. illos certe publicos legis expoſitores fuiſſe, hos vero notarios

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

quaſi aliquos extitiſſe, apparet. Unusquiſque vero cognitis ſcripturæ locis judicium ſuum adhibebit. Antiquiſſima porro ſcribarum memoria eſt Numerorum quintodecimo. dixit Deus ad Moyſem: *Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſrael & ſcribas, & duces ad oſtium Tabernaculi.* Altera Deuteronomii viceſimo: *Loquentur ſcribæ ad populum.* ubique Græcè pro ſcribis eſt γραμματεῖς. An verò eodem modo dati ſint populo, & ſenatui, & magiſtratibus, & an jus ſuggeſſerint, ſive acta eorum in ſcripta litteraſque retulerint, non liquet. certè eis apparuiſſe, operamque commodaſſe ſuam videntur.

Ac primùm quidem regem habuiſſe ſcribas, indicat Saraias, qui fuit ſcriba regis Davidis, & Elioſeph, & Abia, qui Salomonis, & Sobna, qui Ezechiæ. & XII. quarti Regum: *Cumque viderent nimiam pecuniam eſſe in Gazophylacio, aſcendebat ſcriba regis, & pontifex, effundebantque & numerabant pecuniam, quæ inveniebatur in domo Domini.* Item ſæpe alias. Joſephus quoque oſtendit, Prin-

cipibus

cipibus tribuum affuiſſe ſcribas, cùm inquit libro ſeptimo Antiquitatum: *Joab præfectus Davidis regis deſcripturus numerum Hebræorum ſumpſit phylarchos, & ſcribas, & luſtravit totum Iſrael.*

De Principibus verò civitatis idem teſtatur in recitanda lege, cùm inquit: *Singulis Septemviris principibus civitatis adſint duo miniſtri ex tribu Levi.* Miniſtros enim nimirum intellexit duos ſcribas, qui acta referrent. Eos verò ex tribu Levi fuiſſe, oſtendit etiam primus Paralipomenωn: ubi *monitores & ſcribæ ex tribu Levi* nominantur.

De ſcribis populi illa ſunt argumento Deuteronomii viceſimo: *Loquentur ſcribæ ad populum.* Et Joſue primo: *Præcepit Joſue ſcribis populi, ut imperarent populo ſibi præparare cibaria.* Item tertio: *Tranſierunt ſcribæ per caſtra, ut ſequerentur Levitas portantes arcam.*

Fuiſſe autem qui populo miniſtrarint, & qui ſenatui, illud eſt documento, quod primo Paralipomenωn viceſimo ſeptimo ſcriptum eſt; *Tribunè*

cen-

centuriones, & *ſcribæ, qui miniſtrant populo.* Et Joſephus libro v. belli nominat Ariſtæum, virum inſignem, ſcribam Senatus. Et Hieremias LII. nominat de Hieruſalem abductum *ſcribam, principem militum, qui probabat tyrones.* Græcè τὸν γραμματέα τῶν δυνάμεων, τὸν γραμματεύοντα τῷ λαῷ πάσης τῆς γῆς, id eſt ſcribam copiarum, ſcriptum facientem populo totius terræ. Ceterùm cùm in Græca verſione ſit ubique una vox γραμματεῖς, Latina tamen variat, ac *duces*, & *principes*, & *præcones*, vertit. Ex quo apparet, ne ipſi quidem interpreti ſatis conſtitiſſe, quid eſſent γραμματεῖς, neque ibi pro legis doctoribus accepiſſe. Fieri autem potuit, ut ſcriba idem qui ſcriptum faciebat, multis aliis officiis publicis inſerviret.

CAPUT. IX.

De re bellica.

HACTENUS tradita ſunt, quæ domi aut à populo, aut à ſenatu, aut à Magiſtratibus peragenda fuerunt. nunc res poſtulare videtur, ut quæ

ut quæ foris id eſt militiæ ratio rei gerendæ fuerit, exponamus. ſiquidem ut ſacerdotes, & judices, ſic etiam Imperatores partes præcipuæ ſunt optimæ civitatis, ut Ariſtoteles literis prodidit. Neque verò de hac re multa dicentur, quòd ſacræ litteræ non multa ſuppeditent, quæ dicantur. Primùm autem quæ belli gerendi præcepta Deus reliquerit, deinde per quos res geſta ſit, tum quæ bella ab Hebræis adminiſtrata ſint, exequemur. De bello igitur gerendo ſic Deus præcepit. Deuteronomii xx. *Si exieris ad bellum contra hoſtes tuos, & videris equitatus, & currus, & majorem quam tu habeas, adverſarii exercitus multitudinem, non timebis eos, quia Dominus Deus tuus tecum eſt, qui eduxit te de terra Ægypti. Appropinquante autem jam prælio, ſtabit ſacerdos ante aciem, & ſic loquetur ad populum: Audi Iſrael, vos hodie contra inimicos veſtros pugnam committitis, non pertimeſcat cor veſtrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos: quia Dominus Deus veſter in medio veſtri eſt, & pro vobis contra adverſa-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

verſarios dimicabit, ut eruat vos de pe-
riculo. Duces quoque per ſingulas tur-
mas audiente exercitu proclamabunt:
Quis eſt homo qui ædificavit domum no-
vam, & non dedicavit eam? vadat,
& revertatur in domum ſuam, ne for-
tè moriatur in bello, & alius dedicet
eam. Quis eſt homo qui plantavit vi-
neam; & nec dum fecit eam eſſe com-
munem, de qua veſci omnibus liceat? va-
dat, & revertatur in domum ſuam, ne
fortè moriatur in bello, & alius homo
ejus fungatur officio. Quis eſt homo qui
deſpondit uxorem, & non accepit eam?
vadat, & revertatur in domum ſuam,
ne fortè moriatur in bello, & alius
homo accipiat eam. His dictis addent
reliqua, & loquentur ad populum: Quis
eſt homo formidoloſus & corde pavido?
vadat, & revertatur in domum ſuam,
ne pavere faciat corda fratrum ſuorum,
ſicut ipſe timore perterritus eſt. Cum-
que ſilverint duces exercitus, & finem
loquendi fecerint, unuſquiſque ſuos ad
bellandum cuneos præparabit. Si quan-
do acceſſeris ad expugnandam civita-
tem, offeres ei primùm pacem. Si
receperit, & aperuerit tibi portas,
cuncti

cunctus populus qui in ea eſt, ſalvabitur, & ſerviet tibi ſub tributo. Sin autem fœdus inire noluerit, & ceperit contra te bellum, oppugnabis eam. Cumque tradiderit Dominus Deus tuus illam in manu tua, percuties omne quod in ea generis maſculinum eſt, in ore gladii, abſque mulieribus & infantibus, jumentis, & cæteris quæ in civitate ſunt. Omnem prædam exercitui divides, & comedes de ſpoliis hoſtium tuorum, quæ Dominus Deus tuus dederit tibi. Sic facies cunctis civitatibus, quæ à te procul valde ſunt, & non ſunt de his urbibus quas in poſſeſſionem accepturus es. De his autem civitatibus quæ dabuntur tibi, nullum omnino permittes vivere, ſed interficies in ore gladii Hethæum videlicet, & Amorrhæum, & Chananæum, Pherezæum, & Hevæum, & Jebuſæum, ſicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, ne ſortè doceant vos facere cunctas abominationes quas ipſi operati ſunt Diis ſuis, & peccetis in Dominum Deum veſtrum. Quando obſederis civitatem multo tempore, & munitionibus circumdederis, ut expugnes eam, non ſuccides arbores, de qui-

bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

bus veſci poteſt, nec ſecuribus per circuitum debes vaſtare regionem, quoniam lignum eſt, & non homo, nec poteſt bellantium contra te augere numerum: ſi qua autem ligna non ſunt pomifera, ſed agreſtia, & in cæteros apta uſus, ſuccide, & inſtrue machinas, donec capias civitatem quæ contra te dimicat. Ex his, inquit Philo, *liquet, Judæorum gentem amicam eſſe omnibus pacem amantibus, non contemnendam tamen, ut cui ſatis animorum ſit ad repellendam injuriam, ſi quis ultrò velit laceſſere. diſcernit autem in bello, qui ſibi infeſti ſunt, & qui non. nam cædibus ſævire in immeritos, aut leviter noxios, immanis eſt ferociæ, & iiſdem cladibus mulieres cum viris involuere. Tantus porrò amor juſtitiæ eſt, ut ne agros quidem hoſtiles vaſtare liceat, & arbores cædere ad fructuum interitum.*

CAPUT X.

De Principe militiæ.

INTER magiſtratus autem, qui operam rei militari dederunt, primum locum tenuit Imperator, id

eſt

eſt, dux belli. is enim poſt regem ſummam in caſtris poteſtatem eſt nactus. Hic verò à Latino interprete Princeps militiæ dictus eſt, à Græco verò ἀρχιστρατηγὸς τῆς δυνάμεως, & ἄρχων πάντων ἀρχόντων τῆς δυνάμεως, id eſt, primarius dux exercitus. Talis verò princeps principum omnium exercitus fuit Abner ſub Saule rege. nam Regum ſecundo cap. II. *Abner filius Ner, princeps exercitus Saul* dicitur. Et tertio, ὁ ἡγούμενος μέγας, id eſt, dux magnus, à Davide appellatur. Talis ſub Davide Joab, & Amaſia, qui in eodem libro *principes militiæ Iſrael, & ſuper omnem exercitum* fuiſſe dicuntur. De Joab ſic XXIV. *David Joab principi militiæ mandavit, ut univerſum populum Hebræorum recenſeret, & ſummam militum conciperet.* Ad Amaſam verò XIX. dixit ita: *Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, ſi non magiſter militiæ fueris omni tempore.* Quin etiam XXIV. quarti ſcriptum eſt, Nabuzardan ducem Nabucdonoſoris tranſtuliſſe Babylonem Sophor principem exercitus, qui probabat tyrones de populo terræ. At

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Græcus habet, *ſcribam principis exercitus recenſentem populum terræ.* Multum verò valuiſſe apud regem ipſum militiæ Principem, indicavit Heliſæus, cum in quarto Regum quarto dixit ad viduam. *Habes negotium? vis ut loquar regi, aut Principi militiæ?*

CAPUT. XI.

De tribunis, & centurionibus.

IMPERATORI porrò paruere Chiliarchi Hecatontarchi, Pentecontarchi, & Decadarchi. Hos verò inſtituit Moyſes, ut præfecti eſſent mille hominibus, centum, quinquaginta, & decem: quos Latinus, ut dixi, interpres tranſtulit tribunos, centuriones, quinquagenarios, & decanos. Ex iis autem fermè fuere, qui principatum familiarum geſſerunt, ſic enim ſcriptum eſt primo Numerorum: *Phylarchi ſecundum familias ſuas ſunt Chiliarchi Iſrael.* quaſi verò dicat, ex eorum numero maximè evectos eſſe ad Chiliarchatum, qui in ſuis tribubus eſſent Patriarchæ.

Neque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Neque enim omnes patriarchæ tribuni fuerunt. Chiliarchi verò dicuntur etiam ἄρχοντες, & ἀρχηγοὶ τῶν χιλιάδων, id eſt, Principes chiliadum, ut XII. primi Paralipom. *Transfugerunt ad David de Manaſſe Eduas & Iezabud Principes chiliadum.* & XXIV. *David convocavit Principes chiliadum, ut arcam reduceret.* Chiliadis porrò militaris mentio eſt in libro judicum Nam cùm Gedeon vocatus eſſet ad Principatum, eum reſpuit dicens: *Chilias mea humilis eſt in Manaſſe: & ego in familia mea infimus ſum:* item apud Michæam: *Et tu Bethleem parvulus es, ut ſis in millibus,* id eſt, ut Chiliadem, & Chiliarchum creare poſſis.

Centuriones autem, qui ἑκατοντάρχοι à Græco interprete verſi ſunt, iidem etiam ἄρχοντες τῶν ἑκατοντάδων, id eſt, Principes Centuriarum vocati, ut XXVIII. ſecundi Paralipom. Ubi dicitur David convocaſſe Principes Chiliadum, & Centutiarum, id eſt, Tribunos, & Centuriones. Tribunorum porrò, & Centurionum belli cauſa mentio fit ſæpe: ut David exercitum contra Abſalon filium emiſſurus

XVIII. ſecundi Paralipom. conſiderato populo ſuo conſtituit ſuper eos tribunos, & centuriones, & fecit tres partes populi ſub tribus ducibus exercitus totius. Et quarto Regum XI. *Jojada ut Athaliam reginam opprimeret, centuriones accivit.* Pro quibus in ſecundo Paralipom. XXIII. Principes familiarum advocati dicuntur. Et XXV. Amaſias rex bellum moturus *congregavit Judam, & excitavit eos per domos ſamiliarum ſuarum in tribunos, & centuriones in univerſo Juda, & Hieruſalem, & numeravit eos a viginti annis, ut ſupra, & invenit eos trecentas Chiliadas, qui extre ad bellum poſſent.* Et tertio primi Maccabæorum, Judas Princeps bellum illaturus dicitur conſtituiſſe qui ducerent populum, tribunos, & centuriones. Atque hoc quidem etiam ἄρχοντας τῆς δυνάμεως, & στρατηγοὺς, id eſt, principes exercitus, aliquando ſcriptura vocavit, ut Numeri XXXI. *Iratus eſt Moyſes principibus exercitus, tribunis, & centurionibus*, licet Græcè non principibus, ſed epiſcopis, id eſt, inſpectoribus, ſcriptum ſit. Et XXIV. ſecundi

Regum:

Regum: *Egreſſuſque eſt Joab, & Principes exercitus à facie regis, ut numerarent populum Iſrael.*

CAPUT XII.

De Quinquagenariis, & Decanis.

PENTECONTARCHI verò, & Decadarchi memoria uſurpatur non ſolùm in Exodo, ubi inſtituitur à Moyſe, ſed etiam primo quarti Regum, cùm inquit: *Ochozias rex Juda miſit ad Heliam Prophetam Quinquagenarium principem cum quinquaginta militibus, inde alterum, inde tertium.* Item primo Maccabæorum: *Judas conſtituit ſuper populo tribunos, centuriones, pentecontarchos, & decadarchos.*

Hi verò omnes pro arbitratu deſignabantur à rege. De principe militiæ liquet ex eo quod ſuprà de Amaſa ſcriptum eſt. De tribunis, & centurionibus illa ſunt documento. VIII. primi Regum: *Rex conſtituet ſibi filios veſtros tribunos, & centuriones.* & XXVIII. *Saul fecit ſibi Davidem tribunum.* & XVIII. ſecundi: *David*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

conſtituit ſuper populo ſuo tribunos, & centuriones. & pòſt: *Stetit rex juxta portam, egrediebaturque populus per turmas ſuas centeni, & milleni.* & primo Paralip. ſecundo. *David dixit: Qui percuſſerit Jebuſæum. is erit mihi in principem & ducem*, Græcè εἰς ἄρχοντα καὶ στρατηγὸν, id eſt, principem in civitate, & ducem in exercitu faciam. & xxv. ſecundi: *Amaſias rex conſtituit Judæos per familias tribunos, & centuriones.* Græcè, *Excitavit per domos familiarum ſuarum in tribunos, & centuriones.* Ex quo apparet, non ſemper ex familiarum principibus tribunos eſſe delectos, ſed ex familiis ipſis. & primo Maccabæorum tertio: *Judas conſtituit, qui ducerent populum, tribunos, centuriones, pentecontarchos, & decarchos.*

CAPUT XIII.

De Magiſtratu Templi.

EX præfectis porrò militaribus quidam fuere, qui Græcè προστάται, & στρατηγοὶ τοῦ ἱεροῦ dicti ſunt, id eſt, præſides templi, & præfecti exercitus

tus templi. Hi verò præſidio templi præfuerunt, quod olim Judas Maccabæus impoſuit, itemque turris Antoniæ, quam cum templo junctam illius poſteri conciderunt. De præſidio Templi ſic ſcriptum eſt primo Maccabæorum: *Judas ædificavit montem Sion, & per circuitum muros alios, & turres firmas, ne quando venirent gentes, & conculcarent eum. ſicut antè fecerant, & collocavit illic exercitum, ut reſervaret eum.* De Turri ſic Joſephus: *Principes Aſſamonæi turrim templo continentem præcipuè communierunt, quam Barita dixerunt, atque ibi ſtolam pontificiam aſſervari juſſerunt. quam turrim Herodes rex poſtea ad Templi cuſtodiam confirmavit, & in gratiam M. Antonii Triumviri amici ſui Antoniam appellavit.* Habuiſſe autem Judæos ejuſmodi cuſtodiæ cauſa milites, indicat etiam S. Matthæus XXVII. cum enim petiſſent Judæi à Pilato, ut juberet cuſtodiri ſepulchrum Chriſti uſque in tertium diem, reſpondit Pilatus: *Habetis cuſtodiam, ite, cuſtodite, ſicut ſcitis.* Huic verò præſidio præerat tribunus militum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

unus, aut fortaſſe etiam plures cum cohortibus ſuis, ut mox apparebit.

Præter milites verò qui templum cuſtodiebant, erant quoque miniſtri, id eſt lictores, quos ad comprehendendos reos juſſu Principum ſacerdotum, & populi adhibebant. Quod ſi qui rei violati templi, aut contemtæ religionis, aut gravioris alicujus flagitii eſſent, aut eis opibus præditi, ut eos timerent; tum lictoribus cuſtodes etiam milites adjungebant, lictores advocantes, ut manum injicerent, atque vincirent, milites, ut vim, ſicunde fortè ingrueret, propulſarent. Probantur hæc omnia hiſtoria Chriſti. Primum enim Judas proditor acceſſit ad Principes ſacerdotum, & ſe, ſi ſibi pretium darent, Chriſtum illis proditurum eſſe, profeſſus eſt: inde cum aliquot eorum adiit ad tribunum militum, & cohortem accepit, tum miniſtros ſumſit. demum cum his omnibus contendit ad Chriſtum capiendum. Loca Evangelii proferam,

ram, ſi lectorem ante monuero, Latinum interpretem στρατηγὸν magiſtratum videri parum aptè vertiſſe, primùm, quia militarem principatum non expreſſit, qui in voce στρατηγὸς continetur; deinde, quia confudit hunc cum principibus populi, qui pòſt cum Senioribus eidem judicio affuerunt, & eodem Magiſtratus nomine afficiuntur, cum Græcè non στρατηγοὶ, ſed ἄρχοντες nominentur: Matthæus XXVI, & Marcus XIV: *Abiit Judas ad Principes ſacerdotum, & ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam?* Lucas autem ipſis Principibus ſacerdotum etiam Principes populi adjicit, quos interpres Magiſtratus appellat, inquiens: *Abiit Judas, & locutus eſt cum Principibus ſacerdotum, & Magiſtratibus, quemadmodum illum traderet eis.* Joannes autem XVII: *Judas, cum accepiſſet cohortem, & à Principibus ſacerdotum, ac Phariſæis miniſtros, venit illuc.* & mox: *Cohors autem, & Tribunus, & miniſtri Judæorum comprehenderunt Jeſum, & ligaverunt eum.* Lucas XXII: *Dixit autem Je-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

*ſus ad eos qui venerant ad ſe, Princi-
pes ſacerdotum, & Magiſtratus tem-
pli, & Seniores.* Græce pro magiſtra-
tus templi, στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ. Oſten-
dit idem hiſtoria Apoſtolorum, Ac-
tuum IIII: *Loquentibus autem Apo-
ſtolis ad populum, ſupervenerunt ſacer-
dotes, magiſtratus templi* (id eſt στρα-
τηγὸς τοῦ ἱεροῦ) *& Sadducæi.* Et V: *U-
audierunt hos ſermones Magiſtratu-
templi, & Principes ſacerdotum, ambi-
gebant de illis quidnam fieret. tunc a-
biit Magiſtratus cum miniſtris, & ad-
duxit illos vi.* ex quibus liquet, Magi-
ſtratus templi duces militares fuiſſe ad
reos capiendos adhibitos. Atque hæc
quidem mea eſt de Magiſtratu templ-
ſententia: quæ ſi vera eſt ſequitur ut
errent, illi qui his eiſdem auctoritati-
bus fulti eos judices fuiſſe, qui in tem-
plo judicarent, aſſeruerunt.

CA-

CAPUT. XIV.

De bellis Judæorum.

HIs expoſitis ſequitur, ut eorum etiam ſatisfaciam voluntati, qui bella ab Hebræis geſta ſummatim cognoſcere cupiunt. Hæc vero in magna varietate verſata ſunt. Primum enim armis contendere Hebræi per Arabiam tranſeuntes duce Moyſe cum ipſis Arabiæ incolis, antequam ad Jordanem tranſirent, ut cum Amalecitis, Arad rege Chananæorum, Seon rege Amorrhæorum, & Og rege Baſan, cum Moabitis & Madianitis. Deinde poſtquam Jordanem tranſierunt, Joſue duce cum Amorrhæis, Chananæis, Gergeſæis, Hettæis, Heuæis, Jebuſæis, & Pherezæis, qui terram Chananæam à Deo ſibi promiſſam habitabant, eisque magna mole devictis eam in ſortem conjecerunt. Diviſa inde terra, ac ſedibus in ea collocatis bella vicinorum diu paſſi ſunt, regis Meſopotamiæ Chananæorum, Madianitarum, Moabitarum,

Ammo-

Ammonitarum, & Philiſtæorum, qui ultimi perpetui hoſtes fuerunt uſque ad tempora Davidis, cum quinque urbes ad mare Syriacum obtinerent verſus Ægyptum, Gazam, Aſcalonem, Accaronem, Geth, & Azotum. Atque hæc ferme Judicibus rerum potientibus. Saul inde rex primus Naas regem Ammonitarum divicit, Philiſtæos fatigavit, & Agag regem Amalecitarum, licet longe poſitum, juſſu Dei oppreſſit. Inde David certavit cum Isboſeth filio Saulis rege à ſuis contra ſe acclamato, cum Jebuſæis, quos urbe Hieruſalem pepulit, cum Moabitis, & Ammonitis, cum filio Abſalon, & Siba, quorum à ſe uterque deſcecerat, & quater cum Philiſtæis. quibus profligatis, ac Syria Damaſci, & Idumæa ad regnum adjuncta, imperium ex omni parte pacatum filio Salomoni reliquit: ſub quo pax ſolida fuit. Diviſo inde poſt obitum ejus in duas partes regno, quatum una Judæ, altera Iſrael appellata eſt, utraque ſæpe arma inter ſe civilia contulerunt. Externos vero hoſtes pertule-

runt,

runt, eos reges qui tum opibus excellebant, Ægypti, Aſſyriorum, Babyloniæ, ac Syriæ. Quibus cùm reſiſtere propter peccata non poſſent, Iſraelitæ demum, qui decem tribus obtinebant, ab Aſſyriis tranſlati ſunt Ninive, Judæi vero à Babyloniis Babylonem. Poſtquam autem Judæi conceſſu Cyri regis Perſarum antiquum patriæ ſolum recuperarunt, primum Perſis, deinde Macedonibus Alexandri Magni ſucceſſoribus, Ægypti ac Syriæ regibus tributarii paruerunt. ad extremum ab Epiphane libertate ac religione mulctati, captis armis tandiu reges ipſos Syriæ fatigarunt, donec libertatem integram receperunt: Tum vero ſubactis Idumæis, Samaritis, Ituræis, Moabitis & Galaaditis, cum inter ſe contendere de regno cœpiſſent, arma contra ſe Romanorum traxerunt. tria vero præcipua ab eis bella perpeſſi ſunt; unum Cn. Pompeii, qui urbem cepit; alterum C. Soſii, qui Ariſtobulo rege urbe pulſo Herodem intulit; tertium Titi Cæſaris, à quo urbs everſa, genſque ipſa deleta eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Ex quibus intelligi poteſt, & ducibus, & ſcientia militari opus Judæis fuiſſe, ut tantam molem, varietatem, ac perpetuitatem bellorum egregie ſuſtinerent. Bellis vero alienis Judæi non affuerunt, nec gentium ſtipendia meruerunt, aut ſuis eas ſtipendiis aſciverunt, quia quocumque modo commercium cum gentibus habere prohibiti lege ſunt. Itaque Tiberius Cæſar ut eos ſibi militare propter patriæ legis cuſtodiam abnuere vidit, ſummis tormentis affecit, ut Joſephus XVIII libro mandavit.

CAPUT XV.

De ſtatu Judæorum extremo.

HIs explicitis, nunc quæ de ſtatu Judæorum extremo Philo ſcriptum reliquerit, addam, atque hac quoque parte illuſtrata huic commentario finem imponam. In primis ergo quanta per omnes terras imperante Caio Judæorum eſſet diffuſa multitu-

titudo, docuit in libro de legatione ad Caium: *Populoſa, inquit, eſt Judæorum natio, non, ut alia, comprehenſa unius regionis ſpatio, ſed totum pene orbem paſſim incolens. diffuſa eſt enim per continentis provincias omnes, atque inſulas, adeo ut non multo pauciores ſint indigenis abſque eo quod ipſam Judæam innumera multitudo incolit: Babylon etiam, & multæ aliæ ſatrapiæ ab eis tenentur, qui ſingulis annis ſacram pecuniam mittunt in templum primitiarum nomine, quanquam per vias difficiles.* Adjicit inde de coloniis à Judæis in varias regiones deductis, hoc modo: *Sancta civitas metropolis eſt non unius regionis Judææ, ſed & multarum propter colonias inde olim deductas vel propius in finitimam Ægyptum, Phœnicem, Syriam tum ceteram, tum eam quæ Cœle dicitur, vel longius in Pamphyliam, Ciliciam, pleraſque Aſiæ partes uſque in Bithyniam, & Ponciſinus intimos, pari modo in Europæ Theſſaliam, Bœoticam, Macedoniam, Ætoliam, Atticam, Argos,*

Corin-

Corinthumque Peloponneſi partes præcipuas, nec tantum continentis provinciæ plenæ ſunt coloniis Judaicis, ſed & inſularum celeberrimæ, Eubæa, Cyprus, Creta, ne quid dicam de Tranſeuphratenſibus. excepta enim parva parte Babylonis, & aliarum præfecturarum, omnes urbes quæ bonum agrum habent, à Judæis incoluntur. Inde de Templi majeſtate ſic intulit: *Templum jam inde ab initio nullam admiſit manufactam effigiem, cum ſit Dei domicilium. pictorum enim atque ſtatuariorum opera ſunt ſenſibilium Deorum imagines. illum autem inviſibilem pingere, aut fingere, nefas duxerunt noſtri majores. Agrippa illud inviſit, & honoravit. Auguſtus per litteras juſſit, undecunque illuc mitti primitias, inſtituto ibi etiam quotidiano ſacrificio. Non Græcus, non barbarus, non rex, ſatrapâve ullus vel infenſiſſimus, non ſeditio, non bellum, non captivitas, non vaſtatio, non alia res ulla tantam cladem intulit, ut contra veterem morem effigies manufacta in id importaretur, quamvis enim infenſos haberet accolas, ſemper tamen*

ſua religione tutum ſuit, ut ſacratum conditori, patrique rerum omnium. ſciebant enim violationem ejus expiatam ſæpe graviſſimis calamitatibus. Poſtremo ſubjicit & de ſynagogis hoc modo: *Auguſtus cognito, quod negligerentur ſacræ primitiæ, per litteras mandavit provinciarum Aſiæ procuratoribus, ut ſinerent Judæos ſolos in ſynagogis cœtus facere. non enim hoc eſſe Bacchanalia, vel ſeditioſorum conventicula turbandæ pacis cauſſa, ſed ſcholas juſtitiæ temperantiæque, in quibus ſtudium virtutis floreat; primitias vero quotannis conferri, unde fiant ſacrificia, miſſa in hoc ſacra legatione ad templum Hieroſolyma. deinde edixit, ne quis ſit impedimento Judæis cœtus, collectáſve facientibus, aut Hieroſolyma eas mittentibus more patrio.* Ut autem Judæi ritus patrios coluerint, idem etiam non diſſimulat, inquiens: *Omnes gentes libenter ſeruant ritus patrios, ſed Judæi præ ceteris. Cum enim leges ſuas credant oraculis proditas, eaſque diſcant à pueritia, in animis circunferunt harum expreſſas imagines, & ſem-*

 per

per intuendo admirantur, ut honeſtiſſimas: alienigenas quoque harum obſervatores amplectuntur pro ſuis civibus oſores autem earum, aut vituperatores habent pro hoſtibus, & in tantum abhorrent à quavis re ſuis legibus vetita, ut omnibus fortunis, felicitatibusque humanis ad prævaricationem adduci nequeant. ſed nihil religioſius, quam templum, colunt, vel hoc argumento, quod certiſſima mors proponitur ultra ceptum interius penetrantibus. nam intra exterius recipiunt unde cunque venientes ſuæ gentis homines. Hinc Rutilius in Judæos poſt Titi victoriam ubique diſperſos ſcripſit:

Atque utinam nunquam Judæa ſubacta fuiſſet
Pompeij bellis, imperioque Titi.
Latius exciſæ peſtis contagia ſerpũt,
Victoresq; ſuos natio victa premit.

ATQUE hæc quidem de rep. Hebræorum invenimus, quæ quam planiſſime ac diſtinctiſſime potuimus, explicuimus. Quibus diligenter mente ac ratione perceptis, ſi quis iterum ſe ad ſacra volumina perluſtranda contulerit, næ ille multo clarius multa

multa ante tetra caligine merſa perſpexerit, ac liquidiore illius doctrinæ hauſtu conceptam viſceribus cæleſtis ſcientiæ ſitim ſedarit. Cæterum ſi in his opportuna ſacrarum litterarum auctoritate firmandis paucis fortaſſe in locis Græcam interpretationem attulimus, aut aliquid ex tertio Eſdræ libro teſtimoniorum deprompſimus, id nobis cenſemus vitio verti non oportere. ſic enim fecimus cum ob nimiam rerum quas tractabamus, obſcuritatem, quæ plane alia dilucidari ratione non poterat, illuſtrandam, tum propter ſanctorum patrum auctoritatem, qui ſeptuaginta interpretes adhibuere, prodendam, & quidem cum non de dogmate ullo, ſed de ſola antiquitate diſputaremus. quin etiam in veteribus inſtitutis ac moribus declarandis lucem nos ex antiquiſſimo quoque monumento poſſe petere judicavimus, quo conſilio Philonis etiam, & Joſephi, doctiſſimorum virorum, fidem ſæpiſſime imploravimus, ut à quibus multa eaque inſignia priſcæ memoriæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

præſidia ac ſupplementa ſanctos quoque patres cognovimus accepiſſe. Sed hæc, & ejuſmodi alia utcunque animadverſa prorſus exactæ Eccleſiæ cenſuræ judicioque remittimus. Illud quidem certe non dubitamus, quin ut multo plura deſideraturi ſunt: qui ſemel ad tantas admiſſi epulas haud plane ſaturati diſceſſerint, meliora vero parituri, qui his quæſtionibus excitati præclara ſua ingenia ad ejuſmodi generis alia indaganda contulerint; ſic multo felicius arcana, quæ his continentur, myſteria venaturi ſint, qui faces ejuſmodi ſecum ad abditas eorum latebras perſcrutandas protulerint. Myſteria vero intelligo, cæleſtem vitam, atque æternam, quam S. Auguſtinus hac prænotatam rep. docuit, aſſerens populum Hebræum in unam eſſe remp. congregatum, quæ æternæ vitæ ageret ſacramentum. Omnes enim, inquit, prophetiæ, omnia præcepta vitæ, ſacra demum ſacerdotia, cæremoniæ, dies feſti, ſignificata, & prænunciata ſunt, quæ propter æternam vitam fidelium in Chriſto

& im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

& impleta credimus, & impleri cernimus, & implenda confidimus. Utinam autem Deus ipſe pro ſua incredibili miſericordia faxit, ut quam nos civitatem vivi deſcripſimus in terris, ejus poſt mortem conſpectu perfruamur in cælis, ut læti ob ea quæ nobis dicta ſunt, fore, ut in domum Domini veniremus, vere tandem dicere cum propheta poſſimus: *Sicut audivimus ſic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei noſtri. Beati qui habitant in domo tua Domine; in ſæcula ſæculorum laudabunt te.*

LIBR. DE REPUBL. HEBRÆORUM FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

RERUM ET VERBORUM INDEX.

Aron Moyſis frater primus Ponti-ſex, & poſteri ejus Eleazari filii 302

Abia octava claſsis Sacerdotalis quæ 328

Abominatio deſolationis apud Danielem quæ 118

Abraham filius Thare, Hebræus, ſextus ad Heber, initium Hiſtoriæ Hebræorum 24, *filii ejus Iſaac, & Iſmaël* 25. *Huic promiſit Deus progeniem innumeram Iſraelitarum, poſſeſſionem terræ Chananææ & benedictionem omnium gentium in ſemine ejus, Chriſto* 25

Acetabula inſtrumenta Tabernaculi 80

Actuum loca expoſita 124, 134, 148, 154, 331, 387, 388, 389, 402, 422, 554

Adam primus homo Deum cognovit, & pec-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

& peccatum, ac mortem in mundum intulit, filios genuit Abel, Cain, & Seth 20
Adar menſis Hebræorum 131
Adulteri lapidabantur 478, 480
Æ litui quot 352
Ægyptium templum Judæorum quando conditum, & clauſum 121, 122
Ælia dicta Hieruſalem ab Ælio Hadriano 75
Afflictiones corporis, jejunio, cilicio, & cinere fiebant 265 & ſequentes
Agni mactatio in paſchate qualis 146, 178
Alexander Magnus honoravit Judæos 38
Altare Holocauſti æneum factum à Moyſe 79, 82, 84 bis. factum à Salomone in templo 103. refectum à Juda 112, 113
Altare thymiamatis aureum 79, 82, 242, factum à Salomone in Templo 105, 244
Altare in Galgalis 416. in Maſpha 416 in Gabaon 93. in Ramatha 487. in Excelſis, lege Excelſa.
Aminadab ſervavit Arcam fœderis 92
Anna Pontifex, quando, & quomodo 311, 315, 316

Annus

Annus Hebræorum naturalis & civilis 127, 128. *annus lunaris, quomodo ad ſolarem redigeretur* 128
Annus ſeptimus ſabbatarius qualis 166, 167
Annus quinquageſimus ſabbatarius qualis 168
Antiochus Epiphanes rex Syriæ afflixit Judæos 51. *contaminavit templum Hieroſolymitanum* 111. *dedicavit templum Samariæ Jovi* 120
Area Noe qualis 21
Arca pecuniæ ſacræ qualis 255. lege Gazophylacium.
Arca Fœderis præſcripta à Deo, conſtructa à Moyſe. & ornamenta ejus 79
Arca Fœderis, teſtimonii, & teſtamenti, idem 86. *delata in Galgala, in Silo* 89. *ad Philiſtæos* 91. *ad Bethſamitas Judæ, in Cariathiarim, in Gabaa* 92. *in Sion* 93. *in templum* 94. *evanuit* 95
in Arca tabulæ legis fuerunt, ſive Teſtamentum 86, 87, 94, 107
Archiſynagogus quis 125
Arietum oblatio 287, 319
Ariſtocratia Hebræorum à Deo inſtituta, qualis 54, 55, 56

Ariſtotelis opinio de ariſtocratia, & regno pleno conveniens judicio Hebræorum 57
Aromota in ſacris adhibita, unde fierent 83
Arx condita in tertio colle montis Sion 74
Aſaph Pſalmiſta 344, 345
Aſphaltites lacus in Judæa, ſive mare mortuum 65
Aſſamonæi Levitæ recuperarunt rem Judæorum contra Antiochum Epiphanem, & Principatum, & Pontificatum adepti ſunt, & poſtea regnum 301, 504, 505
Athalia regina templum corrupit 109
Atrium Tabernaculi præſcriptum à Deo 79, 82
Auguſtus cenſum in caput inſtituit, ac totum orbem cenſuit. lege Cenſus.
Auris quid ſignificet 290
Azymorum dies qui 142, 143, 178, 179. *Azymorum prima, & ſeptima dies ſancta* 146. *Azymorum caniſter* 288
B*Aalam prophetico ſpiritu ornatus* 359
Baltheus pontificis qualis 279

Benedicere uſurpabant pro maledicere 479
Bella ſuſcepit & geſſit rex pro arbitratu ſuo 503. *de re bellica Judæorum* 540, 541. *de movendo bello lex* 541, & *ſeq:*
Belli duces qui 545, 546
Bella ab Hebræis geſta 555, & *ſeq:*
Benjamin filius Jacob 26. *tribui nomen dedit* 28. *ejus tribus cum tribu Juda conjuncta fuit* 73. *in eis fuit Hieruſalem* 72. & *in Benjamin pars templi* 73
Bethanim menſis 131
Blaſphemi lapidabantur 477, 479
Βουλὴ , βουλευταὶ , & βουλευτήριον 425

Cabala hiſtorica Judæorum 376
Caifas Pontifex qualis 312
Cain progeniem improbam peperit 20
C. Caligula Imp. templo Judæorum infeſtus, & ſynagogis 117
Candelabrum præſcriptum à Deo, & conſtructum à Moyſe 80, 293
Cantores à Davide inſtituti ſub Aſaph, Heman, & Idithun 344, 345. *Cantorum vices* XXIIII 346. *offi-*

officia 346, 347. veſtes 348
Caper emiſſarius 239, 296
Capitium quod 280
Cariatharim opp. habuit Arcam, & Tabernaculum 92
Carcer propter reos 533
Cathedra Moyſis quæ 377, 403
Cenſus in caput ab Auguſto inſtitutus 406. excitavit hæreſim Gaulonitarum 406. ſolutus à Chriſto 407
Centuriones judiciales 485, 525. militares 545. lege Hecatontarchi.
Centuriarum principes 547
Chanaan ſive Chananæa terra, quæ poſtea Judæa 24, 65. habitata à ſeptem populis, occupata ab Iſraelitis, diviſa in partes XII 65
Cherubin præſcripti à Deo ſuper Arcam 79, 80
Chilias civitas 536. militaris 547
Chiliadum princeps 546, 547
Chiliarchi inſtituti à Moyſe 526, 527, 546. lege Tribuni
CHRISTUS ex progenie Seth 20 promiſſus Abraham 25. Hiſtoriæ Hebraicæ finis 17. ad legem explendam venit 53. & cum auctoritate docuit 384. Phariſæos, Scribas, Sadducæos, & He-

& Herodianos præcipue perſecutus eſt 399, 400. & ſeq: à Concilio judicatus 463
Chriſti vaticinia de Judæis veritatem acceperunt 118
Chriſtus unctū, & regem ſignificat 496
Cidaris Pontificis 286
Cilicium in afflictione corporis 266
Cingulum, ſive baltheus Pontificis 279
Cinis in afflictione corporis 265
Circuncīſio mandata Abrahæ 62, Moyſi 234.
Civis quis 62. civis Iſraëlita quis 62
Civitatis partes, Juſtificationes, & Judicia 77. Civitatis tractatio diviſa in Conſilia, Judicia, & Magiſtratus, 409 Civitatem inſtituit religio 409
Civitas juſto & utili continetur 409
Civitas David quæ 73
Collecta frugum, feſtum 179. in ſeptima Azymorum 146. fructuum 139
Columbarum oblatio 234, 235, 336
Concilium, ſive Synedrium inſtituit Deus, ſive Moyſes 443. & ſeq: confirmavit Ioſaphat rex 449. reſtitutum eſt poſt exilium 450, 451. Quid de eo Talmudiſtæ tradiderint 443. differt à judicio Civitatū 430, 431.

lectum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

lectum eſt ex ſenioribus & ſacerdotibus 447. & poſteris Davidis 451.
ab Herode muratum 456, 457
in Concilio cauſſã cognovit Moyſes 448.
Concilium judicavit Herodem 454. 455. Chriſtũ 461 & ſeq: S. Petrum 465. Apoſtolos 466. S. Stephanũ 467. S. Paulum 468. S. Jacobum 469. S. Matthiã & alios 470, 471. Chriſto fuit infeſtum 459. ornatũ lege, ne quis niſi ab eo necaretur 454. cojure privatũ 456. initũ eſt à ſacerdotibus, ſenioribus, & principibus 447. ſub Romanis damnavit, non animadvertit 453
Conſilium, & Judicium quomodo uſurparit Chriſtus 458
in Concilio quomodo peractum judicium ſit 452, 453.
Concilia quinque à Gabinio proconſule lata 456
Concio, ſynagoga, & eccleſia idem 412.
Concio univerſi populi à quo advocata 413. ratio convocan. 414. inſtituta à Deo 412. legitima, & cõfuſa 422. vocata ad audiendum, orandũ, agendum, i. creandos magiſtratus, & jubendum bellum 415, & ſeq: Conciones Græcorum turbulentæ 422, 423, 424

424. legitima tres in menſe 423
Conditiones Pontificis 290. ſacerdotum 319. Judicum 436
Conſeſſiones i. Dei laudes, quomodo fierent 229, 345.
Confitemini domino, quoniam bonus 229, 344
Conſecratio Pontificis 285 & ſeq: ſacerdotis 318. Regis 496. Conſecrationis ſacrificium 232, 285. & ſeq:
Conſilia & Judicia partes Civitatis 409. Conſilia de utilitate tractant 409. in Senatum & Concionem dividuntur 411
Conſiſtorium Gazith, quale 443
Conventus forenſes Romanorum 424.
Corbona idem quod Gazophylacium 255
Corona ornamentum Tabernaculi præſcripta à Deo 80
Corporis afflictiones civis, cilicium, jejunium 265
Crux qualis 473, 474. Crucifixio qualis 474. exempla ejus 475 Crucifixi donabantur cognatis 476. Crucifixus eſt Chriſtus more Romanorum. 476
D Amnabatur nemo indicta cauſſa 442

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Damnationem habuit Concilium, non animadverſionem 453
Dan filius Jacob 26. nomen tribui dedit 28
David rex factus 497, 498. Salomonem ſibi ſublegit 498. Jebuſæos expulit 69, 72, 73. Hieruſalem extruxit 73. Civitatem Davidis condidit 73. arcem in Sion ædificavit 73. arcam Hieruſalem tranſtulit 69, 93. Tabernaculum novum formavit 93. remp. reformavit 378. Levitas inſtituit 338. & Cantores 344. Sacerdotes, Levitas Cantores in 24 vices diviſit 345 & ſeq. Scribas conſtituit 378
David domus particeps Concilii 451. eo privata 451
David familia quæ 520, 521
Debora propheti s, & judex 361
Decani judiciales 485, 525. militares 549. lege Decadarchi
Decem præcepta legis 40, 41
Decimæ quæ & quot, & quo deſerrentur 246 & ſeq.
Decimarum quattuor genera ſecundum S. Hieronymum 249
Decollatio ſupplicii genus 480
Dedica-

Dedicatio altaris 497
Delictum quomodo differt à peccato 216. *Sacrificium pro delictis* 213, 214, 215
Depulſio criminis qualis eſſet 452
Deus tria promiſit Abrahæ progeniem numeroſam, terræ Chananææ poſſeſſionem, Chriſtum è ſemine ſuo oriturum 25. *Moyſi, & Hebræis legem dedit, atque omnia facienda præſcripſit, & eventura prædixit* 29
Deus quatuor modis verba fecit hominibus 372, 373. *reſpondit per ſomnia, ſacerdotes, & prophetas* 368. *afflavit prophetas.* lege Prophetæ.
Dei verbum quale 373. *quod officia geſſit* 375
Dei conſulendi ratio quadruplex 372
Deo actiones humanas tribuit ſcriptura, cur 375
Deorum ſimulachra Sarug intulit 21
Deos alienos coli vetuit Deus ſed ſe 40
Deuteronomium quid 29
Deuteroſes Phariſæorum quæ 401
Δευτέρωσις *quid* 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Dies inæquales duodecim horarum 135
Dies feſti, aut profeſti 138
Dies ſinguli proprium ſacrificium habebant 135
Dies ſabbati 139
Diluvium cur à Deo miſſum 21
Doctrina & Veritas in Pectorali Pontificis 286, 369
Dona ſacra quæ 194, 245. Votiva & voluntaria 245
Dux belli 504

EFfraim filius Joſeph adoptatus ab avo Jacob 27. tribui nomen dedit 28. Effraim tribus pro univerſo populo decem tribuum oppoſita Judæ, ut Effraimitæ Judæis 34. Effraimitæ ad impietatem ſeceſſerunt 35. cum Judæis contenderunt 35. Galilæa à Judæis ſpoliati ſunt 35. in Aſſyriam à Salmanaſſare rege tranſlati ibi remanſere. 35
Εἰσαγωγεῖς τῶν γραφῶν 532
Eleazar filius Aaronis primi Pontificis 300. ejus poſteritas habuit Pontificatum 300
Elizabeth quomodo cognata Mariæ virginis fuerit apud S. Lucam 32
Emun-

Emunctoria inſtrumenta ſacri Candelabri. 81
Encania quid, & quot 170. & ſeq. 186, 188, 192
Ἐγκαινίζω quid 497
Ephemeriæ ſacerdotales, id eſt, vices 327
Ephod, id eſt ſuperhumerale 281. valebat ad prophetandum 368. Ephod ſacerdotale differt à pontificio 318. Ephod bad, id eſt lineum ſacerdotum fuit 318
Eſdra ſcriba, ſacerdos, ſcribarum princeps, & ſacerdotum eruit, expoſuit, & diſpoſuit legem amiſſam exilio Babylonico, & Scribas inſtituit. 382 & ſeq.
Eſſai, ſive Eſſeni hæretici, quam vitam & doctrinam profeßi 394 & ſeq:
Exactor accipit debitorem à Judice 533
Excelſa quæ 97. vetita à Deo 97. permiſſa 97 ſervata à regibus Iſrael & Juda 98, 99, 100. diſsipata a Joſia rege 100. Excelſum Gabaon 98
Exilii pœna 472
Expiationum dies feſtus 155, 185. Sacrificium 238

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

F*Amiliæ Hebrorum, quæ* 519, 520
Familiarum Principes, i. Patriarchæ. lege Principes, & Patriarchæ.
Farina mundiſſima, i. ſimila in Libaminibus 195, 202, 223
Feminalia pontificis 277, 278
Feſta tria, quò omnes convenerunt, Paſcha, Pentecoſte, Tabernacula 162.
Feſti dies à veſpera ad veſperam celebrati 138. *Paſcha* 141, 178. *Azyma* 141, 178. *Pentecoſte, ſeu Hebdomades* 150, 180. *Tubæ* 154, 185. *Expiationes, ſive propitiatio* 155, 185. *Collecta, & Tabernacula* 157, 185. *Sabbatum* 139. *Annus ſeptimus* 166. *Quinquageſimus* 168. *Encænia* 170, 186, 188, 192. *Planctus filiæ Jephte* 173 *Ignis ſuſcitatus, ſive Lumina* 173, 188. *Judith* 174, 188. *Eſther, ſive Mardochæus, ſive Sortes* 174, 175, 191. *Feſtum victoriæ de Nicanore* 176, 191. *Jejunium Godoliæ* 177, 185. *Feſtum arcis mūdatæ à Simone principe* 180
Fimbriæ Phariſæorum quales 404
Fœdus Dei cum hominib. 86. *Arca fœderis*, lege Arca, Fœdus, pactum, teſtimonium, Teſtamentum idem 86

Forenſes conventus Romanorum quales 422, 423
Formula intentionis & depulſionis criminis 452

Gabaa habuit arcam 92
Gabaon habuit Tabernaculum 92. *Excelſum fuit* 100
Gabaonitæ miniſtri, qui poſtea Nathinæi 354
Gabinius Romanus procuratoris quinque Concilia inſtituit 456
Gad filius Jacob 26. *tribuni nomen dedit* 28. *familiæ ejus* 519
Galerus pontificis 379, 380. vide Pileus
Galilæa, Judæa, & Samaria 66. *Galilææ urbes* 66
Galilæa à Judæis ademta Effraimitis 35. *Samaritis* 35. *Galilææ ſynagogæ* 387
In Garizin monte templum Samariæ 119
Gaulonitæ hæretici, quid profeſſi 406
Gazich conſiſtorium, ſive ſinedrium quale 443
Gazophylacium quid 255, 258. *cuſtos ejus* 260. *in eo primitiæ, ac decimæ,*

ac pecunia ſacra 259, 260
Gazophylax 261
Gehenna ignis quid 459
Generationes hominum à principio quatuor 19
Geneſara lacus qui 65
Godoliæ jejunium 177, 185
Γραμματεῖς qui 379
Γραμματεισαγωγεῖς qui, & à quo inſtituti 431, 526, 527, 528, 529, 530, 531
Gratiarum, ſive laudis ſacrificium 205. & *ſeq:* 225, 227

H*Adrianus Imp. Hieruſalem Æliam appellavit* 118. *templum terra obruit & Veneris fanum ibi conſecravit* 118
Hæreſes Judæorum ſeptem 52, 390
Hebdomadum, ſive Pentecoſtes feſtum 150. & *ſeq:*
Hebdomades, i. ſeptimanæ 133
Heber trans, unde Hebræi 22
Heber filius Sale procreavit Hebræos 22, 23
Hebræi dicti ab Heber id eſt trans, vel ab Heber filio Sale 23. *origo eorum* 23. *progenies eorum qui Deum cogno-*

cognoverunt 19. *Deo dilecti* ibidem

Hebræorum populus 18. *& ſequentibus gens antiquiſſima* 18. *eorum hiſtoria ab Abraham* 23, 24

Hebræi Iſraelitæ dicti à Jacobus lege Iſraelitæ. *annum lunarem habuerunt* 127. *antiquum ſermonem retinuerunt* 23. *Bella eorum* 541

Hecatontarchi qui vide Centuriones

Heli pontifex repente mortuus 91

Hemerobaptiſtæ hæretici qui 393

Herodes Antipatri Aſcalonitæ filius proſelytus rex Judæorum 59. *auxit templum* 114, 115. *Concilio judicatus* 455. *Chriſtus exiſtimatus* 398. *Seniores è domo David ſuſtulit* 457

Herodiani hæretici Herodem Chriſtum exiſtimant 398. *prævaluere tempore Chriſti*, ibidem;

Hieroboam rex deſecit à Deo 108. *Excelſa inſtituit : Effraimitas impios fecit* 35, 99

Hieruſalem à Deo electa 69, 70, 71. *à Davide extructa* 73. *metropolis regni facta* 69. *in tribu Juda*, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

& Benjamin 72. Salem dicta, poſſeſſa à Melchiſedec rege, habitata à Jebuſæis 72. arca fœderis à Davide decorata 73. Templo à Salomone ornata 74. capta à Siſac rege Ægyptiorum 74. obſeſſa à Sennacherib rege Aſſyriorum 74. capta bis à Nabuchdonoſore rege Babyloniorum, & tertio everſa abducto populo 74. reſtituta poſt exilium à Neemia, direpta ab Antiocho rege Syriæ profanato templo, recepta ab Aſſamonæis, capta à Pompeio Antigono Soſio, demum everſa à Tito reſecta ab Hadriano, & Ælia nominata ſine templo 74, 75
Hieroſolymis unum Concilium è quinque 456
Hircus expiationum 239
Hirci XII pro peccatis 517
Holocarpoma pro Holocauſto 199
Holocauſtum quid 198. ritus ejus 199, 200. partes ejus 200. Holocauſtum Neomeniæ, & ſingulorum dierum 135, 136. Altare Holocauſti æneum 79, 82. non rite oblatum eſt à rege 497
Hominum à principio ſtirpes quattuor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

tuor 19
Hymni canebantur in Confeſsionibus Deo 344

JAcob *filius Iſaac recepit promiſſa facta a Deo avo Abraham, Iſrael dictus* 26. *filios habuit duodecim, unde* XII. *tribus Hebræorum, qui ab eo Iſraelitæ dicti* 26. *adoptavit Manaſſem, & Effraim filios Joſeph filii ſui* 27. *ex Chananæa in Ægyptum propter inopiam frumenti ſe recepit cum familia ad Joſephum* 27
Jacobus Juſtus Nazaræus 357
Janitores qui 349. *officia eorum* 351, *& ſeq:* XXIIII. 350. *ſacræ pecuniæ cuſtodes* 351
Idumæi ab Edom 25. *ad circunciſionem adacti* 64
Jebuſæi e Davide pulſi urbe Hieruſalem 73
Jejunium 185, 265. *modi ejus, & præcepta* 265, *& ſeq: Jejunii dies feſtus in Expiationibus* 265. *Jejunio caritas Deo gratior* 270. *traditum a Chriſto* 269
Jejunium Godoliæ 177, 185

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Jeſus Sirac quando ſapientiam ſcripſerit 307
Ignis perpetuus ſacrificiorum qualis 201, 202, 218. *evanuit* 96. *ejus ratio* 202
Ignis ſuſcitati feſtum 173
Immunitates datæ Judæis à Regibus Syriæ 506
Incenſi oblatio 241. *cur offerretur* 245. lege Thymiama. *Incenſum non rite oblatum a rege* 243. *ſed a pontifice* 293
Innovare pro conſecrare 496
Intentio criminis quomodo fieret 453
Intercalatio dierum ad curſum ſolis 130
Intercalaris menſis tertius decimus 192
Introductores cauſſarum, a quo inſtituti 431, 526. *quales* 531, 532. lege grammatoiſagogeos.
S. Joannis loca expoſita 121, 125, 134, 172, 385
Joarib prima claſſis ſacerdotalis 328
Job prophetico ſpiritu ornatus 359
Jorda-

Jordanes fl. qualis 66
Joſaphat rex confirmavit Judices 434. Concilium 449
Joſeph filius Jacob patri carus, venditus a fratribus, conjector ſomniorum, præfectus Ægypti, fratres agnovit, patrem in Ægyptum evocavit 26, 27. caput familiæ in Ægypto 27. terram extra ſortem a patre accepit pater Manaſſis, & Effraim, quos dedit in adoptionem Jacob 27
Joſeph ab Arimathia ſenator, & Concilii particeps 450
Joſias rex Judæ templum inſtauravit 109. Excelſa ſuſtulit 100
Ioſue ſucceſſor Moyſis Iordanem trajecit, & Chananæam tenuit, eamque XII tribubus diviſit 29, 30
Iſaac genuit Iacob, & Eſau 25
Iſmaelitæ ab Iſmaele filio Abraham 25
Iſrael lege Jacob.
Iſrael terra vide Chananæa.
Iſraelitæ dicti Hebræi ab Iſraele, id eſt Jacob, preſſi in Ægypto, reducti in Chananæam egerunt in deſerto annis XL, & ibi legem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

gem à Deo acceperunt per Moyſem 28,29, in XII tribus diviſi 28
Iſrael regnum decem tribuum, oppoſitum regno Judæ, lege Regnum.
Iſrael judices. lege Judices.
Iſrael tribus. lege Tribus.
Iſſachar filius Jacob 26. tribui nomen dedit 28. ejus tribus familiæ 519
Iter ſabbati mille paſſus 402
Ithamar filius Aaronis, cujus progenies pontificatum geſſit 300, 303. item ſacerdotia 326,332
Jubileus unde 169
Judas filius Iacob 26. tribui nomen dedit 28. familiæ ejus 519. Judas pro Iudæis, ut Effraim pro decem tribubus 34. in tribu Iuda Hieruſalem 72. Judas, & Benjamin tribus conjunctæ, & pro una acceptæ, & Judæi vocati. 34, 73
Judæa, Samaria, Galilæa 66
Judææ urbes, & deſcriptio 66
Judæorum & Effraimitarum contentiones 35
Judæorum & Samaritarum contentiones 37
Judæi impediuntur à Samaritis rædificare templum 37. in Babyloniam trans-

tranſlati à Nabucdonoſore 37. reſtituuntur in patriam poſt annos LXX 37. *ex Judæa in Galilæam transibant per Samariam* 39. *afflicti ab Ant. Epiphane* 74. 75. *à Romanis* 75
Immunitatibus affecti à Syris, & libertate 506. *non militarunt gentibus* 558. *Bella eorum* 555. *ſtatus ultimus qualis* 558, 559
Judas Maccabæus legem & urbem reſtituit 52. *purgat templum* 112. *princeps, & pontifex.* 404
Judas Gaulonites princeps Gaulonitarum hæreticorum 406
Judices civitatum à Moyſe inſtituti 431. *à Ioſaphat confirmati* 434. *ex numero ſeniorum* 435. *reſtituti poſt exilium Babyloniæ* 435. *Iudicum conditiones* 436
Iudicia civitatum qualia 430. *in porta facta* 438. *eorum faciendorum ratio* 439. *quæ de iis Talmudici tradunt* 440
Iudicia, in quib. aut juſtificatur reus, aut damnatur 430
Iudicia Dei quæ in lege traduntur 45, 46. *eorum exemplum* 46
Iudi-

tribus Levi ſacra in ſortem accepit 30, 31. decimas accepit 272. ſegregata à Deo in miniſterium ſui 272, 332. ubique habitavit 31. uxores ex quaque tribu duxit 32. tribum propriam non fecit, ſed eraſcripta eſt, ubi habitavit 31. reliquit Effraim, & ad Judam ſe contulit 35. Refugii civitates nacta eſt 31
Levitæ miniſtri à Moyſe inſtituti curam geſſerunt Tabernaculi & Arcæ 335. adjuverunt ſacerdotes 335. a Davide conſtituti miniſtri templi in XXIIII claſſes diviſi 340, 341. detrahebant pelles holocauſtorum loco ſacerdotum 343
Levitarum claſſes quibus nominibus affectæ 341
Levitarum principes 341
Lex a Deo data Iſraelitis in deſerto 29, 40. lapideis tabulis inciſa 48. qualis fuerit, & quæ capita habuerit 40. religionem, & civitatem complexa eſt 40. permiſſa eſt principibus ſacerdotum, & ſcribis 383
Lex ſecunda ſcripto commiſſa, & Deuteronomium vocata, & recitari juſſa

juſſa in feſto Tabernaculorum 48, 49. oblitterata, renovata, amiſſa, inventa, iterum oblitterata, inſtaurata, expoſita, ordinata, converſa, erepta, reddita 49, 50, 381, 382
Legis exponendæ initium, ratio 377, 382, 383
Lex ſeptimo quoque die expoſita 378
Lex ne vita eriperetur, niſi Concilii ſententia damnato 454. Lex ſynedrii de die paſchatis 146
Libamina genus ſacrificii, & cæteris ſacrificiis adhibita 202. ritus eorum 204
Libertinorum ſynagoga quæ & quorum 388
Linea ſtricta 277, 278
Loca ſacra quæ 77
S. Lucæ loca expoſita 48, 133, 146, 163, 235, 244, 254, 322, 329, 384, 385, 400, 422, 533, 535
Lucerna ſeptem præſcriptæ à Deo. 81
Lucernas curabat pontifex 242, 293
Luna prima, & ſecunda pro primo die, & ſecundo 134
Lunaris annus Hebræorum 127

Magiſtratus lex animata & loquens 483
Magiſtratus, qui iidem cum Principibus 481. eorum nomina 482. lege Principes. Magiſtratus qui præſunt Conciliis, & Judiciis 483. duces & judices. 482
Magiſtratus templi qui 550, 551
Magiſtri pro introductoribus cauſſarum 527, 528
Magnificentia pro ſumma laude 181
Mala Punica in tunica pontificis 231
Malachias propheta ultimus 366
Manaſſes filius Joſeph adoptatus ab avo Jacob 27. tribui nomen dedit 28. familiæ ejus 519
Manaſſis tribus pars una trans Jordanem, altera cis Jordanem 30. ejuſdem duo principes. 514
Manaſſes rex Judæ reſtituit Excelſa 100
Manaſſes frater Jaddi pontificis templum in Samaria condidit, atque ei pontifex præſuit 38, 119
Mandata Dei quid 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Manipulus quando offeratur 150
152
Mandata & præcepta in lege Deum
attingunt, religionis partes 40, 45
Manus quid ſignificet 290
S. Marci loca expoſita 133, 146, 165,
228, 331, 377, 383, 384, 400,
402
Mare Tiberiadis 65
Maria virgo ex eadem tribu cum Io-
ſeph 32
S. Matthæi loca expoſita 46, 64, 133,
385, 383, 400, 402, 430, 516,
360, 552, 553
Maſphat locus orationis 416. & belli
decernendi 417
Menſa XII panum propoſitionis in Ta-
bernaculo præſcripta à Deo 79
Menſes anni duodecim 127. alii 29.
alii 30 dies habent, à nova luna
incipiunt, abordine nominantur.
alia nomina poſt exilium nacti ſunt
131, 132
Menſis primus à Deo conſtitutus 141.
144
Menſis novarum frugum 130, 144
Menſis intercalaris 130, 192
Menſis fortium 132

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Menſtruoſæ mundatio, ſive purificatio 237
Menſis principium, & finis, quando 131, 178
Metropolis reip. Hebraicæ quæ 66, 69. *a Davide conſtituta* 69
Militum cuſtodia in Hieruſalem, & templo 552
Morias mons, in quo templum 103
Moyſſes juſſu Dei eduxit Iſraelitas ex Ægypto: legem à Deo in deſerto accepit, & repetivit: ducatum Joſue reliquit 28, 29. *Judices, Seniores, Principes, remp. inſtituit* 54. *propheta præſtantiſſimus fuit* 359. *primus legem expoſuit* 377. *Concilium inſtituit, & cauſſam in eo cognovit* 448
Multa 472
Mundationis ſacrificia 233 & ſeq.
Mundatio puerperæ 234. *leproſi* 235. *viri ſeminiflui* 236. *mulieris menſtruoſæ* 237. *eadem dicitur purgatio, & purificatio* 237
Muſica inſtrumenta in confeſſionibus inſtituta a Davide 344

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

NAbucdonoſor Aſſyriæ rex tranſtulit Judæos in Babyloniam urbe everſa 73, 74, 110
Nathinæi, qui & eorum officia 354, 355
Nazaræi qui, & votum eorum 355, 356
Nazaræi hæretici qui 394
Necis genera 473
Neemias urbem reſtituit Hieruſalem 74
Neomeniæ ſacri dies, & cultus eorum 135, 136
Nephtalim filius Jacob 26. tribui nomen dedet 28. familiæ ab eo progenitæ 519
Nobe habuit arcam 92
Noe ſervatus à Deo, & progenies ejus 21
Novarum frugum menſis 130, 144
Nuptiarum lex, ut mulieres in eadem tribu nubant 169
Nyſan menſis primus, id eſt Martius 144

OBededom ſervavit arcam 93
Oblationes quæ votivæ & voluntariæ 261

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Oblatio incenſi 241
Oculati teſtes cur fide digni 436
Officia pontificum. 292. *ſacerdotum* 320. *Levitarum* 337, 341. *Cantorum* 346. *Ianitorum* 352. *Nathinæorum* 354. *Prophetarum* 362. *Scribarum* 379. *Magiſtratuum* lege in ſingulis Magiſtratibus.
Oleum ſanctum quomodo fieret 83
Onias templum condidit in Ægypto 121
Oraculum quid 78, 366. *oraculum conſulere quid* 366
Oſſæni hæretici quales 394
Ozan adjuvans arcam mortuus 93
Ozias rex non rite obtulit incenſum 243

P*Acificorum ſacrificium quod, & quot partium ritus, & lex ejus* 205. & *ſeq:*
Palæſtinæ urbes 66
Panes Propoſitionis mutabantur ſingulis ſabbatis 80, 85, 140, 294
Paraſceve 147

Paſcha

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Paſchæ dies 141, 144. *celebrabatur in Hieruſalem* 148. *ritus ejus* 141. *& ſeq: Quo die celebratus ſit à Chriſto* 147. *De eo lex Synedrii* 146

Paſcha unde dictum 145

Paſſerum oblatio 236

Patriarchæ qui , & jura eorum 521, 522. lege principes familiarum.

Pauperis in judicio non eſſe miſerendum quomodo intelligatur 437

S. Pauli loca expoſita 87, 228, 385

Paulinus procoſ. claudi juſsit templum Ægyptium 122

Peccatum differt à delicto 216. *ſacrificium pro peccatis* 211. *peccata ex ſilentio veritatis, immunditia , errore , jurejurando , ſacrorum abuſu* 213

Pecuniæ ſacræ oblatio , & quæ pecunia ſacra ſit 254, 255. *Pecunia ad templum miſſa primitiarum nomine* 559

Penteccoſtes feſtum 150. *ritus* 150, 151

Perſona ſacra quæ 272

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Pes quid ſignificet 290
Phariſæi quam diſciplinam profeſſi ſint 392. *cur ita dicti* 393. *cum Scribis ſenſerunt* 393. *purificationes adhibuerunt* 400. *cum Gaulonitis ſenſerunt* 406. *In Concilio multum potuerunt* 457. *dabant decimas etiam vilium rerum* 254, 393, 404. *fimbrias & phylacteria lata habebant* 403
Phaſe, Paſcha cur 145
Phialæ vaſa Tabernaculi 80
Philiſtæi & urbes eorum 66. *propter arcam captam pereunt* 91
Phinees pontifex 302
Philarchi 513, 514. lege Principes tribuum
Phylacteria Phariſæorum qualia 404
Pilatus procurator Judææ 512
Pileus hyacinthinus pontificis 280. lege tiaram, & cidarim.
Pœnarum genera 471
Pontifex, qui & primus, & magnus ſacerdos 273, 274. *veſtis ejus* 274. 275 *conſecratio* 385. *& ſeq: conditiones* 290. *& ſeq: officia* 292. *& ſeq: ſolus Sancta ingrediebatur in die Expiationum* 298. *& ſeq.*
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

& ſeq: Concilium advocavit 452.
adolevit incenſum 293
Pontificum imperium in rep. poſt exilium 301, 308. *Pontifices crearunt Aſcalonitæ reges permiſſu Romanorum* 59
Pontifices ſine macula & integri debent eſſe 290, 291
Pontifices pro Pontificiis 315
ex Pontificiis qui proximi pontifici erant, pontifices vocabantur 315, 316
Pontificum omnium nomina 302
Pontificatus perpetuus in tribu Levi 301. *per unum annum, aut annos* 301. *in familia Aaronis, & filii ejus Eleazari, & Ithamari* 300. *Ad Aſſamonæos tranſlatus* 301. *ad alias familias Leviticas tranſlatus* 300. *ad tempus dari cœptus* 301
Populus Hebræorum, lege Hebræi, Iſraelita, Judæi, Effraimitæ.
Populus Hebræorum. lege Cencio.
In porta judicia facta 438. *Porta judicii* 438
Præcepta Dei quid differant à mandatis 44
Presbyterium 428

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Primitiæ quæ ligitimæ, & votivæ 246. dies primitiarum 150
Primitiva & primogenita offerenda 247, 248. & ſeq:
Princeps quis 504. & quo jure 504. purpura & auro operiebatur 505
Principes i. magiſtratus 481, 482
Principes Iſrael 485, 513
Principes Judæorum 503
Principes populi 513
Principes ſacerdotum 331, 341, 384, concilium inierunt 450. legem expoſuerunt 381. Levitarum 382
Principes tribuum, & jura eorum 513. & ſeq: cum rege jus reddiderunt 514
Principes familiarum 521. & ſeq: jura eorum 523, 524
Principes civitatum & judicum 325. jura eorum 528, 531, 534
Principes militiæ 544, 545, 550
Prophetæ qui, & eorum origo 358, 373. promiſſi a Deo 359. prophetico ſpiritu ornati 359. prodierunt tempore Samuelis 362. collegia habuerunt 362. ultimus Malachias 366. inſpirati à Deo 363. poſt Samuelem multi 364. per prophetas reſpondit Deus 368. de-

fecerunt in ſecundo templo 370
Prophetarum nomina 365
Prophetiæ quæ 373
Propitiatorium præſcriptum à Deo 78. *quid ſuerit* 81. *ad id conſulebant Deum in primo templo* 266
Propitiationis feſtum 155
Proſelyti qui 62, 63. *fiebant ſummo ſtudio ab Hebræis* 64
Pſalmorum loca expoſita 43, 57, 70, 71, 155, 211, 228, 431, 439, 515
Puella heres non nubit niſi in eadem tribu 32
Puerperæ mundatio 234
Purgationis dies 234. *eadem dicitur purificatio* 235
Purificationes Phariſæorum, & Scribarum 391, 400

Q*Uæſtor templi* 260
Quinquagenarii judiciales 485, 526, 527, 533. *militares* 549. lege Pentecontarchi.
Quinquageſimus annus ſacer 168
Quinquageſimus feſtum. lege Pentecoſte.

Rationale pontificum quale 274, 281. ceſſavit 284
Refugii civitates datæ tribui Levi 31
Regnum Hebræorum, arbitrarium, & ſolutum legibus 56, 57, 490
Reges poſtulantur ab Hebræis 493. ungebantur 496. Regum judicia, & bella 495. Eorum nomina 491, 508, & ſeq. ratio creandi 495, 496
Rex primus Saul. 58
Reges populum judicarunt: in Concilio, & cum principibus 502. partici-pes, & principes Concilii 450. Concilium advocarunt 452. bella ſuſceperunt, & geſſerunt 503
Regis imperio duæ notæ Ariſtoteli 58
Regnum Hebræorum diviſum in duo, Iſrael, & Juda 34. Proſe-lytis datum 59
Rex non rite obtulit ſacrificium 497. neque incenſum 243
Religio pars civitatis, & inſtituit civitatem, non contra 490
Remiſſio in ſeptimo, & quinqua-geſimo anno, qualis 167, 168

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Reip. Hebræorum forma ariſtocratia, & regnum 54. reſp. triplex populi, tribuum, & civitatum 60. typus vitæ cæleſtis 564
Reſtitutio pœnæ genus 471
Ritus ſacri qui 194
Romanorum bella cum Judæis. 556, 557
Ruben filius Jacob 26. tribui nomen dedit 28. quas familias procrearit. 519

S*Abbatum i. dies ſeptima, feſtum 139. cujus cultus & ſacrificii 140. ſabbati iter mille paſſus.* 402
Sabbatum pro feſto 138. ſabbati contemtores lapidabantur 476, 478
Sabbatum pro ſeptimana 133
Sabbatis lex exponebatur 378
Sabbatum ſecundoprimum 163
Sacerdotes qui 326. eorum veſtes 317. conſecratio 318. conditiones 319. officia 320, claſſes, ſeu vices XXIIII. *326, 327. ex genere Eleazari 332. quotidie incenſum offerebant, & pro populo, & pro privatis 322, mactabant hoſtias* 225.

225.pelles holocauſtorum detrahebant 324

Sacerdotum princeps i. Pontifex. lege Pontifex.

Sacerdotum principes i. qui viginti quatuor vicibus praeerant 331, 341, 384, 450

Sacerdotes probati 332

Sacerdos magnus, & primus dictus pontifex 273

per Sacerdotes reſpondit Deus quomodo 368

Sacerdotes participes Concilii 447

Nomina claſsium ſacerdotalium 327, 328

Sacrificium quid 195. *ſacrificia ſex Holocauſtum, Libamina, Pacifica, Pro peccatis, Pro delictis. Conſecrationis* 196. *tria Holocauſtum, Pacifica ſive ſalutis, & Pro peccatis* 197. *Holocauſtum* 198. *Pacifica, id eſt Salutaris & Laudis* 205. *& ſeq: Libamino* 202. *& ſeq: Pro peccatis* 211, 221. *Pro delictis* 213. *Pro populo* 322. *Conſecrationis* 232, 286, 287, 319. *Oblationis incenſi* 241. *& ſeq: Mundationis* 233. *Expiationis*

tionis 238
Sacrificia fiebant ad altare Holocauſti 83
Sacrificium matutinum & veſpertinum 137
Sacrificiorum exempla 214, 217. & ſeq: 223. apparatus 196
Sacrificia noluit Deus externa ſed interna 227
Sacrificium juſtitiæ & laudis 227
Sacrificium incruentum præpoſuit Deus cruento 278
Sadducæi hæretici qui 390, 391. valuere Hieroſolymis 398. & ſeq:
Sadoc primus pontifex templi 304
Salem poſt Hieruſalem 72
Salomon rex fit 499. condidit templum 74, 94, 499. intulit tabernaculum, & arcam 94. deſcripſit claſſes ſacerdotum 328, 329. Levitarum 341
Salvatorem excitavit Deus quid 489
Salutaris ſacrificium 197, 205, 211, 213
Samaritarum origo 35, 120. religio 36. ſubacti a Juda. 37. Samaritæ hæretici 36. contendunt de religione cum Judæis 120. templum con-

condunt 38, 119. ſimulant religionem Græcam, & templum Jovi conſecrant ſub Ant. Epiphane 39. impediunt Judæos ædificare templum 37. vincuntur à Io. Hyrcano rege Judæorum, & templo exuuntur 39
Samaria unde dicta & urbes ejus 66
Samaria urbs 36
Samaria, Judæa & Galilæa juncta 66
Samaritanæ mulieris verba cum Christo 71
Samuel Nazaræus 357 Judex propheta 489, 362
Samſon Nazaræus 357. Judex 489
Sanabalat præfectus Darii regis concedit ædificari templum in Samaria 38, 119
Sanhedrin concilium quod 443
Sanctuarium Sanctuarii, ſive Sanctum Sanctorum 78, 81. intra Velum 81. Sanctuarii expiatio 238. ſolus ingrediebatur pontifex 296, 297
Sarug Deorum ſimulacra invenit 21

Saul rex creatus diſplicuit Deo, quomodo 495. *& ſeq:*
Scenopegia ſive Tabernaculorum feſtum 157
Scribæ qui 376. *conſulti de lege* 384 *legis doctores* 383. *conſtituti à Davide* 378. *ab Eſdra* 382. *ſine auctoritate docebant* 384. *& Phariſæi erant* 385. *in templo & ſynagogis docebant, ambitione flagrabant* 125, 126. *concilium inierunt* 450
Scribæ uni ex ſeptem hæreſibus 390
Scribæ pro introductoribus cauſſarum. lege Introductores, & grammatoiſagogeos.
Scribæ pro notariis 537. *officia eorum ibid & ſeq;*
Secundo primum ſabbatum 163
Segetes quando matureſcant in Judæa 144
Sem progenies Deum coluis 21
Semini flui viri mundatio 236
Senatus triplex 425
Seniores imperarunt poſt Moyſem 55
Seniores ſive ſenatores LXX *inſtituti à Moyſe* 425. *ſingularum tribuum* 428. *ſingularum civitatum* 429.

ſeniores LXX advocabatur ad conſilia à principe 426. manſerunt poſt exilium 427. aſſedere ſummo principi 426. prophetico ſpiritu aflati 360
Sennacherib rex Aſsiriorum obſedit Hieruſalem 74
Sententiæ ſerendæ ratio in Judiciis 452
Septemviri in civitatibus 339
Septima dies, ſabbatum 139
Septimanæ Hebræorum 139
Septimanarum feſtum 153
Septimus annus ſacer 166
Seth progeniem piam procreavit 21
Sicera 357
Siclus pecuniæ ſacræ genus 154, 264
Silo metropolis in tribu Effraim 68. ibi Tabernaculum, & arca 89. eo convenere Hebræi 89. ſedes religionis 90. rejecta à Deo 69
Simila quæ 202 203, 222. ſimilago 293
in Sinai lex data 29, 40
Sion id eſt civitas David à Davide extructa 73, Sionis montis pars mons Moria, in quo templum 74
Siſac

Siſac rex Ægyptiorum cepit Hieruſalem 74
Sivan menſis 131
Somniorum ratio, & per ea divinatio 370. *ſomnia, naturalia, incerta, & contemnenda* 372. *ſomnia, quæ prohibita, & quæ conceſſa* 372
Subucula linea pontificis 277
Superhumerale pontificis 278, 282. lege Ephod.
Synagoga pro concione 412, 513
Synagogarum origo 78, 123. *ibi lex exponebatur* 123. *Hieroſolymis & in provinciis erant* 78, 123, 124. *ibi docuere ſcribæ* 385. *eas Chriſtus, & S. Paulus perluſtravit* 386, 387. *ſynagogæ à gentilibus conditæ* 125. *ad cultum Imperatoris traductæ* 117. *ſynagogæ Romæ* 389. *ſynagoga libertinorum* 389. *ſynagogæ princeps* 125. *ſynagoga ejici probroſum* 125
Synedrium, lege Concilium.
Syria deſcriptio 65

TAbernaculum præſcriptum à Deo, & conſtructum à Moyſe, quale 79. & ſeq: ejus hiſtoria 88. commiſſum Levitis 337. Poſitum in Galgalis, & Silo 89. in Gabaa, in Nobe, in Gabaon, & ibi manſit 92, 93

Tabernaculum à Davide factum 93. tranſlatum Hieruſalem 93. in templum 94. una cum Arca periit 95

Tabernaculum expoſitum à S. Hieronymo 88

Tabernaculorum feſtum 157

Teglatphulaſſar Aſſyriæ rex Galilæam recepit 35

Templa tria 114, 115

Templum Hieroſolymitanum à Davide deſtinatum 102, Salomoni mandatum 104. ab eo conditum 104. inſtrumenta, & ornamenta ejus 105. ſuper id precatus eſt 107. ſanctificatum ab eo 107. directum à decem tribubus. non cultum à Judæis 109. inſtauratum à Joa 109. pollutum ab Achaz, mundatum ab Ezechia, inſtauratum à Joſia, incenſam à Nabucdonoſore, reſtitutum à Zorobabele 109, 110

Secundum Templum caruit præſentia Dei, prophetis, igni ſacro, lapidibus Rationalis, arca, propitiatorio, & Cherubin 111. profanatum ab Ant. Epiphane, purgatum à Juda Maccabæo, auctum ab Herode, ornatum turri cuſtodiæ cauſſa 111, 116, dedicatum nomini Caligulæ Imp. 117. incenſum à Tito 118. terra obrutum ab Hadriano, & Veneri dicatum 118. quotannis conditum, & refectum 117. ubi ſitum 104

Templum Samariæ à quo conſtructum 119. dicatum Iovi 120. everſum 120. Templum Tranſgreſſorum 119.

Templum Ægyptium conditum 121. clauſum 122

Templi magiſtratus 551

Templi quæſtor 260

Tentorium Tabernaculi 78

Terra ſancta quæ 67

Teſtamentum lex Chriſti cur 87

Teſtamentum & teſtimonium quid 68

Teſtes falſi puniebantur 441. Teſtium ratio qualis in Iudiciis 441

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Teſtes primi lapides faciebant 477. *teſtes oculati, cur fide digni* 436
Teſtimonium, Teſtamentum, pactum. fœdus 86. *Teſtimonium in Arca* 80, 85. *Teſtimonia Dei quæ* 42, 43. *& ſequent. Teſtimonii Tabernaculum* 86
Thumis & Uris lapides in pectorali pontificis 369. *id eſt, Doctrina, & Veritas* 286. *Thuribula* 80
Thymiama quomodo fieret 83. *Altare Thymiamatis* 79, 82, 242. lege incenſum.
Tiara pontificis 277, 280. lege Pileus & Cidaris.
Tintinnabula in tunica pontificis 276, 280
Titus Cæſar evertit Hieruſalem, & incendet templum 118
Trachonitis regio 66
Traditiones ſeniorum 377. *Phariſæorum* 400, 401
Tranſgreſſorum templum 120
Tribuni judiciales 485. *militares* 346, 347. lege Chiliarchi.
Tribus XIII, *& nomina earum a filiis Jacob* 28
Tuba

Tubæ ad convocandam concionem 414.
Tubarum feſtum 154
Tunica hyacinthina pontif. 274, 276, 280
Turris Antonia juncta templo cum præſidio 116
Turturis oblatio 236, 237, 356

VEadar menſis XIII, 130, 192.
Vectes Tabernaculi 79, 80
Velum intra quod ſanctuarium. 82
Velum tabernaculi, & templi 82, 117
Venditio pœnæ genus 472
Verberatio pœnæ genus 472
Veritas & doctrina in Pectorali pontificis. 286
Veſtes pontificis 274, & ſeq. ſacerdotum 317. Principis, & regis 505. ſecundum S. Hieronymum 278. Levitarum, cantorum 344, 348
Vices ſacerdotales quæ 327, 328
Videntes olim prophetæ dicti 358
Vitulus pro peccato 211, 286, 319
Unctio pontificis 285, 286. ſacerdotis 318. Regis 495, 497
Voluntariæ oblationes 261
Votum, quid 262

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Vota Nazaræorum qualia 356
Votorum ratio, & lex 263. Votiva oblationes 261
Uris & Thumis in pectorali pontificis 369. Doctrina, & Veritas 286
Utilitas continet civitatem 409

ZAbulon filius Jacob 26. tribui nomen dedit 28. familias procreavit 519
Zacharias Jo Baptiſtæ pater pontifex, an ſacerdos 329, 330
Zona pontificis, qualis 279

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 54